

Liten blir stor
Pienestä kasvaa suuri

Utgivare: Vasa Andelsbank
Text: Stig Björkas
Översättning: Aimo Lempinen
Tryckeri: Waasa Graphics, Vasa 2008
ISBN:

Innehåll

Förord	7
Inledning.....	9
1938-45 De första åren.....	11
1945-60 Verksamheten tar fart	25
1960-61 Från enspråkig till tvåspråkig andelskassa	41
1961-70 Nya inbrytningar görs.....	49
1971-79 Fusionernas tidevarv	69
1980-89 Goda tider, omvälvande tider.....	91
1989-96 Krisåren	115
1997- Framtiden ser ljus ut	137
De förtroendevalda – ett starkt stöd för personalen	163
Statistiska uppgifter.....	187
Vasa Andelsbanks kontor per den 31.12.2007.....	188
Andelskassor – andelsbanker som har fusione- rats med Vasa Andelsbank.....	188
Personalförteckning, anställda 31.12.2007.....	184-185
Fullmäktige, förvaltningsrådet, styrelse, lokalstyrelserna 2008.....	189-191
Källförteckning	192

Sisällys

Esipuhe	7
Johdanto	9
1938-45 Ne ensimmäiset vuodet.....	11
1945-60 Myönteinen kehitys saa vauhtia.....	25
1960-61 Osuuskassa kaksinkielistyy	41
1961-70 Uusia aluevaltauksia.....	49
1971-79 Fuusioiden vuosikymmenen.....	69
1980-89 Hyviä aikoja, mullistusten aikoja.....	91
1989-96 Kriisivuodet	115
1997- Tulevaisuus näyttää valoisalta	137
Luottamushenkilöt – vahva tuki henkilökunnalle	163
Statistiska uppgifter.....	
Vaasan Ouuspankin konttorit 31.12.2007	188
Osuuskassat – osuuspankit jotka ovat fuusioitu- neet Vaasan Osuuspankkiin	188
Henkilökunta 31.12.2007.....	184-185
Edustajisto, hallintoneuvosto, hallitus paikallishallitukset 2008.....	189-191
Lähdeluettelo	192

Bästa läsare,

I Din hand håller du Vasa Andelsbanks 70-årshistorik. Att ge ut en företagshistorik är mycket värdefullt. Genom den kan företagets intressenter bättre förstå inte bara företagets situation i dag utan också dess situation i går och i förrgår, samt få en god uppfattning om företagets värdegrund.

Sedan starten 1938 har bankens målsättning varit att skapa välfärd för dess intressenter. Detta innebär att det har varit och är viktigt att upprätthålla nära, långvariga, ömsesidiga relationer till medlemmar, kunder, personal, förtroendevalda och övriga med intresse för bankens verksamhet.

Värden som pålitlighet, ärlighet, rättvisa, ansvarsfullhet och lokal närvaro är viktiga.

Denna historik berättar om banken i med- och motgång. Jag har haft förmånen att inför bankens styrelsemöte i Blomsterhuset den 15.7.2008 läsa manuskriptet. Det har varit en spännande och lärorik läsning. Jag hoppas att Du skall finna läsningen lika intressant.

Hyvä lukija,

Kädessäsi on Vaasan Osuuspankin 70-vuotishistoriikki. Yrityshistoriikin julkaiseminen on hyvin tärkeää, sillä sen avulla yrityksen sidosryhmät saavat paremman kuvan yrityksen nykytilanteesta ja menneisyydestä. Lisäksi se auttaa ymmärtämään yrityksen arvomaailmaa.

Vuonna 1938 tapahtuneesta perustamisesta lähtien pankin päämääränä on ollut parantaa sidosryhmiensä hyvinvointia. Tämä on tarkoittanut, ja tarkoittaa edelleen, läheisten ja pitkäaikaisten suhteiden ylläpitämistä jäseniin, asiakkaisiin, henkilökuntaan, luottamushenkilöihin sekä muihin, jotka ovat kiinnostuneita pankin toiminnasta. Arvot, kuten luotettavuus, rehellisyys, oikeudenmukaisuus, vastuullisuus ja paikallisuus, ovat tärkeitä.

Tämä historiikki kertoo pankin toiminnasta niin myötä- kuin vastatuulella. Minulla on ollut ennen pankin hallituksen kokousta Kukkaistalossa 15.7.2008 mahdollisuus tutustua käsikirjoitukseen, ja se on ollut jännittävä ja opettavainen luelemys. Toivon, että se on sitä myös Sinulle.

Jag brukar säga att det enda man med säkerhet kan säga om framtiden är, att om framtiden kan man inte säga något med säkerhet. Genom att läsa (ekonomisk) historia kan man förhoppningsvis fatta visare beslut i framtiden.

Den engelska nationalekonomen Alfred Marshall konstaterade i början av 1900-talet att ”kooperationens styrka ligger i att i den förenas organiserad affärsverksamhet med förtroende”. Det kunde vara Vasa Andelsbanks devis också i dag.

Lars-Johan Lindqvist
styrelseordförande

Minulla on tapana sanoa, että ainoa mitä tulevaisuudesta voi varmuudella sanoa on, että siitä ei voi varmuudella sanoa mitään. Lukemalla (talous)historiaa voi kuitenkin tulevaisuudessa tehdä toivottavasti viisaampia päätöksiä.

Englantilainen kansantaloustieteilijä Alfred Marshall totesi 1900-luvun alussa, että ”osuustoiminnan voima on se, että siinä yhdistyvät organisoitu liiketoiminta ja luottamus”. Tämä voisi olla Vaasan Osuuspankin motto myös tänä päivänä.

Lars-Johan Lindqvist
hallituksen puheenjohtaja

Inledning

*”Jag har i ord förkunnat här,
hur lätt och enkelt detta gick,
att öppna Andelskassans dörr på glänt,
som sedan blev för stad och bygd
den största bank man sett.”*

Så skaldade, och avslutade Karl-Johan Ahlbäck den 25 januari 1966 sina hågkomster om hur Vasanejdens Andelskassa blev till för 70 år sedan.

Hans drömmar och visioner har kanske inte uppfyllts bokstavligen, men skulle bankens grundare ha fått uppleva Vasa Andelsbank anno 2008, hade Ahlbäck med flera med största sannolikhet haft ett stort, förnöjt leende spelande på sina läppar. Stående vid Nedre torget, vid den bankbyggnad de aldrig fick uppleva, skulle de knappt ha trott sina ögon. Ingen av de dåtida konkurrenterna finns kvar, åtminstone inte i sina gamla kläder. Där finns andra banker, javisst. Men av de gamla är endast Vasa Andelsbank kvar.

När jag vidtalades för uppdraget att skriva denna 70-årshistorik, var jag en aning tveksam – skulle inte det här uppdraget lämpa sig bättre för en bankman? Samtidigt kändes det som ett uppdrag jag inte ville tacka nej till.

Jag fick hälsningen att den skulle vara kortfat-

Johdanto

*”Olen nyt kertonut jutut monet,
miten helposti avasin osuuskassan ovet.
Olimme saaneet hyvän tuurin
kun pankista tuli seudun suurin.”*

Näin runoili muistelmiensa lopuksi Karl-Johan Ahlbäck 25. tammikuuta 1966 Vasanejdens Andelskassan – Vaasan Seudun Osuuskassan syntyvaiheista 70 vuotta sitten.

Ehkeivät Ahlbäckin unelmat ja visiot ole aivan kirjaimellisesti toteutuneet, mutta olisipa pankkimme perustaja saanut nähdä Vaasan Osuuspankin anno 2008, olisi hänen ja hänen aikalaistensa huulilla varmaan väreillyt leveä tyytyväinen hymy. He tuskin olisivat voineet uskoa silmiään, jos olisivat seisseet Alatorilla edessään pankkitalo, jota eivät koskaan päässeet näkemään. Yksikään senaikaisista kilpailijoista ei ole pystyssä, ei ainakaan vanhassa asussaan. Paikalla on tietenkin muita pankkeja. Mutta alkuperäisistä on vain Vaasan Osuuspankki jäljellä.

Kun minua pyydettiin kirjoittamaan tämä 70-vuotishistoriikki, olin hiukan kahden vaiheilla – eikö tehtävä sopisi paremmin pankkimiehelle? Samalla se tuntui niin mieleiseltä, etten halun-

tad och lättläst – innehålla mer kött och blod än torra siffror.

En bankhistorik helt utan siffror går inte. Den pulserande kraft alla intervjuade har gett, hopas jag ändå ska göra att siffrorna inte känns alltför tråkiga, utan mer som smör på brödet.

Det som kan kännas förvillande är valutan, då jag genomgående använt den valuta som gällt. Längst bak i boken finns inlånings- och utlåningsutvecklingen i stapeldiagram omräknat i euro och till dagens penningvärde. Det är skvallrande siffror, som visar hur obetydlig rörelsen var i början jämfört med Vasa Andelsbank vid ingången till 2008.

Jag har grävt i dammiga arkiv och protokolls- och andra böcker, men framför allt har jag haft nöjet att få sitta tillsammans med många av bankens anställda och förtroendevalda för att med deras hjälp försöka levandegöra 70 händelserika år.

Ett stort tack till er alla. Er hjälp har varit ovärderlig, men jag vill ändå omnämna tre personer speciellt. Utan marknadsföringschef Bertel Nygård (1979–), som bollplank, korrekturläsare, idégivare och ”fotospanare” med mera samt sekreterare Anita Hammarström (1987–2006), som sökt efter de där dammiga böckerna och annat jag behövt, skulle den här uppgiften ha varit näst intill omöjlig. Och vd Kaj Skåtar (1971–79) som inte bara gav sig tid att sitta tillsammans med mig vid flera olika sessioner utan därtill även att granska och kommentera texterna.

Våren 2008
Stig Björkas

nut vastata kieltävästi.

Ohjeeksi annettiin, että historiikin pitäisi olla suppea ja helppolukuinen – sisältää enemmän elävän elämän kuvausta kuin kuivia numeroita.

Pankin historiikkia ei voi tehdä kokonaan ilman numeroita. Kaikista haastatteluista henkinyt tunnelma lyö kuitenkin toivon mukaan läpi niin, etteivät numerotkaan tunnu kovin tylsiltä, vaan pikemminkin ne sopivat kuin voi leivälle.

Rahayksikön käyttö saattaa tuntua hämäävältä, sillä olen aina käyttänyt voimassa olevaa valuuttaa. Kirjan lopussa kuvataan ottolainausta ja antolainausta pylväsdiaagrammilla euroissa nykyisen rahanarvon mukaan. Luvut ovat paljastavia. Ne osoittavat, kuinka olematonta liiketoiminta alussa oli verrattuna Vaasan Osuuspankin tilanteeseen vuoden 2008 alussa.

Olen kaivautunut pölyisiin arkistoihin ja paneutunut pöytäkirjoihin sekä muihin lähteisiin, mutta ennen kaikkea minulla on ollut ilo viettää aikaa monien pankin toimihenkilöiden ja luottamusmiesten kanssa voidakseni heidän avullaan herättää henkiin 70 tapahtumarikasta vuotta.

Parhaat kiitokseni Teille kaikille! Apunne on ollut korvaamattoman suuri, mutta erityisesti haluaisin vielä nimetä kolme henkilöä. Ilman heidän apuaan tehtäväni olisi ollut melkein mahdoton. Markkinointipäällikkö Bertel Nygård (1979–) on ollut mm. ”harjoitusvastustaja”, oikolukija, ideoija ja kuvien metsästäjä. Sihteeri Anita Hammarström (1987–2006) on hankkinut ne pölyiset kirjat ja muuta tarvitsemaani aineistoa. Tj Kaj Skåtar (1971–79) uhrasi paljon aikaa keskusteluihimme ja sen lisäksi vielä tarkasti tekstini ja kommentoi sitä.

Keväällä 2008
Stig Björkas

1938 – 1945

De första åren

Andelsbankgruppen firade 100-årsjubileum år 2002. Vasa Andelsbank föddes betydligt senare än många andra banker i OP-gruppen. Den 7 december 1938 registrerades Vasanejdens Andelskassa, även om verksamheten egentligen hade inletts redan under årets första månader.

Om tidpunkten för Vasanejdens Andelskassas tillkomst, skriver Antti Kuusterä i andelsbanksrörelsens 100-årshistorik *Lähellä ihmistä* att man utan att överdriva kan konstatera, att andelskassorna då hade utvecklats till det viktigaste kreditinstitutet för lantbruket och samtidigt för landsbygden.

År 1938 fanns det 1132 andelskassor i landet, men som mest hade det funnits hela 1416 andelskassor åren 1928 och 1930. Trots det stora antalet kassor var marknadsandelarna länge mycket anspråkslösa. Andelskasserörelsen var

Ne ensimmäiset vuodet

Osuuspankkiryhmä vietti 100-vuotisjuhlaan vuonna 2002. Vaasan Osuuspankki syntyi paljon myöhemmin kuin monet muut OP-ryhmän pankit. Joulukuun 7. päivänä vuonna 1938 rekisteröitiin Vasanejdens Andelskassa (Vaasan Seudun Osuuskassa)¹, vaikka toiminta oli oikeastaan alkanut jo vuoden alkukausina. Vaasan Seudun Osuuskassan syntyajoista Antti Kuusterä kertoo osuuspankkiliikkeen 100-vuotishistoriassa *”Lähellä ihmistä”*, että voi liioittelemta sanoa osuuskassojen jo siihen mennessä kehittyneen maatalouden ja ylipäättään maaseudun tärkeimmäksi luottolaitokseksi.

Vuonna 1938 maassa oli 1132 osuuskassa, mutta enimmillään vuosina 1928-1930 niitä oli ollut jopa 1416 kappaletta. Kassojen suuresta lukumäärästä huolimatta markkinaosuudet olivat pitkään hyvin vaatimattomia. Vahvinta osuuskassaliike oli Itä-Suomessa. Mitä enemmän lähestyttiin länsi- ja

starkast i östra Finland. Ju närmare väst- och sydkusten man kom desto svagare var rörelsen under de första decennierna. Det får Kuusterä att konstatera att det är en ren överraskning att andelskasseverksamheten fick så långsam start i Österbotten, där det på basis av lägenheternas storlek hade funnits goda förutsättningar för andelskasseverksamhet.

Trögt var företaget också i Vasaregionen, där sparbankerna var starka; Vasa Sparbank var en av landets äldsta sparbanker och i grannkommunerna fanns Korsholms, Kvevlax och Solf Sparbank. Dock kan noteras att det i Malax, som sedan starten tillhört Vasanejdens Andelskassa, redan 1902 grundades en andelskassa – den första i landet, men verksamheten kom aldrig i gång. Det finns obekräftade uppgifter om att det även i Maxmo skulle ha grundats en andelskassa samma år.

Vasanejdens Andelskassa hade vid grundandet Vasa som hemort och verksamhet i de omkringliggande kommunerna Korsholm, Solf, Malax, Kvevlax, Replot, Björköby och Bergö. Verksamhetsområdet har genom fusioner utvidgats och flera av de andelskassor/andelsbanker som fusionerats med Vasanejdens Andelskassa/Vasa Andelsbank har grundats tidigare än 1938. Den första tillväxten skedde 1945 när Vasanejdens Andelskassa övertog Kvevlax Kyrköby Andelskassa, som hade grundats 1925. Vassor Andelskassa, grundad 1924, stod i tur 1959. Den stora tillväxten skedde under 1970-talet; 1971 Mellersta Österbottens Andelsbank (1939), 1972 Munsala Andelsbank (1926), 1975 Närpes Andelsbank (1955) och året därpå Nykarleby Andelsbank (1937). Den sista fusionen skedde 1990 med Pörtom-Petalax Andelsbank (1928). Bankkrisen på 1990-talet ledde till att Osuuspankki Yhteistukis Vasakontor uppgick i Vasa Andelsbank 1993. Samma år fick Vasa An-

etelärannikko sitä heikommaksi liike tuli ensimmäisinä vuosikymmeninä. Kuusterä hämmästelee-kin osuuskassatoiminnan hidasta käynnistymistä Pohjanmaalla, kun siellä olisi ollut tilojen suuruuden takia hyvät edellytykset kassoille.

Takkuista oli myös Vaasan seudulla, jossa oli vahvat säästöpankit: Vaasan Säästöpankki oli maan vanhimpia ja naapurikunnista Mustasaassa, Koivulahdessa ja Sulvassa oli omat säästöpankinsa. Kuitenkin, vaikka Maalahti oli alusta asti kuulunut Vaasan Seudun Osuuskassaan, sinne oli jo vuonna 1902 perustettu maan ensimmäinen osuuskassa, jonka toiminta ei kuitenkaan koskaan käynnistynyt. Myös Maksamaalle olisi vahvistamattomien tietojen mukaan perustettu samana vuonna osuuskassa.

Vaasan Seudun Osuuskassan kotipaikka oli perustamisvaiheessa Vaasa ja sen piiriin kuuluivat ympäröivät kunnat Mustasaari, Sulva, Maalahti, Koivulahti, Raippaluoto, Björköby ja Bergö. Toimialue on ajan mittaan yhdistymisten myötä laajentunut, kun Vaasan Seudun Osuuskassaan / Vaasan Osuuspankkiin on yhdistynyt osuuskassoja ja osuuspankkeja, joista osa oli perustettu jo ennen vuotta 1938. Ensimmäinen laajeneminen tapahtui vuonna 1945, kun Vaasan Seudun Osuuskassaan yhdistyi Koivulahden Kirkonkylän Osuuskassa, joka oli perustettu vuonna 1925. Vuonna 1924 perustettu Vassorin Osuuskassa oli vuorossa 1959. 1970-luvulla tapahtui monia fuusioita: 1971 Mellersta Österbottenin Osuuspankki (1939), 1972 Munsalan Osuuspankki (1926), 1975 Närpiön Osuuspankki (1955) ja seuraavana vuonna Uudenkaarlepyyn Osuuspankki. Viimeinen liittyyä oli vuonna 1990 Pirttikylän-Petolahden Osuuspankki (1928). 1990-luvun pankkikriisi liitti Osuuspankki Yhteistuen Vaasan konttorin osaksi Vaasan Osuuspankkia 1993.

● Uppslaget till att bilda Vasanejdens Andelskassa fick Karl-Johan Ahlbäck på ett kommunalfullmäktige sammanträde i Vasa år 1937.

● Virikkeen Vaasan Seudun Osuuskassan perustamiseen Karl-Johan Ahlbäck sai Mustasaaren kunnanvaltuuston kokouksessa Vaasassa vuonna 1937.

delsbank också fyra nya kontor i samband med spjälkningen av Sparbanken Finland.

Mer om fusionerna och deras betydelse finns längre fram i historiken.

Karl-Johan Ahlbäck från Böle, Korsholm tog initiativet till att grunda Vasanejdens Andelskassa. Han var ledamot i Korsholms kommunalfullmäktige. Korsholms kommun erbjöds 1937 ett kolonisationslån om fem miljoner mk av staten. Kommunalfullmäktige tackade nej med motiveringen att det dels skulle förorsaka kolonisationsnämnden mycket mer arbete och dels att det kunde bli trassel med amorteringarna, då det för det mesta var de medellösa som kom i åtnjutande av lånemöjligheterna. Besviken på kommunens agerande, började Ahlbäck söka nya vägar för att de statliga kolonisationslånen skulle bli tillgängliga för småbrukarna i regionen.

När Ahlbäck i *Hågkomster och händelser från Andelskassans första årtionde* berättar om starten,

Samana vuonna tuli Vaasan Osuuspankille neljä uutta konttoria Säästöpankki Suomen pilkkomisen tuloksena. Jäljempänä kerrotaan tarkemmin fuusioista ja niiden merkityksestä.

Karl-Johan Ahlbäck Mustasaaren Bölestä oli Kaloitteentekijä Vaasan Seudun Osuuskassan perustamisessa. Hän oli Mustasaaren kunnanvaltuuston jäsen. Vuonna 1937 valtio tarjosi kunnalle viiden miljoonan markan asutuslainaa. Kunnanvaltuusto torjui kuitenkin tarjouksen. Perusteluna oli, toisaalta, että siitä aiheutuisi asutuslautakunnalle paljon lisätyötä ja toisaalta se, että takaisinmaksuista saattaisi tulla riesaa, koska lainaa myönnettäisiin lähinnä varattomille. Pettyneenä kunnan päätökseen Ahlbäck ryhtyi selvittämään muita keinoja valtion asutuslainojen saamiseksi seudun pienviljelijöille.

Kirjoituksessaan *Hågkomster och händelser från Andelskassans första årtionde* Ahlbäck kertoo näistä alkuaajoista, mutta jättää mainitsematta, että

● Vid ACA:s huvudkontor i Helsingfors har det fattats många avgörande beslut som berört Vasanejdens Andelskassa / Vasa Andelsbank.

● OKO:n pääkonttorissa Helsingissä on tehty monia tärkeitä Vaasan Seudun Osuuskassaa ja Vaasan Osuuspankkia koskevia päätöksiä.

nämner han inte att sparbanken var stark i Korsholm och att det ytterligare kunde ha varit en orsak till att kommunen tackade nej. Sparbanksrörelsens intresse var nämligen inriktat på att främja sparandet och att ta emot insättningar. Enligt Kuusterä fanns det tydliga andliga hinder inom sparbanksrörelsen för att aktivt börja förmedla statliga lån. Den inställningen underlättade andelskasserörelsens frammarsch under de första årtiondena och hade förmodligen betydelse vid grundandet av Vasanejdens Andelskassa, vars afärsidé handlade om att förmedla billiga statslån åt jordbrukarna i kommunerna runt Vasa.

Ungefär samtidigt som Korsholms kommun tackade nej till de statliga pengarna, blev Ahlbäck bekant med andelskasserörelsen och bestämde sig för att försöka bilda en andelskassa. Korsholms kommun var ett för litet och ofrukt-

Mustasaassa oli voimakas säästöpankki, mikä on osaltaan saattanut vaikuttaa kunnan kielteiseen kantaan. Säästöpankkiliikkeen intressinä oli nimittäin säästämisen vahvistaminen ja talletusten vastaanottaminen. Kuusterän mukaan säästöpankeilla oli selviä henkisiä esteitä ryhtyä välittämään valtion lainoja. Tämä asenne helpotti osuuskassojen aluevaltauksia ensi vuosikymmeninä ja vaikutti luultavasti Vaasan Seudun Osuuskassan perustamiseen. Sen liikeideana oli välittää halpoja valtion lainoja maanviljelijöille Vaasan ympäristökunnissa.

Suunnilleen samaan aikaan, kun Mustasaaren kunta torjui valtion rahat, Ahlbäck tutustui osuuskassaliikkeeseen ja hän päätti yrittää osuuskassan perustamista. Mustasaaren kunta oli liian pieni ja taloudellisesti tuottamaton monestakin syystä. Vuodesta 1925 lähtien kunnassa

samt område av olika anledningar. Bland annat fanns det sedan 1925 en liten andelskassa i kommunen, Östra Korsholms Andelskassa i Voitby. Han började kontakta framsynta, inflytelserika män med förtroende runtom i bygden. Emil Björkas och Herman Vestergård i Replot, Viktor Udd i Malax, Arvid Flemming i Solf, Korsholmarna Evert Båsk, Edvard Wik och Levi Jern samt John E Ahlbeck från Vasa ställde sig positiva till hans funderingar.

I november 1937 besökte Ahlbäck ett möte som Andelskassornas Andelsförbund höll i Vasa. Där träffade han ACA:s revisor Åke Lönnberg. Denne blev med Ahlbäcks ord ”eld och lågor” när han hörde om planerna i Vasaregionen och såg framför sig en blivande, stor andelskassa.

Den 29 januari 1938 hölls det konstituerande mötet i Vasa. Närvarande var E Björkas, E Wik, J E Ahlbäck, A F Wikman, E Näsman, V Udd, K-J Ahlbäck, L Jern, E Båsk och Lönnberg. Karl-Johan Ahlbäck utsågs till både mötesordförande och protokollförare.

Vasanejdens Andelskassa m.b.t. grundades. I förvaltningsrådet invaldes Levi Jern som ordförande, Edvard Wik som viceordförande och Gideon Smeds, Valdemar Snickars, Gustaf Hallin, Hugo Staf, August Sundbäck, Herman Vesterholm och Herman Örn som medlemmar med John E Ahlbäck, A F Näsman och Valfrid Sved som suppleanter.

Förvaltningsrådet gavs i uppdrag att ansöka om stadsfästelse av stadgarna och den 5 mars sammanträdde förvaltningsrådet för första gången. Den första styrelsen bestod av Viktor Udd, Arvid Flemming, Emil Björkas och Evert Båsk med Nestor Cederberg och Gustaf Helsing som suppleanter. Karl-Johan Ahlbäck valdes till kassaföreståndare och när han hade förhinder skulle

oli ollut pieni Östra Korsholms Andelskassa Voiti-tilassa. Ahlbäck otti yhteyksiä seudulla yleisesti arvostettuihin kaukonäköisiin, vaikutusvaltaisiin miehiin. Hänen aivoituksiinsa suhtautuivatkin myönteisesti Emil Björkas ja Herman Vestergård Raippaluodosta, Viktor Udd Maalahdesta, Arvid Flemming Sulvasta, Evert Båsk ja Edvard Wik sekä Levi Jern Mustasaaresta ja vaasalainen John E. Ahlbeck.

Marraskuussa 1937 Ahlbäck osallistui Osuuskas-sojen Keskusliiton järjestämään kokoukseen Vaasassa. Siellä hän tapasi OKO:n tilintarkastajan Åke Lönnbergin. Ahlbergin kertoman mukaan tämä ”leimahti kuin tuli tappuraan” kuultuaan kassan perustamissuunnitelmista Vaasan seudulla. Hän näki jo sielunsa silmin tulevan suuren osuuskas-san. Perustamiskokous pidettiin 29. tammikuuta 1938 Vaasassa. Paikalla olivat E. Björkas, E. Wik, J.E. Ahlbäck, A. F. Wikman, E. Näsman, V. Udd, K-J. Ahlbäck, L. Jern, E. Båsk ja Lönnberg.

Karl-Johan Ahlbäck valittiin sekä puheenjohtajaksi että pöytäkirjanpitäjäksi. Vasanejdens Andelskassa m.b.t. (Vaasan Seudun Osuuskassa r.l.) perustettiin. Hallintoneuvostoon valittiin puheenjohtajaksi Levi Jern, varapuheenjohtajaksi Edvard Wik ja jäseniksi Gideon Smeds, Valdemar Snickars, Gustaf Hallin, Hugo Staf, August Sundbäck, Herman Vesterholm ja Herman Örn. Varajäsenet olivat John E. Ahlbäck, A. F. Näsman ja Valfrid Sved.

Hallintoneuvoston tehtäväksi annettiin anoa perussäännön vahvistamista ja hallintoneuvoston työ käynnistyi ensimmäisellä kokouksella 5. maaliskuuta. Ensimmäiseen hallitukseen kuuluivat Viktor Udd, Arvid Flemming, Emil Björkas ja Evert Båsk. Varajäsenet olivat Nestor Cederberg ja Gustaf Helsing. Karl-Johan Ahlbäck valittiin kassanhoitajaksi ja hänen estyneenä ollessaan

● *Häradsdomare Arvid Flemming från Solf tillhörde grundarna och var direktionens ordförande 1948-67.*

● *Herastuomari Arvid Flemming Sulvasta kuului osuuskassan perustajiin ja hän oli myös johtokunnan puheenjohtaja 1948-67.*

Evert Båsk sköta uppdraget.

Det första styrelseprotokollet är daterat den 24 juli 1938 och redan då föredrogs en låneansökan av Solf Andelshandel. Lånet om 600 000 mk beviljades och som säkerhet skulle en första inteckning i företagets samtliga affärsfastigheter sökas.

Vid följande styrelsemöte, den 3 september 1938, beslöts hyra ett rum av Korsholms kommun, som hade sitt kommunalkansli inne i Vasa. Riksdagsman Levi Jern fick i uppdrag att försöka påskynda behandlingen av stadgarna, som ännu inte hade godkänts i ministeriet.

Den 24 september hölls den första ordinarie stämman i Vasa. Närvarande var tio personer. Trots att det konstaterades att stämman inte var lagligt sammankallad, och att en ny stämma skulle kallas till den 8 oktober, så behandlades i kallesen upptagna ärenden. Något stämmoprotokoll från oktober finns inte, utan nästa stämma

tehtävää hoiti Evert Båsk.

Ensimmäinen hallituksen pöytäkirja on päivätty 24. heinäkuuta ja jo silloin oli Sulvan Osuuskauपालta ensimmäinen lainahakemus käsittelyssä. Lainaa myönnettiin 600 000 markkaa ja vakuudeksi haettiin ensimmäinen kiinnitys yrityksen kaikkiin liikerakennuksiin.

Syyskuun kolmantena 1938 pidetyssä seuraavassa hallituksen kokouksessa päätettiin vuokrata huone Vaasassa sijaitsevasta Mustasaaren kunnantalosta. Kansanedustaja Levi Jern sai tehtäväkseen kiirehtiä perussäännön vahvistamista, jota ministeriö ei vielä kukaan ollut tehnyt. Ensimmäinen sääntömääräinen osuuskuntakokous pidettiin Vaasassa 24. syyskuuta. Paikalla oli kymmenen ihmistä. Kaikki kokouskutsussa mainitut asiat käsiteltiin, vaikka nimenomaan oli todettu, ettei kokousta ollut laillisesti koolle kutsuttu ja että uusi kokous pidettäisiin 8. lokakuuta. Min-

sammankom i april 1939 och då var Vasanejdens Andelskassa officiellt registrerad.

Verksamheten var i gång. Kassan höll öppet varje lördag kl. 10-12 i ett rum på Storalånggatan 30 i Vasa. Insättningarna var små och få till en början. På den första öppethållningsdagen den 14 januari 1939 sattes till exempel in 104 mk 15 penni på Sparräkning nummer ett.

Rörelsekapitalet bestod av ett växellån om 500 000 mk, som ACA beviljade andelskassan. Växellånet hade styrelsen ansökt om genast efter att Vasanejdens Andelskassa hade blivit registrerad. I mars 1939 beviljade ACA därtill en checkräkningskredit om 300 000 mk.

Men det blev långt ifrån en rivstart och om den närmaste tiden skriver Ahlbäck själv som följer i sina hågkomster.

”Vi anhöll (hos ACA) om en långfristig kredit för finansiering av beviljade lån och fick löfte om två miljoner, så fort vi hade sänt in lånehandlingar. Vi gjorde allt för att få fart på det hela. Vi besökte gårdar för att kunna bestämma värdet på de samma. Så hade vi insänt en bunt och den andra gick på en lördag. På onsdagen fick jag meddelande att alla lån indragits, kriget hade brutit ut, och alla papper returnerades. Där stod vi då med registerutdrag och intyg från kyrkokansliet med mera, rena utgifter för de som anhållit om lån.

Man märkte en viss skadeglädje för vår snöpliga start. Jag hade ärende till Korsholms Sparbank en dag, och där fick jag mig påskrivet. Så här säger skri-verskan: ’Det blev besvärligheter och mycket arbete, ja rena utgiften för avskrifter och utdrag som måste lämnas åt dem, som skulle överflytta sina lån till Eder Andelskassa, och nu får vi taga dem tillbaka. Man skall tänka sig för innan man startar en bank, och därutöver bör det finnas kapital.’ Allt detta fick jag svälja utan ett ord.”

käänlaista merkintää lokakuisesta kokouksesta ei ole, vaan seuraava kokous pidettiin huhtikuussa 1939, jolloin Vaasan Seudun Osuuskassa oli jo tullut rekisteröidyksi.

Toiminta oli nyt täydessä käynnissä. Kassa oli avoinna joka lauantai klo 10–12 Pitkälläkädulla sijaitsevassa huoneessa Vaasassa. Alkuun tilillepanot olivat pieniä eikä niitä sattunut usein. Ensimmäisenä pankkipäivänä 14. tammikuuta 1939 kirjattiin esimerkiksi 104 markkaa 15 penniä säästötilille numero 1. Käyttöpääomana oli OKO:n myöntämä 500 000 markan vekselilaina. Hallitus oli anonut vekseliä heti, kun kassa oli tullut rekisteröidyksi. Maaliskuussa OKO myönsi lisäksi 300 000 markan shekkiluoton. Alku oli kuitenkin kaikkea muuta kuin vauhdikas. Ahlbäck kuvaa näitä aikoja seuraavasti:

”Me anoimme (OKO:lta) pitkäaikaista luottoa myönettyjä lainoja varten ja saimme lupauksen kahdesta miljoonasta heti kun toimitamme laina-asiakirjat. Teimme kaikkemme asioiden nopeaksi hoitamiseksi. Kiertelimme maatiloilla niiden arvojen määrittelmiseksi. Saimmekin ensimmäisen nipun matkaan ja toisen lähetimme yhtenä lauantaina. Keskiviikkona saimme tiedon, että kaikki lainat oli peruttu, oli syttynyt sota ja kaikki paperit palautettiin. Siinä sitä oltiin rekisterinotteiden, papintodistusten ja muiden papereiden kanssa, joiden hankkimisesta oli tullut pelkkiä kustannuksia lainanhakijoille.

Nolo alkutaipaleemme näkyi herättävän vähän vahingoniloakin. Minulla oli yhtenä päivänä asiaa Mustasaaren Säästöpankkiin ja sieltä tuli vähän kyytiä. Pankkineiti sanoo: ”Tuli paljon vaivaa ja työtä, pelkkiä menoja kopioista ja otteista, joita piti antaa niille, jotka olivat muuttamassa lainansa Teidän Osuuskasaanne. Ja nyt saamme sitten ottaa heidät takaisin. Pitää vähän ajatella nenäänsä pidemmälle ennen kuin

På samma sätt som inom de flesta andelskassor i landet var kassaföreståndaruppdraget närmast en hedersuppgift, som Ahlbäck skötte vid sidan om ordinarie jobb, och för en minimal ersättning. Arbetsinsatsen handlade om betydligt mer än att betjäna två timmar i veckan. Folk kom hem till Ahlbäck med sina ärenden, och inte minst sökte han upp tänkbara kunder. Florence Holmström, som anställdes 1951, minns att Ahlbäck ofta kom in på kassan och då kunde han berätta om hur han hade gått runt till gårdarna med sin sälskinnsväska, "sitt kassaskrin". Det löpande arbetet skulle skötas. Dit hörde till exempel halvårsredovisningar, vilka jämte ränta och amortering på växellånet, skulle insändas till ACA. Posten sändes med Helsingby Andelsmejeris värdeförsändelser genom Finska Andelshandeln, som hade en kurir till Helsingfors.

I sina hågkomster skriver Ahlbäck om följderna av en försändelse, som inte kom fram. Han nämner inget årtal, men det var i juli och han höll på och mejade ner timotej med sin nya slåttermaskin för två hästar, då en mansperson hoppade av en cykel vid grinden och med stora kliv hastade mot honom.

Det var Åke Lönnberg, som efter litet kallprat, sa att de hade underlåtit att betala räntan och amorteringen på växellånet. Enligt lag skulle den gå i protest och hela beloppet utsökas jämte ränta.

"Nä, jag har i god tid insänt juliredovisningen och räntan med amorteringen i samma brev", svarade Ahlbäck vars dag var förstörd. Det slutade med "en försvarlig straffränta" och Ahlbäck, och andra i kassans ledning, skaffade fram de pengar som behövdes.

Det var ont om pengar. Kassans egen upplåning var liten, men kunder som sökte och be-

rupeaa pankkia perustamaan ja tarvitaanhan siihen pääomaakin." Kaiken tämän sain niellä sanomatta sanaakaan."

Niin kuin useimmissa maan osuuskassoissa kassanhoitajan työ oli lähinnä kunniatehtävä, jota Ahlbäck hoiti varsinaisen työnsä ohessa olemattoman pienestä korvauksesta. Työhön kuului paljon enemmän kuin kassan auki pitäminen kaksi tuntia viikossa. Ihmiset tulivat asioimaan Ahlbäckin kotiin ja itse hän etsiskeli mahdollisia asiakkaita. Florence Holmström, joka tuli työhön vuonna 1951, muistelee, että Ahlbäck usein kassalle tullessaan kertoi, kuinka hän oli kierrellyt maatiloilla hylkeennahkalaukunsu, "kassalippaansa", kanssa. Rutiinityötkin piti hoitaa. Niihin kuuluivat esimerkiksi puoli-vuotiskatsaukset, jotka yhdessä vekselin korkojen ja kuoletusten kanssa piti lähettää OKO:lle. SOK:illa oli käytettävissä kuriiripalvelu Helsinkiin, niinpä posti lähetettiin Helsingbyn Osuusmeijerin arvolähetysten yhteydessä.

Muistelmissaan Ahlbäck kirjoittaa lähetyksestä, joka ei mennyt perille. Vuosiluvusta ei ole mainintaa, mutta heinäkuussa, kun hän oli uudella kahden hevosen niittokoneellaan timoteita leikkaamassa, mieshenkilö hyppäsi portin pielessä pyörän selästä ja pitkin askelin kiirehti hänen luokseen. Kyseessä oli Åke Lönnberg, joka pienen alkulämmittelyn jälkeen kertoi, että he olivat jättäneet maksamatta vekseliluoton korot ja kuoletuksen. Lain mukaan se oli menossa protestiin ja koko summa korkoineen ulosmitattaisiin.

"No ei, olin hyvissä ajoin lähettänyt heinäkuun tilityksen ja samassa kirjeessä lyhennyksen korkoineen", vastasi Ahlbäck, jonka päivä nyt oli kuitenkin pilalla. Jupakka päättyi "kohtuulliseen sakkokorkoon", jonka Ahlbäck muiden johto-

● *I skärgården fick andelskassan snabbt starkt fäste.*

● *Saaristossa osuuskassa sai nopeasti vahvan jalansijan.*

hövde lån fanns. Ahlbäck var ordförande i Kors-
holms Kreatursförsäkringsföreningskassa och
överförde därifrån närmare en halv miljon för
Andelskassans behov.

Kriget fortsatte, och de kommunala myndig-
heterna ålades tunga pålagor. Det ledde till att
Korsholms kommun måste hyra större utrym-
men. Andelskassan följde med till Kyrko-
esplanaden 11, och där fick Ahlbäck nöja sig med ett
bordshörn för sina kassaböcker, sitt kassaskrin
och sin matsäck.

henkilöiden kanssa keräsi kokoon. Rahasta oli
puutetta. Kassan oma ottolainaus oli pientä,
mutta lainantarvitsijoita sen sijaan riitti. Ahlbäck
oli Mustasaaren karjanvakuutuskassan puheen-
johtaja ja sieltä hän siirsi lähes puoli miljoonaa
osuuskassan tarpeisiin.

Sodan jatkuessa kunnille sälytettiin raskaita vel-
voitteita. Se pakotti Mustasaaren kunnan vuok-
raamaan suuremmat tilat. Osuuskassa muutti
perässä Kirkkopuistikko 11:een. Siellä Ahlbäck
sai kassakirjoineen, kassalippaineen ja evärep-

● *Det första kassaskrinet och den berömda sälskinnsväskan.*

● *Ensimmäinen kassalipas ja kuuluisa hylkeennahkalaukku.*

Teodor Kuni beskriver i 20-årsberättelsen över Vasanejdens Andelskassa arbetsmiljön med att där fick föreståndaren Ahlbäck, ibland biträdd av styrelsens ordförande Flemming, med envis ihärdighet och framtidstro slå upp kassaskrinet och nödiga böcker, fast han ibland inte syntes till i folkförsörjningskundernas stora trängsel.

Ahlbäck redogör själv för ett samtal som utspelade sig en lördag, när en dam undrade av en mansperson vad det var för böcker som Ahlbäck hade uppslagna på bordsändan.

”Vet du inte att det är Vasanejdens Andelskassa som har kassadag på lördagarna?”

”Männe folk sätter in pengar i en sådan inrättning? Inte skulle jag göra det när det finns ordentliga banker

puineen tyytyä yhteen pöydännurkkaan.

Teodor Kuni kertoo Vaasan Seudun Osuuskassan 20-vuotiskertomuksessaan senaikaisesta työympäristöstä, että kassanjohtaja Ahlbäck sai – joskus hallituksen puheenjohtajan Flemmingin avustamana – itsepäisen sitkeästi ja parempaan tulevaisuuteen uskoen levitellä kassalipastaan ja tarpeellisia kirjojaan pöydänkulmallaan, vaikkei häntä välillä edes näkynyt kansanhuoltoasiakkaiden suurelta tungokselta.

Ahlbäck kertoo itse eräänä lauantaipäivänä käydystä keskustelusta, kun eräs rouva kummas-teli mieshenkilölle, mitä ihmeen kirjoja Ahlbäck-illa oli edessään pöydän päässä.

”Etkö tiedä, että Vaasan Seudun Osuuskassalla on

● Med flytten till Unggrenska huset 1945 fick andelskassan sina första egna utrymmen på Kyrkoeshplanaden.

● Osuuskassa sai vuonna 1945 ensimmäiset omat tilansa Unggrenin talosta Kirkkopuistikolla.

med kontor och allt. Där kan man sätta in, men inte på ett sådant här ställe.”

”Det hör väl ihop med det här kort- och licenssystemet, så när kriget blir slut och allt detta faller bort, så följer väl Andelskassan med, för den har ju inga möjligheter att kunna arbeta sig upp.”

Det var inte första, och inte sista gången som Ahlbäck och de övriga inom Vasanejdens Andelskassa fick höra domedagsbasunen, eller andra nedsättande kommentarer. Förståeligt med en rörelse som sköttes vid ett bordshörn, under ett par timmars tid på lördagarna.

Starten gick onekligen i uppförsbacke. Stäm-

kassa auki lauantaisin?”

”Mahtavatko ihmiset panna rahansa tuollaiseen laitokseen? En minä ainakaan, kun kerran on olemassa kunnollisia pankkeja, joilla on oikeat konttoritkin. Sellaiseen voi rahojaan panna, mutta ei tuommoiseen”.

”Se johtuu kai tästä kortti- ja lisenssisysteemisestä eli kun sota loppuu ja kaikki ne jäävät pois käytöstä, silloin Osuuskassakin häipynee, koska sillähän ei ole mahdollisuuksia voimistua.”

Ei tämä ollut ensimmäinen eikä viimeinen kerta, kun Ahlbäck ja muu Vaasan Seudun Osuuskassan väki sai kuulla tuomiopäivän ennustuksia tai muita alentuvia kommentteja. Olihan se ymmärrettävää-

peln att det var en rörelse där bönderna bestämde fanns länge kvar, men än i dag talar anställda på Vasa Andelsbank med vörtnad om sälskinnsväskan, där Ahlbäck hade sina handlingar och pengar.

Verksamheten under krigsåren var obefintlig. Och föga framgångsrik – efter ett års verksamhet var förlusten 12 000 mk. Enligt Ahlbäck hördes då en och annan röst i styrelsen, som ansåg att det kanske vore klokast att avveckla hela andelskassarörelsen. Ahlbäck, som av sina samtida beskrivs som både seg och optimistisk, sa ett bestämt nej, och så blev det.

Vid bokslutsbehandlingen var Lönnberg närvarande, och viceordförande i förvaltningsrådet, Edvard Wik, förde ordet.

”När vi i förhandlingarna kom till bokslutet och förlusten, slog han näven i bordet så att det skalv och sade så här till Åke Lönnberg: ACA och Ni har uppmanat oss att driva denna kassarörelse och när det nu har gått med förlust, skall ni betala den och om vi gör förlust nästa år skall ni betala den förlusten också. Åke Lönnberg bleknade av den hårda rösten och tänkte, att här är ord och inga visor. Han lovade framföra ärendet när han kom till Helsingfors och ACA betalade vår förlust.”

Förvaltningsrådet sammankom två gånger i juni 1940, men därefter samlades man först i januari 1943. Vid mötena 1940 behandlades ACA:s framställning att verksamheten borde utvidgas och en kassaförvaltare, som skulle kunna använda mer tid åt kassans skötsel, anställas. Frågan bordlades vid det första mötet och på det andra konstaterades det att ärendet inte brådskade på grund av rådande osäkra förhållanden.

Dessa exempel visar att ACA tidigt hade ett stort intresse av den nya andelskassan, något

kin, kun toimintaa hoidettiin pöydänkulmalla parina tuntina lauantaisin. Alku oli kieltämättä vastamäkeen rämpimistä. Osuuskassoilla ja -pankeilla on säilynyt pitkään maanviljelijöiden hallitseman pankinleima, muttavielätänään Vaasan Osuuspankin virkailijat puhuvat kunnioituksella hylkeenahkalaukusta, jossa Ahlbäck säilytti asiakirjoja ja rahoja.

Sotavuosina ei juurikaan ollut toimintaa eikä paljon menestystäkään. Vuoden toiminnan tuloksena tuli tappiota 12 000 markkaa. Ahlbäckin mukaan johtokunnastakin kuului ääniä siitä, että koko osuuskassatoiminnasta olisi viisainta luopua. Ahlbäck, jota aikalaiset kuvasivat sitkeäksi ja optimistiseksi, sanoi tiukan ein ja siihen asia sai jäädä. Tilinpäätöksen käsittelyssä Lönnberg oli paikalla ja hallintoneuvoston varapuheenjohtaja Edvard Wik johti puhetta.

”Kun esityslistalla tultiin tilinpäätökseen ja tappioon, hän täräytti nyrkillä pöytään ja sanoi Lönnbergille näin: OKO ja Te olette kehottaneet meitä tätä kassaa ylläpitämään ja nyt kun se on tuottanut tappiota, pitää teidän se maksaa ja jos me teemme tappiota ensi vuonna, pitää teidän sekin maksaa. Åke Lönnberg valahti kalpeaksi kovasta äänestä ja ajatteli, että nyt on leikki kaukana. Hän lupasi välittää terveiset Helsinkiin tultuaan ja OKO maksoikin meidän tappiomme”.

Hallintoneuvostokokoon­tuikahdestikesäkuussa 1940, mutta seuraava kokous oli vasta tammi­kuussa 1943. Kokouksissa vuonna 1940 käsiteltiin OKO:n esitystä toiminnan laajentamisesta ja kassanhoitajan palkkaamisesta, jotta aikaa kassapalveluun olisi enemmän. Ensimmäisessä kokouksessa asia pantiin pöydälle ja toisella kerralla päätettiin, ettei ole syytä kiirehtiä niissä epävarmoissa olosuhteissa.

som bekräftas vid olika tillfällen under kommande årtionden.

Ur årsberättelsen för åren 1943 och -44 kan noteras att Vasanejdens Andelskassa vid utgången av år 1944, efter sex års verksamhet, hade 28 sparräkningar; 25 privata och tre sammanlutningar.

Verksamheten må ha varit ringa, men framtidsstro fanns både lokalt och centralt. Redan i april 1943 hade förvaltningsrådet bestämt sig för att söka en lokal i Vasa centrum, då ACA hade beviljat både hyresbidrag och lön åt kassaförvaltaren för ett år framåt. Detta skulle komma att förverkligas först 1945. Vid förvaltningsrådets möte den 17 februari 1945 informerades de förtroendevalda officiellt om, att Ahlbäck inte längre stod till förfogande som kassaförvaltare. Då beslöts att tjänsten skulle besättas som huvudsyssla. Namn på tänkbara kandidater diskuterades. Styrelsens ordförande fick i uppdrag att kontakta lämpliga efterträdare till Ahlbäck. Samtidigt beslöts hyra en lokal som skulle möjliggöra att kassan var öppen dagligen.

Den 22 februari, alltså endast fem dagar senare, anställde styrelsen biträdande folkförsörjningsledaren Gunnar Nyström, bosatt i Smedsby, till föreståndare för andelskassan. Nyström beviljades också ett stipendium jämte reseersättning för att praktisera sex dagar vid Björneborgs Andelskassa.

Ett rum hyrdes i det så kallade Unggrenska huset på Kyrkoesplanaden 18. I festtalet vid bankens 60-års jubileum sade vd Kaj Skåtar när han beskrev miljön, att ”dörren var så smal att man gick med sidan före när man gick in genom dörren”. Florence Holmström, som hann arbeta i Unggrenska huset, talar om ett litet, primitivt

Nämä esimerkit osoittavat OKO:lla olleen suurta mielenkiintoa uutta osuuskassaa kohtaan. Sama havainto toistuu eri tilanteissa seuraavinakin vuosikymmeninä.

Vuosien 1943 ja -44 vuosikertomuksista käy ilmi, että Vaasan Seudun Osuuskassalla oli vuoden 1944 lopulla kuuden toimintavuoden jälkeen 28 säästötiliä, joista 25 yksityisillä ja 3 yhteisöillä.

Vaikka toiminta oli vähäistä, riitti sekä paikkakunnalla että keskushallinnossa tulevaisuudensuokoa. Jo huhtikuussa 1943 hallintoneuvosto oli päättänyt etsiä tiloja Vaasan keskustasta, sillä OKO oli myöntänyt vuodeksi eteenpäin tukea vuokraan ja kassanhoitajan palkkaamiseen. Hanke toteutui vasta vuonna 1945. Hallintoneuvoston kokouksessa 17.2.1945 luottamushenkilöille informoitiin virallisesti, ettei Ahlbäck enää ollut käytettävissä kassanhoitajana. Päätettiin palkata täyspäiväinen toimihenkilö. Käytiin keskustelua kysymykseen tulevasta nimestä. Hallituksen puheenjohtajalle annettiin tehtäväksi ottaa yhteyttä sopiviin Ahlbäckin seuraajiin. Samalla päätettiin vuokrata toimitila, joka mahdollistaisi kassan aukiolon päivittäin. Helmikuun 22. päivänä eli vain viisi päivää myöhemmin hallitus palkkasi sepänkyläläisen apulaiskansanhuoltopäällikön Gunnar Nyströmin osuuskassan johtajaksi. Nyströmille myönnettiin myös stipendi ja matkakustannusten korvausta, jotta hän voi harjoitella kuusi päivää Porin Osuuskassassa.

Toimitilaksi vuokrattiin huone niin sanotusta Unggrenin talosta Kirkkopuistikko 18:sta. Pankin 60-vuotisjuhlien puheessaan toimitusjohtaja Kaj Skåtar kertoi tiloista, että ”ovikin oli niin kapea, että siitä piti kulkea läpi sivuttain”. Florence Holmström ehti työskennellä tässä tilassa ja hän

● Österbottens Kött sökte redan under krigsåren om kredit hos Vasanejdens Andelskassa och var kassans första stora företagskund.

● Pohjanmaan Liha anoi jo sota-aikana luottoa Vaasan Seudun Osuuskassalta ja oli näin ollen kassan ensimmäinen suuri yritysasiakas.

krypin med en liten, låg kunddisk där hon och Nyström satt bredvid varandra.

Ett kassaskåp för 18 000 mk köptes från Firma C J Hartman. Betjäningsdisken, som Holmström minns, hade beställts från Malax Snickeri inför flyttningen. I hyresavtalet ingick rätt att disponera en telefon mot en särskild kvartalsersättning.

Från den 22 mars 1945 höll Vasanejdens Andelskassa öppet vardagar kl. 10–15 och lördagar kl. 10–13.

Ett nytt, stort steg hade tagits.

kuva sitä pienenpieneksi alkeelliseksi koloksi, jossa oli matala asiakastiski. Sen ääressä he istuivat Nyströmin kanssa vierekkäin.

Kassakaappi ostettiin 18 000 markalla Firma C. J. Hartmanilta. Holmströmin muisteleva palvelutiski oli tilattu ennen muuttoa Malax Snickeriltä. Vuokrasopimukseen kuului oikeus puhelimen käyttöön neljännesvuosittaista korvausta vastaan.

Maaliskuun 22. päivästä 1945 lähtien Vaasan Seudun Osuuskassa oli avoinna arkisin kello 10–15 ja lauantaisin klo 10–13.

Oli astuttu huima askel eteenpäin.

¹ Jäljempänä on osuuskassojen ja osuuspankkien nimistä yleensä käytetty suomennettua muotoa, vaikka se tuli monissa tapauksissa vasta myöhemmin käyttöön taikka ei tullut koskaan käyttöön esimerkiksi oman nimen hävittyä fuusiossa.

Paikannimissä on noudatettu Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen päättämiä suomennoksia.

1945–1960

Verksamheten tar fart

Med nya utrymmen, en heltidsanställd föreståndare och öppet sex dagar i veckan tog verksamheten en helt annan fart. Man beslöt också att göra propaganda för kassan på olika sätt. Direktör Nyström fick i uppdrag att vid andelsstämman och liknande arrangemang hålla korta föredrag för att göra Vasanejdens Andelskassa och dess verksamhet mer känd för en vidare allmänhet. Senare vidtogs andra marknadsföringsåtgärder, som när man år 1950 beslöt att varje nyfött barn inom verksamhetsområdet, förutom Vasa, skulle tilldelas en sparkontobok med en 200 marks insättning. Detta försök att värva nya kunder till rörelsen pågick under många års tid, och utan att beloppet höjdes.

Nya kunder strömmade till. Österbottens Kött

Myönteinen kehitys saa vauhtia

Uudet tilat, kokopäiväinen kassanhoitaja ja kuuden päivän viikoittainen aukiolo saivat toiminnan kasvamaan aivan uusiin mittoihin. Päätettiin myös ruveta tekemään propagandaa kassan hyväksi eri tavoin. Johtaja Nyström sai tehtäväksi osuuskuntakokouksissa ja muissa vastaavanlaisissa tilaisuuksissa pitää pieniä alustuksia, jotta laaja yleisö oppisi tuntemaan Vaasan Seudun Osuuskassan. Myöhemmin järjestettiin muunkinlaisia markkinointitempauksia. Vuonna 1950 päätettiin antaa alueen kaikille vastasyntyneille vauvoille – ei kuitenkaan vaasalaisille – säästökirja, jossa on 200 markan talletus. Tämä uusien asiakkaiden värväys jatkui monia vuosia ilman, että rahamäärää olisi kuitenkaan korotettu.

Uusia asiakkaita tuli tulvimalla. Pohjanmaan

● Under direktör Gunnar Nyströms ledning växte Vasanejdens Andelskassa snabbt på landsbygden.

● Gunnar Nyströmin johtajakaudella Vaasan Seudun Osuuskassa kasvoi nopeasti maaseudulla.

hade redan under krigsåren sökt om lån hos andelskassan, men när styrelsemedlemmarna inte hade tillräcklig kännedom om borgenären Itikka förföll ansökan den gången. 1945 återkom ÖK med en ansökan om att få överflytta ett lån på 480 000 mk från Seinäjoenseudun Osuuskassa och ytterligare två lån, vardera på 400 000 mk, från Pörtom Andelskassa. Ansökan beviljades. Följande månad sökte Ab Skogen om en kredit på två miljoner mk och även denna beviljades. När vi jämför denna kredit, och andra företagskrediter som gavs, med att Bergö kommun år 1946 beviljades en checkkredit på 100 000 mk, så förstår vi hur litet pengar som rörde sig inom det kommunala fögderiet på

Liha oli jo sotavuosina anonut osuuskassalta lainaa, mutta asia raukesi sillä kerralla, kun hallituksen jäsenet eivät riittävästi tunteneet takaajaa Itikkaa. Vuonna 1945 sama lihafirma esitti, että se saisi siirtää 480 000 markan lainan Seinäjoen Seudun Osuuskassasta ja kaksi 400 000 markan lainaa Pirttikylän Osuuskassasta. Esityksiin suostuttiin. Seuraavassa kuussa Ab Skogen haki 2 000 000 markan lainaa ja sekin myönnettiin. Kun verrataan tätä ja muita yritysluottoja Bergön kunnalle vuonna 1946 myönnettyyn 100 000 markan shekkiluottoon, ymmärretään, kuinka vähän rahaa 1940-luvulla kunnallishallinnossa liikkui. Tosin Bergön luotto korotettiin 300 000 markkaan vajaan vuoden kuluttua mutta olihan

● Andelskassan hade inte många företagskunder under de första decennierna, men Mejeriandelslaget Milka blev tidigt en stor och betydande kund.

● Osuuskassalla ei ollut montaa yritysasiakasta ensimmäisinä vuosikymmeninä, mutta Meijeriosuuskunta Milkasta tuli varhain suuri ja merkittävä asiakas.

1940-talet. Bergös kredit höjdes förvisso inom mindre än ett år till 300 000 mk, men den var ändå marginell jämförd med till exempel ÖK:s ansökan om 15 miljoner mk för nybygget i Benäs 1946. Så fort större krediter beviljades, var styrelsen tvungen att omedelbart söka om motsvarande krediter hos ACA, eftersom den egna upplåningen på inget vis möjliggjorde beviljandet.

Mejeriandelslaget Milka var ett annat viktigt företag som så småningom blev medlem i Vasanejdens Andelskassa.

En hågkomst som Ahlbäck skriver om berör just ÖK och Milka. Ahlbäck träffade en dag en god vän, som Korsholms Sparbank anlitade som värderingsman vid byggnads- och gårdslån. Glad

se vaatimaton verrattuna esimerkiksi siihen, että Pohjanmaan Liha anoi vuonna 1946 15 miljoonaa markkaa rakennushankkeeseen Pännäisissä. Heti kun suurempia luottoja oli myönnetty, piti hallituksen hakea vastaavaa luottoa OKO:lta, koska oma ottolainaus ei mahdollistanut luottoa.

Meijeriosuuskunta Milka oli toinen tärkeä yritys, josta vähitellen tuli Vaasan Seudun Osuuskassan jäsen.

Yksi Ahlbäckin kirjaamista muistoista koskee juuri Pohjanmaan Lihaa ja Milkaa. Ahlbäck tapasi eräänä päivänä hyvän ystävänsä, jota Mustasaaren Säästöpankki käytti kiinteistö- ja maatilalainojen vakuuksien arvioijana. Osuuskassan menestymisen johdosta Ahlbäck ilmaisi ilonsa

över kassans framgångar uttalade Ahlbäck sin glädje över att kassan nu var på grön kvist och att inlåningen var över en miljon mk.

”Å”, säger han, ”int ir e kassan edran nain bank. Ni ir kassör åt Österbottens Kött och Milka, utan dem vore ni ingenting.”

”Du skall få se att vi går om er Sparbank.”

”Nä, det är ingen möjlighet till det. Adjö då.”

På den ordinarie vårstämman i april 1945 beslöts i enlighet med styrelsens förslag att Vasanejdens Andelskassa skulle överta Kvevlax Kyrkoby Andelskassas samtliga tillgångar och skulder samt stå för kostnaderna som skulle uppstå när Kvevlaxkassan avvecklades.

Utrymmet i Unggrenska huset tillfredsställde inte ledningen och sökandet efter en ny lämplig och mer central lokal inleddes redan hösten 1945. Det som från början var tänkt som en tillfällig lösning, blev ändå kassans fasta verksamhetspunkt i sju år framöver.

Utvecklingen under Nyströms första år var så pass gynnsam att fru Svea Berts från Vasa anställdes som kanslist i januari 1946. Med två anställda tillhörde Vasanejdens Andelskassa faktiskt de medelstora andelskassorna i landet. De flesta andelskassorna saknade fortfarande egna utrymmen och få hade heltidsanställd personal. 1942 hade 30 procent av kassorna öppet endast en gång i veckan eller mindre (1952: 8 %), 25 procent (14 %) 2-5 dagar i veckan och 45 procent (78 %) varje vardag.

Först år 1946 blev Vasanejdens Andelskassa medlem i Andelskassornas Centralförbund.

I december 1946 ändrades stadgarna. I paragraferna som beskriver verksamheten och medlemskap sägs bland annat, att andelskassan hade som uppgift att befrämja medlemmarnas näring

siitä, että nyt oltiin päästy vihreälle oksalle ja otolainaus oli ylittänyt miljoonan markan rajapyykin.

”Noo, ei se teidän kassa mikään pankki ole. Te olette Pohjanmaan Lihan ja Milkan kassanhoitajia. Ilman niitä te ette olisi mitään.”

”Saatpa nähdä, että menemme vielä ohi teidän Säästöpankkiinne.”

”Ei se ei ole mitenkään mahdollista. Näkemiin sitten.”

Huhtikuun 1945 varsinainen osuuskuntakokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti, että Vaasan Seudun Osuuskassa ottaa vastatakseen Koivulahden Kirkonkylän Osuuskassan varoista ja veloista sekä sen toiminnan päättymisestä aiheutuvista kustannuksista. Unggrenin talon konttori ei tyydyttänyt johtoa, vaan jo syksyllä 1945 ryhdyttiin etsimään sopivia toimitiloja keskeisemmältä paikalta. Tilapäiseksi ajateltu ratkaisu jatkui kuitenkin seitsemän vuoden ajan.

Nyströmin ensimmäisen työvuoden aikana kehitys oli niin suotuisaa, että vaasalainen rouva Svea Berts palkattiin kanslistiksi tammikuussa 1946. Kahden virkailijan kassana Vaasan Seudun Osuuskassa kuului tosiaan maan keskisuuriin osuuskassoihin. Useimmilta osuuskassoilta puutuivat omat toimitilat ja vain harvassa oli kokopäiväistä henkilökuntaa. Vuonna 1942 oli 30 % kassoista auki enintään kerran viikossa (1952: 8 %), 25 prosenttia (14 %) 2-5 päivänä viikossa ja 45 prosenttia (78 %) joka päivä.

Vasta vuonna 1946 Vaasan Seudun Osuuskassa liittyi Osuuskassojen Keskusliittoon. Joulukuussa 1946 muutettiin perussääntöä. Toimintaa ja jäsenyyttä kuvaavissa pykälissä sanotaan mm., että osuuskassan tehtävänä oli edistää jäsentensä elinkeinotoimintaa tarjoamalla mahdollisuuden

● Det första kontoret som verkade i egna utrymmen byggdes i Replot 1952, sex år innan huvudkontoret i Vasa kunde flytta in i egna utrymmen på Handelsplanaden 16.

● Ensimmäiset omat toimitilat rakennettiin Raippaluotoon vuonna 1952, kuusi vuotta ennen kuin pääkonttori Vaasassa pääsi muuttamaan Kauppapuistikko 16:een.

genom att bereda dem möjlighet att säkert placera och föröka sina besparingar samt tillgodose deras kreditbehov. Andelskassan kunde också motta donationer och uppta lån av utomstående. Dessutom sägs att *"Andelslagets stämma fastställer årligen den gräns, som de av andelskassan upplånade och i depositioner mottagna medlen icke få överskrida, ävensom det högsta belopp, till vilket den av medlem i kassan åtnjutna krediten får stiga"*. Till medlemmar kunde antas välkända personer bosatta inom kassans verksamhetsområde, i undantagsfall även personer som var bosatta utanför distriktet om

turvallisesti sijoittaa ja kartuttaa säästöjä sekä tyydyttää heidän luottotarpeensa. Osuuskassa saattoi myös ottaa vastaan lahjoituksia ja ottaa lainaa ulkopuolisilta. Lisäksi sanotaan: *"Osuuskunnan osuuskuntakokous vahvistaa vuosittain rajan, jota osuuskassan lainoina ja talletuksina vastaanottamat varat eivät saa ylittää, samoin ylärajan, johon kassan jäsenen saama luotto voi nousta"*. Jäseniksi voi ottaa kassan toimialueella asuvia tunnettuja henkilöitä ja poikkeustapauksissa myös alueen ulkopuolella asuvia, jos heistä arvioitiin olevan kassalle hyötyä. Sen sijaan kyseeseen ei tullut jon-

de som medlemmar ansågs vara till gagn för kassan. Även sammanslutningar kunde bli medlemmar. Däremot inte en person som var medlem i en annan andelskassa. Medlemsinsatsens storlek hade redan från starten varit 300 mk och den höjdes inte i samband med stadgeändringen. Däremot stadgades att nya medlemmar skulle erlægga en inträdesavgift om 50 mk.

Kreditgränsen för lån åt privatpersoner var under många års tid två miljoner mk. Detta lånebelopp förutsatte inteckning som säkerhet, mot borgen var den maximala lånesumman en miljon mk. Däremot höjdes kreditgränserna för sammanslutningar radikalt vid flera olika tillfällen. Mycket beroende på att såväl Österbottens Kött som Milka hade stora behov. Exempel på deras kapitalbehov nämndes redan tidigare, men ett annat är Milkas mejeribygge vid Smedsbyvägen i Vasa. Kostnadsberäkningarna låg 1950 på drygt 24 miljoner mk, men i mars 1951 presenterades en reviderad kostnadskalkyl som låg på drygt 35 miljoner mk. Vid samma möte beviljades Milka ett produktionslån på 30 miljoner mk för att kunna slutföra bygget. Ett år senare värderades mejerifastigheten till 88 miljoner mk och Milka beviljades ytterligare 20 miljoner mk i produktionslån!

Samtidigt som miljonkrediter beviljades, kan vi i styrelseprotokollen notera att även små, små detaljfrågor togs upp till behandling av de förtroendevalda. Sålunda gav styrelsen under de här åren rätt för Nyström att till exempel köpa en stämpel, en väggklocka och han fick också i uppdrag att beställa 25 affischer från ACA.

Med Nyström vid rodret tog tillväxten fart. I Mårsberättelsen 1948 framkommer att antalet sparräkningar var 748, när det efter de första

kin toisen osuuskassan jäsen. Myös yhteisöt voivat liittyä jäseniksi. Osuusmaksun hinta oli ollut perustamisesta asti 300 markkaa eikä sitä sääntömuutoksen yhteydessäkään korotettu. Kuitenkin säädettiin, että uusien jäsenten tulee suorittaa 50 markan liittymismaksu.

Yksityishenkilöiden luottoraja oli monia vuosia kaksi miljoonaa markkaa. Enimmäismäärä edellytti kiinteistökiinnitystä, takauksella voi lainaa saada enintään miljoona markkaa. Yhteisöjen luottorajoja korotettiin rajusti moneen kertaan. Paljolti se johtui Pohjanmaan Lihan ja Milkans suurista tarpeista. Aikaisemmin mainittiin jo esimerkkejä niiden pääomakysynnästä, yksi tapauksista oli Milkans meijerinrakennus Sepänkyläntien varteen Vaasaan. Vuonna 1950 kustannusarvio oli 24 miljoonaa markkaa, mutta seuraavan vuoden maaliskuussa esitettiin tarkistetut laskelmat, jotka päättyivät yli 35 miljoonaan markkaan. Samassa kokouksessa myönnettiin Milkalle tuotantolainaa 30 miljoonaa markkaa rakennustyön loppuunsaattamiseksi. Vuotta myöhemmin meijerikiinteistön arvoksi arvioitiin 88 miljoonaa markkaa ja Milkalle myönnettiin vielä lisää tuotantolainaa 20 miljoonaa markkaa!

Pöytäkirjoista on luettavissa, että samanaikaisesti miljoonaluottojen myöntämisen kanssa luottamushenkilöt käsitelivät pienen pieniä yksityiskohtia. Niinpä hallitus oikeutti Nyströmin esimerkiksi ostamaan leimasimen ja seinäkellon. Hän sai myös tehtäväksi tilata OKO:sta 25 kappaletta seinäjulisteita.

Nyströmin johtajakaudella kasvu kiihtyi. Vuoden 1948 toimintakertomuksesta ilmenee, että säästötilejä oli 748, kun niiden määrä ensimmäisten kuuden toimintavuoden jälkeen oli ollut 28. Shekkitilejä oli 46. Toimintakertomuksesta

● Bergö tillhörde kassans verksamhetsområde redan vid grundandet. 1964 fick filialen tidsenliga, egna utrymmen efter att ha verkat i hyrda utrymmen sedan 1951.

● Bergö kuului kassan toiminta-alueeseen jo perustamisvaiheessa. Vuonna 1964 tämä sivukonttori sai omat ajanmukaiset tilat oltuaan sitä ennen vuokralla vuodesta 1951.

sex åren fanns sammanlagt 28 sparräkningar. Dessutom fanns det 46 checkräkningar. Årsberättelsen andas stor förnöjsamhet. Det kom hela tiden nya kunder och man räknade med att nå fem miljarder i omsättning innan utgången av år 1949.

Trots att hemorten var Vasa, var det landsbygden som verksamheten var helt inriktad på. Den första filialen öppnades i Replot 1946. I Björköby öppnades filial i slutet av 1949. Två år senare stod Malax, Bergö och Gerby i tur att få filialkontor. Skärgården var ett starkt område för andels-

huokuu suuri tyytyväisyys. Uusia asiakkaita tuli kaiken aikaa lisää ja 5 miljardin liikevaihto arvioitiin saavutettavan vuoden 1949 loppuun mennessä.

Vaikka osuuskassan kotipaikka oli Vaasa, toiminta suuntautui täysin maaseudulle. Ensimmäinen sivukonttori avattiin Raippaluodossa vuonna 1946. Björköbyn toimipiste aloitti vuoden 1949 lopussa. Kahta vuotta myöhemmin tulivat vuoroon Maalahden, Bergön ja Gerbyn konttorit. Saaristo oli kassan vahvaa aluetta ja vuonna 1952 perustettiin konttori myös Brändöviikeniin. Jo

● Styrelsen och förvaltningsrådet 1956.

● Hallitus ja hallintoneuvosto vuonna 1956.

kassan och 1952 fick även Brändövik en filial. Man ville redan då också öppna filialer i Solf och Sundom, men det lyckades inte.

I tidningsintervjuer i samband med 30-årsjubileet 1968 mindes Gunnar Nyström, hur han med optimistiskt sinnelag for ut på ett möte där man skulle berätta om sina planer på att öppna en filial i Björköby. Han och kassans ledning hade räknat med stor uppslutning. En enda person dök upp på mötet! Nyström tillade att trots att starten var svår, så var Björköby 1968 Vasa Andelskassas största filialkontor.

Personalen ute vid filialerna var deltidsanställda och lönen var därefter. När Florence Holmström i mars 1952 fick löneförhöjning till 25 000 mk i månaden, fastställdes lönen för Alina Wik i Brändövik till 2 500 mk i månaden och Verner Doktor i Björköby fick 3000 mk, men ytterligare

silloin haluttiin perustaa sivukonttorit myös Sulvaan ja Sundomiin, mutta siinä ei onnistuttu.

Vuonna 1968 30-vuotisjuhlallisuuksien lehtihaastatteluissa Gunnar Nyström muisteli, kuinka hän oli intoa täynnä menossa kokoukseen, jossa oli tarkoitus kertoa suunnitelmista avata sivukonttori Björköbyssä. Hän ja kassan muu johto olivat ennakoineet suurta yksimielisyyttä asiassa. Kokoukseen tulikin vain yksi osanottaja! Nyström lisäsi, että vaikka alku oli hankala, oli Björköbystä tullut vuoteen 1968 mennessä Vaasan Osuuskassan suurin sivukonttori.

Sivukonttorien henkilökunta oli osa-aikaista ja palkkaus sen mukainen. Kun Florence Holmströmin palkka maaliskuussa 1952 korotettiin 25 000 markkaan kuussa, tuli Alina Wikin palkaksi Brändövikissä 2 500 markkaa ja Verner Doktor Björköbyssä sai 3 000 markkaa ja sen lisäksi 10 000 mark-

● 1958 hade andelskassan fem funktionärer vid huvudkontoret i Vasa. Från vänster Marianne Ek, Florence Holmström, Aino Rönn, Gunnar Nyström och Ulla Lindvall.

● Vuonna 1958 osuuskassalla oli viisi virkailijaa Vaasan pääkonttorissa: vasemmalta Marianne Ek, Florence Holmström, Aino Rönn, Gunnar Nyström ja Ulla Lindvall.

10 000 mk för att han också ansvarade för Gerbykontoret.

Filialerna fanns i hyrda utrymmen, men 1952 beslöt man att uppföra en egen lokal för filialen i Replot kyrkoby. Ett klart bevis på hur viktig skärgården upplevdes inom andelskassan – egna utrymmen i Vasa skaffades först i slutet av decenniet. Tomt för ändamålet köptes i Replot samma år och den 28 februari 1954 hölls invigningsfest med tal av både styrelseordförande, nämndeman Arvid Flemming och förvaltningsrådets ordförande, kommunalrådet Levi Jern. Förutom banklokalen fanns det en bostadslokal med två rum och därtill blev Replot kommun hyresgäst då kommunkansliet även fick ett rum i fastigheten. Huset beskrevs som modernt, välbyggt och ändamålsenligt med tillägget att byggnadsteknikens senaste vinningar hade utnyttjats i många smärre detaljer.

kaa Gerbyn konttorin johtajan tehtävästä.

Sivukonttorit olivat vuokratiloissa, mutta vuonna 1952 päätettiin rakentaa Raippaluodon kirkonkylään omat tilat. Tontti hankittiin samana vuonna ja 28. helmikuuta 1954 vihkiäisjuhlissa puheita pitivät sekä hallituksen puheenjohtaja, lautamies Arvid Flemming että hallintoneuvoston puheenjohtaja, kunnallisneuvos Levi Jern. Uudisrakennuksessa oli myös kahden huoneen asunto ja lisäksi Raippaluodon kunta tuli vuokralaiseksi, kun kunnanvirasto sai käyttöönsä yhden huoneen. Talon sanottiin olevan moderni, hyvin rakennettu ja tarkoituksenmukainen. Sitäkin korostettiin, että monissa pienissä yksityiskohdissa oli hyödynnetty rakennustekniikan viimeisimpiä sovelluksia. Raippaluodon konttorin rakentaminen on todiste siitä, kuinka tärkeänä saaristoa pidettiin, hankittiinhan Vaasaan oma toimisto vasta vuosikymmenen lopulla.

**Stackars
karl**

– Han förstod inte
att i tid öppna
sparräkning i

VASANEJDENS ANDELSKASSA

(Obs! Huvudkontoret flyttat till
Handelsplanaden 18)

Du är klokare än han

● Så annonserade Vasanejdens Andelskassa i Vasabladet 1958.

● Näin Vaasan Seudun Osuuskassa mainosti Vasabladetissa vuonna 1958.

Sökandet efter ny lokal i Vasa bar 1949 äntligen frukt när Vasanejdens Andelskassa hyrde utrymmen i Finlands Banks hus, som då var under uppförande.

1952 kunde man flytta in i de nybyggda utrymmena, och fick till och med ett fönster mot gatan. Ytterligare ett viktigt steg i utvecklingen hade skett, och i verksamhetsberättelsen för 1952 skriver man att andelskassan haft en relativt god utveckling, trots försämrade konjunkturer under året. "Det bevisar att Vasanejdens jordbrukare och fiskarbefolkning nu börjat inse kassans betydelse. (...) Ju mer landsbygdens befolkning sluter upp kring andelskassan desto bättre kan de därför hävda sig i kampen om livsrummet och högre levnadsstandard."

Under de första tjugo åren var verksamheten helt fokuserad på landsbygdsbefolkningen och

Uusien tilojen etsintä Vaasasta tuotti viimein tulosta vuonna 1949, kun Vaasan Seudun Osuuskassa vuokrasi itselleen tilat rakenteilla olleesta Suomen Pankin talosta.

Upouusiin tiloihin päästiin muuttamaan vuonna 1952. Hienoa oli, että yksi kassan ikkunoista avautui kadun puolelle. Oli taas astuttu askel eteenpäin ja toimintakertomuksessa saatettiin todeta osuuskassan kehityksen olleen suotuisan heikentyneistä suhdanteista huolimatta. "Se osoittaa, että Vaasan seudun maanviljelijät ja kalastajat ovat nyt oppineet ymmärtämään osuuskassan tärkeyden. (...) Mitä enemmän maaseudun väki sitoutuu osuuskassaan, sitä paremmin he menestyvät kamppailussa elintilasta ja korkeammasta elintasosta."

Ensimmäisten kahdenkymmenen vuoden aikana toiminta kohdistui kokonaan maaseudun

Hevosella pääsee — mutta saako rahalla?

Kovin on markkamme arvo kutistunut, mutta silti se on edelleenkin arvon mitta ja vaihdannan väline. Sitä ei saa halveksien tuhлата, vaan järkevästi sitä on säästettävä. Säästötili osuuskassassa auttaa teitä säästämään. Muistakaa, että »joka säästää saadessansa, sillä on ottaa tarvitessaan».

Vaasanseudun Osuuskassa

Kirkkopuistikko 22.

● Annon i tidningen Ilkka 1953.

● Ilmoitus Ilkka-lehdessä vuonna 1953.

dess näringar; det var jordbrukarna, fiskarna och så småningom pälstdjursfarmarna som var de viktigaste kundsektorerna. Detta syns med största tydlighet i styrelsens protokoll, där beviljade lån framkommer. En slumpmässig granskning visar att vid styrelsesammanträdet den 11 december 1953 beviljades 15 nya lån; fem av låntagarna kom från Bergö, tre från Malax, två från Replot, en från vardera Björköby, Vestervik, Solf och Vasa och därtill beviljades ÖK ett lån. 24 nya medlemmar, medlemsnummer 380-403, antogs vid samma sammanträde och inte en enda av de nya medlemmarna hade Vasa som hemort. Ännu vid ingången till 1960-talet kom låntagarna så gott som uteslutande från landsbygden. Lånen som beviljades var oftast jorddispositions-, fiskeri- och bostadslån, men det blev allt vanligare att lån också beviljades för bilköp och studier. Räntan på studielån var de facto något lägre än

väestöön ja maaseutuelinkeinoihin. Tärkeimpiä asiakasryhmiä olivat maanviljelijät, kalastajat ja vähitellen turkistarhaajat. Tämä asiakaskunnan koostumus ilmenee mitä selvimmin pöytäkirjoista, kun tarkastellaan myönnettyjä lainoja. Satunnainen otos osoittaa, että hallituksen kokouksessa 11. joulukuuta 1953 myönnettiin 15 lainaa: viisi lainansaajaa oli Bergöstä, kolme Maalahdesta, kaksi Raippaluodosta ja yksi Björköbystä, Västervikistä, Sulvasta ja Vaasasta. Lisäksi myönnettiin laina Pohjanmaan Lihalle. Samassa kokouksessa hyväksyttiin uusia jäseniä 24, numerot 380-403. Heistä kenenkään kotipaikka ei ollut Vaasa. Vielä 1960-luvun alussa olivat lainansaajat lähes kaikki kotoisin maaseudulta. Myönnettyt lainat olivat enimmäkseen maanhankinta-, kalastus- tai asuntolainoja, mutta myös auto- ja opintolainat alkoivat yleistyä. Opintolainojen korko oli käytännössä hiukan muita alempi. Vuonna

för andra lån. 1959 låg studielånsräntan på 6,5 procent när lån mot borgen eller med inteckning som säkerhet beviljades mot en ränta om 7,75 procent.

År 1957 hade kassan fyra anställda vid huvudkontoret; förutom Gunnar Nyström fanns kassörskan Florence Holmström och kontoristerna Ulla-Maj Back och Aino Rönn på lönelistan. Verksamheten hade blivit så omfattande att man ansåg sig tvingad att börja uppgöra halvårsbokslut, men ekonomin var allt annat än bra. I augusti beslöts att all kreditgivning, utom de absolut nödvändigaste, måste upphöra då kassan hade överskridit checkräkningskrediten hos ACA. Två miljoner skulle omedelbart inbetalas på andelskassans depositionskonto i ACA. Kraftåtgärder mot räntebetalare och amorterare, som inte hade skött sina betalningar, vidtogs och en lång lista, som omfattade dem som skulle kontaktas, uppgjordes.

Den ansträngda penningssituationen till trots höll man igen på att söka efter nya utrymmen. I november 1957 fick styrelsens viceordförande, direktör E. Aschan, och Nyström fullmakt att underhandla och avsluta köpet av en egen affärslokal på Handelsplanaden 18 i det så kallade "Irishuset". En månad senare ingicks köpeavtal. Den nya lokalen kostade 4,77 miljoner mk och finansierades med en långfristig kredit om fem miljoner mk hos ACA.

Den 2 oktober 1958 flyttade kassan in i egna utrymmen planerade av arkitekt Thesleff. Innan hade den gamla expeditionsdisken sålts till Kronoby Andelskassa för 120 000 mk och en ny, nästan dubbelt dyrare införskaftats. Kassörskan Holmström fick samtidigt ett större ansvar. Hon blev personligen ansvarig för kassan och måste med anledning av det anskaffa en tjänsteborgen

1959 se oli 6,5 %, kun taas takausta tai kiinnitystä vastaan myönnettyissä lainoissa korko oli 7,75 prosenttia.

Vuonna 1957 pääkonttorissa oli neljä virkailijaa: Gunnar Nyströmin lisäksi palkkalistalla oli kassanhoitaja Florence Holmström ja konttoristit Ulla-Maj Back ja Aino Rönn. Toiminta oli laajentunut niin paljon, että katsottiin välttämättömäksi ruveta laatimaan puolivuotiskatsauksia. Talous oli kuitenkin huonolla tolalla. Elokuussa päätettiin lopettaa kokonaan muu kuin aivan välttämättömin luotonanto. Syynä oli se, että kassa oli ylittänyt shekkiluottonsa OKO:ssa. Kaksi miljoonaa markkaa piti välittömästi tallettaa kassan talletustilille keskuspankissa. Samalla ryhdyttiin voimatoimiin niitä velallisia kohtaan, jotka eivät olleet hoitaneet korkojaan ja kuoletuksiin. Laadittiin pitkä lista niistä, joihin piti ottaa yhteyttä.

Tiukasta rahatilanteesta huolimatta oli uusien toimitilojen etsintä taas menossa. Marraskuussa 1957 saivat hallituksen varapuheenjohtaja, johtaja E. Aschan ja Nyström valtuudet neuvotella ja päättää oman liikehuoneiston kaupasta Kaupapuistikko 18:ssa, niin sanotussa "Iiristalossa". Kuukautta myöhemmin tehtiin kaupat. Uudet tilat maksoivat 4,77 miljoonaa markkaa ja se rahoitettiin OKO:n pitkäaikaisella viiden miljoonan markan luotolla. Lokakuun 2. päivänä 1958 kassa muutti omiin, arkkitehti Thesleffin suunnittelemiin tiloihin. Vanha palvelutiski oli myyty Kruunupyyn Osuuskassalle 120 000 markalla ja tilalle oli hankittu melkein kaksi kertaa kalliimpi. Kassanhoitaja Holmströmin vastuualuetta laajennettiin samalla. Hän sai kassan henkilökohtaisesti vastattavakseen. Siksi hänen piti hankkia 100 000 markan virkatakaus. Nykyään sama asia hoidetaan pankin vakuutuksella, mut-

● Den 19 november 1959 beslöt styrelsen lediganslå en notariattjänst och redan den 3 december valdes Erik Ragnar Rosenlund enhälligt till posten.

● 19.11.1959 hallitus päätti julistaa haettavaksi notariaatin hoitajan viran ja jo 3. joulukuuta Erik Ragnar Rosenlund valittiin tehtävään yksimielisesti.

om 100 000 mk. I dag sköts det här med bankens försäkringar, men ända in på 1960-talet måste alla i ansvarsställning teckna tjänsteborgen som säkerhet för den skada som de kunde förorsaka andelskassan. Ett steg in i framtiden togs – åtminstone jämfört med det första tekniska hjälpmedlet, en ”vevkassa”, som Holmström minns – när en Olivetti bokföringsmaskin inköptes.

1959 utsträcktes bankens verksamhetsområde när fusionsavtalet med Vassor Andelskassa godkändes den 3 april.

Den 21 oktober 1959 behandlade styrelsen för första gången behovet av att öppna en notariatavdelning. Ärendet hänsköts till förvaltningsrådet, och den 3 december anställde styrelsen enhälligt Erik Ragnar Rosenlund till den lediganslagna notariattjänsten. Nu fanns det totalt sex anställda vid huvudkontoret på Handelsplanaden 18.

ta vielä 1960-luvulla piti kaikkien vastuuhenkilöiden allekirjoittaa virkatakausvakuudeksi mahdollisesta osuuskassalle aiheuttamastaan vahingosta. Tekniset apuvälineetkin parantuivat, kun alkeellisempi laitteisto korvattiin Olivetti kirjanpitokoneella.

Vuonna 1959 kassan toimialue laajeni, kun yhdistymissopimus Vassorin Osuuskassan kanssa hyväksyttiin 3. huhtikuuta.

21. lokakuuta 1959 hallitus käsitteli ensimmäisen kerran notariaattiosaston perustamistarvetta. Esitys vietiin hallintoneuvostoon ja 3.12. hallitus palkkasi yksimielisesti Erik Ragnar Rosenlundin haettavana olleeseen notariaatin hoitajan virkaan. Nyt oli toimihenkilöiden määrä pääkonttorissa Kauppapuistikko 18:ssa noussut kuuteen.

● Förtroendevalda på besök i Bjurholm i Västerbotten.

● Luottamushenkilöitä vierailulla Västerbottenin Bjurholmissa.

Andelskassorna spelade som förmedlare av statliga lån en viktig roll vid återuppbyggnaden av landet mellan vinterkriget och fortsättningskriget samt efter kriget. Bland annat skulle 400 000 evakuerade karelare utplaceras. Av statliga lån, som beviljades enligt jordanskaffningslagen, gick 73 procent genom andelskasserörelsen, medan Finlands Hypoteksförening med 17 procent och sparbankerna med 10 procent delade på återstoden. Det var ingen lukrativ verksamhet, då statens förmedlingsarvoden var små, men andelskassornas marknadsandel växte med hela 15 procentenheter från 1944 till 1949.

Osuuskassoilla oli tärkeä tehtävä välittää valtion lainoja jälleenrakennukseen sotien välisenä aikana ja sotien jälkeen. Muun muassa piti pystyä asuttamaan 400 000 karjalaisevakkoo. Maanhankintalain mukaisista valtion lainoista 73 % kulki osuuskassojen kautta, 17 % välitti Suomen Hypoteekkiyhdistys ja loput 10 % jakautuivat säästöpankkien kesken. Kovin tuottavaa ei toiminta ollut pienten välityspalkkioiden takia, mutta osuuskassojen markkinaosuus kasvoi peräti 15 prosenttiyksikköä vuosina 1944–1949. Sitten markkinaosuus taas pieneni hiukan, kun valtion asutuslainat lopetettiin 1950-luvun alussa. Ilman

Marknadsandelen sjönk något när de statliga kolonisationslånen upphörde i början av 1950-talet. Utan denna kanalisering av statens kapital till andelskasserörelsen skulle ACA dock inte ha haft samma resurser att stöda utvecklingen och hjälpa kassor som Vasanejdens Andelskassa, vars egen upplåning inte på långt när kunde täcka utlåningsbehovet.

På 1950-talet kom flyttningsrörelsen i gång. Landsbygdsbefolkningen sökte sig bort, de flesta flyttade in till tätorter och städer men också en kännbar andel av befolkningen emigrerade. Det här utgjorde ett hot mot andelsbanksrörelsen, som precis som Vasanejdens Andelskassa var stadigt förankrad ute på landsbygden.

I slutet på 1950-talet stod det på centralt håll klart att det var nödvändigt att dra upp nya strategier. För att kunna behålla marknadsandelarna måste rörelsen skaffa sig ett starkare fotfäste i tätorterna och städerna. Detta kom i stor utsträckning att påverka utvecklingen inom Vasanejdens Andelskassa.

tällaista valtion pääoman kanavointia osuuskassaliikkeen kautta ei OKO:lla olisi ollut samanlaisia resursseja tukea ja auttaa sellaisia kassoja kuin Vaasan Seudun Osuuskassa, jonka oma ottolainaus ei voinut lähimainkaan kattaa lainanantotarvetta.

1950-luvulla muuttoliike käynnistyi. Maaseudun väestö muutti kotiseudultaan, useimmat taajamiin ja kaupunkeihin mutta huomattava osa myös ulkomaille. Siitä aiheutui uhka osuuskassaliikkeelle, joka niin kuin Vaasan Seudun Osuuskassakin oli tiukasti sidoksissa maaseutuun.

1950-luvun lopulla kävi keskushallinnolle selväksi, että tarvitaan uudenlainen toimintastrategia. Markkinaosuuksien säilyttäminen edellytti vahvan jalansijan saamista myös taajamissa ja kaupungeissa. Tämä uusi tavoite tuli voimakkaasti vaikuttamaan Vaasan Seudun Osuuskassan kehitykseen.

1960 – 1961

Från enspråkig till tvåspråkig andelskassa

Den 28 mars 1960 kallades representanter för styrelsen och förvaltningsrådet till ett gemensamt möte i Vasa. Närvarande var Arvid Flemming, Levi Jern, Ola Lång, Johannes Grannas, Edvin Kull, Gunnar Nyström och Andelskassaförbundets revisor Karl Nymark. Det enda ärendet som behandlades var ett förslag från ACA, att andelskassan borde ombildas till en fullständigt tvåspråkig inrättning för att bättra kunna betjäna den finsktalande befolkningen i staden.

I annat fall skulle en helt ny finskspråkig andelskassa bildas i Vasa.

Inga beslut togs, men de svaga vindar som började blåsa innebar att förändringens tidevarv var nära. Den 12 april samlades man igen och uppslutningen vid mötet, där undervisningsrådet Viljo L. Seppälä och Karl Nymark represen-

Osuuskassa kaksikielistyy

28.maaliskuuta 1960 kutsuttiin hallintoneuvoston ja hallituksen edustajia yhteiskokoukseen Vaasaan. Paikalla olivat Arvid Flemming, Levi Jern, Ola Lång, Johannes Grannas, Edvin Kull, Gunnar Nyström ja Osuuskassaliiton tilintarkastaja Karl Nymark. Ainoa käsiteltävänä ollut asia oli OKO:n esitys osuuskassan muuttamisesta täysin kaksikieliseksi, jotta se pystyisi paremmin palvelemaan kaupungin suomenkielistä väestöä.

Muuten Vaasaan perustettaisiin uusi suomenkielinen osuuskassa.

Päätöksiä ei tehty, mutta ilmassa oli merkkejä uuteen aikakauteen siirtymisestä. Huhtikuun 12. kokoonnuttiin uudelleen suurella osanottajajoukolla. OKL:a edustivat opetusneuvos Viljo L. Seppälä ja Karl Nymark. Tavanomaisesta poike-

terade ACF, var stor. Utspelet från centralt håll var det enda som diskuterades och ur protokollet framgår att debatten var livlig. Avvikande från kutymen fungerade revisor Nymark som sekreterare för mötet.

Undervisningsrådet inledde med att redogöra för bakgrunden till mötet, men berättade även om när andelskasserörelsens fader, professor Hannes Gebhard, 35 år tidigare hade sänts i väg upp till Österbotten för att grunda andelskassor. Framgången var minimal på grund av österbottnisk konservatism, men *”några år senare kom nya män, som hade bättre lycka”*. Efter detta kom Seppälä in på kärnfrågan, sonderingarna om möjligheterna att göra Vasanejdens Andelskassa till en tvåspråkig andelskassa. Han redogjorde även för de goda erfarenheter som hade erhållits från samarbetet mellan lands- och stadsbor inom andelskassornas förvaltande organ. *”Han framhöll att pengar ’luktar’ inte och stadspengar bör duga för landsbygdens behov.”* Han underströk att beslutet helt ankom på andelskassans egen medlemskår och förtroendevalda, vilket med facit i hand nog kan beskrivas som en mycket modifierad sanning.

Nymark i sin tur framlade sina åsikter om andelskassans framtidsutsikter och utvecklingsmöjligheter enligt nuvarande riktlinjer. *”Det är kassans skyldighet att taga sig an den finskatalande stadsbefolkningen och framför allt den till staden inflyttade finska landsortsbefolkningen, som på sina tidigare hemorter i många fall varit trogna andelskasssekunder. Han pekade ytterligare på den sannolikt tillstramade konkurrensen mellan de finska och svenska sparbankerna i Vasa stad, vilken kan få till följd att andelskassan förlorar alla existensmöjligheter i staden.”*

I den efterföljande debatten framkommer både understödande och tveksamma åsikter. Bland annat kommunalrådet Levi Jern hänvisade till

● Distriktsrevisor Karl Nymark förde protokollet vid direktionens sammanträde den 12 april 1960, när ACA:s förslag att Vasanejdens Andelskassa skulle bli tvåspråkig behandlades för första gången.

● Piiritarkastaja Karl Nymark piti pöytäkirjaa johtokunnan kokouksessa 12.4.1960. OKO:n esitys Vaasan Seudun Osuuskassan muuttamisesta kaksikieliseksi oli ensimmäistä kertaa käsitellyssä.

ten jälkimmäinen toimi sihteerinä. Keskushallinnon aloitteellisuus oli ainoa keskustelua herättänyt asia ja pöytäkirjan mukaan mielipiteenvaihto oli vilkasta. Opetusneuvos aloitti selvittämällä kokouksen taustaa. Hän kertoi myös, kuinka osuuskassaliikkeen isä, professori Hannes Gebhard 35 vuotta aiemmin oli lähetetty Pohjanmaalle osuuskassoja perustamaan. Menestys oli olematonta pohjalaisten vanhoillisuuden takia, mutta *”muutamia vuosia myöhemmin tulivat uudet miehet, jotka onnistuivat paremmin”*. Sen jälkeen Seppälä siirtyi ydinkysymykseen, tarkastelemaan mahdollisuuksia muuttaa Vaasan Seudun Osuuskassa kaksikieliseksi. Hän kertoi myös hyvistä kokemuksista, joita oli saatu maalaisten ja kaupunkilaisten yhteistyöstä osuuskassojen hallintoelimisä. *”Hänen mielipiteensä oli, että raha ei ’haise’ ja että kaupunkilaisten rahojen pitää kelvata maaseudun tarpeisiin.”* Edelleen hän korosti, että päätösvalta oli kokonaan osuuskassan omalla jäsenkunnalla ja luottamushenkilöillä, mitä jälkiviisaudella kylä voi kutsua hyvin muunnelluksi totuudeksi.

● Vd Rudolf Renvall och direktör Gunnar Nyström i kontoret på Handelsplanaden.

● Toimitusjohtaja Rudolf Renvall ja johtaja Gunnar Nyström konttorissa Kauppapuistikolla.

österbottningarnas konservatism och ansåg att frågan borde få mogna.

Kassans grundare och första kassaförvaltare K-J Ahlbäck ställde kassans framtida utvecklingsmöjligheter i främsta rummet. Han understöddes av jordbrukarna Ola Lång och Edvin Kull. Den sistnämnde hänvisade till det alltmer ökade samarbetet över språkgränsen inom olika ekonomiska organisationer. Direktör Johannes Grannas talade också för en satsning på tvåspråkig betjäning, men ansåg att det inte skulle vara nödvändigt att välja finskspråkiga i kassans förvaltande organ. Även andelskassans direktör Nyström framhöll att Vasa-nejdens Andelskassa bör göras mer känd och att man bör gå in för att betjäna stadsbefolkningen

Nymark puolestaan esitteli osuuskassan tulevaisuudennäkymiä ja kehitysmahdollisuuksia nykytietämyksen valossa. ”Kassan velvollisuus on ottaa vastaan suomenkielinen kaupunkilaissäestö ja ennen kaikkea kaupunkiin muuttaneet suomea puhuvat maalaiset, jotka monesti olivat kotiseudullaan olleet uskollisia osuuskassan asiakkaita. Hän muistutti myös todennäköisesti kiihtyvää kilpailusta Vaasan kaupungin suomalaisten ja ruotsalaisten säästöpankkien kesken, jonka seurauksena osuuskassa voi menettää kokonaan elinmahdollisuutensa kaupungissa.”

Seuranneessa väittelyssä esitettiin sekä puoltavia että epäileviä mielipiteitä. Muun muassa kunnallisneuvos Levi Jern viittasi pohjalaisten konservatiivisuuteen. Hänen mielestään kysymys

● Björköby tillhörde tidigt andelskassans starka fästen.

● Björköby kuului jo varhain osuuskassan vahvoihin alueisiin.

inom båda språklägren.

Genast efter att mötet på Hotell Central hade avslutats samlades styrelsen i sina egna utrymmen för att ventilerare ärendet. Något avgörande beslut fattades inte. Frågan var av så stor principiell betydelse och så vittomfattande att den skulle få mogna och omsorgsfullt förberedas innan slutligt beslut fattades. Farhågor för att bestämmanderätten skulle kunna övergå i andra händer gjorde det inte lättare att besluta om de framtida strategierna.

Officiellt behandlades det laddade ärendet igen först den 18 februari 1961. Av protokollet framgår att åtgärder då redan hade vidtagits för att tillmötesgå den finskspråkiga befolkningens intressen i staden. Närvarande vid styrelsesammanträdet var direktör Snellman från ACA:s förvaltningsråd. Han lyfte igen fram hotet att det bland de finskspråkiga fanns ett starkt önskemål att bilda en helt ny finskspråkig

vaati vielä kypsyttelyä.

Kassan perustaja ja ensimmäinen hallinnoija K-J Ahlbäck pani etusijalle kassan kehittymismahdollisuuksien turvaamisen tulevaisuudessa. Häntä kannattivat maanviljelijät Ola Lång ja Edvin Kull. Viimemainittu viittasi eri taloudellisissa organisaatioissa lisääntyneeseen yhteistyöhön yli kielirajan. Johtaja Johannes Grannas suositteli myös kaksikielisen palvelun vahvistamista, mutta hänen mielestään ei ollut välttämätöntä valita suomenkielisiä kassan hallintoelimiin. Myös osuuskassan johtaja Nyström korosti, että Vaasan Seudun Osuuskassaa pitäisi tehdä tunnetummaksi ja pitäisi luoda valmiudet palvella molempiin leireihin kuuluvaa kaupunkilaisväestöä.

Heti kokouksen päätyttyä Hotelli Centralissa hallitus siirtyi omaan kokoukseensa pohtimaan tilannetta. Mitään ratkaisevaa päätöstä ei tehty. Kysymys oli periaatteellisesti niin tärkeä ja laajamerkityksinen, että sen tulisi antaa kypsä rauhassa ja se pitäisi valmistella huolellisesti ennen

andelskassa i staden. Han betonade samtidigt att ACA för sin del ansåg det vara lyckligare om Vasanejdens Andelskassa kunde ombildas till en fullständigt tvåspråkig inrättning. Mötet ledde till att styrelsens ordförande Arvid Flemming, förvaltningsrådets ordförande Edvin Kull och direktör Gunnar Nyström kort därefter besökte ACA för överläggningar.

Ur de officiella handlingarna framgår inte att hotet om en finskspråkig konkurrent var verkligt överhängande. Laihian Osuuskassa hade enligt såväl Kaj Skåtar som Karl Nymark ansökt om och fått tillstånd till att öppna en filial i Vasa. Beslutsfattarna inom Vasanejdens Andelskassa var mer eller mindre ställda mot väggen. Trion som i slutet av februari reste ner till Helsingfors lyckades avvärja hotet om en ny, konkurrerande kassa i Vasa och fick löfte om ett ekonomiskt stöd för att utveckla verksamheten och för ett nytt kontor.

”Det måste ha varit ett dramatiskt möte. Chefdirektör Aarno Nisula hade tålmodigt lyssnat på delegationens framlagda planer och till sist sa han: ACA har redan köpt tomten i hörnet av Rådhusgatan och Hovrättsesplanaden, de kommer att bygga ett hus med bankutrymmen. Vasanejdens Andelskassa skulle få hyra dessa utrymmen under förutsättning att verksamheten mera inriktades på en inbrytning i staden, framför allt bland den finskspråkiga befolkningen”, sade vd Skåtar i sin tillbakablick i samband med Vasa Andelsbanks 60-årsfestligheter.

Den 12 april 1961 är utgången klar. Styrelsen besluter göra en framställning till ACA för att anhålla om en skriftlig bekräftelse på det utlovade ekonomiska biståndet tills andelskassans bärighet blir sådan att den kan klara sig själv. Till förvaltningsrådet gavs förslag om att en ny direktör skulle anställas.

När beslutet en gång var taget handlades ären-

lopullista päätöksentekoa. Epäilykset päätösvalan siirtymisestä muihin käsiin vaikeuttivat tulevaisuuden strategioista päättämistä.

Virallisesti tätä tunnepitoista asiaa käsiteltiin seuraavan kerran vasta 18. helmikuuta 1961. Pöytäkirjasta ilmenee, että oli jo ryhdytty toimenpiteisiin kaupungin suomenkielisen väestön tarpeiden tyydyttämiseksi. Hallituksen kokouksessa oli läsnä johtaja Snellman OKO:n hallintoneuvostosta. Hän toisti uhkauksen, että suomenkielisten keskuudessa oli vahva halu perustaa kokonaan uusi suomenkielinen osuuskassa kaupunkiin. Saatiin myös kuulla OKO:n pitävän onnellisimpana ratkaisuna Vaasan Seudun Osuuskassan muuttamista täysin kaksikieliseksi laitokseksi. Kokouksesta seurasi, että hallituksen puheenjohtaja Arvid Flemming, hallintoneuvoston puheenjohtaja Edvin Kull ja johtaja Gunnar Nyström pian lähtivät neuvottelukäynnille OKO:on.

Virallisista asiakirjoista ei ilmene, että uhka suomenkielisestä kilpailijasta todella häilyi ilmassa. Sekä Kaj Skåtarilla että Karl Nymarkilla oli tieto, että Laihian Osuuskassa oli hakenut ja saanut luvan avata sivukonttorin Vaasassa. Vaasan Seudun Osuuskassan päättäjät oli käytännössä pantu seinää vasten. Kolmikko, joka helmikuun lopussa matkusti Helsinkiin, onnistui torjumaan uhan uudesta kilpailevasta osuuskassasta Vaasassa ja he saivat lupauksen taloudellisesta tuesta toiminnan kehittämiseen ja uuden konttorin avaamiseen.

”Kokous on varmaan ollut dramaattinen. Pääjohtaja Aarno Nisula oli kärsivällisesti kuunnellut valtuuskunnan esittämiä suunnitelmia ja lopulta hän kertoi, että OKO on jo ostanut tontin Raastuvankadun ja Hovioikeudenpuistikon kulmasta pankin ra-

● Taklagsöl på Rådhusgatan 17 den 17 december 1962.

● Harjannostajaiset Raastuvankatu 17:ssä joulukuun 17. päivänä 1962.

det med expressfart. Den 3 maj 1961 föreslog styrelsen att förvaltningsrådet skulle anställa major i.a. G Rudolf Renvall mot en månadslön om 125 000 mk. ACA hade lovat svara för de merkostnader som nyanställningen medförde. Merkostnaderna blev i realiteten ännu större då såväl direktör Gunnar Nyström som Ragnar Rosenlund samtidigt fick betydande lönelöft. När Vasanejdens Andelskassa kort därefter för att få en finskspråkig i betjäningen ”köpte loss” Leena Waxlax från Suomalainen Säästöpankki, åtog sig ACA även att betala hennes lön under de närmast kommande åren.

kentamista varten. Vaasan Seudun Osuuskassa saisi vuokrata nämä tilat ehdolla, että toiminta enemmän kohdistetaan kaupunkiin tunkeutumiseen, erityisesti kohderyhmänä suomenkielinen väestö.” Näin toimitusjohtaja Skåtar kertoi muisteluissaan Vaasan Osuuspankin 60-vuotisjuhlissa.

Asia on selvä 12. huhtikuuta 1961. Hallitus päättää pyytää OKO:lta kirjallisen vahvistuksen luvasta taloudellisesta tuesta siihen saakka, kunnes osuuskassan kantokyky on riittävä itsenäiseen selviytymiseen. Hallintoneuvostolle tehtiin esitys uuden johtajan palkkaamisesta.

Kun päätös oli saatu tehdyksi, asiat hoidettiin

● Med flyttningen till Rewell Center fick Vasanejdens Andelskassa en helt annan synlighet i stadsbilden.

● Sijoittumalla Rewell Centeriin Vaasan Seudun Osuuskassa tuli aivan uudella tavalla näköksälle kaupungissa.

Flera år senare, eller den 21 september 1965, uppmärksammar Jakobstads Tidnings många-åriga chefredaktör Alf Snellman den kraft med vilken Andelskassornas Central Ab tvingade fram tvåspråkiga lösningar i Österbotten. Som ett konkret exempel på de förändringar som 60-talet fört med sig lyfte han framför allt fram det som hade skett inom Vasanejdens Andelskassa. Grundorsaken till hans kommentarer var dock, att Pedersörenejdens Andelskassa stod i beråd att genomföra samma operation som Vasanejdens Andelskassa hade gjort under decenniets första år.

Snellman konstaterar att många förtroendevalda hade börjat uppleva ACA:s tyngd som alltför tung. *"Många frågar sig – även om det hittills inte skett offentligt: Vart är vi på väg?"*

Han fortsatte sin argumentation med att Vasanejdens Andelskassa kan ge besked och att det är ett besked som skrämmer: *"En svensk kassa – låt vara med vissa svårigheter att hävda sig i konkurrensen med de stora penninginrättningarna på orten – förvandlas snabbt till en tvåspråkig kassa samtidigt som*

pikavauhtia. Toukokuun 3. 1961 hallitus ehdotti hallintoneuvostolle, että johtajaksi valitaan majuri evp. G. Rudolf Renvall 125 000 markan kuukausipalkalla. OKO oli luvannut vastata uuden johtajan palkkauksesta aiheutuvista lisäkustannuksista. Niitä tulikin enemmän, kun johtaja Gunnar Nyström ja Ragnar Rosenlund saivat samalla suuret palkankorotukset. Kun Vaasan Seudun Osuuskassa pian sen jälkeen "osti" Suomalaisesta Säästöpankista Leena Waxlaxin saadakseen suomenkielisen henkilön palvelukseensa, otti OKO maksettavakseen seuraavina vuosina myös hänen palkkakustannuksensa.

Monta vuotta myöhemmin, 21.9.1965, Jakobstads Tidningin pitkäaikainen päätoimittaja Alf Snellman kiinnittää huomiota siihen kuinka, voimakkaasti OKO pakotti kassat kaksikielisiksi Pohjanmaalla. Käytännön esimerkkinä 1960-luvun muutoksista hän erityisesti mainitsee Vaasan Seudun Osuuskassan tapauksen. Kommentti aiheutui siitä, että nyt oli vireillä

chefsbyte äger rum och ACA-pengar köper nya marknader. Kassans trommän böjde sig för övermakten – ACA.”

En annan orsak till att Snellman tog upp frågan 1965 var att det allt mera började pratas om fusioner. Det skulle dock dröja en tid innan fusionsvågen satte i gång. Snellmans farhågor om att fusionerna, och de nya bestående ”stadskassorna”, skulle innebära att ACA i framtiden skulle fatta besluten även på det lokala planet, har inte förverkligats. Även om ACA:s inflytande i Vasanejdens Andelskassa under i synnerhet 1960-talet var verkligt stort har kassans lokala förtroendeorgan alltid haft tyngd.

- Den långa och omtalade betjäningsskivan vid det nya huvudkontoret kostade 1,4 miljoner mk. maksoi 1,4 miljonaa markkaa.
- Pitkä ja keskustelua herättänyt palvelutiski uudessa pääkonttorissa.

vastaavanlainen operaatio Pietarsaaren Seudun Osuuskassassa kuin vuosikymmenen ensi vuosi-
na oli tapahtunut Vaasan seudulla.

Snellman toteaa, että monet luottamushenkilöt olivat alkaneet kokea OKO:n painostuksen kovin kiusallisena. *”Monet ihmettelevät – vaiikkei tähän mennessä julkisesti – mihin olemme menossa.”* Hän jatkoi pohdintojaan, että Vaasan Seudun Osuuskassaa voidaan pitää malliesimerkkinä – ja minkä uhkakuvan se tarjoaakaan: *”Kun ruotsalaisella osuuskassalla kieltämättä on vaikeuksia menestyä kilpailussa suurten rahalaitosten kanssa, se muuttuu nopeasti kaksikieliseksi samalla kun johtaja vaihdetaan ja OKO:n rahoilla ostetaan itselle markkina-asemaa. OKO:n ylivalta sai osuuskassan luottomiehet taipumaan.”*

Toinen syy, miksi Snellman puuttui tähän kysymykseen vuonna 1965 oli, että yhä enemmän alettiin puhua kassojen yhdistymisistä. Kuluisi kuitenkin jonkin verran aikaa ennen kuin kassojen yhdistymisvyöry käynnistyi. Snellmanin epäilyt siitä, että fuusioiden ja uusien ”kaupunkilaiskassojen” myötä OKO alkaisi tehdä päätöksiä myös paikallistasolla, eivät toteutuneet.

Vaikka OKO:n vaikutusvalta Vaasan Seudun Osuuskassassa oli erityisesti 1960-luvulla todella suuri, on päätöksenteko aina ollut paikallisten luottamushenkilöelinten käsissä.

1961–1970

Nya inbrytningar görs

Riksdagsman Håkan Malm i Malax var förvaltningsrådets ordförande 1986–99. Redan långt tidigare blev han som ung man förtrogen med Vasanejdens Andelskassa och var med undantag av några få år förtroendevald från 1962 till 1999. Det var vd Renvall som engagerade honom från början. De var personligt bekanta då båda jobbade inom andelsrörelsen; Malm inom Österbottens Äggcentrallag och Renvall inom Österbottens Producentförbund. Malm lärde också känna Gunnar Nyström. Han konstaterar, att Renvall var rätt skeppare för att styra in skutan Vasanejdens Andelskassa på de nya farvatten som man på centralt håll krävde och som de lokala förtroendevalda accepterade, om än något motsträvt. Samtidigt betonar han betydelsen av Nyströms kontaktnät ute på landsbygden under kassans starka tillväxt i Vasas näromgivning under hans sexton år som kassans första man.

Uusia aluevaltauksia

Kansanedustaja Håkan Malm Maalahdesta oli hallintoneuvoston puheenjohtajana 1986–99. Hän perehtyi jo paljon aikaisemmin nuorena miehenä Vaasan Seudun Osuuskassaan ja oli siellä muutamia vuosia lukuun ottamatta luottamushenkilönä vuodet 1962–99. Toimitusjohtaja Renvall hänet alkuaan sai mukaan. He tunsivat toisensa osuusliikkeiden työntekijöinä; Malm toimi Österbottens Äggcentrallag’ssa ja Renvall Pohjanmaan tuottajajärjestössä. Hän tutustui myös Gunnar Nyströmiin. Malm piti Renvallia juuri oikeana henkilönä luotsaamaan Vaasan Seudun Osuuskassa uusille vesille niin kuin keskushallinto vaati ja paikalliset luottamushenkilöt vähän vastahakoisesti hyväksyivät. Hän korostaa myös Nyströmin maa-seudun kontaktiverkoston tärkeyttä kassan voimakkaasti kasvaessa Vaasan lähiseuduilla hänen 16-vuotisena kautena ykkösmiehenä.

● Det nya huvudkontoret öppnades den 2 april 1963.

● Uusi pääkonttori avattiin 2.4.1963.

● Inredningen kostade nästan 2 miljoner mk.

● Sisustus maksoi melkein kaksi miljoonaa markkaa.

”Gunnar Nyström sade en gång att när folk kom in för att låna till egnahemshus och han frågade dem vad de själva hade för medel, så kunde de svara att de hade en gammal bil som de tänkte sälja. De fick lån, och Nyström sålde en enda gård på exekutiv auktion! Attityden var att folk inte skulle kastas ut, utan det gällde att fundera över och noggrant analysera deras möjligheter. Nyström var en oerhört skicklig bankman, men Renvall var den person som behövdes för att organisera upp Vasanejdens Andelskassa.”

Renvall var enligt samstämmiga uppgifter ingen bankman. Han beskrivs av Håkan Malm, Karl Nymark och anställda som hann jobba under Renvalls ledning som en representativ man som hade de rätta kontakterna i Vasa, också bland de finskspråkiga, och som tack vare sin militära bakgrund även var en skicklig organisatör.

”Renvall var major, mycket utåtriktad och hade ett gott anseende i Vasa. Renvall var en galjonsfigur och det var meningen att Nyström skulle fortsätta som förut. Så blev det inte riktigt, men Nyström gjorde allt grovarbete och ansvarade för verksamheten,” säger Nymark när han tänker tillbaka.

Nymark tillägger att Nyström i Vasa saknade de kontakter som behövdes. Dessutom behärskade han inte finska och det var en ytterst stor sak när de nya riktlinjerna drogs upp.

I det här omdömet instämmer Florence Holmström, som hann arbeta tio år under Nyströms ledning innan chefsbytet genomfördes, liksom Leena Waxlax och Edel Rönn, som båda anställdes kort efter att Renvall hade tillträtt på vd-posten.

Waxlax beskriver till exempel Renvall som en gammaldags gentleman, som gav andelskassan ett ansikte utåt i Vasa. Och som trots att han var svenskspråkig hade en stor kontaktyta även bland de finskspråkiga.

”Gunnar Nyström kertoi kerran, että kun hän asiakkaiden tullessa omakotitalolainaa pyytämään kysyi, paljonko heillä itsellään oli varoja, saattoi vastaukseksi saada, että omasta takaa oli vanha auto, joka oli tarkoitus myydä. Lainaa myönnettiin, ja vain kerran Nyströmin aikana jouduttiin talo myymään pakkohuutokaupalla! Hänen asenteensa oli, ettei ihmisiä pidä heittää ulos pankista, vaan oli harkittava ja tarkkaan analysoitava heidän mahdollisuutensa. Nyström oli äärettömän taitava pankkimies, mutta Renvall oli sellainen henkilö, jota tarvittiin uudelleen organisoimaan Vaasan Seudun Osuuskassa.”

Yleisen käsityksen mukaan Renvall ei ollut varsinainen pankkimies. Hän oli Håkan Malmin, Karl Nymarkin ja alaistensa mukaan hyvin edustava mies, jolla oli hyvät suhteet Vaasassa – myös suomenkielisten keskuudessa – ja sotilastaustansa takia hän oli myös taitava organisaattori.

”Renvall oli majuri, hyvin ulospäin suuntautunut ja nautti yleistä arvostusta Vaasassa. Renvall oli keulakuva ja tarkoitus oli, että Nyström jatkaisi niin kuin ennenkin. Ihan niin ei käynyt, mutta Nyström teki kaiken raa’an työn ja oli vastuussa käytännön toiminnasta”, muistelee Nymark.

Nymark lisää, että Nyströmiltä puuttuivat tarpeelliset suhteet Vaasassa. Sitä paitsi hän ei hallinnut suomen kieltä, mikä olisi ollut äärimmäisen tärkeää nyt, kun uusia toimintaperiaatteita oltiin luomassa. Näihin arviointeihin yhtyy myös Florence Holmström, joka ehti olla palveluksessa kymmenen vuotta Nyströmin alaisena ennen kuin johtajanvaihdos toteutettiin. Samaa mieltä ovat myös Leena Waxlax ja Edel Rönn, jotka aloittivat pian sen jälkeen, kun Renvallista oli tullut toimitusjohtaja.

Waxlax kuvaa Renvallia vanhanajan herrasmie-

● Major Rudolf Renvall hade de rätta kontakterna när satsningen på att göra andelskassan mer känd i Vasa, inte minst bland de finskspråkiga, inleddes.

● Majuri Rudolf Renvallin hyvät suhteet olivat tarpeen, kun osuuskassaa ryhdyttiin tekemään tunnetummaksi Vaasassa – myöskin suomenkielisille.

Andelskassornas Centralförbund gjorde upp förslag till de nya stadgar, som den tvåspråkiga lösningen krävde. Dessa godkändes och från och med 1962 fick Vasa också representanter bland andelskassans beslutsfattare. Med de nya stadgarna fick även filialkontoren förtroendeorgan. I Björköby, Replot och Vassor utsågs den 1 december 1961 kontorsstyrelser, som förutom filialens föreståndare bestod av 4–5 förtroendevalda. Det saknades namnförslag från Bergö, varför filialens kontorsstyrelse utsågs senare. Malax, Solf, Smedsby och Kvevlax fick förtroenderåd med 4–15 medlemmar beroende på ort. I Smedsby bestod förtroenderådet endast av fyra medlemmar medan hela femton medlemmar invaldes från Solf. Medlemmarna i de nya kontorsstyrelserna och förtroenderåden kallades till ett

heksi, joka antoi osuuskassalle kasvot kaupungissa. Ruotsinkielisyydestään huolimatta hänellä oli myös paljon yhteyksiä suomenkielisiin.

Osuuspankkien keskusliitto teki ehdotuksen uusiksi säännöiksi niin kuin kaksikielistäminen vaati. Ne hyväksyttiin ja vuodesta 1962 saatiin vaasalaisia edustajia osuuskassan päätöksentekijöiksi. Uusien sääntöjen myötä myös sivukonttorit saivat luottamushenkilöorganisaatiot. Björköbyssä, Raippaluodossa ja Vassorissa valittiin 1.12.1961 paikallishallitukset, joihin kuului konttorinjohtajan lisäksi 4–5 luottamushenkilöä. Kun Bergöstä ei ollut tiedossa ehdotuksia henkilöistä, tehtiin vastaavat valinnat sinne myöhemmin. Maalahteen, Sulvaan, Sepäнкylään ja Koivulahteen nimettiin 4–15 -jäseniset

gemensamt möte i Vasa den 5 januari 1962.

Dagen innan hade det nya förvaltningsrådet, som hade utökats med tolv Vasabor, haft sitt första sammanträde.

Två år senare var man mogen att för första gången välja en Vasabo som ordförande för förvaltningsrådet. Hovrättspresident Eero Corell efterträdde 1964 nämndeman Edvin Kull från Korsholm som ordförande – Kull fortsatte dock tillsvidare som viceordförande.

I kassans direktion blev direktör Martti Palo från Vasa viceordförande 1962. Palos engagemang i kassan blev kortvarigt då han avled i april 1963. Som ett kuriosum kan nämnas att även den andra direktionsrepresentanten från Vasa invald 1962, fil.mag. Osmo Tuominen, avled en månad senare, i maj 1963. De ersattes av direktör Kaino

luottamusneuvostot. Sepänkylässä jäseniä oli vain 4, kun taas Sulvassa heitä oli peräti 15. Uusien paikallishallitusten ja luottamusneuvostojen yhteiskokous pidettiin Vaasassa 5.1.1962.

Edellisenä päivänä oli kokoontunut uusi hallintoneuvosto, johon oli tullut lisää 12 jäsentä Vaasasta.

Kaksi vuotta myöhemmin oli jo valmius valita ensimmäisen kerran vaasalainen hallintoneuvoston puheenjohtajaksi. Hovioikeuden presidentti Eero Corell tuli vuonna 1964 mustasaarelaisen lautamiehen Edvin Kullin tilalle. Kull jatkoi kuitenkin toistaiseksi varapuheenjohtajana. Osuuskassan johtokunnan varapuheenjohtajaksi valittiin vuonna 1962 johtaja Martti Palo Vaasasta. Hänen kautensa jäi kuitenkin lyhyeksi, sillä Palo kuoli huhtikuussa 1963. Kuriositeettina voi myös

● Pälsdjursnäringen blev tidigt en viktig kundsektor.

● Turkistarhaajista tuli jo varhain tärkeä asiakasryhmä.

● Direktionen med suppleanter 1964.

● Johtokunnan jäsenet ja varajäsenet vuonna 1964.

Mäkinen (ny viceordförande) och kontorschef Jarl Helli.

Oberoende av att andelskassan fick finskspråkiga stadsbor med anseende i förtroendemannanorganen, så var kassan fortsättningsvis okänd bland stadsborna. Och kassans anseende var allt annat än högt bland till exempel bankfolk och stadens högsta ledning. Malm beskriver det som att den som var aktiv i Vasanejdens Andelskassa kunde få höra att han hade hamnat i dåligt sällskap. Medan Nymark konstaterar att det bland stadens högsta ledning ansågs förnedrande att hålla kontakt med ”en sådan bank”. Bankfolket i sin tur talade föraktfullt om kassan med ord som att ”där är det bara bönder som bestämmer.”

Bäst beskriver kanske Leena Waxlax, som började på andelskassan den 6 november 1961 och

todeta, että toinen vuonna 1962 valittu vaasalainen hallituksen jäsen, filosofian maisteri Osmo Tuominen kuoli kuukautta myöhemmin toukokuussa 1963. Heidän tilalleen tulivat johtaja Kaino Mäkinen (uusi varapuheenjohtaja) ja konttoripäällikkö Jarl Helli.

Vaikka osuuskassa sai luottamushenkilöorganisaatioonsa arvostettuja suomenkielisiä, oli se kaupungissa aivan tuntematon ja sen arvostus oli kovin alhainen esimerkiksi pankkiväen ja kaupungin johtohenkilöiden keskuudessa. Malmin mukaan Vaasan Seudun Osuuskassassa toimiva saattoi kuulla joutuneensa huonoon seuraan. Nymark puolestaan toteaa, että kaupungin ylimmässä johdossa pidettiin alentavana yhteyden pitämistä ”sellaiseen pankkiin”. Pankkiväki taas puhui kassasta halveksivasti ”siellähän vain maanviljelijät määrää-

● Här verkade filialen i Övermalax fram till 1970 när egna utrymmen invigdes.

● Tässä sijaitsi Övermalaxin sivukonttori vuoteen 1970, jolloin omat tilat vihittiin käyttöön.

kom från ”en riktig bank”, från Suomalainen Säästöpankki, hur okänd Vasanejdens Andelskassa var i staden.

”Som gammal Vasabo hade jag aldrig hört talas om Vasanejdens Andelskassa. Jag hade ingen aning om var den fanns. Jag funderade över vad ACA, som de pratade om, riktigt var. Jag arbetade säkert ett halvt år innan jag kom underfund med det. Ingen av mina bekanta visste vad Vasanejdens Andelskassa var, och ärligt talat skämdes jag lite själv. Men jag var nygift och pengarna betydde mycket.”

Waxlax hann mer än en gång fundera vad hon riktigt hade gjort. Då hon började fanns kassan fortfarande i ”Irishuset”, och hon upplevde att

vät”. Parhaiten kuvaa Vaasan Seudun Osuuskassan tuntemattomuutta Leena Waxlax, joka ”oikeasta pankista”, Suomalaisesta Säästöpankista, tulleen aloitti osuuskassassa 6. marraskuuta 1961.

”Vaikka olin vanha vaasalainen, en ollut koskaan kuullut puhuttavan Vaasan Seudun Osuuskassasta eikä minulla ollut aavistustakaan, missä se sijaitsi. Ihmettelin, mikähän se OKO on, josta ne aina puhuvat. Olin ollut varmaan ainakin puoli vuotta töissä, kun se selvisi minulle. Kukaan tuttavistani ei tiennyt, mikä Vaasan Seudun Osuuskassa oli. Totta puhuen olin vähän häpeissäni, mutta olin juuri mennyt naimisiin ja rahalla oli suuri merkitys”.

Waxlax mietti kerran jos toisenkin, mitä oli tul-

● Direktionen på besök vid Replot-kontoret 1963.

● Johtokunta on vierailulla Raippaluodon konttorissa vuonna 1963.

hon i början hade väldigt litet att göra, trots att allt gjordes för hand. Andelskassans kontorsmaskinpark var allt annat än imponerande. Men vid årsskiftet fanns det alltid mer än tillräckligt med arbete när räntorna skulle räknas och skrivas in. Personalen satt övertid, kväll efter kväll, och räknade. Då var det inte tal om att kräva övertidsersättning – jobbet skulle utföras.

”Vi tänkte inte ens tanken, och jag var småbarnsmamma. Vi var så lojala! Jag minns ett år när andelskassan inte hade råd att betala våra löneförhöjningar. Det accepterade vi – något sådant skulle inte komma på fråga i dag. Jag vill minnas att vi borde ha fått förhöjningen från den 1 juli, men först vid årsskiftet hade kassan råd att betala den.”

Det var inte Renvall utan direktionens ordförande, häradssdomare Arvid Flemming, som tog kontakt med Waxlax. Andelskassan behövde finskspråkig, tvåspråkig personal när den nu officiellt var tvåspråkig. Att Waxlax fick högre lön

lut tehdyksi. Kun hän aloitti, kassa oli vielä ”Iris-talossa” ja hänellä oli omasta mielestään hirveän vähän tekemistä, vaikka kaikki tehtiin käsin. Osuuskassan konttorikonekanta ei ollut hääppönen. Mutta vuodenvaihteessa työtä oli enemmän kuin tarpeeksi, kun piti laskea korot ja kirjata ne. Henkilökunta teki ylityitä ja laski illasta toiseen – hommat oli vain hoidettava – eikä ollut puhuttakaan ylityökorvausten vaatimisesta.

”Ajatus ei pälkähtänyt päähänkään ja minäkin kun oli pienten lasten äiti. Me olimme niin lojaleja! Muistan, kun yhtenä vuotena osuuskassalla ei ollut varaa maksaa meidän palkankorotuksiamme. Ja sen me hyväksyimme – sellainenhan ei tulisi nykyisin kysymykseenkään. Muistelen, että meidän olisi pitänyt saada palkankorotus heinäkuun alusta, mutta kassalla oli varaa maksaa se vasta seuraavan vuoden alusta.”

Waxlaxiin ei suinkaan ottanut yhteyttä Renvall vaan hallituksen puheenjohtaja, herastuomari Arvid Flemming. Osuuskassa tarvitsi suomenkie-

än på Suomalainen Säästöpankki visar med tydlighet hur viktigt det bedömdes att få personal med finska som modersmål. Andelskasserörelsen var nämligen inte känd för att betala höga löner. Ännu på 1960-talet hade personalen inom andelskasserörelsen betydligt sämre löner än banktjänstemännen.

Satsningen på Vasa betydde inte att landsbygden glömdes bort. Där fanns kassans hjärta och bas och verksamheten intensifierades även utanför staden.

1962 öppnades ett filialkontor i Yttermalax och tomtmark inköptes i Sundom. Samtidigt med markköpet hyrdes en lokal i byn och verksamheten i Sundom inleddes i hyrda utrymmen följande år. I slutet av 1964 stod Bergö i tur att flytta in i egna kontorsutrymmen och ett år senare flyttade Björköbypersonalen in i tidsenliga utrymmen. Sundomkontoret verkade i hyrd lokal i fyra års tid innan det 1967 kunde flytta in i eget. Övermalax stod i tur att få ett nytt kontorshus 1970.

Det stora byggnadsprojektet förverkligades i Vasa i hörnet av Rådhusgatan och Hovrättsesplanaden. Den 17 december 1962 var det taklagsöl och den blåvita flaggan svajade högt på taket på Bostads Ab Rådhusgatan 17. ACA:s nybygge var en del av det Rewellska byggnadskomplexet, som i en artikel i Lantmän och Andelsfolk sades vara unikt till och med i ett europeiskt perspektiv: *”I Europa finns det inte någon motsvarighet till det, annat än i Rotterdam.”*

Den 2 april 1963 flyttade Vasanejdens Andelskassa in på Rådhusgatan. Edel Rönn minns hur de skojade om flyttningsdagen. Det fanns rädsla för att en flyttning den 1 april skulle ha gjorts till ett stort aprilskämt.

Vid invigningen var representanter från ACA

listä, kaksikielistä henkilökuntaa, kun se nyt oli virallisesti kaksikielinen. Se, että Waxlax sai korkeampaa palkkaa kuin Suomalaisessa Säästöpankissa, osoittaa selvästi, kuinka tärkeänä pidettiin kaksikielisen henkilökunnan saamista. Osuuskassat eivät nimittäin olleet tunnettuja korkeista palkoista. Vielä 1960-luvulla olivat osuuskassojen henkilökunnan palkat huomattavasti alhaisemmat kuin pankkivirkailijoiden.

Huomion kiinnittäminen Vaasaan ei kuitenkaan merkinnyt maaseudun unohtamista. Siellä oli kassan sydän ja perusta ja toimintaa tehostettiin myös kaupungin ulkopuolella.

Vuonna 1962 avattiin sivukonttori Yttermalaxissa ja Sundomista ostettiin tontti. Samanaikaisesti tonttikaupan kanssa vuokrattiin kylältä tilat ja toiminta Sundomissa käynnistettiin vuokrahuoneistossa seuraavana vuonna. Vuoden 1964 lopussa oli Bergön vuoro muuttaa omaan konttoriin ja vuotta myöhemmin Björköbyn henkilökunta sai ajanmukaiset tilat. Sundomin konttori ehti olla neljä vuotta vuokralla, kunnes vuonna 1967 muutettiin oman katon alle. Övermalaxin vuoro saada uusi konttoritalo tuli vuonna 1970.

Suuri rakennushanke Vaasassa toteutettiin Raastuvankadun ja Hovioikeudenpuistikon kulmassa. Joulukuun 17. päivänä 1962 oli harjannostajaisten aika ja korkealla Asunto-osakeyhtiö Raastuvankatu 17:n katolla liehui sinivalkoinen lippu. OKO:n uudisrakennus oli osa Rewellin rakennuskompleksia, jonka Lantmän och Andelsfolk -lehti kertoi olevan ainutlaatuinen jopa Euroopassa: *”Euroopassa ei ole toista vastaavanlaista, paitsi Rotterdamissa.”*

Vaasan Seudun Osuuskassa muutti Raastuvankadulle 2.4.1963. Edel Rönn muistaa, kuinka muuttopäivästä vitsailtiin. Pelättiin, että muuttoa

● Landsbygdens förtroenderåd samlade till information 1966.

● Maaseudun luottamusneuvosto tiedotustilaisuudessa vuonna 1966.

och ACF närvarande, och självfallet fanns också inbjudna från både stad och landsbygd. Nu hade Vasanejdens Andelskassa en ny, stor banklokal på 408 kvadratmeter till sitt förfogande mitt i centrala Vasa. I andelskasshuset som Rådhusgatan 17 kallades fanns även andra lokaler och dessa stod färdiga att tas i bruk några månader senare. Förutom 42 bostadslokaler bestod komplexet av fyra affärslokaler och där öppnade bland annat Österbottens Kött en livsmedelsbutik och Valio en kaffebar.

Med den nya banklokalen fick andelskassan en annan synlighet än tidigare. I stora annonser berättades det att andelskassan fanns mitt i stadens hjärta. För att locka nya människor till banken ordnades en tävling där huvudvinsten var en shoppingresa till Stockholm. Personalen utökades – någon har småsyrligt uttryckt sig som så,

1. huhtikuuta olisi pidetty suurena aprillipilana.

Vihkiäisissä oli mukana edustajia OKO:sta ja OKL:stä ja tietenkin myös kutsuvieraita kaupungista ja maaseudulta. Nyt oli Vaasan Seudun Osuuskassalla uusi, suuri 408 m²:n konttori keskellä Vaasan keskustaa. Osuuskassatalossa, niin kuin Raastuvankatu 17:ää kutsuttiin, oli myös muita tiloja, jotka valmistuivat käyttöön muutamaa kuukautta myöhemmin. Rakennuksessa oli 42 asuntoa ja neljä liikehuoneistoa, joista yhdesä Pohjanmaan Liha avasi elintarvikemyymälän ja toisessa Valio kahvibaarin.

Uuden toimitalon myötä osuuskassa tuli aivan uudella tavalla näkösälle. Suurin lehti-ilmoituksin kerrottiin, että osuuskassa oli aivan kaupungin sydämessä. Uusien asiakkaiden houkuttelemiseksi järjestettiin kilpailu, jossa oli pääpalkintona ostosmatka Tukholmaan. Henkilökunta

att den nya kundbetjäningsdisken var så lång att andelskassan helt enkelt var tvungen att anställa trots att kundunderlaget kanske inte riktigt skulle ha krävt det. Ofta hade de nyanställda någon form av anknytning till andelslagsrörelsen, både Renvall och Edel Rönn är exempel på detta.

Och visst började nya kunder strömma till, tack vare både den nya lokalen och Renvalls kontaktnät.

Holmström, Rönn och Waxlax bekräftar alla att de flesta kunderna ändå fortsättningsvis kom från landsbygden. Många gånger ledde den personliga betjäningen, och kundernas avsaknad av brådska när de en gång kom till stan i penningärenden, till att personalen och kunderna blev personligt bekanta. Många äldre kunder ville bjuda hem sina nya bekantskaper på kaffe, till Smedsby, Singsby och så vidare.

”Det fanns tid att prata med både kunder och arbetskamrater. Det var inte som i dag när kunderna inte kan välja vem de blir betjänad av. Vi hade en verkligt fin gemenskap och jag trivdes väldigt bra”, säger Waxlax.

Hon tillägger att just trivseln var en avgörande faktor när hon tackade nej, när Osuuspankki Yhteistuki långt senare försökte köpa bort henne från andelsbanken.

Vasanejdens Andelskassa hade i början på 1960-talet endast ett fåtal lönekunder. Därför har Waxlax en tydlig minnesbild av vad som hände när byggnadsbyrån Högfors & Hannuksela började anlita andelskassan.

”Det betydde långa köer på lördagarna när lönerna betalades ut. Kassan kunde få in 150 000 mk, men arbetarna tog ut samma summa. Så egentligen förorsakade det oss då mer arbete än det var värt.”

Som tidigare har nämnts skedde stora omstruk-

lisäntyi – joku on happamasti sanonut, että uusi asiakaspalvelutiski oli niin pitkä, että osuuskassan kertakaikkiaan oli pakko palkata lisää väkeä, vaikkei asiakasmäärä ehkä sitä olisi vaatinut. Uusilla henkilöillä oli usein joku side osuustoimintaliikkeeseen, siitä ovat esimerkkeinä sekä Renvall että Edel Rönn.

Ja tietenkin alkoi uusia asiakkaita ilmaantua sekä uusien tilojen että Renvallin hyvien suhteiden ansiosta.

Holmström, Rönn ja Waxlax vahvistavat yhtäpitävästi, että useimmat asiakkaat silti edelleenkin tulivat maaseudulta. Usein tapahtui, että henkilökunta ja asiakkaat tutustuivat toisiinsa henkilökohtaisesti. Se johtui henkilökohtaisesta palvelusta ja asiakkaiden kiireettömyydestä, kun nyt oli kerran tultu raha-asioita hoitamaan kaupunkiin. Monet vanhemmat asiakkaat halusivat kutsua uudet tuttavansa kahvillekin Sepäskylään, Singsbyhyn tai missä kukakin asui.

”Oli aikaa jutella sekä asiakkaiden että työtovereiden kanssa. Toisin on nyt, kun asiakas ei voi valita, kuka virkailija häntä palvelee. Meillä oli todella ihana yhteisyyden tunne ja viihdyin erittäin hyvin”, sanoo Waxlax.

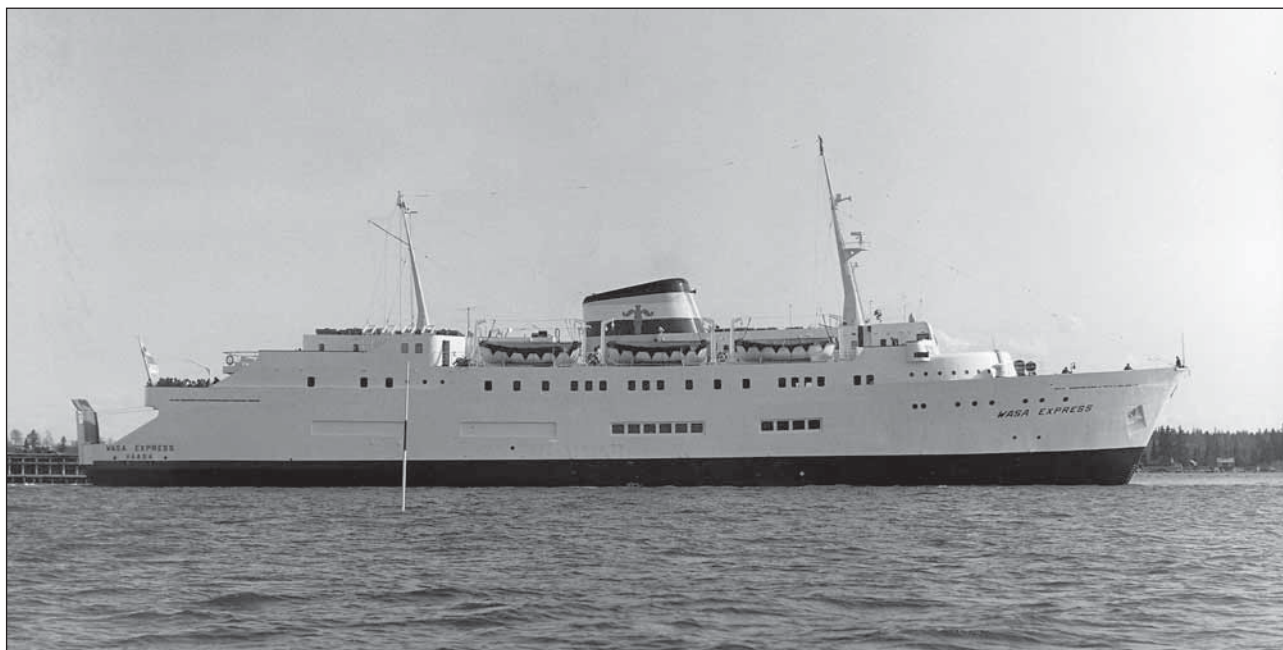
Nimenomaan hyvän viihtyvyyden takia hän paljon myöhemmin torjui Osuuspankki Yhteistuen työpaikkatarjouksen.

Vaasan Seudun Osuuskassalla oli 1960-luvun alussa vain harvoja palkansaajia asiakkaina. Sen vuoksi Waxlax muistaa hyvin, mikä vaikutus oli, kun Rakennustoimisto Högfors & Hannuksela tuli osuuskassan asiakkaaksi.

”Lauantaisin oli palkanmaksuista pitkät jonot. Kasaan saattoi tulla rahaa 150 000 markkaa, mutta työläiset nostivat samantien koko määrän. Niinpä meille oikeastaan aiheutui enemmän työtä, kuin oli vaivan väärtti.”

tureringar i landet när urbaniseringen tog fart på allvar på 1960-talet. De som kom från landsbygden, i synnerhet från finskspråkiga kommuner var ofta gamla andelskassekunder. Det här var en av orsakerna till ACA:s krav på en tvåspråkig lösning. Det var nödvändigt att Vasanejdens Andelskassa skulle kunna betjäna de här människorna. Satsningen på finansieringen av bostadslokaler är en viktig byggsten i andelskassans tillväxt från tidigt 1960-tal. Redan 1961–62 finansierade Vasanejdens Andelskassa cirka 220 bostäder i höghus och en stor andel av köparna var de nya stadsborna, som utan andelskassa skulle ha haft stora svårigheter att finansiera sina bostadsköp. Bostadsbyggandet i Vasa var enormt under de här åren – till exempel byggdes det år 1963 över 900 nya bostäder i staden.

Niin kuin aikaisemmin on todettu, maassa tapahtui suuri rakennemuutos, kun kaupungistuminen todella käynnistyi 1960-luvulla. Maaseudulta, erityisesti suomenkielisistä kunnista tulleet olivat usein vanhoja osuuskassan asiakkaita. Siitä osittain johtui OKO:n vaatimus kaksikielisyydestä. Oli välttämätöntä, että Vaasan Seudun Osuuskassa kykeni palvelemaan näitä ihmisiä. Asuntolainoitukseen panostaminen on tärkeä syy osuuskassan kasvuun 1960-luvulta lähtien. Jo vuosina 1961–62 Vaasan Seudun Osuuskassa rahoitti noin 220 kerrostaloasuntoa. Suuri osa asunnonostajista oli näitä uusia kaupunkilaisia, joilla ilman osuuskassaa olisi ollut suuria vaikeuksia rahoittaa asunnon hankintansa. Asuntorakentaminen oli valtavaa Vaasassa näinä vuosina, esimerkiksi vuonna 1963 kaupunkiin rakennettiin yli 900 uutta asuntoa.

● Rederiet Vasabåtarna blev kund i andelskassan när Wasa Express köptes 1964.

● Vaasan laivat -varustamo tuli osuuskassan asiakkaaksi, kun Wasa Express ostettiin vuonna 1964.

● *Personalbild från 1968 / henkilökuvaa vuodelta 1968. Från vänster / vasmmalta: Arja Sillanpää, Elvi Wikström, Lis-Maj Nygård, Gunnel Kivistö, Florence Holmström, Edel Rönn, Ulla-Maj Näzman, Ulla Lindvall, Marianne Ek, Leena Waxlax, Marita Ahonpää, Solveig Oldenburg, Ann-Mari Sabel och Eva Salminen.*

Varken dagstidningarna eller andra tidningar uppmärksammade Vasanejdens Andelskassa i någon större omfattning under de första decennierna. Mest var det korta nyhetsnotiser i samband med att föregående års bokslut offentliggjordes. En av få händelser, som innan 1960-talet fick några extra spaltmillimetrar, var invigningen av den första egna lokalen i Replot 1952.

På 60-talet förändras intresset. Vasanejdens Andelskassa och andelskasserörelsen som helhet får mer och mer utrymme i tidningarna. Även annonseringen växer. De stora annonserna kommer från centralt håll, men också Vasanejdens Andelskassa syns allt oftare med egna annonser. Tillsammans med byggföretagen slår andelskas-

Päivälehdet tai muutkaan lehdet eivät alkuvuosikymmeninä suuremmin huomioineet Vaasan Seudun Osuuskassaa. Useimmiten esiintyi pikku-uutinen, että edellisen vuoden tilinpäätös oli julkistettu. Yksi harvoista enemmän palstatilaa saaneista uutisista ennen 1960-lukua oli ensimmäisen oman konttorin avaaminen Raipaluodossa vuonna 1952.

1960-luvulla mielenkiinto lisääntyy. Vaasan Seudun Osuuskassa ja koko osuuskassaliike saavat yhä enemmän tilaa lehdistössä. Myös ilmoittelu lisääntyy. Suuret ilmoitukset tulevat keskushallinnosta, mutta enemmän alkaa näkyä myös Vaasan Seudun Osuuskassan omia ilmoituksia. Yhteistyössä rakennusliikkeiden kanssa osuuskassa

san dessutom på stora trumman för det stora antalet bostäder som byggs och är till salu.

Tvåspråkigheten uppmärksammades genast. Pohjanmaan Kansa rubricerade händelsen med ”Vaasalaisille kaksikielinen osuuskassa” och gav också utrymme för ett uttalande av Renvall. År för år får andelskassan därefter mer och mer utrymme. Det här handlar naturligtvis också om Renvalls utåtriktade personlighet och hans medvetenhet om hur viktigt det var att andelskassan syntes. Sålunda fick till exempel en riksomfattande skogsgödslingskampanj 1962 stödd av andelskasserörelsen, i Vasa med omnejd alltså av Vasanejdens Andelskassa, bra med spaltutrymme i både svensk- och finskspråkiga tidningar. Det skrivs mer och mer om andelskasseveckorna liksom satsningarna på bostäder och höghusbyggen. När hovrättspresident Corell väljs till ordförande i förvaltningsrådet leder det till en trespaltig rubrik i Vasabladet. Däremot tycks tidningarna inte nämnvärt ha uppmärksammat, att Vasanejdens Andelskassa redan före flyttningen till Rådhusgatan hade blivit den största andelskassan i Svenskfinland.

I mitten av 1960-talet startar två diskussioner av stor betydelse för andelskasserörelsens framtid och vilka ges synlighet i media.

Fusioneringsbehov inom andelskasserörelsen föder diskussioner om att framtiden kan innebära en enda andelskassa i svenska Österboten. Fusioneringsvågen kom på 1970-talet, men tanken på en enda andelskassa/andelsbank har, som vi vet, aldrig förverkligats.

”Andelskassorna blir även till namnet banker” rubricerade Hufvudstadsbladet den 24 oktober 1964 efter att ha bevakat en kurs för direktörerna i de svenska andelskassorna. ACF:s vd Sampsa Mantere redogjorde då för tanken att andelskas-

näyttävästi markkinoi monia rakenteilla ja myynnissä olevia asuntoja.

Kaksikielistyminen pantiin heti merkille. Pohjanmaan Kansa otsikoi tapahtuman ”Vaasalaisille kaksikielinen osuuskassa” ja antoi siinä yhteydessä myös tilaa Renvallin lausunnoille. Sen jälkeen lisää palstatilaa tulee vuodesta toiseen. Se johtuu tietysti myös Renvallin ulospäin suuntautuneesta luonteenlaadusta ja hänen näkemyksestään, kuinka tärkeää osuuskassan näkyvyys on. Yksi exempel är från år 1962 osuuskassajärjestön tukema valtakunnallinen metsänlannoituskampanja, jossa Vaasan Seudun Osuuskassa sai paljon huomiota sekä ruotsin- että suomenkielissä lehdistä. Yhä enemmän alkaa esiintyä kirjoittelua osuuskassaviikoista ja asuntotuotantoon sekä kerrostalorakentamiseen osallistumisesta. Kun hovioikeuden presidentti Corell valitaan hallintoneuvoston puheenjohtajaksi, Vasabladet huomioi päätöksen kolmen palstan otsikolla. Sen sijaan lehdet eivät olleet suuremmin panneet merkille sitä, että Vaasan Seudun Osuuskassasta oli jo ennen Raastuvankadulle muuttoa tullut suomenruotsalaisten alueiden suurin osuuskassa.

1960-luvun keskivaiheilla nousee osuuskassajärjestön tulevaisuudesta kaksi tärkeää keskustelunaihetta, joita mediassa paljon seurataan.

Osuuskassojen yhdistämistarpeeseen liittyen syntyy keskustelua siitä, että tulevaisuudessa ruotsinkielisellä Pohjanmaalla saattaa olla vain yksi osuuskassa. Yhdistymisaalto tuli 1970-luvulla, mutta niin kuin tiedetään, ajatus yhdestä osuuskassasta/osuuspankista ei ole toteutunut. ”Osuuskassoista tulee myös nimeltään pankkeja” otsikoi Hufvudstadsbladet 24. lokakuuta 1964 saatuaan tiedon asiasta seuraamalla ruotsinkielisten osuuskassojen johtajien kurssia. OKL:n toimitusjohtaja Sampsa Mantere esitti tuolloin ajatuk-

● Sundom inleddes verksamheten 1963 och 1967 kunde man flytta in i egna utrymmen.

● Toiminta Sundomissa alkoi vuonna 1963 ja vuonna 1967 voitiin muuttaa omiin tiloihin.

sorna skulle börja kalla sig andelsbanker. Temat uppmärksammades i många tidningar, och inte utan syrliga kommentarer. Men det skulle dröja ända till 1969 innan lagändringen kom som gjorde att Vasanejdens Andelskassa från och med 1970 blev Vasa Andelsbank.

En viktig kundgrupp, som knappt har blivit omnämnd, men som sakta men säkert hade vuxit till sig i viktighetsgrad för Vasanejdens Andelskassa, var och är pälsdjursnäringen. I begynnelsen handlade det mest om minkfarmarna. I oktober 1966 uppmärksammar Lantmannabladet i en artikel om andelskassan, hur viktig kundgruppen blivit. På 1980-talet kommer den konjunkturkänsliga näringen att förorsaka bankledningen mycket huvudbry.

Inlåningen växte under 1960-talet oftast med mer än 20 procent årligen. Ibland var tillväxten närmare 30 procent, och låg betydligt över bankernas genomsnittliga inlåningsökning. Inflationen i landet var under 1960-talet hög och den

sen, että osuuskassat alkaisivat kutsua itseään osuuspankeiksi. Asia pantiin merkillle monissa lehdissä ja se aiheutti monia happamia kommentteja. Mutta kesti vuoteen 1969 asti kunnes saatiin lainmuutos, jolla Vaasan Seudun Osuuskassasta vuonna 1970 tuli Vaasan Osuuspankki.

Merkittävä asiakasryhmä, joka on vain ohimennen mainittu, mutta joka hitaasti mutta varmasti oli tullut Vaasan Seudun Osuuskassalle yhä tärkeämmäksi olivat turkistarhaajat. Alussa he olivat lähinnä minkkitarhaajia. Lokakuussa 1966 Lantmannabladet muistuttaa, kuinka tärkeäksi tämä asiakassektori oli tullut osuuskassoille. 1980-luvulla tämä suhdanteille herkkä elinkeino aiheuttaa pankin johdolle paljon päänvaivaa.

Ottolainaus kasvoi 1960-luvulla useimmiten yli 20 % vuosittain. Joskus oltiin 30 prosentin tasolla, mikä oli selvästi yli pankkien keskimääräisen ottolainauksen kasvun. Inflaatio oli maassa 1960-luvulla korkea eikä reaaliikasvu ollut läheskään niin suurta kuin numerot osoittivat.

reella tillväxten var långt ifrån så stor som siffrorna tyder på. Efterfrågan på krediter var livlig, och i verksamhetsberättelserna konstateras i allmänna ordalag att andelskassan i stora drag har kunnat tillfredsställa kundernas lånebehov. Utan ACA:s likviditetsstöd hade Vasanejdens Andelskassas möjligheter att bevilja lån kringskuriets betydligt. På 1960-talet, liksom senare ända fram till avregleringen av penningmarknaden, var knappheten på pengar i landet mer regel än undantag. Finlands ekonomi växte tidvis så det knakade, men det kom också motgångar och år när Finlands Banks strama penningpolitik inte gjorde livet lättare för finansieringsinrättningarna i landet.

Den 25 oktober 1961 antogs hela 114 nya medlemmar i andelskassan som ett resultat av fusioneringsavtalet mellan Vassor och Vasanejdens Andelskassa. Därmed hade kassan 666 medlemmar i sitt register.

1962 får andelskassans verksamhetsberättelse ett lyft. Verksamhetsberättelsen är inte längre enbart en hand- eller maskinskriven kort betraktelse som bilaga till protokollen. Den blir en mer offentlig handling, som sedermera trycks, till en början i svartvitt och numera i färg.

Den 27–28 juni 1964 ordnades ett gränsmöte mellan Sverige och Finland i Vasa. I samband med mötet offentliggjordes att rikssvenska turister kan lyfta pengar på motbok i andelskassan. Detta kallades av förvaltningsrådets ordförande Corell för ”en historisk händelse inom andelskassornas historia”.

1968 firade Vasanejdens Andelskassa 30-årsjubileum och ACA förlade sin huvudfest till Vasa. Centerpartiets ordförande, minister Johannes Virolainen, var huvudtalare vid festligheterna.

1969 skrivs det också historia. Då inväljs den

Luottojen kysyntä oli vilkasta ja toimintakertomuksissa todetaan yleispiirteisesti, että osuuskassa oli suurin piirtein voinut tyydyttää asiakkaidensa luottotarpeet. Ilman OKO:n likviditeettitukea olisi Vaasan Seudun Osuuskassalla ollut paljon rajoitetummat mahdollisuudet lainojen myöntämiseen. 1960-luvulla, niin kuin myöhemminkin aina rahamarkkinoiden sääntelyn purkamiseen asti, oli rahojen niukkuus maassa enemmän sääntö kuin poikkeus. Suomen talous kasvoi ajoittain ryskyen, mutta vastoinikäymisiäkin oli ja sellaisia vuosia, jolloin Suomen Pankin tiukka rahapolitiikka aiheutti huolta rahalaitoksille.

25.lokakuuta1961 hyväksyttiin peräti 114 uutta jäsentä osuuskassaan Vassorin ja Vaasan Seudun Osuuskassan yhdistämissopimuksen tuloksena. Silloin oli jäsenrekisterissä 666 nimeä.

Vuonna 1962 toimintakertomus kokee arvonnousun. Se ei ole enää pelkästään käsin tai koneella kirjoitettu lyhyt muistio pöytäkirjan liitteenä, vaan julkisempi asiakirja, joka sittemmin painetaan, aluksi mustavalkoisena ja nykyään värillisenä.

Kesäkuun 27–28. päivinä 1964 järjestettiin Ruotsin ja Suomen välinen rajakokous Vaasassa. Kokouksen yhteydessä julkistettiin tieto, että riikinruotsalaiset matkailijat voivat vastakirjallaan nostaa rahaa osuuskassasta. Hallintoneuvoston puheenjohtaja Corell piti sitä ”historiallisena tapahtumana osuuskassojen historiassa”.

Vuonna 1968 Vaasan Seudun Osuuskassa vietti 30-vuotisjuhliaan ja OKO piti pääjuhlaansa Vaasassa. Keskustapuolueen puheenjohtaja, ministeri Johannes Virolainen oli juhlien pääpuhija.

Myös vuonna 1969 tapahtuu jotain historiallista. Ensimmäinen nainen valitaan osuuskassan luottamuselimeen. Hallintoneuvoston jäsen, vaasalainen Else-Maj Johnson oli monien vuosien

● När andelskassan 1968 firade 30-årsjubileum hade ACA förlagt årets huvudfest till Vasa med minister Johannes Virolainen som festtalare. Här samtalar han med landshövding Martti Viitanen.

● Osuuskassan viettäessä 30-vuotisjuhliiaan vuonna 1968 OKO oli järjestänyt vuoden pääjuhlan Vaasaan. Tilaisuuden juhlapuhuja ministeri Johannes Virolainen keskustelemassa maaherra Martti Viitanen kanssa.

första kvinnan i något förtroendemannaorgan inom andelskassan. Else-Maj Johnson, Vasa, i förvaltningsrådet kom under många år att vara den enda kvinnan i bankens organ.

1970 skedde en genomgripande förändring i bankens bokföringstekniska arbete när en elektronisk bokföringsmaskin, Nixdorf Computer, inköptes. Under året infördes spar- och bruksräkningarna samt lånen på magnetband och 1971 stod checkräkningarna i tur.

Bruksräkningen kommer år 1964 och hösten 1969 inför bankerna, och även andelskassorna, femdagars arbetsvecka.

ajan ainoa nainen kassan toimielimissä.

Vuonna 1970 tapahtuipankin kirjapidon tekni-
sessä suorittamisessa mullistava muutos, kun käyt-
töön otettiin elektroninen Nixdorf Computer kir-
janpitokone. Vuoden aikana syötettiin magneet-
tinauhalle säästö- ja käyttötilit sekä lainat. Seu-
raavana vuonna sama tehtiin shekkitileille.

Käyttötilit tulevat vuonna 1964 ja syksyllä 1969
pankit samoin kuin osuuskassat siirtyvät viiden
päivän työviikkoon.

Elokuun 29. vuonna 1969 eduskunta hyväk-
syi uuden pankkilain, joka astui voimaan
vuoden 1970 alusta. Lain mukaisesti osuuskassa

Den 29 augusti 1969 antog riksdagen den nya banklagen, som trädde i kraft den 1 januari 1970. I enlighet med lagen byttes namnet andelskassa ut till andelsbank. Det innebar bland annat att nya stadgar skulle godkännas. Dessa godkändes av förvaltningsrådet den 22 november 1969, på ordinarie andelsstämma den 4 december samt på extra stämma den 20 december 1969. Finansministeriets godkännande kom den 26 november 1970 och därmed blev namnet Vasa Andelsbank officiellt.

De nya stadgarna medförde nya bestämmelser om bland annat verksamheten, bankens solvens och även åldersbegränsningarna för de förtroendevalda ändrades. I verksamhetsberättelsen 1969 noteras detta med, att det tyvärr betydde att några av andelskassans trognaste pionjärer på grund av sin ålder måste ställa sina platser till förfogande.

Med de nya stadgarna ersattes andelsstämman med fullmäktige, som blev bankens högsta bestämmande instans. Fullmäktige valdes för en treårsperiod och antalet medlemmar var fastställt till minst 40 och högst 150. Bankens verksamhetsområde indelades i valkretsar, tillika medlemsdistrikt. Fullmäktige valde förvaltningsrådet, bestående av 39–60 medlemmar. Förvaltningsrådet utsåg direktionen bestående av fem medlemmar jämte verkställande direktör och direktör.

I slutet av år 1970 anhöll Mellersta Österbottens Andelsbank, vars område omfattade Jeppo, Oravais, Vörå och Maxmo, om fusionering med Vasa Andelsbank. Dess depositioner uppgick till närmare sex miljoner mk, och i och med fusionen steg Vasa Andelsbanks depositioner till omkring 23 miljoner mk.

Vid förvaltningsrådets höstmöte 1970 valdes ny vd efter R Renvall, som i juni 1971 avgick vid

muuttui osuuspankiksi. Se merkitse muun muassa uusien sääntöjen hyväksymistä. Päätökset tehtiin hallintoneuvoston kokouksessa 22.11.1969 ja sääntömääräisessä osuuskuntakokouksessa 4.12. sekä ylimääräisessä osuuskuntakokouksessa 20.12.1969. Valtiovarainministeriön hyväksymispäätös oli päivätty 26. marraskuuta 1970 ja niin tuli viralliseksi nimeksi Vaasan Osuuspankki.

Uusissa säännöissä muuttuivat määräykset, jotka koskivat mm. toimintaa, pankin maksukykyisyyttä ja luottamushenkilöiden ikärajoja. Vuoden 1969 toimintakertomuksessa muutos ilmenee pahoitteluna siitä, että muutamat osuuskassan uskollisimmista pioneereista joutuivat ikänsä takia luopumaan paikoistaan.

Uusissa säännöissä osuuskuntakokous korvattiin edustajistolla, josta tuli pankin ylin päättävä elin. Sen toimikautena oli kolme vuotta ja jäsenmääräksi vahvistettiin 40–150. Pankin toimialue jakautui vaalipiireihin sekä jäsenalueisiin. Edustajisto valitsi hallintoneuvoston, jossa oli 39–60 jäsentä. Hallintoneuvoston valitsemassa johtokunnassa oli viisi jäsentä sekä toimitusjohtaja ja johtaja.

Vuoden 1970 lopulla Mellersta Österbottens Andelsbank esitti yhdistymistä Vaasan Osuuspankkiin. Sen toimialueeseen kuuluivat Jepua, Oravainen, Vöyri ja Maksamaa. Fuusioituneen osuuspankin talletukset olivat lähes kuusi miljoonaa markkaa ja niiden myötä kohosi Vaasan Osuuspankin talletusten määrä noin 23 miljoonaa markkaan.

Hallintoneuvoston syyskokouksessa 1970 valittiin uusi toimitusjohtaja kesäkuussa 1971 eläkkeelle jäävän R. Renvallin tilalle.

Uudeksi toimitusjohtajaksi tuli Kaj Skåtar, joka olivuodesta 1967 toiminut Pohjanmaan ruotsinkielisen Osuuskassaliiton toiminnanjohtajana. Kun

● *Else-Maj Johnson invaldes i förvaltningsrådet 1969 och var enda kvinnliga förtroendevalda fram till 1977, när förvaltningsrådet fick sin andra kvinnliga medlem i Else-Maj Engelqvist.*

● *Else-Maj Johnson valittiin hallintoneuvoston vuonna 1969 ja hän oli ainoa naispuolinen luottamushenkilö vuoteen 1977, jolloin hallintoneuvostoon tuli myös Else-Maj Engelqvist.*

uppnådd pensionsålder.

Ny vd blev Kaj Skåtar, som sedan 1967 hade varit verksamhetsledare för Österbottens Andelskassaförbund. När Renvall tillträdde ungefär tio år tidigare hade Vasa Andelskassa sex anställda vid huvudkontoret förutom han själv. Vid utgången av 1970 fanns det 31 anställda vid huvudkontoret och sju vid filialerna. Detta var bara början på Vasa Andelsbanks tillväxt.

”Renvall jobbade över nio år med inbrytningen i Vasa. Min uppgift var att fortsätta det arbetet, plus att jag såg vad som skulle komma, eller fusionerna”, sade Skåtar sommaren 2006 när han blickade tillbaka på sitt tillträde som vd.

Vid Skåtars sida fanns mycken erfarenhet, då både direktör Nyström och kontorschefen, tillika notariatavdelningens chef, Ragnar Rosenlund fortfarande fanns kvar i bankens ledning.

Renvall oli aloittanut tehtävässään noin kymmenen vuotta aikaisemmin, oli Vaasan Seudun Osuuskassan pääkonttorissa hänen lisäksi kuusi virkailijaa. Vuoden 1970 lopussa työntekijöitä oli pääkonttorissa 31 ja sivukonttoreissa 7. Tämä oli kuitenkin vasta alkua Vaasan Osuuspankin tulevalle kasvulle. ”Renvall teki yli yhdeksän vuotta työtä Vaasan valtaamiseksi. Minun tehtäväni oli sen työn jatkaminen ja lisäksi näkyvissä oli mitä tuleman piti eli fuusiot” kertoi Skåtar kesällä 2006, kun hän muisteli toimitusjohtajaksi tulonsa aikoja.

Skåtarilla oli tukenaan paljon kokemusta, kun sekä johtaja Nyström ja konttoripäällikkö ja notariaattiosaston päällikkö Ragnar Rosenlund edelleen olivat pankin johdossa.

● Kaffebjudning i huvudkontoret i Rewell Center under andelsbanksveckan 1970.

● Kahvitarjoilua pääkonttorissa Rewell Centerissä osuuspankki-
viikolla vuonna 1970.

● Den 26 november 1970 godkände finansministeriet de nya stadgarna, som betydde att namnet officiellt ändrades till Vasa Andelsbank. Här står direktör Gunnar Nyström och vd Rudolf Renvall framför den nya skylten.

● Valtiovarainministeriö hyväksyi 26.11.1970 uuden perussäännön, jossa nimi virallisesti muuttui Vaasan Osuuspankiksi, johtaja Gunnar Nyström ja toimitusjohtaja Rudolf Renvall uuden kyltin alla.

1971–1979

Fusionernas årtionde

När vd Kaj Skåtar sammanfattade 1970-talet i verksamhetsberättelsen 1979 skrev han att det gångna årtiondet har inneburit synnerligen stora omställningar inom banken. Strukturrationaliseringen under första hälften av 70-talet innebar, att fem stycken mer eller mindre svaga enheter sammanslogs. Detta innebar naturligtvis en ökning av resurserna, men exempelvis lönsamhetseffekten inträdde först efter några år. Däremot medgav fusionen en omedelbar förbättring av möjligheterna till kapitaldirigering och utjämning av säsongfluktuationerna i kapitalutbudet inom den nya bankens verksamhetsområde. En stark ekonomisk aktivitet i Österbottens kustområde har medfört, att banken expanderat hela 450 procent eller från 28 miljoner mk inlåning i början av år 1970 till 154 miljoner mk vid utgången av år 1979.

Vasa Andelsbank var den största andelsbanken

Fuusioiden vuosikymmen

Toimitusjohtaja Kaj Skåtar teki vuoden 1979 toimintakertomuksessa yhteenvetoa päättävästä vuosikymmenestä kertomalla, että se oli aiheuttanut erittäin suuria mullistuksia pankissa. Rakennemuutos vuosikymmenen ensimmäisellä puoliskolla johti viiden heikohkon yksikön yhdistämiseen. Siitä saatiin tietysti lisäresursseja, mutta esimerkiksi vaikutukset kannattavuuteen näkyivät vasta muutaman vuoden viiveellä. Sen sijaan välitöntä vaikutusta fuusiolla oli mm. pääomahuollon paranemiseen ja pääomatarjonnan kausivaihteluiden tasoittumiseen uuden pankin toiminta-alueella. Pohjanmaan rannikkovyöhykkeen voimakkaan talouskasvun vuoksi pankin ottolainaus on vuosina 1970–1979 paisunut peräti 450 prosentilla eli 28 miljoonasta markasta 154 miljoonaan markkaan.

Vaasan Osuuspankki oli suurin osuuspankki suomenruotsalaisilla alueilla jo ennen kuin

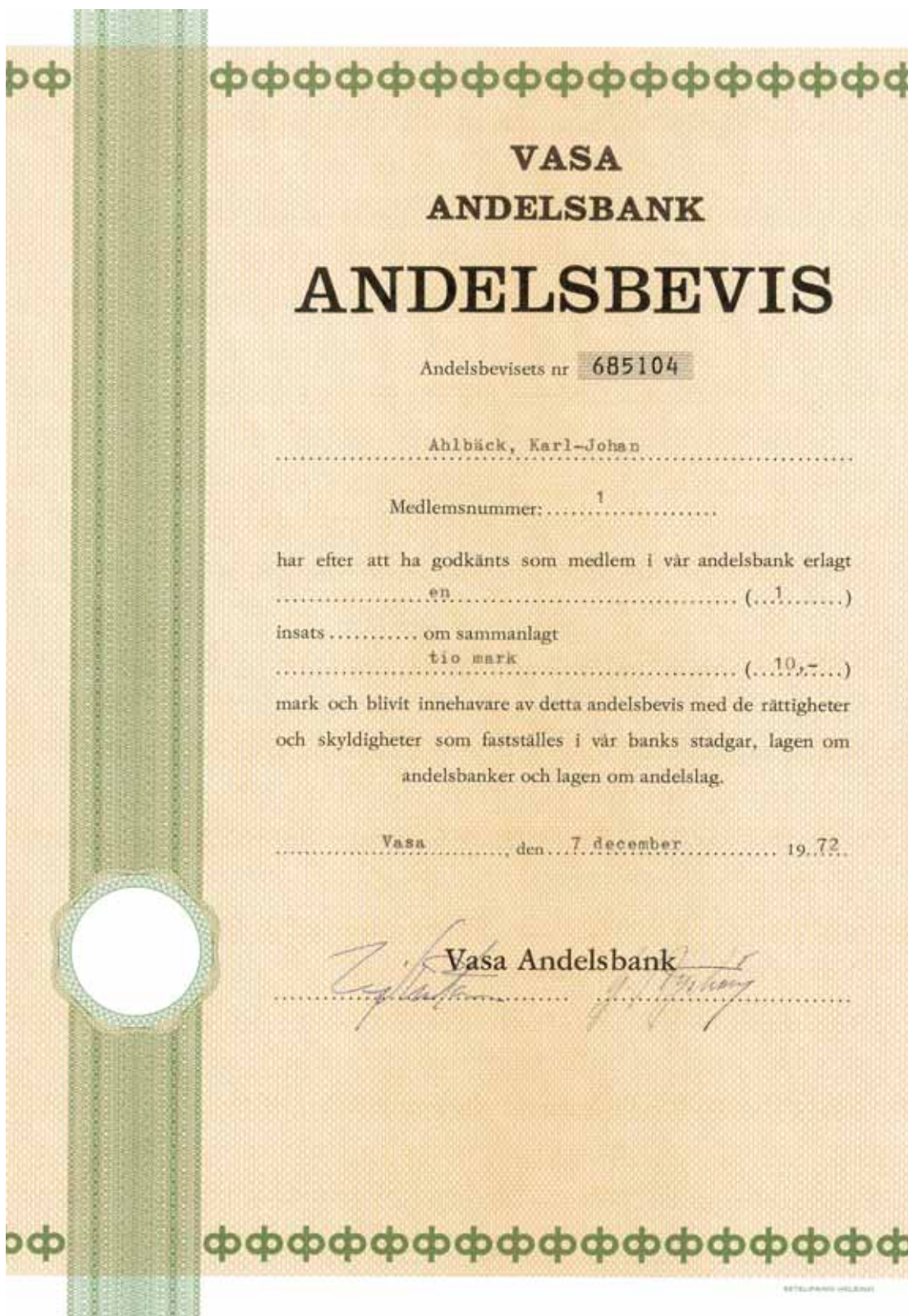
i Svenskfinland redan innan vågen av fusioner inleddes med att Mellersta Österbottens Andelsbank, med verksamhet i Oravais, Vörå och Maxmo skärgård, uppgick i Vasa Andelsbank 1971. År 1970 hade andelsbanken förutom huvudkontoret verksamhet på sju andra orter. 31 personer fanns på bankens lönelista. 1979 hade Vasa Andelsbank 124 anställda och antalet kontor förutom huvudkontoret hade ökat till 27.

Idet härsammanhangets saknar den ekonomiska utvecklingen i landet som helhet inte intresse. Finlands Bank förde en mycket stram ekonomisk politik under hela 70-talet. Penningmarknaden präglades av osäkerhet. De ekonomiska aktiviteterna avtog när industrin hade avsättningssvårigheter. Exportindustrin knäade under större delen av decenniet. Handelsbalansen var år efter år negativ. Först efter devalveringen i februari 1978 vände trenden. Då blev handelsbalansen positiv efter att ha varit negativ nio år i rad. Arbetslösheten mer än fördubblades när den 1975 steg till 74 000 registrerade arbetslösa. Det befarsades att arbetslösheten skulle bli högre än fyra procent – två år senare var 163 500 personer arbetslösa, eller 7,5 procent! Inflationen var skyhögt, för det mesta långt över tio procent. I januari 1976 presenterade Jakobstads Tidning en undersökning, som visade att när depositionsökningarna i bankerna uppgick till 55 procent när man räknade ihop de tre senaste åren (1973–75) så var inflationen snäppet värre, eller otroliga 59 procent. När lönerna år 1977 steg med 8,5 procent, var inflationen 11,9 procent och arbetstagarnas realinkomster sjönk med 3,4 procent samtidigt som totalproduktionen i landet minskade med 0,5 procent. Det fanns till och med ekonomer som skrev att Finland kunde gå i konkurs. Men, 1978 svängde utvecklingen.

fuusioaalto alkoi Mellersta Österbottens Andelsbankenin yhdistymisellä Vaasan Osuuspankkiin vuonna 1971. Tämän osuuspankin toiminta-alueella oli Oravainen ja Vöyri sekä Maksamaan saaristo. Vuonna 1970 Vaasan Osuuspankilla oli toimintaa pääkonttorin lisäksi seitsemällä muulla paikkakunnalla. Palkkalistoilla oli 31 henkilöä. 1979 Vaasan Osuuspankilla oli 124 toimihenkilöä ja sivukonttoreiden määrä oli lisääntynyt 27:ään.

Merkitystä on myös sillä, millaista kokonaistaloudellinen kehitys maassa oli. Suomen Pankki harjoitti hyvin kireää talouspolitiikkaa koko 70-luvun. Epävarmuus vaivasi rahamarkkinoita. Taloudellinen toiminta lamaantui, kun teollisuudella oli menekkivaikeuksia. Vientiteollisuus toimi puoliteholla suurimman osan vuosikymmentä. Kauppatase oli vuosia alijäämäinen. Kehityksen suunta kääntyi vasta devalvoinnista helmikuussa 1978. Kauppatase muuttui positiiviseksi yhdeksän peräkkäisen negatiivisen vuoden jälkeen. Työttömyys yli kaksinkertaistui vuonna 1975 noustessaan 74 000 tilastoituun työttömään. Pelättiin, että työttömyys nousisi yli neljän prosentin – kahta vuotta myöhemmin luku oli 7,5 % 163 500 työttömän johdosta. Inflaatio hipoi pilviä, useimmiten se oli paljon yli kymmenen prosentin. Tammikuussa 1976 Jakobstads Tidning esitteli tutkimuksen, jonka mukaan, kun kolmen edellisen vuoden (1973–75) yhteenlasketut talletusten kasvut pankeissa olivat 55 %, inflaatio oli vielä korkeampi eli uskomattomat 59 %.

Kun palkat nousivat vuonna 1977 8,5 %, oli inflaatio 11,9 % ja palkansaajien reaalitulot laskivat 3,4 % samanaikaisesti kuin maan kokonaistuotanto laski 0,5 %. Joidenkin taloustieteilijöiden mielestä Suomi saattoi olla menossa konkurssiin. Mutta kehityksen suunta muuttui 1978.

**VASA
ANDELSBANK**

ANDELSBEVIS

Andelsbevisets nr **685104**

Ahlbäck, Karl-Johan

Medlemsnummer:.....¹.....

har efter att ha godkänts som medlem i vår andelsbank erlagt
..... en (..¹.....)

insats..... om sammanlagt
..... tio mark (..10,-.....)

mark och blivit innehavare av detta andelsbevis med de rättigheter
och skyldigheter som fastställs i vår banks stadgar, lagen om
andelsbanker och lagen om andelslag.

Vasa....., den 7 december..... 19.72

Vasa Andelsbank

● Andelsbanksförbundets utbildare Karl Nymark och Vasa Andelsbanks nyvalda vd Kaj Skåtar flankerar deltagarna i en grundkurs för anställda 1970.

● Osuuspankkiliiton kouluttaja Karl Nymark ja Vaasan Osuuspankin vastavalittu toimitusjohtaja Kaj Skåtar toimehenkilöiden peruskurssin osanottajien ympäröiminä vuonna 1970.

I det här kärva ekonomiska klimatet lades grunden för den välmående bank som Vasa Andelsbank utvecklats till. Som Skåtar skrev 1979 var det fem svaga enheter som slogs ihop. Vasa Andelsbanks ekonomi var allt annat än bra 1970, men hade en helt annan grund att stå på än de andelsbanker, som en efter en gav upp sin självständighet, och sammanslogs med Vasa.

När Skåtar 35 år efter den första fusionen blickar tillbaka och beskriver orsakerna till samgångarna så finns det likheter men också olikheter. Gemensamt för alla var ett alltför starkt beroende av landsbygdsnäringsarna.

Mellersta Österbottens Andelsbank hade stora

Tässä kireässä taloudellisessa tilanteessa luotiin pohja nykyiselle vauraalle Vaasan Osuuspankille. Niin kuin Skåtar kirjoitti 1979, viisi heikkoa yksikköä yhdistettiin. Vaasan Osuuspankin talous ei suinkaan ollut hyvä 1970, mutta sillä oli aivan toisenlainen lähtökohta kuin niillä osuuspankeilla, jotka yksi toisensa jälkeen luopuivat itsenäisyydestään ja yhdistyivät Vaasaan.

Kun Skåtar 35 vuotta ensimmäisen fuusion jälkeen tarkastelee menneisyyttä ja kuvaa yhdistymisten syitä, hän toteaa sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. Yhteistä kaikille oli aivan liian suuri riippuvuus maaseutuelinkeinoista.

Mellersta Österbottens Andelsbank'lla oli suu-

● Vågen av fusioner på 1970-talet inleddes med att Mellersta Österbottens Andelsbank uppgick i Vasa Andelsbank 1971. Kimokontoret förblev huvudkontor i det nya distriktet.

● Yhdistymisten hyöky 1970-luvulla alkoi Mellersta Österbottens Andelsbankin ja Vaasan Osuuspankin fuusiolla vuonna 1971. Kimon konttori säilyi uuden piirin pääkonttorina.

ekonomiska problem efter att ha satsat mer än resurserna medgav och hade hamnat i händerna på centralbanken. Banken hade bland annat satsat enorma summor på utvecklingen av Maxmo skärgård och hade alltför stor utlåning i förhållande till inlåningen. Det här var möjligt då det före lagen om andelsbankerna inte fanns någon lagsiftning som reglerade andelskassornas verksamhet.

Munsala Andelsbanks fusionsbeslut beskriver Skåtar som präglad av realism. Banken var näringsmässigt helt beroende av pälsdjursnäringen och hade ingen motvikt när näringen inte gav förväntad avkastning.

”Munsalaborna har alltid varit väldigt vakna och insåg att underlaget måste breddas.”

1974 skrevs fusionsavtal med andelsbankerna i Närpes och Nykarleby och fusionerna genomfördes 1975 och 1976.

ria taloudellisia vaikeuksia siksi, että se oli lainoit-
tanut enemmän kuin resurssit olisivat sallineet ja
se oli sen vuoksi joutunut keskuspankin valvon-
taan. Pankki oli mm. kohdistanut suunnattomia
summia rahoitusta Maksamaan saariston kehittä-
miseen ja antolainaus oli aivan liian suurta suh-
teessa ottolainoitukseen. Se oli mahdollista, sillä
ennen osuuspankkilakia ei ollut mitään osuus-
kassojen toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä.

Munsalan Osuuspankin fuusion Skåtar sanoo
johtuneen realismista. Pankki oli täysin riippu-
vainen turkistarhauksesta eikä ollut olemassa mi-
tään tasapainottavaa voimaa, joka olisi ollut avuk-
si silloin, kun tämän elinkeinon tuotto ei ollut
toiveiden mukainen.

”Munsalalaiset ovat aina olleet hyvin valveutu-
neita ja he ymmärsivät, että pankin perustaa on
laajennettava.” Vuonna 1974 kirjoitettiin yhdisty-
missopimus Närpiön ja Uudenkaarlepyyn osuus-

”Närpes gick i trä och fick aldrig den kraft under vingarna som skulle ha behövts mot de starka lokalkonkurrenterna. Vi satsade ganska mycket där och det har inte gått dåligt, men fortfarande märks det att det finns en stark tidigare lokalbank, som det inte är lätt att konkurrera med. Vi fick snabbt lönsamhet, men ser man på det ekonomiska underlaget kunde framgången ha varit bättre.”

När fusionen offentliggjordes gick Vasa Andelsbank också officiellt ut med att man var intresserad av att grunda ett filialkontor i Kaskö. Man var dit och sonderade terrängen flera gånger, men

pankkien kanssa ja fuusiot tapahtuivat vuosina 1975 ja 1976.

”Närpiö jähmettyi eikä koskaan saanut sellaista tuulta purjeisiinsa, mitä olisi tarvittu kamppailussa paikallisten kilpailijoiden kanssa. Satsasimme sinne aika lailla eikä siellä huonosti olekaan mennyt, mutta vielä näkyy, että paikkakunnalla on vanhempi vahva paikallispankki, jonka kanssa kilpailu on tiukkaa. Kannattavuutta saimme pian, mutta taloudellisen tuloksen kannalta kaikkiaan menestys olisi voinut olla parempikin.”

Kun yhdistyminen julkistettiin, Vaasan Osuuspankki ilmoitti virallisesti pyrkimyksestään perus-

● Närpes fusionerades med Vasa Andelsbank 1975. Kontorsbyggnaden hade uppförts 1965.

● Närpiö yhdistyi Vaasan Osuuspankkiin vuonna 1975. Toimitalo oli rakennettu 1965.

planerna förverkligades aldrig. Att man avstod från Kaskö berodde delvis på att inbrytningen i Vasa var så pass krävande, och andelsbanken saknade kontor i finskdominerade stadsdelar, som var större och betydelsefullare än Kaskö.

Nykarleby förhandlade med både Pedersörenejden och Vasa. Vasa Andelsbank drog det längre strået.

”Vi var så mycket större och vi lovade att bygga ett nytt bankhus vid torget. Nykarleby var en välskött bank, som hade fört en försiktig politik och aldrig hade tagit några risker eller satsat på några extravaganser. Banken var ensidigt beroende av jordbruket och pälsdjursnäringen. Utvecklingen var dock sådan att banken inte kunde fortsätta på egna ben.”

Vid presskonferensen om samgången konstaterade Nykarleby Andelsbanks direktionsordförande Gustav Strandberg, att det var ett naturligt val i och med att Munsala redan gått samman med Vasa Andelsbank. Dessutom sade han att byggandet av ett nytt bankhus var lättare finansierat inom en större bank.

Diskussionen om andelsbanksrörelsens framtida utseende i Österbotten kommenterades av Kaj Skåtar, med att det här inte ska ses som ett försök att bilda en enda stor andelsbank i svenska Österbotten. Enligt dagstidningarna var det i det här skedet mer eller mindre klart att det i framtiden skulle finnas två andelsbanker i Österbotten, Vasa och Pedersörenejdens Andelsbank. I Pedersöre ansågs den genomförda fusionen vara ”geografiskt olämplig” och man beklagade att Vasa Andelsbank inte såg på frågan med samma ögon.

Vid tidpunkten när fusionerna med Närpes och Nykarleby påbörjades gick två av bankens första stora eldsjälar bort inom loppet av ett

taa sivukonttori Kaskisiin. Maaperää tutkittiin paikanpäälläkin moneen kertaan, mutta suunnitelma ei koskaan toteutunut. Kaskisista luopuminen johtui osittain siitä, että jalansijan saaminen Vaasassa oli niin vaativaa, kun osuuspankilta puuttui vielä konttori suomenkielisten hallitsemista kaupunginosista, jotka olivat kuitenkin suurempia ja tärkeämpiä kuin Kaskinen.

Uusikaarlepyy neuvotteli sekä Pietarsaaren Seudun että Vaasan kanssa. Jälkimmäinen veti pidemmän korren.

”Me olimme niin paljon suurempia ja lupasimme rakentaa uuden pankkitalon torin varteen. Uusikaarlepyy oli hyvin hoidettu pankki, joka oli noudattanut varovaista politiikkaa eikä ollut ottanut riskejä tai satsannut mihinkään liiallisuuksiin. Pankki oli yksipuolisesti riippuvainen maataloudesta ja turkistarhauksesta. Kehityksen kulku oli kuitenkin sellainen, ettei pankki enää voinut jatkaa omin voimin.”

Yhdistymistä koskeneessa tiedotustilaisuudessa Uudenkaarlepyyn Osuuspankin johtokunnan puheenjohtaja Gustav Strandberg totesi, että valinta oli luonnollinen sen jälkeen kun Munsalan Osuuspankki oli jo liittynyt Vaasan Osuuspankkiin. Sen lisäksi hän piti uuden pankkitalon rakentamisen rahoitusta helpompana suuren pankin puitteissa.

Keskustelussa puihin myös osuuspankkiliikkeen tulevaisuudennäkymiä Pohjanmaalla. Kaj Skåtarin kommentti oli, että tämän yhdistymisen ei ollut tarkoitus ennakoida yhtä ainoaa suurta osuuspankkia ruotsinkieliselle Pohjanmaalle. Sanomalehtien mukaan näytti tässä vaiheessa selvältä, että Pohjanmaalla tulevaisuudessa olisi kaksi osuuspankkia: Vaasan Osuuspankki ja Pietarsaaren Seudun Osuuspankki. Pietarsaareissa pidettiin tapahtunutta fuusiota ”maantieteellises-

● I november 1979 kunde Nykarlebykontoret flytta in i det nybyggda bankhuset vid torget, som Vasa Andelsbank lovade bygga i samband med att fusionsavtalet skrevs.

● Marraskuussa 1979 Uudenkaarlepyyn konttori pääsi muuttamaan uuteen taloon torin varrella, jonka rakentamisen Vaasan Osuuspankki oli luvannut yhdistymisvaiheessa.

drygt halvår. Den 5 december 1974 kom sorgebudet att grundaren Ahlbäck hade dött. Den 6 juli 1975 avled Arvid Flemming, också han var med i Vasanejdens Andelskassa från första början och som direktionsordförande fungerade Flemming åren 1948–67.

Hand i hand med den enorma expansionen satsades det mycket resurser på att förstärka andelsbankens ställning i dess gamla kärnområde, inte att förglömma de stora insatser som krävdes för landvinningen i Vasa stad.

”Det var en svår sits. Jag representerade förtroendet gentemot banken på landsbygden samtidigt som jag skulle påskynda inbrytningen i stan. Jag hade bra medhjälpare. Utan Ragnar Rosenlunds hjälp skulle det här ha varit svårt. Rosenlund var en strateg som räknade och funderade, och hade samma inställning som jag. Vi lärde genom försök och misstag, men insåg snabbt att utan en klar strategi så misslyckas vi.”

Konkurrensen var hård överallt och förutom att Skåtar hade en kunnig och ambitiös perso-

ti sopimattomana” ja pahoiteltiin, ettei Vaasan Osuuspankki tulkinut tilannetta samalla tavalla.

Kun yhdistymistoimet Närpiön ja Uudenkaarlepyyn kanssa alkoivat, poistui puolen vuoden sisällä joukostamme kaksi ensimmäisistä suurista pioneereista. Joulukuun 5. päivänä 1974 saatiin suruviesti osuuskassan perustajan Ahlbäckin kuolemasta. Heinäkuun 6. päivänä 1975 kuoli Arvid Flemming. Myös hän oli mukana Vaasan Seudun Osuuskassan toiminnassa alusta alkaen ja vuodet 1948–1967 hän toimi johtokunnan puheenjohtajana.

Yhtaikaa valtavan laajentumisen kanssa tehtiin paljon työtä osuuspankin aseman vahvistamiseksi sen vanhalla ydinalueella ja sen lisäksi tulivat panostukset elintilan raivaamiseksi Vaasan kaupungissa.

”Se oli vaikea yhtälö. Minä olin pankissa maa-seudun suuntaan luottomiehenä samanaikaisesti, kuin minun piti kamppailla kaupunkiin tunkeutumiseksi. Minulla oli hyviä tukimiehiä. Ilman Ragnar Rosenlundin apua olisi ollut vai-

● Lokalstyrelsen i Nykarleby, stående från vänster ses Gunnar Mäenpää, Alex Ström och Lars Smeds samt sittande kontorschef Raoul Carlstedt och ordförande Gustaf Strandberg.

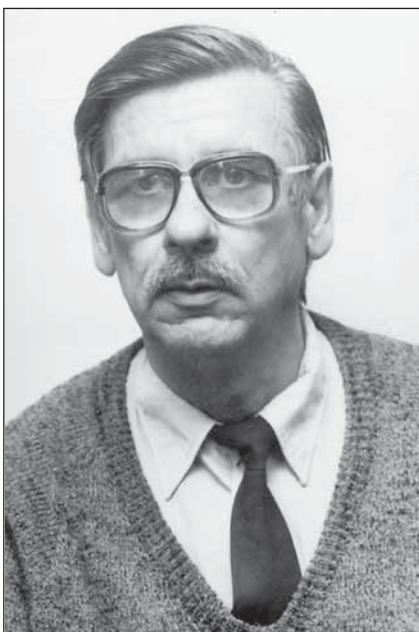
● Uudenkaarlepyyn paikallishallitus: seisomassa vasemmalta Gunnar Mäenpää, Alex Ström ja Lars Smeds, sekä istumassa konttorinjohtaja Raoul Carlstedt ja puheenjohtaja Gustaf Strandberg.

nal runt sig, så bidrog även då förtroendemännen inom banken till Vasa Andelsbanks framgångar. Omdömet kraftmän omfattar alla de förtroendevalda som med sin aktivitet i lokalstyrelser, direktion, förvaltningsråd och fullmäktige satsat tid och energi på att bryta mark för andelsbanken, på 70-talet liksom både tidigare och under senare år.

Arbetet med att förstärka ställningarna i Vasa, och i synnerhet bland de finskspråkiga, byggde mycket på att fortsätta på den strategiska linje som hade inletts med valet av Renvall.

keaa. Rosenlund oli strategi, joka laskeskeli ja pohdiskeli ja oli yhtä mieltä minun kanssani. Opimme yrityksen ja erehdyksen kautta, mutta huomasimme pian, että ilman kunnan strategiaa tulisimme epäonnistumaan.”

Kilpailu oli kaikkialla kovaa ja paitsi että Skåtarilla oli osaava ja kunnianhimoinen henkilökunta, myötävaikuttivat silloinkin luottamushenkilöt Vaasan Osuuspankin menestykseen. Voimamiehiksi voidaan kutsua kaikkia niitä luottamushenkilöitä, jotka toiminnallaan paikallishallituksissa, johtokunnassa, hallintoneuvostossa ja edustajis-

● Harry Dahlbo var medlem i förvaltningsrådet 1972-2001 och blev därefter medlem i bankens fullmäktige

● Harry Dahlbo oli hallintoneuvoston jäsen vuosina 1972–2001, minkä jälkeen hän siirtyi edustajistoon.

”Det fanns inga ekonomiska resurser att satsa på stora kampanjer utan det handlade om att skapa personliga kontakter till jämnåriga eller yngre. De äldre var bundna till de gamla bankerna i staden”, säger Skåtar som var aktivt med i föreningslivet och det politiska livet i staden. Kontakterna han skapade i organ som hjärtföreningen, Rotary, handelskammaren, juniorhandelskammaren och inom politiken gav nya kunder. Jurist som han var, fick han till exempel nästan alla i Hovrätten att bli kunder i andelsbanken. Där var det säkert också till hjälp att hovrättspresidenten Corell hade varit ordförande i förvaltningsrådet 1964-70.

En kontakt som har varit mycket värdefull bland de finskspråkiga är tidningen Pohjanmaan Kansas tidigare redaktionschef Harry Dahlbo. Han var intresserad av andelsbankens utveckling och tog självmant kontakt med Skåtar. Det ledde till att Dahlbo år 1972 invaldes i förvaltningsrådet och där satt han kvar till 2001. Sedan år 2002 är Dahlbo invald i bankens fullmäktige.

tossa käyttivät aikaansa ja energiaansa tien raivaamiseksi osuuspankille. Näin oli 70-luvulla niin kuin aikaisempina ja myöhempinäkin vuosina.

Asemien vahvistamiseksi Vaasassa ja erityisesti suomenkielisten keskuudessa perustui aikaisemmin hyväksytyn strategisen linjauksen jatkamiseen, joka oli alkanut Renvallin valinnalla.

”Suureen kampanjointiin meillä ei ollut varaa, vaan pyrkimyksenä oli henkilökohtaisten suhteiden luominen samanikäisiin ja nuorempiin. Vanhemmat olivat sidoksissa kaupungin vanhoihin pankkeihin”, sanoo Skåtar, joka oli aktiivisesti mukana järjestöissä ja kaupungin politiikassa. Uusia asiakkaita saatiin hänen yhteyksistään eri tahoihin kuten sydänyhdistykseen, Rotaryihin, kauppakamariin, nuorkauppakamariin ja politiikkaan. Juristina hän sai esimerkiksi melkein kaikki hovioikeuden palveluksessa olleet osuuspankin asiakkaiksi. Siinä auttoi varmasti myös se, että hovioikeuden presidentti Corell oli ollut hallintoneuvoston puheenjohtajana 1964–1970.

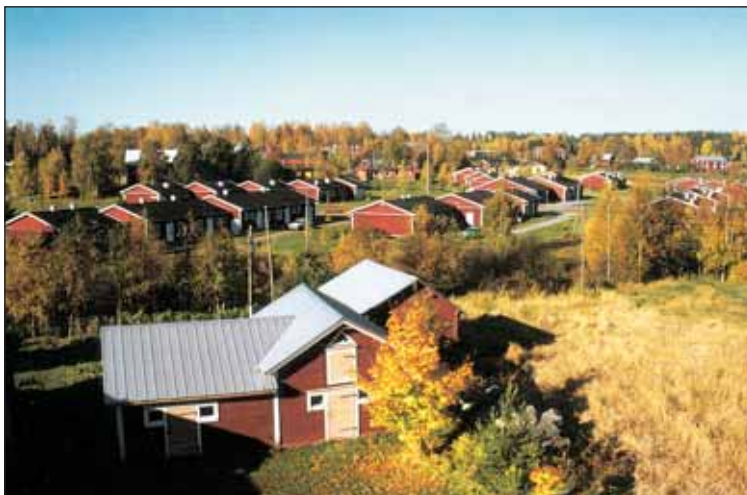
Suhteiden hoitamisessa suomenkielisiin arvo-

- Stora satsningar på bostadsfinansiering - radhus, höghus, egna-hemshus, pensionärsbostäder med mera - inleddes redan på 1960-talet. Ett stort projekt finansierades på Emmavägen i Smedsby.
- Jo 1960-luvulla alkoivat suuret asuntorahoitushankkeet – rivitaloja, kerrostaloja, omakotitaloja, vanhustentaloja, ym. Kuvassa suuri hanke Sepänkylän Emmantiellä.

- Höghusbygge i Vasa.
- Kerrostalon rakennustyömaa Vaasassa.

- Pensionärsbostäderna, nu kallade "Röda byn", i Vörå var en stor satsning andelsbanken gjorde tillsammans med kommunen.
- Nykyisin "Punaiseksi kyläksi" kutsuttu vanhustentaloalue Vöyrillä oli suuri osuuspankin ja kunnan yhteishanke.

● Rodret som symboliserar milstolpen, som uppnåddes den 3 april 1977 när depositionerna översteg 100 miljoner mk.

● Ruori, joka symboloi 3.4.1977 saavutettua 100 miljoonan markan talletuskannan merkkipaalia.

Dahlbo medger att det i början fanns en viss konflikt mellan landsbygdsrepresentanternas och stadsbornas intressen, men att konflikten mer eller mindre försvann med bankens tillväxt.

”Klart det fanns frågor, jordbruks-, skogsbruks- och pälsdjursfrågor som jag inte förstod, men jag tycker att ledningen framförde ärendena på ett mycket ärligt sätt. Och när de visade penningflödet efter någon pälsauktion i Köpenhamn kunde det vara tyst i leden en stund, även om det kanske hade morrats i samband med att pälsdjursnäringen hade behövt sina stora säsongkrediter.”

Rent politiskt var det inte så enkelt för den aktiva socialdemokraten Dahlbo att vara med i

kas kontakti on ollut Pohjanmaan Kansan entinen toimituspäällikkö Harry Dahlbo. Hän oli kiinnostunut osuuspankin kehityksestä ja otti oma-aloitteisesti yhteyttä Skåtariin. Se johti Dahlbon valitsemiseen hallintoneuvostoon vuonna 1972 ja siellä hän istui vuoteen 2001. Vuodesta 2002 lähtien hän on ollut pankin edustajistossa.

Dahlbo myöntelee, että alussa oli ristiriitaa maaseudun ja kaupungin edustajien etujen välillä, mutta ongelmataika lailla hävisivät pankin kasvun myötä. ”Tietenkin oli maanviljelykseen, metsähoitoon ja turkistarhaukseen liittyviä kysymyksiä, joita en ymmärtänyt, mutta mielestäni johto esiteli asiat hyvin selkeästi. Ja kun meille kerrottiin rahavirroista jonkun Kööpenhaminassa pidetyn

**Javisst
har vi
bankkort!**

**ANDELSBANKEN
ÄR EN
FULLSERVICEBANK**

Bästall Ditt eget andelsbankkort!

**VASA
ANDELSBANK**
JAVISST

**Kyllä.
Tottahan toki
meillä on
pankkikortti!**

**OSUUSPANKKI
ON TÄYDEN
PALVELUN PANKKI**

Tilaa oma OP-pankkikorttisi!

**VAASAN
OSUUSPANKKI**
KYLLÄ

”böndernas bank”. I synnerhet när Suomen Työväen Säästöpankki och Osuuspankki Yhteistuki etablerade sig i Vasa förstod inte den politiska ledningen hans val.

”Jag känner att jag varit en förbindelselänk till de finskspråkiga. Vi var trots allt inte många finskspråkiga förtroendevalda. Men det har kommit andra socialdemokrater efter mig, så inte var jag ensam fågel”, skämtar Dahlbo.

Dahlbo minns också hur konkurrentbankerna i samband med fusionerna försökte fiska kunder i de fusionerade regionerna, där det fanns en obefogad rädsla för att man skulle mista sina lokalkontor.

Anställda i kundbetjäningen kommer i håg hur vanligt det var ännu på 70-talet, att finskspråkiga konstaterade att andelsbanken var så svenskspråkig, och sedan nämnde de namn på svenskspråkiga i ledningen. Ett sätt att bemöta detta var att räkna upp namn på de finskspråkiga som satt bakom diskarna i ”Kåtarin pankki”, som var Vasa Andelsbanks smeknamn bland många av stadens finskspråkiga. En indirekt bekräftelse på hur effektivt den verkställande direktören lobade och hade gjort sig själv känd.

Skåtar förklarar tillväxten i Vasa under 70-talet med några andra faktorer också. Ett faktum var att resultatet av fusionerna gav andelsbanken ett bredare ekonomiskt underlag.

”Jag brukar säga att stadsborna inte har något emot att låna minkpengar. För banken är det huvudsaken att kunderna betalar tillbaka lånen så att det finns pengar när pälsdjursnäringen behöver sina säsongkrediter.”

Dessutom fick banken många kunder ”till skänks” tack vare de andelsbankskunder som flyttade in till stan då företag som Strömberg och Wärtsilä expanderade. Då var det viktigt att ban-

turkishuutokaupan jälkeen oltiin aika hiljaista poikaa, vaikka muuten oli ehkä kuulunut nuri-naa turkistarhaajien tarvitsemista suurista sesonkiluotoista.”

Aktiivisena sosiaalidemokraattina Dahlbolle ei aina ollut poliittisesti helppoa olla mukana ”isäntien pankissa”. Etenkään silloin, kun Vaasaan perustettiin Suomen Työväen Säästöpankki ja Osuuspankki Yhteistuki, ei poliittisella johdolla ollut ymmärtämystä hänen valintaansa kohtaan.

”Koen olleeni yhdysside suomenkielisiin. Meitä suomenkielisiä luottamushenkilöitä ei kuitenkaan ollut montaa. Mutta minun jälkeeni on tullut muitakin sosiaalidemokraatteja, etten minä mikään yksinäinen susi ollut”, Dahlbo vitsailee.

Dahlbo muistaa myös, kuinka kilpailevat pankit yrittivät fuusioiden yhteydessä kalastella niiden alueiden asukkaita perusteettomalla pelotellulla paikalliskonttoreiden sulkemisesta.

Pankin työntekijät muistavat vielä, kuinka tavallista oli vielä 70-luvulla, että suomenkieliset asiakkaat luettelivat pankin ruotsinkielisten johtohenkilöiden nimiä perusteluna sille, että he pitivät pankkia niin ruotsinkielisenä. Vastapainoksi henkilökunnan oli tapana luetella tiskien takana istuvia suomenkielisiä ”Kotarin pankissa”, niin kuin pankin lempinimenä suomenkielisten keskuudessa oli. Nimi osoittaa epäsuorasti kuinka hyvin toimitusjohtaja oli lobbauksessaan onnistunut ja tehnyt itsensä tunnetuksi.

Skåtar perustelee kasvua Vaasassa 1970-luvulla myös erällä muillakin syillä. Yksi selittävä seikka oli, että fuusiot tarjosivat osuuspankille vankemman pohjan.

”Minulla on tapana sanoa, että kaupunkilaisille ei ole ongelma ottaa lainaksi minkkirahoja. Pankin kannalta pääasia on, että asiakkaat maksavat takaisin lainansa niin, että rahaa on silloin

● Smedsbyborna fick vänta på Vasa Andelsbanks filial ända till 1977. Två år senare skrev Pohjanmaan Kansa att kontoret redan hade nått lönsamhet – normalt beräknas att ett nyöppnat bankkontor behöver fem år för att nå det målet.

● Sepänkyläläiset saivat odottaa Vaasan Osuuspankin sivukonttoria vuoteen 1977. Kahta vuotta myöhemmin Pohjanmaan Kansa kirjoitti, että konttori oli jo saavuttanut kannattavuuden rajan, johon arvioidaan yleensä tarvittavan viisi vuotta uusissa konttoreissa.

ken hade organ som talade deras språk, som förstod dem.

”Vi finansierade många egnahemshus den här tiden för att tillgodose de här kundernas behov. I synnerhet de som flyttade in från den finska landsbygden kom från orter där andelsbanken hade varit den stora banken och de vill gärna fortsätta som andelsbankskunder.”

Det var inte enbart egnahemshus som finansierades. Andelsbanken deltog precis som under det föregående decenniet flitigt i finansieringen av höghusbyggen i Vasa och av radhusbyggen både i staden och på landsbygden. Banken var dessvärre också med i många konkurser bland byggföretagen under det här årtiondet, men förlorade aldrig några pengar på konkurserna tack vare den höga inflationen. Krasst sagt var det spararna som betalade uppbyggnaden, som förde samhället framåt under 70-talet medan låntagarna var de stora vinnarna. Kampen om folks besparingar var hård och det satsades mycket på lokalkontoren. Pengar var en bristvara i landet och bankerna, även Vasa Andelsbank, gjorde nästan vad som helst för att vinna

käyttävissä, kun sitä tarvitaan turkiselinkeinon sesonkiluottoihin.”

Lisäksi pankki sai ”myötäjäisinä” paljon asiakkaita niistä osuuspankkien asiakkaista, jotka muuttivat kaupunkiin, kun Strömbergin tai Wärtsilän tapaiset yritykset laajensivat. Silloin oli tärkeää, että pankilla oli toimielimet, jotka puhuivat heidän kieltään - joka ymmärsi heitä.

”Me rahoitimme monia omakotitaloja siihen aikaan tyydyttääksemme näiden asiakkaiden tarpeet. Erityisesti ne, jotka muuttivat suomenkieliseltä maaseudulta, tulivat alueilta, missä osuuspankki oli ollut suuri pankki ja he halusivat mielellään jatkaa osuuspankin asiakkaina.”

Rahoitusta ei pelkästään suunnattu omakotitalojen rakentamiseen. Osuuspankki osallistui aivan niin kuin edellisellä vuosikymmenellä ahkerasti kerrostalorakentamiseen Vaasassa ja rivitalorakentamiseen sekä kaupungissa että maaseudulla. Valitettavasti pankki oli tällä vuosikymmenellä osallisena myös monissa rakennusyritysten konkurseissa, mutta se ei kuitenkaan menettänyt rahaa konkurseissa korkean inflaation takia. Kar-

● 1963 stängdes det första egna kontoret i Vasa när det nya huvudkontoret öppnades. 1979 fanns banken åter på plats i samma lokal i "Irishuset" på Handelsplanaden; här ses kontorschef Arto Nurmi Aro och bankfunktionär Britta Nord.

● Vuonna 1963 suljettiin ensimmäinen oma konttori Vaasassa uuden pääkonttorin avaamisen johdosta. Vuonna 1979 pankki palasi samaan huoneistoon "Iiritalossa" Kauppapuistikolla; konttorinjohtaja Arto Nurmi-Aro ja pankkivirkailija Britta Nord.

nya kunder. Vasa Andelsbank hade dessutom skapat goda kontakter till centralbanken och fick därifrån de tilläggs pengar som behövdes för att klara av kreditgivningen.

1 1973 fick personalen i Bergö och Vörå flytta in i nya, tidsenliga kontorsutrymmen. Två år senare stod Vassorkontoret i tur att förnyas.

Sedan början av 1960-talet hade banken haft tillstånd att öppna ett kontor i Smedsby. Detta förverkligades först 1977 och blev det 26:e i ordningen. Man brukar räkna med att det tar fem år för ett nyöppnat bankkontor att få tillräckligt stort kundunderlag och lönsamhet. Utvecklingen i Smedsby gick avsevärt snabbare, mycket tack vare att kontoret förutom genuina Smedsbybor fick en stor del av de finskspråkiga inflyttarna som kunder.

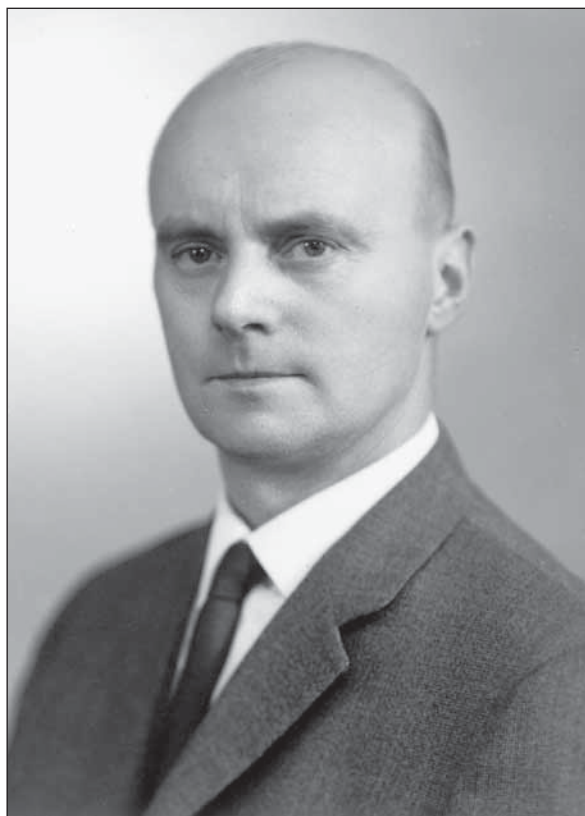
1979, "det mest framgångsrika året" i andelsbankens historia, öppnades ett nytt kontor i Vasa för att minska trycket på huvudkontoret. Adressen var Handelsplanaden 18. Vasa Andelsbank

keasti sanoen 1970-luvulla säästäjät maksoivat kasvun hinnan ja veivät yhteiskuntaa eteenpäin, kun taas laina-asiakkaat olivat suuria voittajia. Kamppailu ihmisten säästöistä oli kovaa ja paikalliskonttorien toimintaan kiinnitettiin suurta huomiota. Raha oli niukkuustuote maassa ja pankit, mukaan lukien Vasan Osuuspankki, tekivät melkein mitä tahansa uusien asiakkaiden saamiseksi. Kun Vaasan Osuuspankki oli myös luonut hyvät suhteet keskuspankkiin saatiin sieltä luotonannosta selviytymiseen tarvittavat lisärahat.

Vuonna 1973 saivat Bergön ja Vöyrin konttoreiden työntekijät muuttaa uusiin, ajanmukaisiin toimistotiloihin. Kahta vuotta myöhemmin oli vuorossa Vassorin konttorin uudistaminen.

Pankilla oli ollut 1960-luvun alkupuolelta asti lupa perustaa konttori Sepäнкylään. Hanke toteutui vasta vuonna 1977 ja oli järjestyksessä 26. On tapana arvioida, että kestää viisi vuotta ennen kuin uusi pankkikonttori saa riittävän asiakaspohjan ja saavuttaa kannattavuustason. Sepäнкylässä

● Agronom Johan Grannas var
direktionsordförande under händelse-
rika och framgångsrika år (1968-81).

● Agronomi Johan Grannas oli johto-
kunnan puheenjohtajana vuosina
1968–1981, joka oli tapahtumari-
kasta ja menestyksellistä aikaa.

återvände alltså till lokalen i "Irishuset", där bankens första egna kontorsutrymmen inne i staden hade funnits 1958–63.

I mitten av november samma år fick Nykarleby sitt utlovade bankhus vid torget. "Nybyggnaden är efterlängtat – och var också nödvändig, eftersom det gamla huset var i dåligt skick", sammanfattade lokalstyrelsens ordförande Gustav Strandberg när det nya kontoret uppmärksammades i tidningarna. 1979 stod kunderna i Nykarleby, inklusive Munsala, för ungefär en fjärdedel av Vasa Andelsbanks inlåning. Skåtar berättade vid samma tillfälle att Nykarleby är ett ekonomiskt starkt område där penningomsättningen per kund är större än för landet som helhet.

Just år 1979 var inlåningsökningen i Nykarlebyområdet exceptionellt stor. Vid pressinforma-

kehtys oli paljon nopeampaa. Paljolti se johtui siitä, että konttori sai asiakkaikeeseen aitojen sepänkyläläisten lisäksi suuren osan suomenkielisistä paikkakunnalle muuttaneista. Vuonna 1979, pankin historian "menestyksellisimpänä vuonna", avattiin Vaasassa uusi konttori vähentämään painetta pääkonttorissa. Osoite oli Kauppapuistikko 18. Vaasan Osuuspankki palasi siis "Iristaloon", jossa pankin ensimmäiset omat tilat kaupungin keskustassa olivat olleet 1958–1963.

Marraskuun puolivälissä samana vuonna Uusikaarlepyy sai luvattun pankkitalonsa torin laidalle. "Uudisrakennus on kaivattu ja välttämätön, koska vanha talo oli huonossa kunnossa" perusteli paikallishallituksen puheenjohtaja Gustav Strandberg, kun konttorista uutisoitiin lehdisä. Vuonna 1979 Uudenkaarlepyyn ja Munsalan

Ståtligt blir det, men så blir servicen också fin! Andelsbankbygget nådde tredje servicevåningen.

Väggarna har redan rests kring andelsbankhusets andra våning ovan jord. Här kommer vi att placera låneavdelningen, ADB-avdelningen och notariatavdelningen med den juridiska bankservicen och företagsrådgivningen. Dessutom skall våra tre direktörer arbeta i denna våning.

Här kommer du alltså att finna en samlad sakkunskap, som kan stå till tjänst med svar på dina mångahanda penningproblem. Det må sedan gälla bostaden, export- och importfinansiering, placeringar eller kanske juridisk bankservice kring ett fastighetsköp.

Våra tre direktörer har alla sitt eget specialområde, där de är speciellt insatta i problemen. VD Kaj Skåtar svarar för bankens allmänna ledning samt för företagsfrågorna. Bitr.dir. Ragnar Rosenlund har låne- och finansieringsfrågorna som sitt specialområde. Bokföringen och personalärendena sorterar under bitr.dir. Anders Björk.

Härnäst skall vi rapportera om hur andelsbankhuset med ytterligare tre våningar når sin fulla taklagshöjd.

Vi hör av oss

VASA ANDELSBANK - JAVISST

DEN SNABBT EXPANDERANDE BANKEN

tionen i samband med invigningen delgavs, att inlåningen inom gamla Nykarleby Andelsbanks område under årets första sex månader hade stigit med 25,9 procent. Inom forna Munsala Andelsbanks område var tillväxten smått fantastiska 58,8 procent – mycket tack vare den goda prisutvecklingen på mink- och rävsinn.

Under hela 1970-talet låg den årliga depositionstillväxten i närheten av 20 procent, som minst 14,5 procent år 1976 och som högst 26,9 procent 1979. Ännu en inlåningssiffra är värd att notera: 1972 ökade inlåningen i Vasa med hela 32 procent jämfört med ökningen på 21,1 procent för hela banken. Efterfrågan på krediter var stor under hela årtiondet, med variationer från klara bottennoteringen 13,1 procent år 1978 till 28 procent år 1973. Den stora efterfrågan på krediter kombinerat med likviditetsproblem gav bankledningen en hel del huvudbry, vilket syns i hur kreditgivningssituationen beskrivs i verksamhetsberättelserna. 1974 är ett typiskt exempel: *”Tack vare en stram kreditgivningspolitik kunde bankens likviditet skötas sålunda, att bankens kunder kunde få sina nödiga kreditbehov tillgodosedda.”*

Den kraftiga tillväxten som fusionerna innebar, skapade tryck på bankens interna organisation. I december 1974 fastställde förvaltningsrådet ett organisationsschema, som skulle leda till bättre fördelning av arbetsuppgifterna inom bankens ledning. Redan i inledningsskedet av organisationsförändringen hade ledningen förstärkts med Anders Björk, som anställdes som intern revisor från januari 1974. Direktör Gunnar Nyström avgick år 1977 med ålderns rätt efter mer än 30 års tjänstgöring. Björk utnämndes då till biträdande direktör med ansvar för administrationen och redovisningen. Medan områ-

asiakkaat vastasivat noin neljänneksestä Vaasan Osuuspankin ottolainauksesta. Skåtar kertoi samassa tilaisuudessa, että Uusikaarlepyy on taloudellisesti vahvaa aluetta, sillä siellä liikevaihto asukasta kohden on korkeampi kuin maassa keskimäärin.

Juuri vuonna 1979 oli ottolainauksen kasvu Uudenkaarlepyyn seudulla poikkeuksellisen suuri. Avajaisten yhteydessä pidetyssä tiedotustilaisuudessa julkistettiin tieto, että ottolainaus vanhan Uudenkaarlepyyn Osuuspankin alueella oli nousut ensimmäisen puolen vuoden aikana 25,9 %:lla. Entisen Munsalan Osuuspankin alueella oli nousu suurenmoiset 58,5 %, mikä johtui suurelta osalta minkin- ja ketunnahkojen suotuisasta hintakehityksestä.

Koko 1970-luvun ajan oli vuotuinen talletusten kasvu 20 %:n tienoilla, pienimmillään 14,5 % vuonna 1976 ja korkeimmillaan 26,9 % vuonna 1979. Vielä yksi ottolainaukseen koskeva luku kannattaa mainita: 1972 kasvoi ottolainaus Vaasassa peräti 32 % koko pankin vastaavan luvun ollessa 21,1 %. Luottojen kysyntä oli suurta koko vuosikymmenen. Vaihteluväli oli 13,1 % vuonna 1978 ja 28 % vuonna 1973. Suuri luottojen kysyntä yhdessä maksuvalmiusongelman kanssa aiheutti pankin johdolle aika lailla päänvaivaa, mikä on luettavissa tavasta, jolla luotonantotilannetta kuvataan toimintakertomuksissa. Vuosi 1974 on tyypillinen esimerkki: *”Pidättyväisen luotonantopolitiikan avulla voitiin pankin maksuvalmius hoitaa niin, että asiakkaat voivat saada välttämättömät luottotarpeensa tyydyttyä.”*

Fuusioiden aiheuttama voimakas kasvu loi paineita sisäisen organisaation kehittämiseen. Joulukuussa 1974 hallintoneuvosto vahvisti organisaatiokaavion, joka selkeyttäisi pankin

● Stadsbilden som försvann.

● Kadonnutta kaupunkinäkömää.

desdirektör Tor-Erik Hägg vid sidan av sina andra arbetsuppgifter fick ansvaret för hela bankens statslånefunktioner inom jordbrukssektorn.

Anders Björk förde enligt Skåtar med sig en helt ny kultur till banken.

”Vår redovisning är helt enastående i bankgruppen, men eftersom Anders inte gärna stod i rampljuset, hade vi en sådan uppgiftsfördelning att han räknade och jag pratade”, skämtar Skåtar.

I och med fusionen med Mellersta Österbot-

johdon keskeistä työnjakoa. Jo organisaatiouudistuksen alkuvaiheessa oli johtotasoa vahvistettu palkkaamalla Anders Björk sisäiseksi tarkastajaksi tammikuusta 1974 lähtien. Johtaja Gunnar Nyström jäi eläkkeelle vuonna 1977 yli 30 vuoden palvelusajan jälkeen. Björk nimitettiin silloin apulaisjohtajaksi vastuualueina hallinto ja kirjanpito. Aluejohtaja Tor-Erik Hägg sai puolestaan muiden tehtävien ohella vastattavakseen maatalouden valtionlainoitusasiat.

Anders Björk toi Skåtarin mukaan pankkiin

tens Andelsbank översteg Vasa Andelsbanks depositioner 20 miljoner mk år 1970. Mindre än sju år senare, den 3 april 1977, var depositionerna nästan fem gånger större. Banken hade nått en betydelsefull milstolpe. Budskapet basunerades ut i stora annonser: *”Vi har bevisat det! En lokal bank behöver inte vara över 100 år gammal och späckad med traditioner för att bli stor. I dag, 32 år efter det att verksamheten inleddes, har vi depositioner över 100 000 000 mark.”*

30 år senare kommenterar Skåtar betydelsen på följande sätt: *”Då fick vi rodret. Hundramiljonersbankerna hade en annan status, men det var också då vi började uppleva att vi inte skulle lyckas med expansionen så länge vi var undan gömda i bortre ändan av Rewell Center. Lokalkonkurrenterna hade veritabla palats och en helt annan synlighet.”*

1973 hade huvudkontoret på Rådhusgatan förstorats med 200 kvadratmeter på andra våningen samtidigt som det hade byggts samlingsutrymmen och sociala utrymmen i källaren. Fyra år senare upplevde ledningen inte bara att man började bli trångbodd, det handlade också om att fortsatt stark expansion krävde en annan image börjande från huvudkontorets fasad.

Vårvintern 1980 när verksamhetsberättelsen för 1979 skrevs, var planerna långt framskridna. Det behövdes ett nytt huvudkontor och dessutom stod banken inför en kostsam omläggning till modernare bankteknik.

”I stället för att vidtaga behövliga ombyggnads- och utvidgningsarbeten gick banken in för att bygga ett helt nytt huvudkontor. I november inköptes en tredjedel av aktierna i Fastighets Ab Commerce, vilka berättigar till affärslokaliteterna i det hus som kommer att uppföras vid Nedre Torget i Vasa. Trots att det blivande huvudkontoret kommer att kräva rätt stora kapitalin-

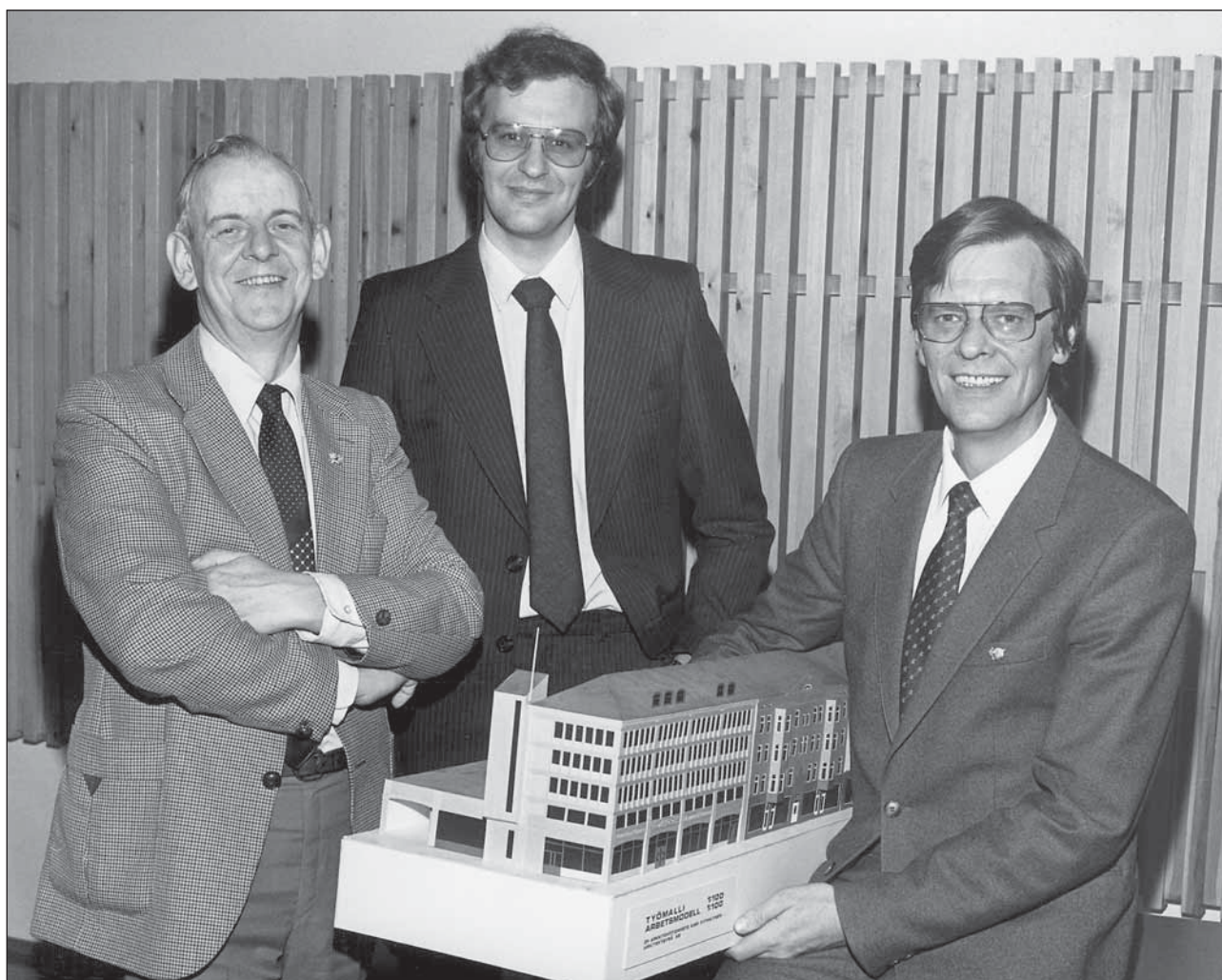
aivan uuden kulttuurin.

”Meidän kirjanpitoimme on aivan ainutlaatuisen pankkiryhmissä, mutta kun Anders ei viihtynyt parrasvaloissa, oli meillä sellainen työnjako, että hän teki laskelmia ja minä puhuin”, vitsailee Skåtar.

Yhdistyminen Mellersta Österbottens Andelsbankin kanssa nosti Vaasan Osuuspankin talletusten määrän 20 miljoonaan markkaan vuonna 1970. Alle seitsemän vuotta myöhemmin, 3.4.1977, talletukset olivat melkein viisi kertaa suuremmat. Pankki oli saavuttanut tärkeän virstanpylvään. Sanomaa toivotettiin suurin ilmoituksin: *”Me olemme osoittaneet todeksi! Paikallispankin ei tarvitse olla yli 100-vuotias ja perinteiden läpitukenema tullakseen suureksi. Tänään, 32 vuotta perustamisen jälkeen, meillä on talletuksia yli 100 000 000 markkaa.”*

Skåtar kommentoi 30 vuotta myöhemmin tapahtuman merkittävyyttä: *”Silloin saimme ruorin ja lehti kääntyi. Sadanmiljoonan pankeilla oli toisenlainen status ja silloin meistä alkoi myös tuntua, että laajeneminen ei meiltä onnistu niin kauan kuin olemme piilossa Rewell Centerin peräpäässä. Paikallisilla kilpailijoilla oli varsinaiset palatsit, joiden ansiosta ne olivat paljon näkyvämpiä.*

Vuonna 1973 oli pääkonttoria Raastuvankadulla laajennettu 200 m²:llä toisessa kerroksessa ja kellariin oli rakennettu kokoustilat ja sosiaali-tiloja. Neljän vuoden kuluttua johdon mielestä ongelmana ei pelkästään ollut ahtaus, vaan myös jatkuva voimakas kasvu asetti vaatimuksia toisenslaiselle imagolle alkaen pääkonttorin julkisivusta. Kevättalvella 1980 kirjoitettaessa edellisen vuoden toimintakertomusta olivat suunnitelmat edenneet pitkälle. Tarvittiin uusi pääkonttori ja lisäksi oli tulossa ajankohtaiseksi kallis moder-

● Nöjda och förväntansfulla direktörer betraktar miniatyren av det nya huvudkontoret; Ragnar Rosenlund, Anders Björk och Kaj Skåtar.

● Tyytyväiset johtajat odottavaisina uuden pääkonttorin pienoismallin äärellä; Ragnar Rosenlund, Anders Björk ja Kaj Skåtar.

vesteringar, ansåg bankens beslutande organ att tidsenliga lokaliteter och ett bättre affärsläge på sikt skall löna sig och ge utslag i en ökad marknadsandel i Vaasaområdet.”

niin pankkiteknikkaan siirtyminen.

”Muutos- ja laajennustöiden sijasta päätettiin rakentaa kokonaan uusi pääkonttori. Marraskuussa ostettiin kolmannes Kiinteistöyhtiö Commerce Oy:n osakekannasta, mikä oikeuttaa Vaasan Alatorille rakennettavan talon liiketiloihin. Vaikka tuleva pääkonttori vaatii suuria pääomasijoituksia, pankin päättävät elimet katsoivat, että ajanmukaiset tilat ja parempi liikepaikka pidemmällä tähtäyksellä on kannattava sijoitus, joka kasvattaa pankin markkinaosuutta Vaasan seudulla.”

1980–1989

Goda tider, omvälvande tider

Den 21 oktober 1981 uppmärksammades Vasa Andelsbank på ledarplats i Vasabladet. Sven-Erik Klinkmann skrev bland annat att banken hade haft svårigheter att profilera sig i hörnet av Rewell Center-komplexet.

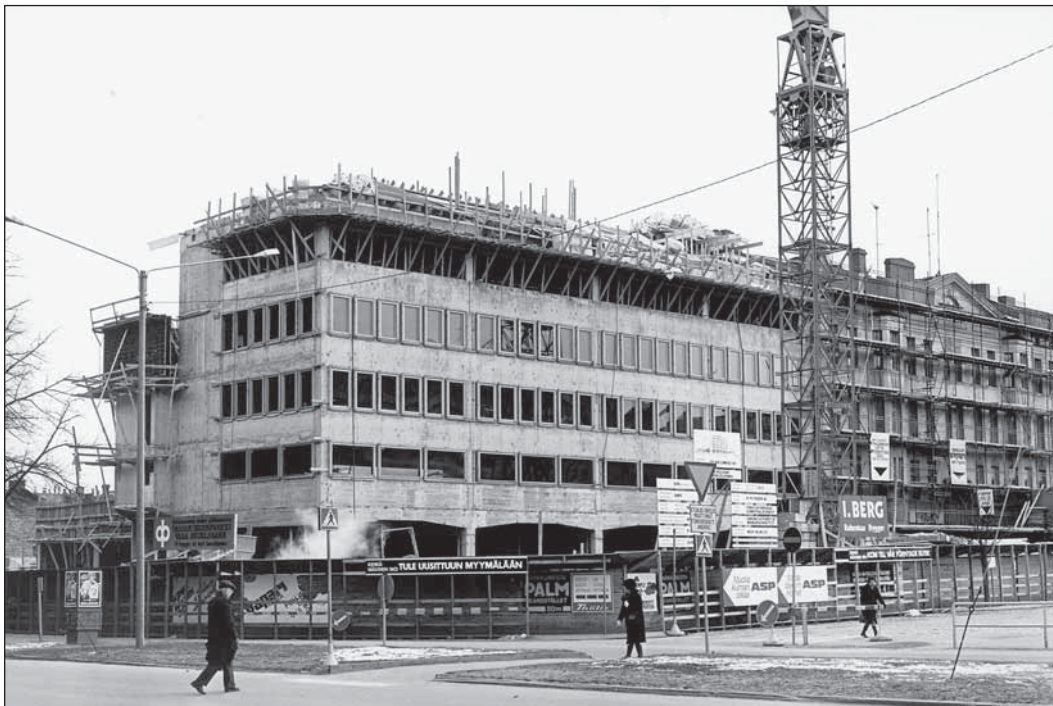
”När andelsbanken nu flyttar ett kvarter neråt mot järnvägsstationen och etablerar sig i den norra ändan av NedreTorget kan man se detta som en stillsam protest mot att Rewell Center aldrig höll vad det lovade. Nu flyttar andelsbanken in i ett nytt eller snarare nygammalt hus, ritat av vasaarkitekten Kari Kyyhkynen, och det är ganska klart att banken gjort ett smart ’klipp’. (...) Det märkliga är att också dessa små avstånd tycks betyda någonting för bankens profil och konkurrensmöjligheter.”

Under den drygt ett och ett halvt år långa byggnadsprocessen skrevs det åtskilliga spaltmillime-

Hyviä aikoja, mullistusten aikoja

Lokakuun 21. päivänä vuonna 1981 Vaasan Osuuspankki huomioitiin Vasabladetin pääkirjoituksessa. Sven-Erik Klinkmann kirjoitti mm., että pankin oli ollut vaikeaa profiloitua sijaintipaikassaan Rewell Centerin nurkassa.

”Kun osuuspankki muuttaa korttelin verran alas päin rautatieaseman suuntaan ja sijoittuu Alatorin pohjoisreunaan, sitä voidaan pitää hiljaisena protestina sille, että Rewell Center ei koskaan lunastanut lupaustaan. Nyt osuuspankki sijoittuu uuteen tai paremminkin uusvanhaan taloon, jonka on suunnitellut vaasalainen arkkitehti Kari Kyyhkynen. Aika selvää on, että pankki on tehnyt nokkelan ”tempun”. (...) Ihmeellistä, että tällaiset pienetkin etäisyydet näyttävät vaikuttavan pankin profiliin ja kilpailukykyyn.”

● Torgbilden i Vasa förändras med byggandet av Vasa Andelsbanks nya huvudkontor.

● Vaasan torinäkymä muuttuu Vaasan Osuuspankin uuden pääkonttorin rakentamisen myötä.

● Lång hästskoformad disk och stora, öppna utrymmen ännetecknade den nya banksalen.

● Pitkä hevosenkengän muotoinen palvelutiski ja avarat tilat antavat leimansa pankkisalille.

● Vid invigningsfesten den 24 oktober 1981 utdelades Andelsbanksorganisationens förtjänstecken i guld till 11 och förtjänstecken i silver till 28 förtroendevalda.

● Vihkiäisjuhlissa 24. lokakuuta 1981 jaettiin luottamus-
henkilöille 11 kultaista ja 28 hopeista osuuspankkiryhmän
ansiomerkkiä.

● Centralhandelskammarens förtjänstecken tilldelades 21
personer ur personalen. För 30 års tjänst mottog Gunborg
Salmela och John Nylund nämnda tecken i guld.

● Keskuskauppakamarin ansiomerkejä jaettiin henkilökun-
nan edustajille. Gunborg Salmelalle ja John Nylundille
luovutettiin kultaista ansiomerkit 30 vuoden palveluksesta.

ter om andelsbankens nybygge. Redan köpet av Commercefastigheten väckte stor uppmärksamhet, eftersom banken dök upp litet som gubben i lådan och bjöd högre än Postbanken, som fram till hösten 1979 var den hetaste spekulanten för etablering vid Nedre torget.

I boken *Harry Schaumans stiftelse 1933–2003* beskriver författaren Kurt Jern hur affären gick till. Postbanken hade ett par år innan delegationen beslöt bilda Fastighetsaktiebolaget Wasa Commerce 1979 hört sig för om möjligheten att köpa hörntomten vid Nedre torget. Men när Fastighetsaktiebolaget Wasa Commerce skulle bildas kom Vasa Andelsbank med i bilden: ”*I detta bolag skulle stiftelsen äga 63 % medan Postbanken skulle få 37 %; härför skulle banken erlagga 2,5 miljoner mark kontant och ge bindande löfte om krediter för utbyggnaden av området fram till Storalånggatan. Renoveringen av gamla Commerce skulle bekostas av det nya bolaget. Vid samma tid vände sig Vasa Andelsbanks direktör, Kaj Skåtar, till stiftelsen och erbjöd 3 miljoner och garantier för en andel på 40 % av de för den fortsatta utbyggnaden behövliga krediterna. Fastighetsdirektionen tog omedelbart kontakt med Postbanken, som lovade besked före 26.1. Banken hördes dock inte av och fastighetsdirektionen förordade då en överenskommelse med Vasa Andelsbank. Ett tomtpris sådant som det som nu betalades hade aldrig tidigare skådats i Vasa.*”

I slutet av oktober 1981 uppmärksammades bankens flyttning i ett otal tidningar. Håkan Anttila konstaterade i Vasabladet att Vasa Andelsbank, efter att ha ömsat skinn flera gånger, nu blivit en stadsbank. I samma artikel berättade vd Skåtar att drygt 40 procent av bankens depositioner kom från Vasa. Av kundkretsen var 42 procent löntagare, 28 procent jordbrukare eller pälsdjursfarmare, 16 procent pensionärer och

Runsaat puolitoista vuotta kestäneen rakentamisen ajan kirjoitettiin uudisrakennuksesta sivukaupalla juttuja. Jo Commercen kiinteistön osto herätti suurta huomiota, sillä osuuspankki pompasi esiin yllättäen kuin vieterinukke laatikosta ja tarjosi enemmän kuin Postipankki, jota syksyyn 1979 asti oli pidetty vakavimmin otettavana vaihtoehtona Alatorille.

Kirjassa *Harry Schaumans stiftelse 1933–2003* tekiä Kurt Jern kertoo, kuinka kauppa toteutui. Postipankki oli vuonna 1979 pari vuotta ennen kuin valtuuskunta oli päättänyt perustaa Kiinteistöyhtiö Wasa Commercen kuullostellut mahdollisuuksia ostaa Alatorin kulmatontti. Mutta kun Kiinteistösaakeyhtiö Wasa Commerce piti perustaa, tuli Vaasan Osuuspankki mukaan kuvaan: ”*Perustettavasta yhtiöstä piti säätiön omistaa 63 % ja Postipankki saisi 37 %; pankin tuli vastineeksi suorittaa 2,5 miljoonaa markkaa käteistä ja sitoutua lainoitukseen alueen rakentamiseksi Pitkädulle saakka. Uusi yhtiö kustantaisi vanhan Commercen remontoinnin. Samaan aikaan Vaasan Osuuspankin johtaja Kaj Skåtar kääntyi säätiön puoleen ja tarjosi 3 miljoonaa ja takuut 40 %:n lainoituksesta jatkorakentamiseen tarvittavista luotoista. Kiinteistöasiain johtokunta otti välittömästi yhteyttä Postipankkiin, joka lupasi vastauksen viimeistään 26.1. Kun sieltä ei kuitenkaan kuulunut mitään, johtokunta puolsi sopimusta Vaasan Osuuspankin kanssa. Sellaista tontinhintaa, kuin silloin maksettiin ei ollut koskaan Vaasassa nähty.*”

Lokakuun 1981 lopussa uutisoitiin pankin muutto lukuisissa lehdissä. Håkan Anttila totesi Vasabladetissa, että Vaasan Osuuspankki nahkansa moneen kertaan luotuaan oli nyt tullut kaupunkilaispankiksi. Samassa lehtiartikkelissa toimitusjohtaja Skåtar kertoi, että runsaat 40 % pankin talletuksista tuli Vaasasta. Asiakaskunnas-

● Direktionsordförande Johan Grannas tar emot förtroendevalda vid invigningsfestligheterna 23.10.1981, bland annat Gustaf Strandberg, Lars Smeds, Ola Tidström och Åke Hytönen.

● Johtokunnan puheenjohtaja Johan Grannas vastaanottaa luottamushenkilöitä vihkiäisjuhlissa 23.10.1981, mukana mm. Gustaf Strandberg, Lars Smeds, Ola Tidström ja Åke Hytönen.

● Vid den stora folkfesten på Rewell Centers innergård underhölls den tusenhövdade publiken av Mikko Alatalo.

● Mikko Alatalo viihdytti tuhatlukuista yleisöä suuressa kansanjuhlassa Rewell Centerin sisäpihalla.

● Direktör Johan Lindberg, ACF, Kaj Skåtar, direktör Seppo Kylmänen med fru, ACA, fru Tuula Skåtar och Johan Grannas glatt diskuterande vid invigningsfesten.

● Iloista jutustelua vihkiäisjuhlissa: johtaja Johan Lindberg OKL:sta, Kaj Skåtar, OKO:sta johtaja Seppo Kylmänen puolisoineen, rouva Tuula Skåtar ja Johan Grannas.

● Förvaltningsrådets ordförande Olav Hanses, vd Kaj Skåtar, konstnär Fritz Jakobsson, fru Karin Renvall, Rudolf Renvall och som marskalk Pia Majabacka i samband med porträttavtäckningen av vd Renvall.

● Toimitusjohtaja Renvallin muotokuvan paljastustilaisuudessa hallintoneuvoston puheenjohtaja Olav Hanses, toimitusjohtaja Kaj Skåtar, taiteilija Fritz Jakobsson, rouva Karin Renvall, Rudolf Renvall ja airueena Pia Majabacka.

övriga 11 procent. Sagt på ett annat sätt var andelsbanken inte längre enbart böndernas bank, utan en bank som hade börjat lansera sig som banken för alla samhällsgrupper.

I Hufvudstadsbladet visste man i samband med att "täckelsen föll" den 24 oktober berätta, att Vasa Andelsbanks lönsamhet var nästbäst i landet med en avkastning på drygt 60 procent på det egna kapitalet. Tidningens källa var affärstidningen Talouselämä.

ta 42 % oli palkansaajia, 28 % maanviljelijöitä tai turkistarhaajia, 16 % eläkeläisiä ja 11 % muita. Toisin sanoen osuuspankki ei enää ollut pelkäs-tään talonpoikien pankki, vaan se oli yhä enem-män kaikkiin yhteiskunnan ryhmiin suuntautu-nut.

Hufvudstadsbladet paljasti 24. lokakuuta, että Vaasan Osuuspankin kannattavuus oli maan toi-seksi paras, kun oman pääoman tuotto oli 60 %. Tieto oli peräisin Talouselämä-lehdestä.

Flyttningen till det nya huvudkontoret fick stor betydelse för Vasa Andelsbanks image i staden. Det intygar såväl bankanställda i kundservicen nere i banksalen som bankens tjänstemanna- och förtroendemannaledning. Det syns snabbt i bankens resultat. Redan 1981 var inlåningsökningen vid Vasakontoret 30 procent när den totala inlåningen ökade med 19,8 procent.

Det nya huvudkontoret var en stor och dyrsatsning och banken hade samlat vissa resurser i fall att ekonomin skulle svikta. Det gjorde den minsann inte. Under 1980-talet endera grundrenoverades eller förstörades dessutom hela 14 av bankens övriga kontor, några till och med två gånger. På fyra platser byggde banken nytt eller köpte nya lokaler. 1984 stod Oravais i tur att få nytt och följande år invigdes ett nytt kontor i Vassor. 1989 skedde invigningen av nya kontorsutrymmen i Valloniahuset i Smedsby.

I samband med att det byggdes nytt i Oravais fanns planer på att dra in Kimokontoret. Enligt en tidningsrubrik i november 1983 förorsakade detta en folkstorm. Nära 300 invånare under-tecknade en massadress och en stor skylt i Oravais centrum med texten ”här bygger andelsbanken ett nytt regionkontor” plockades ner. Någon indragning genomfördes inte.

Utöver dessa satsningar är inköpen av Blomsterhuset 1985 och Aaltoparken 1986 stora investeringar den här perioden.

År 1984 gjorde banken ett överraskande strategival. Då överläts Bergökontoret, som tillhörde bankens äldsta filialer, till Korsnäs Andelsbank.

”Vi strävade efter att ha en intensiv kontakt med våra filialer, och insåg att vi inte hade resurser att sköta kontoret i Bergö. Det låg för långt

Muutto uuteen pääkonttoriin merkitsee paljon Vaasan Osuuspankin imagolle kaupungissa. Niin vakuuttavat sekä pankkisalin asiakaspalvelussa istuvat että virkamies- ja luottamushenkilöjohto. Muutos näkyy pian myös pankin tuloksessä. Jo vuonna 1981 oli ottolainauksen kasvu Vaasan konttorissa 30 %, kun se koko pankissa oli 19,8 %.

Uusi pääkonttori oli suuri ja kallis sijoitus. Pankki oli myös säästänyt varoja talouden heikkenemisen varalle. Niin ei kuitenkaan käynyt. Lisäksi 1980-luvulla peruskorjattiin tai laajennettiin peräti 14 muuta konttoria, joitakin kahteenkin kertaan. Neljällä paikkakunnalla rakennettiin tai ostettiin uudet tilat. Vuonna 1984 oli Oravaisten vuoro uudistua ja seuraavana vuonna vihittiin käyttöön Vassorin uusi konttori. Vuonna 1989 otettiin uudet tilat käyttöön Valloniatalossa Sepänkylässä.

Kun Oravaisissa rakennettiin, suunniteltiin Kimon konttorin lopettamista. Lehtiotsikon mukaan syntyi marraskuussa 1983 sulkemista vastustava kansanliike. Lähes 300 asukasta allekirjoitti joukkoadressin ja Oravaisten keskustasta korjattiin pois kyltti ”Tähän osuuspankki rakentaa uuden aluekonttorin.” Sulkemista ei sitten tapahtunutkaan. Näinä aikoina suuria investointeja olivat myös Kukkaistalon ostaminen 1985 ja Aaltopuiston 1986.

Vuonna 1984 pankki teki yllättävän strategisen päätöksen. Yksi vanhimmista sivukonttoreista, Bergö, luovutettiin Korsnäs Osuuspankille.

”Pyrkimyksemme oli pitää kiinteää yhteyttä sivukonttoreihimme, mutta huomasimme, ettei meillä ollut mahdollisuuksia hoitaa hyvin Bergötä. Se oli liian kaukana ja meidän mielestämme oli parempi, että se sai pääkonttorinsa heti laut-

borta och vi tyckte att det var bättre att det fick sitt huvudkontor på andra sidan färjvästet. Som jag uppfattat det, var det ett lyckat drag också för Bergöborna”, säger Skåtar.

I slutet av 1980-talet råkade Vasa Andelsbank ut för något som man inte hade behövt uppleva tidigare. En fredagsnatt i slutet av juli 1987 bröt sig rånare in i Vöråkontoret. Bytet blev inte större än 4 600 mk tack vare att rånarna inte lyckades forcera dörren till bankvalvet. Då ännu upplevdes vårt samhälle så tryggt att Vöråkontoret inte hade något alarmsystem.

I slutet av mars följande år gick det betydligt tuffare till i Närpes. Då försökte två bankrånare sig på att råna andelsbankens kontor, men där fanns det alarmsystem och kontorsdirektören Peter Snickars anlände till banken fem, tio minuter efter att larmet hade gått. När polisen dök upp ett par minuter senare, var rånarna redan stadda i flykt, men sköt ett par varningsskott från bilen.

Senare har ytterligare tre rån eller rånförsök drabbat andelsbankens kontor. 1991 ökade antalet bankrån i landet betydligt. Enbart i finska Sydösterbotten inträffade fyra bankrån under årets första hälft. Och den 3 juli 1991 mitt på dagen var det andelsbankens kontor i Vassor som stod i tur. En pistolbevapnad man kom enligt de första förteckna uppgifterna från kriminalpolisens över en ansevärd summa pengar. Samma man rånade i augusti ett enmanskontor i Jakkula by i Laihela. Han greps kort efter det andra rånet. Sammanlagt hade 38-åringen kommit över nästan 100 000 mk – i Vassor blev bytet 42 840 mk.

Den 19 december 1995 kl. 16.20 rånade en storvuxen man Smedsbykontoret, och hotade de fyra anställda och två kunder med pistol. Han

taytten toiselta puolelta. Käsittääkseni ratkaisu oli hyvä bergöläistenkin kannalta”, sanoo Skåtar.

1 980-luvun lopulla sattui Vaasan Osuuspankille jotain ennen kokematon. Eräänä perjantaiyönä heinäkuun lopulla 1987 Vöyrin konttoriin murtauduttiin. Saalis jäi 4 600 markkaan, kun varkaat eivät onnistuneet murtamaan pankkiholvin ovea. Siihen aikaan yhteiskuntamme koettiin vielä niin turvalliseksi, että Vöyrin konttorissa ei ollut minkäänlaisia hälytyslaitteita.

Seuraavan vuoden maaliskuun lopussa kävi Närpiössä pahemmin. Kaksi pankkirosvoa yritti ryöstää, mutta konttorissa oli hälytyslaitteet ja konttorinjohtaja Peter Snickars ehti paikalle 5–10 minuutissa hälytyksestä. Kun poliisi tuli paria minuuttia myöhemmin, olivat ryöstäjät jo pakenemassa ampuen vielä varoituslaukauksia autosta.

Myöhemmin on osuuspankin konttoreissa tapahtunut vielä kolme ryöstöä tai ryöstönyritystä. Vuonna 1991 ryöstöjen määrä maassa nousi selvästi. Pelkästään suomenkielisellä Etelä-Pohjanmaalla tapahtui vuoden alkupuoliskolla neljä pankkiryöstöä. Heinäkuun 3. vuonna 1991 oli vuorossa Vassorin konttori ja vielä keskellä kirkasta päivää. Pistoolilla aseistautunut mies sai rikospoliisin varoisten tietojen mukaan huomattavan rahasumman. Sama mies ryösti elokuussa Laihian Jakkulan kylässä yhden virkailijan konttorin. Pian sen jälkeen hänet pidätettiin. Tämä 38-vuotias mies oli saanut ryöstettyä melkein 100 000 markkaa – Vassorin saalis oli 42 840 markkaa.

Joulukuun 19. vuonna 1995 kello 16.20 suuri kokoinen mies ryösti Sepänkylän konttorin uh-

● Bankkontoret i Vörå är avspärrat efter inbrottet den 30 juli 1987. Dan Häggblom Carina Smeds, Gurli Bertills och Stefan Påhls (skymd) diskuterar händelsen.

● Vöyrin konttori on eristettynä murren vuoksi 30.7.1987. Dan Häggblom, Carina Smeds, Gurli Bertills ja Stefan Påhls (taka-alalla) keskustelvat tapahtuneesta.

kom undan med en mindre summa pengar. Rånnet blev senare ett fall för Polis-TV och i april 1996 häktades rånaren. Man till och med återfann en liten del av pengarna från Smedsbyrånet.

I januari 2004 försökte rånare ta sig in i kontoret i Oravais. Hål i väggen, ytter- och vattentaket åstadkoms, men några pengar lyckades utövarna inte komma över.

Birger Wiik, bankens revisor i drygt 30 år, ger en bild av hur samhället har förändrats under de senaste decennierna. Wiik arbetade länge som ekonomidirektör på Vasabåtarna och när färjan Wasa Express köptes 1964 gick Vasanejdens An-

kaamalla neljää virkailijaa ja kahta asiakasta pistoolilla. Hän onnistui saamaan vain pienen summan. Myöhemmin tapaus esitettiin Poliisi-TV:ssä ja ryöstäjä saatiin kiinni huhtikuussa 1996. Mieheltä saatiin jopa takaisin pieni osa Sepänkylän ryöstösaaliista.

Tammikuussa 2004 ryöstäjät yrittivät tunkeutua Oravaisten konttoriin. Seinään, vesikattoon ja sisäkattoon saatiin reiät, mutta rahoihin ei päästy käsiksi.

Birger Wiik, pankin tilintarkastaja melkein 30 vuoden ajalta kuvaa yhteiskunnan muuttumista viime vuosikymmeninä. Wiik työskenteli pitkään Vaasanlaivojen talousjohtajana ja kun Wasa Ex-

● Den snabbt expanderande banken ställde nya krav på organisationen. 1983 presenterar Kaj Skåtar bankens nya organisation för pressen med från vänster: / Vauhdilla laajeneva pankki asetti uusia vaatimuksia organisaatiolle. Vuonna 1983 Kaj Skåtar esittelee uutta organisaatiota lehdistölle, vasemmalta lukien: Peter Snickars, Bengt Höstman, Tor-Erik Hägg, Ralf Holms, Arto Nurmi-Aro, Lars-Erik Wägar, Anders Björk, Gösta Rosenlöf, Raymond Lervik och/ ja Ulf Tiljander.

delskassa in som finansiär och fick därmed rederiet som kund. Varje morgon fördes pengarna från färjornas restaurangkassor till banken.

”Pengarna tömdes i papperspåsar och lades i en portfölj innan pengarna fördes till rederiets kontor. Nästa morgon förde springflickorna pengarna till banken. Det var fråga om mycket pengar, i synnerhet på måndagsmorgnarna. Ingen tänkte på att det skulle vara riskabelt på något sätt”, minns Wiik och jämför med säkerhetskraven i dag.

press -alus ostettiin 1964, Vaasan Seudun Osuuskassa osallistui rahoitukseen ja sai siten varustamon asiakkaakseen.

Joka aamu vietiin laivojen ravintoloiden kassat pankkiin. ”Rahat tyhjennettiin paperipusseihin ja pakattiin salkkuihin ennen varustamon kontoriin viemistä. Seuraavana aamuna juoksutytöt veivät rahat pankkiin. Kyse oli etenkin maanantaiaamuisin suurista summista. Ei kukaan ajatellut, että tähän liittyisi mitään riskejä” Wiik vertailee tämän päivän turvallisuusvaatimuksiin.

Personalstyrkan fortsatte att växa, från 131 anställda 1980 till 160 anställda 1988. Året därpå minskades personalen till 151, men det var en tillfällig nedskärning eftersom banken vid utgången av 1990 hade 159 anställda.

Bankens starka expansion, både marknadsmässigt och personalmässigt, ställde nya krav på organisationen. En första större organisationsförändring gjordes 1982 när flera nya, ledande tjänster inrättades. Avsikten var att decentralisera beslutsprocessen och då i synnerhet beträffande långivningen. Med ökade personresurser och större befogenheter för områdeskontoren höjde banken servicenivån inom hela verksamhetsområdet. Att beslutsprocessen flyttades närmare kunden mottogs synnerligen positivt bland både kunderna och personalen.

1985 gjordes följande stora förändring i den interna organisationen när verksamheten uppdelades i kundansvarsområden. Vice vd Anders Björk fick ansvaret för den administrativa linjen med personalresurserna, redovisningen och ADB som huvudsakliga ansvarsområden. Bankdirektör Gösta Rosenlöf utsågs till regiondirektör med ansvar för den traditionella bankverksamheten inom bankens samtliga 26 kontor medan bankdirektör Lars-Erik Wägar fick ansvaret för företagsfinansieringslinjen. Heltidsanställda revisorn Raymond Lervik hade ansvaret för utvecklingen av banktekniken och betalrörelsen. Distriktsindelningarna bibehölls oförändrade.

”Det är slut på den konsensus som tidigare rådde inom bankvärlden. Det här är vårt sätt att vassa vår organisation för att hänga med i konkurrensen”, sade Kaj Skåtar när organisationsförändringen presenterades i pressen.

”Tanken var att vi skulle bjuda fullständig kundservice. Vi ville visa att vi var bättre förberedda

Henkilökunnan määrä jatkoi kasvamistaan, vuoden 1980 131:stä vuoden 1988 160:een. Seuraavana vuonna tapahtui laskua 151:een, mutta se jäi tilapäiseksi, koska vuoden 1990 luku oli taas 159.

Pankin sekä markkinaosuuksien että henkilöstön kasvu asetti organisaatiolle uusia vaatimuksia. Ensimmäinen suuri organisaatiomuutos tapahtui vuonna 1982, kun palkattiin useampia uusia johtohenkilöitä. Tarkoitus oli hajauttaa päätöksentekoprosessia, siinä vaiheessa erityisesti lainojen myöntämisessä. Henkilöstön lisääntyessä ja aluekonttoreiden oman päätösvallan kasvaessa parani palvelutaso koko toiminta-alueella. Sekä asiakkaat että henkilökunta kokivat erittäin myönteisenä sen, että päätöksenteko siirtyi lähemmäksi asiakasta.

Vuonna 1985 tehtiin seuraava suurempi sisäisen organisaation muutos jakamalla toiminta asiakasryhmittäisiin vastualueisiin. Varatoimitusjohtaja Anders Björk johti hallinnon aluetta pääasiallisina tehtävinä henkilöstöasiat, kirjanpito ja ATK. Pankinjohtaja Gösta Rosenlöf nimettiin aluejohtajaksi tehtäväkenttänä perinteinen pankki-toiminta kaikissa 26 konttorissa. Pankinjohtaja Lars-Erik Wägar puolestaan johti yritysrahoitussektoria. Päätoiminen tilintarkastaja Raymond Lervik vastasi pankkitekniikan ja maksuliikenteen kehittämisestä. Konttorien piirijakoja ei muutettu.

”Pankkimailman konsensus on loppu. Tämä on meidän tapamme hioa organisaatiotamme pärjätäksemme kilpailussa”, sanoi Kaj Skåtar esitellessään organisaatiouudistusta lehdistölle.

”Tarkoitus oli, että tarjoaisimme täydelliset pankkipalvelut. Halusimme näyttää, että meillä oli paremmat valmiudet kuin kilpailijoillamme. Heillä ei ollut samanlaista tavoitetta, vaan kon-

● Satsningen på att renovera Blomsterhuset, den kulturhistoriskt värdefulla byggnaden på Rådhusgatan 16, gav banken mycken positiv publicitet. Huset i jugendstil, ritat av arkitekt Fredrik Thesleff, fick detta utseende 1901.

● Kukkaistalo on kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus Raastuvankatu 16:ssa. Sen kunnostamisesta pankki sai paljon myönteistä julkisuutta. Talo on arkkitehti Fredrik Thesleffin suunnittelemaa jugend-tyyliä ja se sai nykyisen ulkoasunsa vuonna 1901.

än våra konkurrenter. De hade inte samma tankar utan jobbade enligt konceptet att alla sköter allting. Med glädje kan jag konstatera, att or-

septina oli, että kaikki tekevät kaikkea. Ilolla totean, että organisaatio näyttää olevan edelleen samanlainen kuin minun aikamani, joten ei siinä

- Den inbjudande stora matsalen med möblering i bondrokoko.
- Houkutteleva suuri ruokasali , jonka kalustus edustaa talonpoikaisrokoota.

- Cigarrummet i tidsenlig tung biedermeierstil.
- Sikarihuone edustaa aikakautensa raskasta biedermeier-tyyliä.

ganisationen av allt att döma är densamma som under min tid så det kan inte ha varit något större fel på den”, konstaterade Kaj Skåtar sommaren 2006.

Samtidigt lyckades Vasa Andelsbank 1985 med konststycket att få tidningarna att visa upp den nya organisationen schematiskt. Så hade banken nu också blivit en betydande aktör i dagstidningarna, med hel- och halvsidesannonser med olika budskap om allt från debenturlån och bostadslån till presentation av organisationsförändringarna. I januari 1983 berättade banken till exempel i stora annonser om den förstärkning det innebar för Vasa Andelsbank att ha sex nya specialister med mångårig erfarenhet i sin organisation. Ett annat budskap var att man garanterade personlig service i den snabbt expanderande banken.

Den ökade satsningen på marknadsföringsåtgärder startar med besked redan 1980. Då hade en marknadsundersökning gjorts i Vasa och den visade med skrämmande tydlighet hur okänd Vasa Andelsbank fortfarande var bland stadens befolkning. Satsningen pågår oförtruet under hela årtiondet när den ena nyheten efter den andra ska ha medieutrymme och annan synlighet i en allt hårdnande bankkonkurrens. Marknadsföringschefen Bertel Nygård fick mer och mer resurser till sitt förfogande. År 1988 steg bankens marknadsföringskostnader till exempel med hela 53,8 procent. Förutom det ovannämnda marknadsfördes allt från bankens egen företagsfilm, som färdigställdes 1983, till snabbbanken, guldkortet, 25-åriga bostadslån och både små och stora sponsoreringsinsatser. Bankens storslagna 50-års jubileum inte att förglömma.

suurempaa vikaa liene ollut” Kaj Skåtar totesi keuhällä 2006.

Vaasan Osuuspankki onnistui vuonna 1985 myös siinä, että lehdet julkaisivat organisaatiokaavion. Pankista oli siis tullut myös tärkeä toimija päivälehtien kannalta. Se käytti kokosivun ja puolensivun ilmoituksia erilaisin viestein alkaen debentuurilainoista ja asuntolainoista aina organisaatiomuutosten esittelyihin. Esimerkiksi tammikuussa 1983 pankki kertoi suurin ilmoituksin, kuinka Vaasan Osuuspankkia vahvistettiin monivuotisen kokemuksen omaavilla kuudella uudella asiantuntijalla. Toinen viesti oli, että nopeasti kasvava pankki takasi asiakkailleen henkilökohdallisen palvelun.

Jo 1980 aletaan kunnolla panostaa markkinointiin. Silloin oli tehty Vaasassa markkinatutkimus, joka kauhistuttavan selvästi osoitti, kuinka tuntematon pankki edelleen oli kaupunkilaisten keskuudessa. Tehokas markkinointi jatkuu kautta koko vuosikymmenen tavoitteena saada viestimisestä tilaa ja näkyvyyttä kiristyvän pankkikilpailun pyörteissä. Markkinointipäällikkö Bertel Nygård sai käyttöönsä yhä enemmän resursseja. Esimerkiksi vuonna 1988 pankin markkinointikustannukset nousivat peräti 53,8 %. Yllä mainitun lisäksi mainostettiin kaikkea mahdollista: vuonna 1983 valmistunutta pankin omaa yritysfilmiä, pikapankkia, kultakorttia, 25 vuoden pituisia asuntolainoja sekä suuria ja pieniä sponsorointitapahtumia, unohtamatta pankin suurenmoisia 50-vuotisjuhlallisuuksia.

Vaasan Osuuspankin suurien markkinointitempausten johdosta 1980-luvulla näkyvyys joukkoviestimissä moninkertaistui aikaisempaan verrattuna. Osittain se näkyi tavanomaisina ilmoituksina ja tiedotustilaisuuksina, osittain taas Kaj Skå-

● I december 1986 köptes bostadsområdet "Negerbyn", eller Aaltoparken som området numera kallas efter arkitekt Alvar Aalto. Enligt bankens fastighetschef Göran Bergström blev försäljningen av bostäderna en god affär för Vasa Andelsbank.

● Vuoden 1986 joulukuussa ostettiin "Neekerikylän" asuntoalue tai Aaltopuisto, joksi sitä nyt kutsutaan arkkitehti Alvar Aallon mukaan. Pankin kiinteistöpäällikön Göran Bergströmin mukaan asuntojen myynti oli tuottoisaa liiketoimintaa Vaasan Osuuspankille.

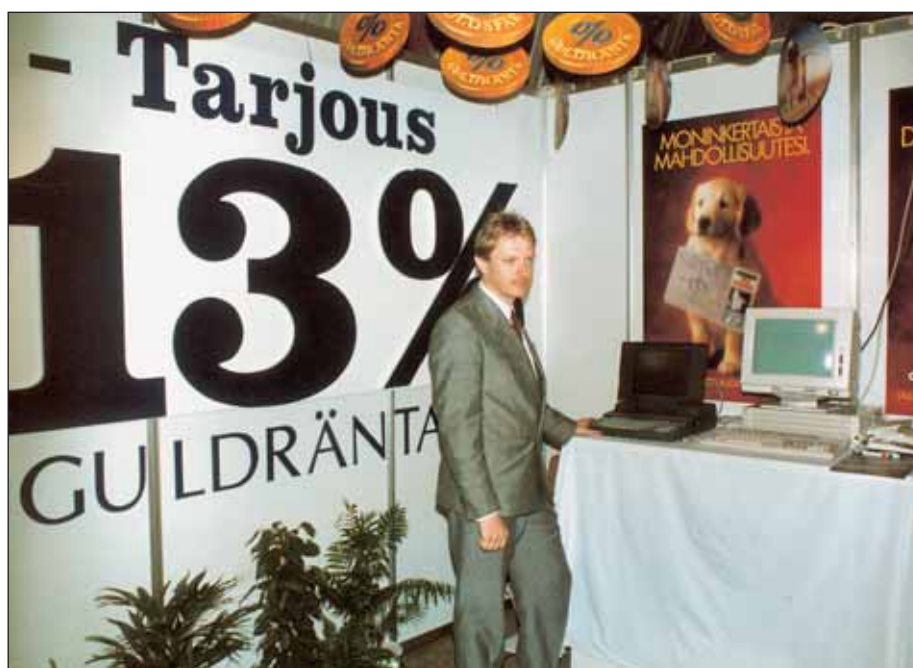

Vasa Andelsbanks starka marknadsoffensiv gör att synligheten i massmedia mångdubblades under 80-talet jämfört med den uppmärksamhet banken hade fått tidigare. Det syns dels på det traditionella sättet, via annonser och presskonferenser. Dels tack vare Kaj Skåtars debattvilja, mer än en gång åstadkom han rubriker när han stack ut näsan med kontroversiella åsikter. I pälldjursfrågor var han en flitig debattör, som försvarade näringens intressen men han höll inte heller inne med obekväma åsikter när anledning fanns. När förlängningen av bostadslånen till 25 år började diskuteras 1984 visade Skåtar med hjälp av exempel att längre lånetid inte gynnar bostadsköparna. Hans kritiska synpunkter hjälpte inte. 1987 kom de 25-åriga bostadslånen, och i dag vet vi att 25 års lånetid eller längre är

tarin osallistumisena debatteihin. Usein hän pääsi otsikoihin sekaantumalla ajankohtaisiin kiistakysymyksiin. Turkistarhaukseen hän otti ahkerasti kantaa elinkeinon etujen puolustajana, mutta kun tarve vaati, hän nosti esiin myös kiusallisia kysymyksiä. Kun vuonna 1984 alettiin keskustella 25 vuoden pituisista asuntolainoista, Skåtar osoitti esimerkein, etteivät pidemmät laina-ajat ole edullisia asunnonostajalle. Hänen kriittiset näkemyksensä eivät kuitenkaan tehonneet. Vuonna 1987 tulivat 25 vuotta pitkät laina-ajat käyttöön ja nykyään tiedämme, että jopa pidemmätkin laina-ajat ovat asuntoja ostettaessa tai rakennettaessa pikemminkin sääntö kuin poikkeus.

Mikään muu yksittäinen tapahtuma kuin niin sanotun Kukkaistalon ostaminen ja kunnostaminen ei ole tuottanut Vaasan Osuuspankille niin

● Kontorsföreståndare Stefan Påhls vid Vårkontoret bjuder ut bra depositionsräntor vid en utställning i Oravais. Räntor på 13 procent eller högre var ingen ovanlighet under de galna åren på 80-talet.

● Vöyrin konttorinhoitaja Stefan Påhls tarjoaa hyvää talletuskorkoa näyttelyssä Oravaisissa. 13 %:n tai korkeammakin korot olivat tavallisia 1980-luvun hulluina vuosina.

mer regel än undantag när bostäder köps eller byggs.

Ingen enskild händelse har som köpet och renoveringen av det så kallade Blomsterhuset gett Vasa Andelsbank positiv publicitet, från inslag i tians tv-nyheter till insändare och allt däremellan. Det behöver inte alltid vara stort uppslagarna rubriker för att ett budskap ska nå ut. Till den sistnämnda kategorin hör en kort insändare hösten 1987 av Vasaprofilen Christer Boucht. Han var gammal kund i konkurrerande Föreningsbanken, då landets största bank, och skrev om hur andelsbanken räddat huset ur dess djupa förnedring och fått det att återuppstå som en Fågel Fenix. Boucht uppmanade bankdirektörerna i sin egen bank att ta lärdom av exemplet och ta sitt kulturanvar.

Strax innan det blev officiellt att Vasa Andelsbank hade köpt huset, planerat av arkitekt Thesleff 1901, hade länsstyrelsen beslutat att det kulturhistoriskt värdefulla huset skulle bevaras. När

pajon myönteistä julkisuutta. Se oli esillä television Kymmenen uutisissa, yleisönosastokirjoituksissa ja kaikissa muissa mahdollisissa yhteyksissä. Joskus sanoma menee perille, vaikkei se olekaan monen palstan otsikoissa. Tästä on esimerkkinä tunnetun vaasalaisen persoonan Christer Bouchtin lyhyt yleisönosastokirjoitus syksyllä 1987. Hän oli kilpailijan, senaikaisen maan suurimman pankin, Yhdyspankin vanha asiakas. Boucht kirjoitti, kuinka osuuspankki oli pelastanut talon syvästä alennuksen tilasta ja saanut sen syntymään uudelleen kuin Fenix-lintu. Hän kehotti oman pankkinsa johtajia ottamaan oppia ja kantamaan vastuuta kulttuuriperinnön säilymisestä.

Juuri ennen kuin tuli julkisuuteen, että Vaasan Osuuspankki oli ostanut arkkitehti Thesleffin vuonna 1901 suunnitteleman talon, lääninhallitus oli päättänyt, että kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus tuli säilyttää. Kun restaurointi oli saatu valmiiksi ja lopputulos esiteltiin lokakuussa 1987, ei haluttu kertoa, paljonko lysti oli tullut

restaurationen var genomförd i oktober 1987 och slutresultatet presenterades, gavs inga svar i mark och penni på vad kalaset hade kostat. ”Myc- ket”, svarade Skåtar.

Med Blomsterhuset fick Vasa Andelsbank de representationsutrymmen som banken behövde och dessutom skolnings- och mötesutrymmen för den egna personalen och de förtroendevalda. Huset var väldigt flitigt i användning under de första åren, och anställda med representations- skyldighet gick nästan i två skift. Dagtid sköttes det löpande bankarbetet, på kvällarna umgicks man med kunderna. Man befarade att satsning- en skulle kunna möta kritik inom bankens vid- sträckta område och därför ville man också visa upp slutresultatet för sina kunder utanför Vasa. Kritiken uteblev. Nu är utnyttjandegraden inte längre lika hög, men Blomsterhuset fungerar fortfarande som skolnings-, mötes- och repre- sentationsutrymmen.

Dåvarande direktionsordföranden Staffan Teir betonar Blomsterhusets höga PR-värde än i dag.

”Vi fattade beslutet här i källaren i huvudkon- toret. Inköpspriset var billigt, men vi insåg att det skulle bli mycket dyrt att restaurera. Det var inte vanligt att vi drack champagne i direktio- nen, men det gjorde vi den här gången! Själva huset i sig var en skatt, som måste inredas på ett värdigt sätt. När auktionsfirmorna hörde att det var en bank som sökte tidsenliga möbler och in- redningsdetaljer blev priserna inte direkt lägre, men nu har banken en verklig pärla.”

Vasa Andelsbanks tillväxt var, som konstate- rats, oerhört snabb under 80-talet. Oftast var inlåningsökningen högre än för andelsbanks- gruppens medeltal och även högre än konkur- rentbankernas. I procent var dock tillväxten nå-

maksamaan. ”Paljon”, vastasi Skåtar.

Kukkaistalosta Vaasan Osuuspankki sai tarvitse- mansa edustustilat ja lisäksi koulutus- ja kokousti- lat henkilökunnalle ja luottamushenkilöille. Talo oli hyvin ahkerassa käytössä alkuvuosina ja edus- tustehtäviä hoitaneet toimihenkilöt tekivät työtä melkein kahdessa vuorossa. Päivisin hoidettiin juoksevat työt ja iltaisin seurusteltiin asiakkaiden kanssa. Huolen aiheena oli, että Kukkaistalon hanke voisi herättää arvostelua toimialueella kau- pungin ulkopuolella. Siksi taloa haluttiin esitellä myös sikäläisille asiakkaille. Kritiikkiä ei kuulu- nut. Nykyään ei käyttöaste ole yhtä korkea, mutta Kukkaistalo toimii edelleen koulutus-, kokous- ja edustustilana. Senaikainen johtokunnan pu- heenjohtaja Staffan Teir korostaa Kukkaistalolla olevan suurta PR-arvoa vielä tänään.

”Päätös tehtiin täällä pääkonttorin kellariker- roksessa. Ostohinta oli halpa, mutta ymmärsim- me, että restaurointi tulisi hyvin kalliiksi. Johto- kunnan kokouksissa harvoin juotiin samppanjaa, mutta silloin niin tapahtui! Talo oli varsinainen aarre, joka tuli sisustaa arvokkaalla tavalla. Hin- nat eivät ainakaan alentuneet, kun huutokaup- pakamarit kuulivat, että joku pankki etsii histo- riallisia huonekaluja ja kalusteita, mutta nythän pankilla on hallussaan varsinainen helmi.”

Niin kuin on käynyt ilmi, Vaasan Osuuspan- kin kasvu on ollut ilmiömäisen nopeaa 1980-luvulla. Useimmiten oli ottolainauksen kas- vu korkeampi kuin osuuspankkiryhmällä keski- määrin ja jopa kilpailijapankkeja korkeampi. Suhteellisesti kasvu oli kuitenkin jonkin verran alhaisempi kuin 1970-luvulla, mutta vuosittain se oli vaikuttavat 15 – 20 %. Suurinta kasvu oli vuonna 1981 (19,8 %) ja alimmillaan 1989, kun se romahti 17,6 %:sta 9,2 %:iin. Kokonaisottolai-

got lägre än under 1970-talet, men den årliga ökningen var imponerande och låg i snitt mellan 15 och 20 procent. Högst var ökningen 1981 när den steg med 19,8 procent och lägst 1989 när den sjönk drastiskt från 17,6 procent till 9,2 procent. Den totala inlåningen 1980 var 171,5 miljoner och 1989 hade den stigit till 657,7 miljoner mk.

Efterfrågan på krediter uppvisade större variationer. Utlåningen ökade som minst med 9,1 procent år 1983 och som mest med 26,9 procent år 1982. Under fem år steg de beviljade krediterna med över 20 procent jämfört med året innan. Förutom 1983 fanns det ytterligare två år med märkbart lägre kreditefterfrågan, 1986 steg utlåningen med 12,3 procent och 1989 med 11,1 procent.

Bankens lönsamhet var god, även om likviditeten ofta beskrivs som ansträngd. Ser vi på bankens olika områden, var tillväxten i Vasa-Smedsbyområdet och i Närpesområdet stark under större delen av decenniet. I norr var det mer oroligt då den konjunktur känsliga påsldjursnäringen drabbades av flera svackor. Soliditetsgraden var som högst 1983 (4,68 procent) och låg hela decenniet kännbart över det dåtida lagstadgade kravet på två procent. Antalet medlemmar i banken ökade med över 50 procent, men var vid ingången till 90-talet ändå inte fler än 2 500. 1988 hade Vasa Andelsbank för första gången över 30 000 kunder med konto i banken.

Vasa Andelsbank hade 1984 vuxit så pass kraftigt att den var landets tionde största andelsbank. Mycket av tillväxten skedde i Vasa och det var mycket tack vare centralbankens resurstöd som den slutliga inbrytningen kunde förverkligas. Möjligheterna att få stöd från centralt håll för-

naus oli vuonna 1980 171,5 miljoonaa ja 1989 se oli noussut 657,7 miljoonaan markkaan.

Luottojen kysyntä vaihteli enemmän. Antolainaus kasvoi pienimmillään 9,1 % vuonna 1983 ja enimmillään 26,9 % vuonna 1982. Viitenä vuotena myönnettyjen luottojen määrä nousi yli 20 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 1983 lisäksi oli kaksi muuta vuotta, jolloin luottojen kysyntä oli selvästi vähäisempää. Vuonna 1986 antolainaus kasvoi 12,3 % ja vuonna 1989 11,1 %.

Pankin kannattavuus oli hyvä, mutta maksuvalmiuden sanottiin usein olevan tiukoilla. Alueittain tarkasteltuna Vaasan, Sepänkylän ja Närpiön seuduilla kasvu oli voimakasta pääosan vuosikymmenestä. Pohjoisessa oli vaihtelevampaa, kun suhdanneherkkä turkistarhaus koki useita vastoinkäymisiä. Vakavaraisuus oli korkeimmillaan vuonna 1983 (4,6 %) ja koko vuosikymmenen selvästi yli senaikaisen lakisääteisen kahden prosentin vaatimuksen. Pankin jäsenkunta lisääntyi yli 50 %:lla, muttei kuitenkaan ollut 1990-luvun alkaessa sen korkeampi kuin 2500. Vuonna 1988 tiliasiakkaiden määrä ylitti ensimmäisen kerran 30 000 rajan.

Vaasan Osuuspankki oli 1984 kasvanut niin voimakkaasti, että se oli maan kymmenenneksi suurin osuuspankki. Kasvu tapahtui pääasiallisesti Vaasassa ja lopullinen läpimurto siellä toteutui lähinnä keskuspankin rahoitustuen ansiosta. Mahdollisuuksia tuen saamiseen paransi sekin, että Kaj Skåtar istui osuuspankkijärjestön keskeisissä toimielimissä. Niissä Vaasan Osuuspankki ja sen johto nauttivat luottamusta. Toinen menestymistä Vaasassa helpottava tekijä oli Skåtarin mielestä kilpailijoiden jähmeys. ”Kilpailijat elivät edelleen suuruuden aikojen huumassa. Minua

● Utvecklingen av serviceformerna tog fart på 80-talet. Då kom bland annat de första bankautomaterna och Guldkortet, andelsbanksorganisationens bank- och kreditkort.

● Uusien palvelumuotojen kehittäminen vauhdittui 1980-luvulla. Silloin otettiin mm. käyttöön ensimmäiset pankkiautomaatit ja Kultakortti, osuuspankkiryhmän pankki- ja luottokortti.

sämrades inte heller av att Kaj Skåtar satt med i andelsbanksorganisationens centrala organ. Det fanns förtroende för Vasa Andelsbank och dess ledning. En annan sak som enligt Skåtar underlättade de stora framstegen i Vasa var konkurrenternas tröghet.

”Konkurrenterna levde kvar i den gamla storhetstiden och det har förvånat mig mycket hur trögt de agerade. Vi var heller inte blyga med att framhålla de små framgångarna. Vi försökte få publicitet kring alla händelser för att bygga upp imagen. Flytten hit till Nedre Torget var oerhört viktig för den företagsbild, den image vi byggde upp.”

I Vasa var banken ändå en förhållandevis liten aktör när vi gick in i nästa decennium. I början av år 1989 uppskattades Vasa Andelsbank ha nio procent av marknadsandelarna i Vasa stad. Med det var andelsbanken endast den sjätte största banken i staden.

on hämmästyttänyt, kuinka hitaasti ne reagoivat. Mehän emme ujostelleet kertoa julkisuuteen pienistäkin menestyksistämme. Yritimme vahvistaa yrityskuvaamme hankkimalla julkisuutta kaikista tapahtumista. Muutto tänne Alatorille oli erittäin tärkeä yrityskuvallamme, imagolle, jonka halusimme itsellemme rakentaa.”

Vaasassa pankki oli kuitenkin melko pieni toimija seuraavalle vuosikymmenelle siirryttäessä. Vuoden 1989 alussa arvioitiin Vaasan Osuuspankin markkinaosuudeksi yhdeksän prosenttia. Se oli vasta kuudenneksi suurin pankki kaupungissa.

1 1980-lukua voidaan yleisesti ottaen kuvata hyvin myrskyisäksi vuosikymmeneksi. Suomen Pankki ohjasi kehitystä erilaisin toimenpitein. Niihin kuuluivat vaatimukset korkeasta kassareservistä vuosikymmenen alussa ja päiväluottokorot, jotka lähenivät 20:tä prosenttia vuosina 1983 ja 1984. Vuonna 1985 laskettiin päiväluottokorkoja peräti yksitoista kertaa ja sama kehitys jatkui

1 980-talet kan generellt beskrivas som ett mycket turbulent årtionde i landet. Finlands Bank påverkade utvecklingen med olika åtgärder. Som krav på höga kassareserveringar i början av 80-talet, och dagslåneräntor som närmade sig 20 procent 1983 och 1984. 1985 sänktes dagslåneräntorna hela elva gånger, och den utvecklingen fortsatte i början av 1986. Devalveringsrykten körde i maj 1986 upp dagslåneräntan till 16 procent. I augusti kom nya devalveringsrykten och dagslåneräntan steg som högst till 40 procent! Vid årets slut hade samma ränta sjunkit till 12 procent. De dyra marknadspengarna tärde på både lönsamheten och likviditeten i bankerna, också i Vasa Andelsbank.

Under andra halvan av 80-talet började utvecklingen skena i väg när den finländska penningmarknaden avreglerades.

I andelsbankens verksamhetsberättelse 1986 beskrivs detta med att året hade karakteriserats av de stora förändringarna på penningmarknaden. *”Kapitalets pris och inte tillgången på kapital kommer i fortsättningen att vara det styrinstrument, som Finlands Bank använder i regleringen av de ekonomiska konjunkturerna i landet.”*

I samma verksamhetsberättelse kan vi läsa att konkurrensen mellan bankerna har skärpts, kostnaderna för kapitalresurserna har stigit och produktutvecklingen har varit synnerligen snabb. *”Samtidigt har tillgången på kapital gjort att riskvilligheten klart ökat, men den höga realräntan har minskat kundernas återbetalningsförmåga. Uppföljningen av kreditgivningen kräver en betydligt större uppmärksamhet än tidigare.”*

Andelsbanken satsade mycket på företagssektorn under 80-talet. Det fanns framtidstro och optimism i samhället. Det var inte bara i andelsbanken som företagens kommande återbetal-

seuraavan vuoden alussa. Devalvaatiohuhut nostivat taas toukokuussa 1986 päiväluottokoron 16 prosenttiin. Elokuussa devalvaatiohuhut voimistuivat ja päiväluottokorko nousi korkeimmillaan 40 prosenttiin! Vuoden loppuun mennessä oli taas laskeuduttu 12 prosenttiin. Kallis markkinäraha söi pankeilta sekä kannattavuutta että likviditeettiä, näin myös Vaasan Osuuspankissa.

1980-luvun jälkipuoliskolla kehitys alkoi riistäytyä käsistä kun Suomen rahamarkkinat vapautuivat.

Osuuspankin toimintakertomuksessa vuodelta 1986 todetaan, että vuotta olivat luonnehtineet rahamarkkinoiden suuret muutokset. *”Pääoman hinta ja riittämättömyys ovat tulevaisuudessa Suomen Pankin ohjausvälineitä taloudellisten suhdanteiden säätelyssä maassamme.”*

Samasta toimintakertomuksesta on luettavissa, että pankkien välinen kilpailu on kiristynyt, pääomanhankintakustannukset ovat nousseet ja tuotekehittely on ollut erittäin nopeaa. *”Samalla pääoman saatavuus on selvästi lisännyt riskinottohalua, mutta korkea reaalikorko on heikentänyt asiakkaiden lainanmaksukykyä. Luotonannon seuranta vaatii paljon suurempaa huomiota kuin aikaisemmin.”*

Osuuspankki panosti paljon yrityssektoriin 1980-luvulla. Yhteiskunnassa vallitsi tulevaisuudenuskoa ja optimismia. Muuallakin kuin osuuspankeissa yliarvioitiin yritysten tulevaa velanmaksukykyä. Oli helppo laatia optimistisia laskelmia, kun kaikki mihin ryhdyttiin tuotti voittoa hulluina vuosikymmenen loppuvuosina.

”Suurin virhe pääoman vapauttamisen ajankohdassa oli, että Suomen korkotaso oli kaksinkertainen ulkomaiseen tasoon verrattuna. Se houkutteli ottamaan ulkomaista lainaa, kun Suomen Pankki lupasi vahvan markan politiikan jatkuvan”, Kaj Skåtar tiivistää pankki- ja rahoitusmark-

● Kulturen har stått Vasa Andelsbank nära och 1987 fick samtliga (81) lågstadieskolor på bankens verksamhetsområde ta emot en femsträngad kantele. På bilden ser vi Kuula-institutets lärare med två unga elever.

● Vaasan Osuuspankki on aina harjoittanut kulttuurityötä. Vuonna 1987 lahjoitettiin jokaiselle pankin toimialueen 81 ala-asteen koululle viisikieliset kantelet. Kuvassa Kuula-opiston opettaja kahden nuoren oppilaan kanssa.

ningsförmåga överskattades. Det var lätt att göra optimistiska bedömningar, när allt man gjorde gav vinst under de galna åren i slutet av årtiondet.

”Största felet med tidpunkten för kapitalliberaliseringen var att räntenivån i Finland var dubbelt högre än i utlandet. Det lockade till att ta lån i utlandet när Finlands Bank lovade att den starka markens politik skulle fortsätta”, sammanfattar Kaj Skåtar händelseförloppet inom bank-

kinoiden tapahtumaketjun 1980-luvun lopulla.

Mainittakoon, että vuonna 1989 Vaasan Osuuspankin välittämät valuuttalainat lisääntyivät noin 50 miljoonalla markalla. Prosenteissa kasvu oli vuoden aikana lähes 140. Kun yhteiskunnassa liikkui enemmän rahaa, kasvoi myös kiinnostus sijoitusmarkkinoihin ja omaisuudenhallintaan.

Pääomanhankinnan ja luototustoiminnan tueksi Vaasan Osuuspankki perusti vuonna 1989 tytäryhtiön HoviPörssi Oy. Yhtiö sai saman nimen

och finansvärlden i slutet av 80-talet.

Nämnas kan att valutalånen som Vasa Andelsbank förmedlade år 1989 ökade med cirka 50 miljoner mk. I procent var ökningen nästan 140 jämfört med året innan.

När det fanns mera pengar i samhället, ökade också intresset för placeringsmarknaden och förmögenhetsförvaltning.

Som ett stöd för bankens kapitalanskaffnings- och utlåningsverksamhet grundade Vasa Andelsbank 1989 dotterbolaget HovBörsen Ab. Bolaget fick samma namn som den värdepappersavdelning som banken hade öppnat året innan.

Stormen skönjdes vid horisonten i slutet av decenniet, men den var inte här ännu. Och ingen var förberedd på vad som skulle komma.

På grund av bankens oerhört starka engagemang i pälsdjursnäringen kom dock Vasa Andelsbank att känna att det sved i skinnet betydligt tidigare än konkurrentbankerna. Redan 1980 kom en första, försiktig varningssignal då en kraftig expansion inom näringen ledde till försämrade auktionspriser. Problematiken försvann inte och det föranledde 1983 tidningsrubriker som att "Banken stryper stödet" till "Inte är det Andelsbanken som stjälpur pälsfarmare".

1986 kom det ännu starkare signaler, men en tillfällig uppgång vid årsskiftet 1987 gav ny optimism i leden. Vid decemberauktionerna 1987 var sedan efterfrågan liten och prisnivån alltför låg och oron ökade: *"För vissa pälsdjursfarmare kan en för hög skuldsättning i förhållande till omsättning och lönsamhet göra det omöjligt att fortsätta verksamheten. Vasa Andelsbank strävar dock att som den ledande banken inom pälsdjursnäringen fortsättningsvis stödja denna för vår region så viktiga näring"*.

kuin vuotta aikaisemmin toimintansa aloittanut arvopaperiosasto.

Myrskyn uhka havaittiin horisontissa vuosikymmenen lopulla, mutta se ei ollut vielä iskenyt. Eikä kukaan ollut varautunut siihen, mitä tuleman piti.

Vaasan Osuuspankin poikkeuksellisen suuri sitoutuminen turkistarhaukseen sai sen kilpailijapankkeja aikaisemmin tuntemaan nahoissaan vastoinkäymiset. Jo 1980 tuli ensimmäinen hiljainen varoitussignaali, kun tämän elinkeinolan voimakas laajeneminen johti huutokauppa-hintojen laskemiseen. Ongelma ei hävinnyt, vaan aiheutti vuonna 1983 lehtiotsikoita "Pankki kuristaa tukeaan" ja "Ei Osuuspankki turkistarhauksia kaada".

Vuonna 1986 tuli yhä voimakkaampia viestejä, mutta vuodenvaihteen 1987 tilapäinen nousu loi uutta optimismia. Vuoden 1987 joulukuun huutokaupoissa oli taas kysyntä vähäistä ja hintataso aivan liian alhainen. Huoli lisääntyi jälleen: *"Liian korkea velkaantuneisuus suhteessa liikevaihtoon ja kannattavuuteen voi pakottaa jotkut turkistarhaajat lopettamaan toimintansa. Vaasan Osuuspankki pyrkii kuitenkin turkistarhausta harjoittavien johtavana pankkina jatkossakin tukemaan tätä seudullemme niin tärkeää elinkeinonala."*

1980-luvun loppu oli ankeaa aikaa sekä Vaasan Osuuspankille että koko turkistarhausalalle. Syyskuussa 1988 Vasabladet kirjoittaa, että pankit kiristävät tuen saantia. Jousi jännittyi liian kireälle, mutta nyt on tosi edessä ja nahantuotantoa täytyy väkisin ajaa alas. Tarjonta ei ole tasapainossa kysynnän kanssa ja siitä joutuu osuuspankkikin maksumieheksi. Kun pankkikriisi sitten tulee 1990-luvun alussa, on Vaasan Osuuspankki jo pahasti vereslihalla. Vuoden 1989 toimintakerto-

● När pälsdjursnäringen gick in i sin hittills djupaste konjunktursvacka i slutet av 1980-talet, sved det också ordentligt i skinnet för branschens dominerande finansiär Vasa Andelsbank.

● Kun turkistarhaus syöksyi historiansa syvimpään suhdannetaantumaan 1980-luvun lopulla, kirpasi se rankasti myös alan hallitsevaa rahoittajaa Vaasan Osuuspankkia.

Slutet av 1980-talet är ingen rolig tid, vare sig för Vasa Andelsbank eller för pälsdjursnäringen som helhet. I september 1988 skriver Vasabladet att bankerna stryper stödet. Alla spände bågen för högt, men nu är loppet kört och skinnproduktionen måste ner med våld. Utbudet är inte anpassat till efterfrågan och det får också andelsbanken betala för.

När bankkrisen kommer i början av 1990-talet, är Vasa Andelsbank redan ordentligt sargad. Väl sammanfattat i vd:s överblick av verksamhetsåret 1989: *”Den svaga ekonomiska utvecklingen på bankens verksamhetsområde kommer de närmaste åren framöver att ställa stora krav på banken och dess personal.”*

När raderna ovan skrevs vintern 1990 visste varken Skåtar eller någon annan vad som väntade bakom hörnet, den ekonomiska recessionen och den landsomfattande bankkris som den bland annat förde med sig.

muksessa toimitusjohtaja tiivistää tilanteen: *”Heikko talouskehitys pankin toimialueella asettaa lähivuosina suuria vaatimuksia pankille ja sen henkilökunnalle.”*

Näitä rivejä kirjoittaessaan ei Skåtar eikä kukaan muukaan tiennyt, mitä kulman takana oli odottamassa – taloudellinen lama ja sen aiheuttama maanlaajuinen pankkikriisi.

1989–1996

Krisåren

I verkställande direktörens översikt för 1990 konstateras att framtiden ställer stora krav på både ledningen och personalen. Samma gäller de förtroendevalda som kanske måste besluta om mindre populära saneringsingrepp i bankens verksamhet. Beslut som inte alla gånger uppfattas som positiva bland kunder och medlemmar.

Farhågorna baserade sig på många olika signaler i samhällsutvecklingen. Den kraftiga tillväxt som hade pågått under en följd av år avtog märkbart. Produktionstillväxten i landet sjönk till exempel från 5,2 procent år 1989 till 2 procent år 1990. Hög inflation och den så kallade hårda markens politik försvagade konkurrenskraften för exportindustrin på västmarknaden samtligt som volymen på den bilaterala östhandeln snabbt minskade. Den kraftiga upplåningen utomlands fortsatte då ränteläget var kännbart

Kriisivuodet

Vuoden 1990 toimitusjohtajan vuosikatsauksessa todetaan, että tulevaisuus asettaa suuria vaatimuksia sekä johdolle että henkilökunnalle. Sama pätee luottamushenkilöihin, jotka ehkä joutuvat päättämään vähemmän miellyttävistä pankin saneeraustoimista, tekemään päätöksiä, joita asiakkaat ja jäsenet eivät aina koe myönteisinä.

Huolenaiheet johtuivat monista erilaisista yhteiskunnan kehitystä koskeneista merkeistä. Voimakas monia vuosia jatkunut kasvu katkesi. Tuotannon kasvu maassa laski esimerkiksi vuoden 1989 5,2 prosentista vuoden 1990 2 prosenttiin. Korkea inflaatio ja ns. vahvan markan politiikka heikensivät vientiteollisuuden kilpailukykyä länsimarkkinoilla samaan aikaan, kun kahdenvälinen idänkauppa nopeasti väheni. Ulkomaisen lainan otto jatkui vilkkaana, kun sen korkotaso oli merkittävästi suomalaista alempi. Vaasan Osuus-

förmånligare än i Finland. Vasa Andelsbanks valutälänestock 1990 ökade med 31 procent trots att devalveringsrykten i slutet av året dämpade efterfrågan på valutälån. En starkt försämrad lönsamhet hos företagen gjorde att antalet konkurser i landet fördubblades jämfört med 1989.

För Vasa Andelsbank blev läget inte bättre av att krisen inom pälldjursnäringen fortsatte tredje året i rad. Statliga stödåtgärder gjorde att de ekonomiska förlusterna till en del minskade, men prisnivån på skinnproduktionen var fortsatt låg. Farmer, foderkök och serviceföretag inom pälldjursnäringen gick i konkurs eller lades ner och förorsakade banken förluster.

”Vår bank klarade sig inte utan kreditförluster, men eftersom riskkoncentrationen målmedvetet hållits på en låg nivå, behövde inga specialåtgärder i form av försäljning av anläggningstillgångar och dylikt tillgripas, utan förlusterna kunde väl täckas med årets driftsresultat.”

Varningssignalerna var starka och kreditriskerna ägnades stor uppmärksamhet i bankens direktion. Det skedde en kontinuerlig uppföljning av riskfallen.

Men Vasa Andelsbank klarade sig även 1990 bättre än merparten av bankerna, jämfört både med den egna bankgruppen och med konkurrerande bankgrupper. Ökningen av den traditionella inlåningen var dubbelt så stor som hos lokalkonkurrenterna. Trots att kundernas ökade räntemedvetenhet gjorde att medelinlåningsräntan under året steg med 1,1 procent förstärktes det ekonomiska resultatet klart jämfört med föregående år. Kundtillströmningen ökade tack vare ett aktivt agerande på depositionsmarknaden, där konkurrens med höga räntor blev allt mer påtaglig.

När inlåningen ökade med 11,4 procent avmat-

pankin valuuttalainakanta kasvoi 31 % vuonna 1990, vaikka devalvaatiohuhut vuoden lopulla hillitsivät valuuttalainojen kysyntää. Yritysten koasti heikentynyt kannattavuus kaksinkertaisti maassa konkurssien määrän edelliseen vuoteen verrattuna.

Vaasan Osuuspankin tilannetta vaikeutti, että turkistarhauksen kriisi jatkui kolmatta peräkkäistä vuotta. Valtion tukitoimet osittain pienensivät taloudellisia tappioita, mutta turkistuotteiden hintataso oli yhä alhainen. Tarhoja, rehuotuottajia ja alan palveluyrityksiä meni konkurssiin tai joutui lopettamaan toiminnan aiheuttaen tappioita pankille.

”Meidän pankkimme ei selviytynyt ilman luottotappioita, mutta koska riskikeskittymät oli määritetöisesti pidetty pieninä, ei tarvittu käyttöomaisuutta myymiä tai muita sentyyppisiä toimenpiteitä, vaan tappiot voitiin hyvin kattaa vuoden käyttökatteella.”

Varoituskellojen soidessa äänekkäästi johtokunta kiinnitti luottoriskeihin paljon huomiota. Riskitapauksia seurattiin jatkuvasti.

Mutta Vaasan Osuuspankki pärjäsi kuitenkin myös vuonna 1990 paremmin kuin useimmat muut pankit, vertaillaanpa sitten oman pankkiryhmän tai kilpailevien pankkien kanssa. Perinteisen ottolainauksen kasvu oli kaksi kertaa suurempi kuin paikallisilla kilpailijoilla. Vaikka asiakkaiden lisääntynyt korkotietoisuus nosti talletusten kesikorkoa vuoden aikana 1,1 %, parani taloudellinen tulos selvästi edelliseen vuoteen verrattuna. Asiakkaiden määrä lisääntyi, koska pankki oli aktiivinen talletusmarkkinoilla, joissa kilpailu korkeilla koroilla yhä lisääntyi.

Kun ottolainaus kasvoi 11,4 %, hiljeni luottokysyntä tuntuvasti ja se lisääntyi vain 4,6 %. Yllättävää oli asuntosäästölainojen kasvu 40,4 %:lla.

Toimitusjohtaja Skåtar totesi vielä, että Vaasan

● När bokslutet för 1992 redovisades sade vd Kaj Skåtar att det var den tyngsta dagen han upplevt under sina år i banken. Det skulle bli värre...

● Kun vuoden 1992 tilinpäätös esiteltiin, toimitusjohtaja Kaj Skåtar sanoi sen päivän olevan hänen tähänastisen pankkiuransa synkin. Mutta vielä pahempaa oli tulossa.

tades kreditefterfrågan mycket kännbart och växte endast med 4,6 procent. En förbluffande utveckling var att bostadssparlånen ökade med 40,4 procent.

Vd Skåtar konstaterade ännu, att Vasa Andelsbanks verksamhet och resultat måste betecknas som en klar framgång med beaktande av rådande ekonomiska läge i Österbotten.

Att bläddra i dagstidningarna från 1990 och de följande åren är en obehaglig påminnelse om hur fruktansvärd krisen var, som inte drabbade enbart bankvärlden utan hela landet och dess befolkning.

Ännu år 1990 är konkurserna förhållandevis

Osuuspankin toimintaa ja tulosta on pidettävä selvänä edistyksenä ottaen huomioon Pohjanmaalla vallitseva taloudellinen tilanne.

Kun selailee vuoden 1990 ja seuraavien vuosien päivälehtiä, palautuvat mieleen epämiellyttävät muistot kauhistuttavasta kriisistä, joka ei koskenut vain pankkimailmaa vaan koko maata ja sen väestöä.

Vielä vuonna 1990 on konkurssien määrä melko vähäinen, etenkin verrattuna siihen mitä tuleman piti. Viidessä vuodessa maasta katosi noin 400 000 työpaikkaa. Vuoden 1990 työttömyysaste 3,5 % oli vuonna 1994 noussut käsittämättömän korkeaan 18,3 %:iin. Puoli miljoonaa oli työttö-

få, åtminstone i jämförelse med vad som komma skall. På fem år försvann omkring 400 000 arbetsplatser i landet. När arbetslösheten 1990 var endast 3,5 procent hade den stigit till ofattbara 18,3 procent 1994. En halv miljon var arbetslösa och människors liv slogs i spillror. En del repade sig när de ekonomiska hjulen började rulla bättre under den andra halvan av 90-talet. Andra återhämtade sig aldrig.

Vasa Andelsbank känner tidigt av smällarna på grund av den långa och svåra konjunkturunedgången inom pälsdjursnäringen. Pälsskötarna som går omkull betyder personliga tragedier. Det ena fryseriet efter det andra går i konkurs. Smedsby Frys blev tidigt en viktig kund hos Vasa Andelsbank – 1990 var konkursen ett faktum. Vexala Frys, Särkimo Frys och Malax Frys går samma öde till mötes. Pe-Mo Frys konkurs i Petalax blev en angelägenhet i och med att Pörtom-Petalax Andelsbank fusionerades med Vasa Andelsbank 1990. Inte ens Ostrobotnia Päls, som 1979 var Finlands lönsammaste företag, klarade den långa och tärande konjunktursvackan inom pälsdjursbranschen.

”Problemen började egentligen med att foderkök gick omkull. Sen kom farmarkårens misär. Vi höll säkert ut överlägset längst av bankerna och tog ganska stora förluster. Vi trodde på den naturliga cykeln eller att upphämtningen skulle komma inom tre, senast inom fyra år. En omständighet som mångdubblade effekten av minusåren inom pälsbranschen var, att en stor del av farmarkrediterna hade beviljats mot personborgen. Farmanläggningarna blev mer eller mindre värdelösa och dominoeffekten gjorde, att också ekonomiskt starka farmare dök under på grund av stora borgensåtaganden för de svagare. Vi försökte dra ut på besluten så länge våra resur-

minä ja ihmisten elämä raunioina. Osa toipui, kun talouden pyörät alkoivat pyöriä paremmin 1990-luvun jälkipuoliskolla. Jotkut eivät palautuneet koskaan entiselleen. Vaasan Osuuspankki kohtaa iskut aikaisin turkistarhauksen pitkän ja vaikean suhdannelaskun takia. Konkurssiin menevät turkistarhat aiheuttavat henkilökohtaisia tragedioita. Rehukeittiö toisensa jälkeen menee konkurssiin. Smedsby Frys –yhtiöstä tuli varhain Vaasan Osuuspankin asiakas – 1990 tapahtui konkurssi. Vexala Frys, Särkimo Frys ja Malax Frys kokevat saman kohtalon. Pe-Mo Frysinkin konkurssi Petolahdella putosi käsiin Pirttikylän–Petolahden Osuuspankin fuusioituttua Vaasan Osuuspankin kanssa 1990. Ei edes Suomen kannattavin yritys vuonna 1979, Ostrobotnia Turkis, selviytynyt pitkästä ja voimia koetelleesta turkistarhauksen suhdannetaantumasta.

”Ongelma alkoi oikeastaan siitä, kun rehunvalmistajia meni nurin. Sitten tuli kasvattajien kurjuus. Me sinnittelimme pankeista ylivoimaisesti kauimmin, mistä saimme melko suuret tappiot. Me uskoimme luonnolliseen suhdannekiertoon eli että toipuminen tapahtuisi kolmessa, enintään neljässä vuodessa. Miinusmerkkisten vuosien vaikutuksen turkisalalla moninkertaisti se, että suuri osa tarhaajien luotoista oli myönnetty henkilötakausta vastaan. Tarhoista tuli suurin piirtein arvottomia ja dominovaikutuksesta myös taloudellisesti vahvat kasvattajat kaatuivat suurista takauksistaan heikommille. Yritimme vitkuttaa päätöksiä niin pitkälle, kuin meillä oli varaa, mutta käänne parempaan tapahtui niin myöhään, ettei kaikkia voitu pelastaa. Mutta kyllä me pidimme monia tarhaajia pystyssä ilman vakuuksia – ja pitkään. Luulen sen olleen oikea ratkaisu, ellei rahallisesti niin ainakin goodwillin kannalta”, Skåtar analysoi jälkikäteen.

● *Förvaltningsrådets ordförande
Håkan Malm upplevde många sömnlösa nätter innan krisen var övervunnen, men berömmar bankens ledning för att den rakryggade ärlighet med vilken den lade problemen på bordet.*

● *Hallintoneuvoston puheenjohtaja
Håkan Malm vietti monia unettomia öitä ennen kuin kriisi oli voitettu, mutta hän kiittää pankin johtoa siitä ryhdikkydestä ja vilpittömyydestä, jolla ongelmiin puututtiin.*

ser räckte, men uppgången kom så sent att alla inte kunde räddas. Men nog höll vi liv i många farmer utan säkerheter – och länge. Jag tror att det var rätt beslut, om inte i mark och penni så i goodwill”, analyserar Skåtar i efterskott.

Staffan Teir minns direktionmöten med bara elände, besök hos farmare som mådde illa, ja som han konstaterar mådde också alla på banken dåligt.

Anders Björk sammanfattar påsldjurskrisen med sömnlösa nätter för alla som var involverade, men framför allt för dem som stod ute i frontlinjen.

”Jag fick sitta här på mitt rum, räkna och fundera, men Raymond Lervik samt områdes- och enhetsdirektörerna hade en betydligt tuffare

Staffan Teir muistaa johtokunnan kokouksia, jotka olivat pelkkää surkeutta, tapaamisia uupuneiden tarhaajien kanssa. Hänen mielikuvansa on, että myös pankissa kaikilla oli paha olla.

Anders Björk tiivistää turkistarhauskriisiin ajaksi, jolloin unettomia öitä viettivät kaikki näihin asioihin sekaantuneet, etenkin ne, jotka palvelivat eturintamassa.

”Minä sain istua täällä huoneessani, laskeskelaa ja mietiskellä, mutta Raymond Lervikillä sekä alueiden ja yksiköiden päälliköillä oli rankempaa, kun heidän piti myydä naapurin, ehkä sukulaisten omaisuutta. Sellaista aikaa ei kukaan enää halua kokea, mikä on tehnyt meistä varovaisempia riskinottajia. Niin tulee olemaan niin kauan kuin ’me vanhat’ olemme jäljellä”, Björk lisää.

uppgift när de skulle sälja grannens, kanske släktingarnas tillgångar. Det är inte en tid någon av oss vill uppleva igen och det har lett till att vi inte är så riskbenägna längre. Så kommer det att vara så länge 'vi gamla' är kvar", tillägger Björk.

Pälsdjurskrisen hinner inte ebba ut innan konkursvågen drabbar allt fler företag inom vitt skilda branscher. Bland dem finns många gamla, etablerade företag likt just Ostrobotnia Päls; inom jordbruket, teknologi- och byggnadsbranschen, servicesektorn etcetera.

Fram till 1990-talet levde de flesta i tron att vårt bankväsende var så stabilt uppbyggt att bankerna skulle överleva vad som än hände.

Det visade sig, som vi vet, vara en chimär. Men det tog länge innan vi, vårt samhälle, verkligen insåg att alla banker inte gick att rädda.

Uppvaknandet föregicks av att vi vände oss med att läsa rubriker som "Kreditförlusterna fördubblades för ACA-koncernen" (1990), "Bankstödet 8 miljarder" (1992), "SHOP:n (Suur-Helsingin Osuuspankki) ja Yhteistuen tappio oli yhteensä puolitoista miljardia" (1993), "Bankerna förlorade miljard per månad" (1993), "Ramaskri mot ökat bankstöd" (1993, då hade det redan delats ut 20 miljarder i bankstöd och ett förslag om ytterligare 50 miljarder behandlades i riksdagen), "Bankstödet snedvrider konkurrensen" (1993), "Scabchefer krävs på nära 4 miljarder" (1993) och "Säästöpankki Vaasassa SYP:lle ja OP:lle" (1993).

Från det att verksamhetsberättelserna år 1962 började spridas utanför banken hade de i princip utvecklats år för år, blivit en del av bankens image utåt. Därför ger verksamhetsberättelsen för år 1991 ett omedelbart besked om, att nu

Turkistarhakriisi ei ehtinyt vaimeta ennen kuin konkurssialto iskee yhä useampaan aivan muiden alojen yritykseen. Niistä moni on vanhoja ja vakiintuneita yrityksiä niin kuin juuri Ostrobotnia Turkis. Yritykset olivat eri toimialoilta: maataloudesta, teknologia-alalta, rakennustoiminnasta, palvelusektorilta, jne.

1990-luvulle saakka useimmat elivät uskossa, että meidän pankkijärjestelmämme oli niin vankka, että pankit kestävätkä kaiken, mitä vain voisi tapahtua.

Niin kuin tiedämme, se oli harhaluulo. Mutta kesti kauan ennen kuin me, yhteiskuntamme, todella ymmärsi, etteivät kaikki pankit olleet pelastettavissa.

Ennen tilanteen tajuamista totuimme otsikoihin: "OKO-konsernin luottotappiot kaksinkertaistuivat" (1990), "Pankkituki 8 miljardia" (1992), "SHOP:n (Suur-Helsingin Osuuspankki) ja Yhteistuen tappio oli yhteensä puolitoista miljardia" (1993), "Pankit hukkasivat miljardin kuussa" (1993), "Äänekkäitä vastalauseita pankkituen lisäämistä vastaan" (1993, silloin oli jaettu jo 20 miljardia pankkitukea ja eduskunnassa käsiteltiin 50 miljardin lisärahoitusta), "Pankkituki vääristää kilpailua" (1993), "SKOP:n johtajilta vaaditaan lähes neljää miljardia" (1993) ja "Säästöpankki Vaasassa SYP:lle ja OP:lle" (1993).

Vuodesta 1962 lähtien, kun toimintakertomuksia alettiin levittää pankin ulkopuolelle, ne olivat vuosi vuodelta kehittyneet. Niistä oli tullut osa pankin ulkoista imagoa. Siksi vuoden 1991 toimintakertomus heti paljastaa, että jotain dramaattista on tapahtunut. Kriisi on jo syvä ja kaikessa säästetään, missä voidaan. Nelivärinen painettu toimintakertomus on yhtäkkiä nidottu

● Fusionsavtalet med Pörtom-Petalax Andelsbank undertecknas den 12 september 1990. Sittande från vänster Helge Brännback, Staffan Teir och Bror Storsved, stående Roger Hemming, Kaj Skåtar och Lars-Erik Wägar.

● Yhdistymissopimus Pirttikylä-Petolahden Osuuspankin kanssa allekirjoitetaan 12. syyskuuta 1990. Istumassa vasemmalta Helge Brännback, Staffan Teir ja Bror Storsved, seisomassa Roger Hemming, Kaj Skåtar ja Lars-Erik Wägar.

har något dramatiskt skett. Krisen är redan djup och det sparas där det kan sparas. Den tryckta verksamhetsberättelsen i fyrfärg är plötsligt ett stansat häfte på vanligt 80 grams kopieringspapper. Har ingen riktig pärm och saknar bilder. Verksamhetsberättelsen har samma utseende 1992–93 innan pärmen får en liten ansiktslyftning 1994–97.

1991 berättas att arbetslösheten i Österbotten närmar sig 10 procent. ”Tvångsdevalveringen” den 15 november 1991 ledde till att valutalånen i andelsbanken minskade från 112,4 miljoner till 92,4 miljoner mk. Förlorarna var inte endast de som hade valutalån – den ledde också till att nationalförmögenheten minskade med över 30 procent.

1991 är inte ett alltigenom dåligt år för Vasa Andelsbank. Kredit- och bankgarantiförlusterna uppgick visserligen till 11,5 miljoner mk och de oreglerade krediterna var kännbart högre, men marknadsandelen i Vasa växte kraftigt och inlåningsökningen (14,3 procent) var dubbelt högre än för andelsbanksgruppen i genomsnitt.

vihkonen tavallista 80 gramman kopiopaperia. Kunnon kansilehteä ei ole eikä kuvia. Samanlainen on ulkoasu 1992 ja 1993, kunnes sitten 1994–97 kansi taas kohentuu.

Vuonna 1991 kerrotaan, että Pohjanmaan työttömyys lähestyy 10 prosenttia. ”Pakkodevalvointi” 15. marraskuuta 1991 laski osuuspankin valuuttalainojen määrän 112,4 miljoonasta 92,4 miljoonaan markkaan. Tappioita eivät pelkästään kärsineet valuuttalainojen haltijat – vaan seurauksena oli myös kansallisvarallisuuden pieneneminen yli 30 prosenttia.

Vuosi 1991 ei ole ihan joka suhteessa keho Vaasan Osuuspankille. Luotto- ja pankkitakaustappiot nousivat tosin 11,5 miljoonaan markkaan ja järjestämättömiä luottoja oli merkittävästi enemmän, mutta markkinaosuus Vaasassa kasvoi voimakkaasti ja ottolainauksen lisäys (14,3 %) oli kaksi kertaa suurempi kuin osuuspankkiryhmällä keskimäärin. Melkein 300 miljoonaa eli peräti 30,7 % ottolainauksesta oli kuitenkin korkeakorkoisilla veronalaisilla tileillä, mikä tuotti pankille alhaisemman korkomarginaalin. Anto-

Nästan 300 miljoner eller hela 30,7 procent av inlåningen fanns dock på skattepliktiga konton med hög räntenivå och följaktligen lägre marginal för banken. Samtidigt ökade utlåningen med endast 4,7 procent.

1992 ökade arbetslösheten till över 14 procent och mer än 7000 konkurser registrerades. Det var ett katastrofår för bankerna. I landet fanns nu 80 miljarder mk i oreglerade krediter, varav 15 miljarder var upptagna som kreditförluster i bankerna.

För Vasa Andelsbank talades det också om katastrofer. De oreglerade krediterna uppgick till 183 miljoner mk. Kredit- och borgensförluster i bokslutet var 23,3 miljoner mk. Hösten 1992 skriver tidningarna om brakförluster för Vasa Andelsbank, som kämpar för sin fortsatta existens. I en intervju i Pohjanmaan Kansa i november 1992 säger Skåtar att företagssektorn 1992 och 1993 kommer att förorsaka banken större förluster än den sammanlagda vinst som företagen gett andelsbanken under de 15 föregående åren. Ett par månader senare säger Skåtar i samband med att 1992 års bokslut redovisas, att det är den tyngsta dagen han upplevt under sina år i banken.

När ledningen inom Vasa Andelsbank, såväl tjänstemanna- som förtroendemannaledningen, analyserar bankens stora satsningar på företagssektorn under 80-talets andra halva, säger de att det med facit på hand är lätt att vara efterklok. Företagssektorn var intressant. Den gav stor avkastning, men som det visade sig innebar det också en hög risktagning att satsa på företagen. Då låg betoningen på att det fanns säkerheter för beviljade krediter. Men när landets ekonomi rasade ner i avgrunden, motsvarade realiseringsvärdet bara en spottstyver av vad fastigheterna

lånaus lisäänty vain 4,7 prosenttia.

Vuonna 1992 työttömyys kasvoi yli 14 prosenttiin ja konkurseja tapahtui yli 7 000. Se oli pankkien katastrofivuosi. Maassa oli nyt 80 miljardia markkaa järjestämättömiä luottoja, joista pankkien luottotappioiksi oli tulossa 15 miljardia markkaa.

Vaasan Osuuspankin kohdalla oli kyse katastrofeista. Järjestämättömiä luottoja oli 183 miljoonaa markkaa. Tilinpäätöksessä oli luotto- ja takaustappioita 23,3 miljoonaa markkaa. Syksyllä 1992 sanomalehdet kirjoittavat olemassaolostaan kamppailevan Vaasan Osuuspankin jättitappioista. Haastattelussa Pohjanmaan Kansassa marraskuussa 1992 Skåtar sanoo, että yrityssektori tulee vuosina 1992 ja 1993 aiheuttamaan pankille enemmän tappioita, kuin yritykset ovat pankille tuottaneet voittoa 15.nä edellisenä vuotena. Muutamaa kuukautta myöhemmin Skåtar sanoo vuoden 1992 tilinpäätöksen esittelyssä, että se päivä on hänen pankkiuransa raskain päivä.

Kun Vaasan Osuuspankin virkamies- ja luottamusmiesjohto analysoi pankin suuria panostuksia yrityssektoriin 1980-luvun jälkipuoliskolla, he toteavat, että perästä päin on helppo olla jälkivii-sas. Yrityssektori oli mielenkiintoinen. Sen tuotto oli suurta, mutta niin kuin myöhemmin ilmeni, siihen sisältyi myös riskejä. Silloin korostettiin sitä, että luotoilla pitää olla riittävät vakuudet. Mutta kun maan talous romahti ja vakuuksia piti realisoida, saatiin kiinteistöistä ja muista aineellisista vakuuksista vain pilkkahinta verrattuna siihen, miksi ne oli arvioitu.

Toimintavuotta 1992 voitiin kuitenkin joiltain osin pitää menestyksellisenä. Ottolainaus lisääntyi 7,8 % ja Vaasassa peräti 12 %. Markkinaosuuk-sissa iloittiin tapahtunutta 2-3 %:n kaappausta. Pankki sai ennätysmäärän uusia asiakkaita – kaik-

- Filialkontor blev Pörtom när samgången var genomförd 1991.
- Pirttikylän konttori jatkoi sivukonttorina, kun yhdistyminen oli toteutunut vuonna 1991.

och andra materiella säkerheter hade varit värderade till.

Verksamhetsåret 1992 betecknades ändå till vissa delar som framgångsrikt. Inlåningen ökade med 7,8 procent, och i Vasa med hela 12 procent. I marknadsandelar uppskattades det att banken hade kapat åt sig 2–3 procent av kakan. Banken fick ett rekordstort antal nya kunder – totalt 1741 och av dem kom 1081 i Vasa. Procentuellt skedde den största kundtillväxten i Smedsby. Den här utvecklingen fortsatte och de följande åren fick banken årligen ungefär samma antal nya kunder. Till det ska läggas det kundtillskott som kom 1993 när Osuuspankki Yhteistukis kontor i Vasa sammanslogs med Vasa Andelsbank. Därtill kom också många nya kunder när banken fick fyra nya kontor i Vasa, Jeppo och Munsala i och med att Sparbanken Finland uppdelades mellan Andelsbanken, FBF, KOP och Postbanken.

Efterfrågan på krediter var svag och utlåningen ökade 1992 endast med 0,5 procent, vilket med tanke på den negativa utvecklingen i landet inte kan betraktas som något konstigt. I synner-

kiaan 1 741, joista 1081 Vaasasta. Suhteellisesti suurin asiakasmäärän kasvu tapahtui Sepänylässä. Sama kehitys jatkui ja seuraavina vuosina pankki sai vuosittain suunnilleen saman määrän uusia asiakkaita. Lisäksi tulee se asiakasmäärän kasvu, joka tapahtui Osuuspankki Yhteistuen Vaasan konttorin yhdistyessä Vaasan Osuuspankkiin. Uusia asiakkaita toivat myös neljä uutta konttoria Vaasassa, Jepualla ja Munsalassa sekä se, että Säästöpankki Suomi jaettiin osuuspankin, SYP:n, KOP:n ja Postipankin kesken.

Luottojen kysyntä oli heikkoa ja antolainaus lisääntyi 1992 vain 0,5 %, mikä ei ole ollenkaan kummallista ottaen huomioon maassa tapahtuva negatiivinen kehitys, erityisesti levottomat korkomarkkinat. Huhtikuun alussa lyhyt korko nousi yhdessä yössä 12,85:sta 17,5 prosenttiin. Vaikka Heliborkorkokin nousi, se jäi 13,44 prosenttiin. Elokuussa se nousi pilviin ja syyskuun alussa oli kuukauden Heliborkorko noussut 18,54 %:iin. Syyskuun 8. 1992 joutui Suomen Pankki päättämään markan kellumaan, mikä johti suureen kurssimuutokseen.

het inte när vi ser på den oroliga räntemarknaden. I början av april steg den korta räntan över en natt från 12,85 till 17,5 procent. Också Heliborräntan steg något, men låg ändå inte högre än 13,44 procent. I augusti sköt Heliborräntan i höjden och i början av september hade en månads Heliborränta stigit till 18,54 procent. Den 8 september 1992 tvingades Finlands Bank sedan att låta finska marken flyta, vilket ledde till en stor kursjustering.

De följande åren får exportindustrin vind i seglen tack vare att marken försvagas, men det tar tid innan det märks ute i samhället. Arbetslösheten fortsätter att växa. BNP sjönk 1993 för tredje året i följd.

För Vasa Andelsbank fördjupas krisen trots att konjunkturuppgången inom pälsdjursnäringen började redan 1992. Nya kunder fortsätter att strömma till, och både inlåningen och utlåningen ökar starkt 1993. Den starka ökningen av inlåningen och efterfrågan på krediter var dock tillfällig. 1994-95 ökar inlåningen ytterst litet, medan utgivna krediter till följd av kreditförlusterna minskar med ungefär fem procent årligen.

1994 läggs dotterbolaget HovBörsen Ab ned. Fastigheter säljs, men det hjälper inte när kreditförlusterna ökar, de oreglerade krediterna fortsätter att växa och förorsaka mycket merarbete.

Ytterligare salt i såren följer i spåren på den allmänna bankkrisen med kreditinstitutslagen, som skärper kraven på bankerna. I korthet betyder den att Vasa Andelsbank årligen måste erlægga en betydande avgift till andelsbankernas säkerhetsfond samt att soliditetskraven höjs till 8 procent. I april 1994 sade Skåtar att soliditeten blir en förstarangens fråga i fortsättningen, men att man redan hade gjort upp ett åtgärdspro-

Seuraavina vuosina vientiteollisuus saa tuulta purjeisiinsa markan heikkenemisestä, mutta ottaa aikansa ennen kuin muutos näkyy yhteiskunnassa. Työttömyys jatkaa nousuaan. BKT putosi vuonna 1993 kolmatta vuotta peräkkäin.

Vaasan Osuuspankissa kriisi syvenee, vaikka turkistarhauksen suhdannenousu alkoi jo 1992. Uusia asiakkaita tulee edelleen ja sekä ottolainaus että antolainaus lisääntyvät selvästi 1993. Suuri ottolainauksen kasvu ja luottojen kysyntä jäivät kuitenkin tilapäisiksi. Ottolainaus lisääntyy 1994 – 1995 vain hyvin vähän, kun taas luottotappioiden takia luotonanto vähenee noin viidellä prosentilla vuodessa.

Vuonna 1994 lopetetaan tytäryhtiö HoviPörssi oy. Kiinteistöjä myydään, mutta se ei auta, kun luottotappiot kasvavat ja järjestämättömät luottot lisääntyvät aiheuttaen paljon työtä. Valtakunnallisen pankkikriisin johdosta säädetty luottolaitoslaki ripottelee vielä suolaa haavoihin tiukentaessaan pankkeja koskevia vaatimuksia. Lyhykäisesti se tarkoittaa sitä, että Vaasan Osuuspankin täytyy vuosittain suorittaa merkittävän suuri maksu osuuspankkien vakuusrahastolle sekä sitä, että vakavaraisuusvaatimus nostetaan 8 prosenttiin. Huhtikuussa 1994 Skåtar sanoi, että vakavaraisuudesta tulee pankin ykkösasia ja että oli jo laadittu toimenpideohjelma sen vahvistamiseksi. Alimmillaan näinä aikoina Vaasan Osuuspankin vakavaraisuusaste oli 9,07 prosenttia vuonna 1994.

Sinä vuonna Vaasan Osuuspankin itsenäisyys on hiuskarvan varassa. Pinnan alla piili uhka Vaasan Osuuspankin ja Seinäjoen Seudun Osuuspankin yhdistämisestä. Hyvät neuvot ovat kalliit. Silloin Vaasan Osuuspankki järjestää yllätyksen, kun se vastoin OKO:n johdon tahtoa päättää myydä Kiinteistöyhtiö Vasa Commercen osakkeet

● *Direktionens ordförande Staffan Teir talar om en hård överlevnads-kamp, men något tvivel på framtiden fanns aldrig.*

● *Vaikka johtokunnan puheenjohtaja Staffan Teir puhuu rankasta eloon-jäämistaistelusta, ei koskaan ollut epäilystä, etteikö toiminta jatkuisi.*

gram för att stärka den. Som lägst är Vasa Andelsbanks soliditet under de här åren 9,07 procent år 1994.

Det året hänger Vasa Andelsbanks självständighet på en skör tråd. Det fanns ett latent hot om samgång mellan Vasa Andelsbank och Seinäjoen Seudun Osuuspankki. Goda råd är dyra och Vasa Andelsbank överraskar omvärlden och går emot ACA:s ledning när man bestämmer sig för att sälja aktierna i Fastighets Ab Vasa Commerce för 19 miljoner 84 tusen mark till försäkringsbolaget Nova. Beslutet föregås av många och svåra diskussioner. Inom bankens tjänstemannaledning, med de förtroendevalda och revisorerna, och även med ACA.

”Om vi inte hade trott på en fortsättning, skulle vi ha sträckt upp händerna. Det var en hård överlevnads-kamp, men vår tro var stark och positiv. Vi hade kniven på strupen och måste hitta en

19 084 000 markan kauppahinnalla vakuutus-yhtiö Novalle. Pääöstä edeltävät monet vaikeat keskustelut – pankin virkamiesjohdon kesken, luottamushenkilöiden ja tilintarkastajien kanssa ja myös OKO:n kanssa.

”Ellemme olisi uskoneet tulevaisuuteen, olisimme nostaneet kädet pystyyn. Menossa oli kova kamppailu henkiin jäämisestä, mutta meidän uskomme oli vahva ja positiivinen. Meillä oli puukko kurkulla ja siksi oli löydettävä rahakas ja suopea yhteistyökumppani. Etsimme ja löysimme. Olisimme myös voineet hakea tukea osuuspankkikeskukselta, mutta sitä ratkaisua halusimme välttää, jotta kätemme jäisivät vapaiksi päätöksenteossa”, sanoo Staffan Teir.

”On uskomatonta, miten ihmisestä tulee kekeksiä, kun pakko painaa päälle. Luottamushenkilöistä osa kyllä pohdiskeli, eikö meidän vielä pitäisi miettiä, mutta johtokunta oli lujana”, sa-

● Fritz Jakobsson

- Många lokala konstnärer, och även en del nationellt kända konstnärer, finns i Vasa Andelsbanks konstsamling. Tavlorna finns såväl på kontorsväggar som i Blomsterhuset.
- Vaasan Osuuspankin taidekokoelmassa on monien paikallisten taiteilijoiden ohella kansallisestikin tunnettujen taiteilijoiden töitä. Tauluja on esillä sekä konttoreissa että Kukkais-talossa.

● Hjalmar Munsterhjelm

● Nandor Mikola

● Veikko Takala

● Per-Olof Hjortell

● Kaarina Heikinheimo

● Toivo Kultti

● Nils-Erik Mattlar

● Armas Vainio

penningstark och välvillig samarbetspartner. Vi sökte och fann. Vi kunde också ha sökt stöd från andelsbankscentralen, men vi ville undvika den lösningen för att ha fria händer vid beslutsfattandet”, säger Staffan Teir.

”Det är otroligt vilken uppfinningsrikedom som finns när det kniper. Det fanns nog också förtroendevalda som funderade om vi inte skulle tänka en gång till, men där var direktionen stark”, säger Skåtar. ”När vi diskuterade försäljningen på centralbanken i Helsingfors var deras inställning negativ. En försäljning passade inte in i andelsbanksgruppens företagsbild, men vi höll fast vid vårt beslut. Speciellt kommer jag ihåg Håkan Malms uttalande i förvaltningsrådet, när besluten om försäljningen av huvudkontoret och Bostads Ab Rådhusgatan 17, omfattande 42 bostadslägenheter och nästan 1300 kvadratmeter affärsutrymmen i bottenplan, skulle fattas. Han konstaterade att ägandet av fastigheter ingalunda är bankens primära uppgift och därför skall fastigheterna naturligtvis avyttras när bankens existens är hotad. Vi skulle inte ha klarat oss utan försäljningen av huvudkontoret och den helägda fastigheten vid Rådhusgatan 17. Tack vare försäljningsvinsterna höll vi oss flytande och klarade kreditförlusterna.”

Försäljningen innehöll en option om rätt att köpa tillbaka fastigheten vid Nedre torget när krisen var över – den optionen utnyttjades redan 1997.

”I dag är det här med ’sell and lease back’ helt vanligt i företagsvärlden. Då var det något helt nytt”, konstaterar Skåtar ännu.

Verksamhetsområdet blev större i och med att Pörtom-Petalax Andelsbank fusionerades med Vasa Andelsbank. Fusionen skrevs in i

noo Skåtar. ”Kun diskutelimme myynnistä keskuspankissa Helsingissä, oli heidän asenteensa kielteinen. Myynti ei sopinut osuuspankin yrityskuvaan, mutta me pidimme kiinni päätöksestämme. Erityisesti muistan Håkan Malmin puheenvuoron hallintoneuvostossa, kun piti päättää, että myydään pääkonttori ja Asunto-osakeyhtiö Raastuvankatu 17, joka käsittää 42 asuntoa ja melkein 1300 m² liiketilaa pohjakerroksessa. Hän totesi, että kiinteistöjen omistaminen ei suinkaan ole pankin ensisijaisia tehtäviä ja siksi kiinteistöistä tuli tietysti luopua, kun pankin olemassaolo on uhattuna. Emme olisi selviytyneet, elleimme olisi myyneet pääkonttoria ja kokonaan omistamaamme kiinteistöä Raastuvankatu 17:ssä. Myyntivoiton ansiosta pysyimme pinnalla ja selviydyimme luottotappioista.”

Myyntiin sisältyi optio ostaa Alatorin kiinteistö takaisin kriisin mentyä ohi. Tätä mahdollisuutta käytettiinkin jo 1997.

”Nykyään tällainen ”sell and lease back” on aivan tavanomaista yritysmaailmassa. Silloin se oli ihan uutta, toteaa Skåtar vielä.

Toiminta-alue kasvoi, kun Pirttikylän-Petolahden Osuuspankki liittyi Vaasan Osuuspankkiin. Fuusio kirjattiin Kaupparekisteriin 12.joulukuuta1990.

1990-luvulla ei paljoa käytetty konttorien kunnostamiseen tai uusiin tiloihin. Vöyrissä osuuspankki aloitti kuitenkin 1980-luvun lopulla uuden liiketalon suunnittelun ja keväällä 1991 Vöyrin konttori muuttaa uusiin tiloihin Karlsborgissa.

Pankkikriisin seurauksena saatiin vuoden 1993 lopussa neljä uutta konttoria, kun Valtion vakuusrahastomyiSäästöpankkiSuomen neljälle pankkiryhmälle. Kaksi konttoreista oli Vaasassa ja toiset kaksi Jepualla ja Munsalassa. Molemmat Vaa-

Handelsregistret den 12 december 1990.

Det satsas inte mycket på kontorsrenoveringar eller nya kontor under 90-talet. I Vörå inledde andelsbanken dock i slutet av 80-talet planeringen av ett nytt affärshus och våren 1991 flyttar Vörå-kontoret in i nya utrymmen, i Karlsborg.

Som en följd av bankkrisen fick banken i slutet av 1993 fyra nya kontor då Statens säkerhetsfond sålde Sparbanken Finland till fyra bankgrupper. Två av kontoren fanns i Vasa och de andra två i Jeppo och Munsala. De båda Vasakontoren förstärkte andelsbankens kontorsnät i Vasa. Då banken redan från tidigare hade kontor i Jeppo och Munsala resulterade det i att verksamheten i sparbankens Munsalakontor överfördes till andelsbankens kontor på samma ort. I Jeppo gick det tvärtom, då andelsbankens Jeppokontor överfördes till det övertagna sparbankskontoret i byn.

1993 införlivades Osuuspankki Yhteistukisverksamhet i Vasa med lokala Vasa Andelsbank.

Den här perioden kännetecknas även av kontorsnedläggningar. 1989 upphörde kontoret i Socklot. 1990 försvann betjäningsstället vid Oravaisfabrik och 1991 lades kontoren i Rökiö, Kovjoki och Norrnäs ner. Kontoret på Handelsplanaden 16 stängdes 1991. År 1994 finns Vasa Andelsbank igen på Handelsplanaden, när banken övertog Sparbanken Finlands kontor ett kvarter längre söderut. När slutet på krisen skönjes år 1996 stängs filialerna i Vexala och Vassor. Dessutom ändrades då även öppettiderna i fyra av filialkontoren.

När banken år 1990 hade 159 anställda, fanns det 108 personer kvar på lönelistorna vid utgången av år 1996. Det var också en smärtsam process som banken tvingades genomgå. Antalet kunder ökade starkt under den här perioden –

san konttorit vahvistivat osuuspankin paikallista konttoriverkostoa. Pankilla oli jo ennestään konttorit Jepualla ja Munsalassa. Siksi Munsalassa siirrettiin säästöpankin toiminta osuuspankin konttoriin. Jepualla tehtiin päinvastoin, kun osuuspankin Jepuan konttori siirrettiin kylän säästöpankin tiloihin.

Vuonna 1993 liitettiin Osuuspankki Yhteistuen toiminta Vaasassa paikalliseen Vaasan Osuuspankkiin.

Tähän ajanjaksoon kuuluu myös konttorien sulkemisia. 1989 lakkautettiin Soklotin konttori. 1990 katosi palvelupiste Oravaisten tehtaalla ja 1991 suljettiin Rökiön, Kovjoen ja Norrnäsin konttorit. Kauppapuistikko 16:n konttori suljettiin 1991. Vuonna 1994 Vaasan Osuuspankki palattiin Kauppapuistikolle, kun pankki otti haltuunsa Säästöpankki Suomen konttorin korttelia etelämpänä. Kun kriisin loppuminen on näköpiirissä 1996, suljetaan Vexalan ja Vassorin konttorit. Lisäksi muutettiin neljän muun konttorin aukio-oloaikoja.

Kun vuonna 1990 palkkalistoilla oli 159 työntekijää, oli vuoden 1996 lopussa määrä 108 henkilöä. Pankki joutui käymään läpi kipeän prosessin. Asiakkaiden määrä lisääntyi kovasti tänä aikana – kuitenkin uusia omistajajäseniä ei juurikaan saatu. Siitä huolimatta jäsenosuusmaksu korotetaan 100 markasta 500 markkaan. Korotuksen myötä aletaan markkinoida omistajajäsenten etuja ja ryhdytään töihin heidän hankkimisekseen.

Vielä vuoden 1996 lopussa on nähtävissä merkkejä kriisistä. Järjestämättömät luotot olivat edelleen 37,1 miljoonaa markkaa ja luottotappiot kohosivat 5,6 miljoonaan markkaan. Ottolainaus laski 2,3 prosenttia ja antolainaus 1,8 prosenttia. Mutta ensimmäistä kertaa viiteen vuoteen Vaa-

● 1987 gick bankens juldonation till Frihetskrigarnas Vårdstiftelse Vasa distrikt, här representerade av ordförande Georg Braxén och kassör Olof Back.

● Vuonna 1987 pankin joululahjoitus myönnettiin Vapaussoturien huoltosäätiön Vaasan piirille, jonka edustajina ovat puheenjohtaja Georg Braxén ja rahastonhoitaja Olof Back.

● Samhällsansvar kan tas på olika sätt. Vasa Andelsbank har stött och stöder unga och gamla, friska och sjuka, idrott och kultur och mycket annat. Vd Nylund sade i en intervju i Andelsbanknytt 2006 bland annat att "jag vågar påstå att vi tar samhällsansvar och följer den filosofi som betonas inom OP-gruppen".

● Yhteiskuntavastuuta voi osoittaa monella tavalla. Vaasan Osuuspankki on tukenut ja tukee nuoria ja vanhoja, terveitä ja sairaita, urheilua ja kulttuuria ja paljoa muuta. Toimitusjohtaja Nylund sanoi Andelsbanknytt-lehdessä vuonna 1996 mm.: "Rohkenen väittää, että me kannamme yhteiskuntavastuuta ja noudatamme toiminnassa sitä filosofiaa, jota OP-ryhmä korostaa."

- Hippo lär ut trafikvett i Vörå centrum.
- Hippo jakaa liikenneoppia Vöyrin keskustassa.

- Vasa Andelsbank var en av huvudsponsorerna för motionsjippot Paradise Lady Run.
- Vaasan Osuuspankki oli pääsponsoreita Paradise Lady Run liikuntatapahtumassa.

- V Ungdomsringens Juniorcup har varit en viktig fotbollsfostrare i Vasanejden, och Vasa Andelsbank gick med som huvudsponsor genast vid starten.

- V:n Ungdomsringen juniorturnaus on ollut tärkeä jalkapallokouluttaja Vaasan seudulla. Vaasan Osuuspankki lähti pääsponsoriksi alusta lähtien.

- Botnia Tractorpullers internationella dragtävling för specialbyggda traktorer stöddes av Vasa Andelsbank.

- Vaasan Osuuspankki antoi tukensa Botnia Tractorpullers -yhdistyksen kansainvälisille erikoisraakenteisten traktorien vetokilpailuille.

- Wasa Sångargille hör till dem som genom åren fått stöd av banken. Här uppträder kören vid bankens 50-årsjubileum 1988 i Vasa stadshus.

- Mieskuoro Wasa Sångargille on vuosien mittaan saanut tukea pankilta. Kuoro esiintymässä pankin 50-vuotisjuhlissa 1988 Vaasan kaupungintalolla.

däremot skedde ingen stor tillströmning av nya ägarkunder. Trots detta besluter banken att höja medlemsinsatsen från 100 mk till 500 mk. Med det här beslutet inleds en satsning på att marknadsföra förmånerna för ägarkunderna och en aktiv värvning av nya ägarkunder startar.

Synliga spår av krisen fanns kvar vid utgången av 1996. De oreglerade krediterna uppgick fortfarande till 37,1 miljoner mk och kreditförlusterna steg till 5,6 miljoner mk. Inlåningen minskade med 2,3 procent och utlåningen med 1,8 procent. Men för första gången på fem år kunde Vasa Andelsbank redovisa en rörelsevinst, 3,6 miljoner mk. Under samma tidsperiod sjönk omsättningen från 164,2 miljoner mk år 1992 till 123 miljoner mk år 1996.

Det förs flera intressanta diskussioner under 1990-talets första år – till stor del initierade av bankkrisen.

Redan i slutet av 80-talet görs de facto ett utspel om strukturrationalisering inom andelsbanksrörelsen i Österbotten. Kaj Skåtar kommenterar förslaget på ledarplats i Andelsbanknytt 4/89 med, att han personligen inte trodde att bankerna helt reservationslöst skulle acceptera samgångsförslaget. Målet var att skapa en enda bank i den svenskösterbottniska kustregionen. I februari 1990 samlades företrädarna för andelsbankerna i Vasa för att diskutera storbanken. Det fanns inget förslag som kunde omfattas av alla och samgångsdiskussionen rann så småningom ut i sanden.

Sommaren 1990 inleddes en följetong om Sydbottens Andelsbank i Kristinestad då andelsbankerna i Kauhajoki, Pöntäne, Östermark och Bötom planerade en samgång tillsammans med Sydbottens Andelsbank. Fusionen genomfördes,

san Osuuspankin tulos näytti liikevoittoa: 3,6 miljoonaa markkaa. Samaan aikaan liikevaihto laski vuoden 1992 164,2 miljoonasta markasta vuoden 1996 123 miljoonaan markkaan.

1 1990-luvun ensimmäisistä vuosista käydään edelleen pankkikriisin innoittamaa keskustelua.

Jo 1980-luvun lopulla käydään keskusteluja Pohjanmaan rannikkoalueen osuuspankkien rakenneuudistuksesta. Kaj Skåtar kommentoi ehdotusta Andelsbanknytt-lehden numeron 4/89 pääkirjoituksessa todeten, että hän ei henkilökohtaisesti uskonut, että pankit varauksetta hyväksyisivät yhdistymisesityksen. Tavoitteena oli luoda yksi ainoa pankki Pohjanmaan ruotsinkieliselle rannikolle. Helmikuussa 1990 osuuspankkien edustajat kokoontuivat Vaasaan keskustelemaan suurpankista. Mikään ehdotuksista ei kelvannut kaikille ja vähitellen yhdistymiskeskustelut kuivuivat kokoon.

Kesällä 1990 nousi Kristiinankaupungissa esiin suomenkielisten osuuspankkien yhdistymiskysymys, kun Kauhajoen, Pöntäneen, Teuvan ja Karijoen osuuspankit suunnittelivat yhdistymistä Suupohjan Osuuspankkiin. Yhdistyminen toteutui, mutta Kristiinankaupungissa tehty päätös herätti vilkkaan keskustelun osuuspankkiväen kesken ja lehdistössä.

Tämä fuusio oli takaisku Vaasan Osuuspankille. Pankki oli suunnitellut jatkavansa laajentumista Närpiöstä etelään päin. ”Tässä kohtaa epäonnistuimme”, Skåtar toteaa.

Vuonna 1991 keskustellaan ”rannikkomakkarasta” eli mallista, jonka mukaan kaikki Pohjanmaan ja Etelärannikon ruotsinkielisten Osuuspankkiliittojen pankit kiireesti yhdistyisivät ja perustaisivat pääkonttorin Helsinkiin. Taas oli

men Kristinestadsbeslutet att välja en samgång med andelsbankerna i finska Sydösterbotten i stället för med Vasa Andelsbank debatterades livligt bland andelsbanksfolket och i tidningsspalterna.

Den här samgången var ett bakslag för Vasa Andelsbank. Banken hade planerat att fortsätta söderut från Närpes. Skåtar konstaterar kort att ”här misslyckades vi”.

1991 diskuteras ”kustkorven”, eller en modell som innebar att samtliga banker inom Österbottens och Sydkustens Andelsbanksförbund i skyndsam ordning borde gå samman och dessutom grunda ett huvudkontor i Helsingfors. Igen var det Vasa Andelsbanks vd som stack ut hakan. I bakgrunden fanns behovet att få en tillräckligt stark enhet för att kunna trygga den svenskspråkiga servicen inom andelsbanksgruppen.

Språkfrågan är ännu i dag en angelägen sak för de svenskspråkiga andelsbankerna menar revisor Birger Wiik.

”Andelsbanksrörelsen i Finland är väldigt finskspråkig och det har vi påtalat ända upp till Andelsbankscentralen. Informationen kommer först på finska och misstag kan ske då alla anställda i Vasa Andelsbanks vidsträckta kontorsnät inte är så starka på det finska språket. Här var Kaj Skåtars arbete i de centrala organen väldigt viktigt. Det vet jag väldigt bra, eftersom jag är revisor också i en del andra andelsbanker och vet hur de lutar sig mot Vasa Andelsbank.”

I en intervju i Vasabladet lyfter Skåtar redan 1990 fram en idé om en regional affärsbank som skulle kunna motarbeta kapitalflödet till Helsingfors. Förslaget byggde på att andelsbankerna och sparbankerna skulle gå ihop. Enligt banklagen var en samgång inte möjlig, men Skåtar ansåg att det skulle vara möjligt att kringgå lag-

likkeellä Vaasan Osuuspankin toimitusjohtaja. Taustalla oli tarve saada aikaan riittävän vahva yksikkö turvaamaan ruotsinkielinen palvelu osuuspankkiryhmässä.

Kielikysymys on tilintarkastaja Birger Wiikin mielestä nykyäänkin tärkeä.

”Suomen osuuspankkiliike on hyvin suomenkielinen, mistä me kyllä olemme muistuttaneet aina Osuuspankkikeskusta myöten. Informaatio tulee ensin suomeksi josta syystä virheitä voi tulla, sillä kaikki Vaasan Osuuspankin laajan konttoriverkon työntekijät eivät osaa tarpeeksi hyvin suomea. Tässä asiassa Kaj Skåtarin työ keskuhallinnossa oli valtavan tärkeää. Tunnen asian hyvin, koska olen tilintarkastajana myös muutamissa muissa osuuspankeissa ja tiedän kuinka ne ovat kallellaan Vaasan Osuuspankkiin päin.”

Eräissä Vasabladetin haastattelussa Skåtar nostaa jo 1990 esiin ajatuksen alueellisesta liikepankista, joka patoaisi pääomavirtaa Helsinkiin. Lähtökohtana oli, että osuuspankit ja säästöpankit yhdistyisivät. Pankkilain mukaan se ei olisi ollut mahdollista, mutta Skåtarin mielestä lain kiertäminen olisi ollut mahdollista. Hän totesi tosin epäilevänsä ehdotuksensa olevan niin vallankumouksellinen, että häntä paheksuttaisiin jonkin aikaa omassakin hallintoneuvostossa. Syksyllä 1991 asia nousee taas esiin. Silloin keskustelu vie asiaa eteenpäin niin pitkälle, että Skåtaria pyydetään puhujaksi säästöpankkien edustajille eräseen kokoukseen Vaasaan.

”Näin mihin Säästöpankki Suomi oli ajautumassa ja olin tehnyt laskelmia, millainen pankista tulisi. Ajatukseni pohjalaisesta pankista Pietarsaaresta Närpiöön oli aivan uusi. Minulla ei ollut kuitenkaan tietoa säästöpankkiryhmän tilanteesta. Tilaisuuden jälkeen tuli Pietarsaaren Depositin puheenjohtaja luokseni ja sanoi ajatukseni olevan

● När bankkrisen var över hade torgbilden i Vasa förändrats. Alla andra bankskyltar utom andelsbankens försvann, eller fick nya namn.

● Pankkikriisin jälkeen oli Vaasan torinäkymä muuttunut. Osuuspankkia lukuun ottamatta kaikkien muiden pankkien kyltit olivat hävinneet tai niihin oli tullut uusi nimi.

stiftningen. Han konstaterade dock att han misstänkte, att förslaget var så rabulistiskt att han till och med i det egna förvaltningsrådet skulle vara mindre rumsren en tid framöver. Hösten 1991 lyfts tanken igen fram på bordet. Den diskussionen leder vidare och gick så pass långt, att Kaj Skåtar inbjöds att hålla ett tal för sparbanksrepresentanter på ett möte i Vasa.

”Jag såg vart Sparbanken Finland var på väg och jag hade gjort beräkningar på hur banken skulle se ut. Min tanke innebar någonting helt

hyvän, men att olin liian myöhään liikkeellä. Juna oli jo mennyt Depositin kohdalta. Pian sen jälkeen julkistettiin Depositin liittyminen Säästöpankki Suomeen. Sitä paitsi myöhemminhän kävi ilmi, että monet Pohjanmaan säästöpankeista – niin kuin osuuspankeistakin – oli vahvoja ja kykeni säilyttämään itsenäisyytensä. Markkinajohdaja Vaasassa eli Vaasan Säästöpankki valitsi liittymisen liikepankki Aktiaan, joka rakentui Helsingfors Sparbankin ympärille. Se oli suurelta osalta ulkomaalaisomisteinen”, sanoo Skåtar.

nytt med en österbottnisk bank från Jakobstad till Närpes. Jag var dock inte informerad om läget inom sparbanksgruppen. Efter informationen kom ordföranden i Deposita i Jakobstad fram till mig och sade att tanken är riktig, men att jag var för sent ute. Tåget hade redan gått för Depositans del. Kort därefter offentliggjordes Depositans uppgång i Sparbanken Finland. Dessutom visade det ju sig senare att många av de lokala sparbankerna, liksom andelsbankerna, i Österbotten var starka och bevarade självständigheten. Marknadsledaren i Vasa, Vasa Sparbank, valde en uppgång i affärsbanken Aktia, en bank uppbyggd kring Helsingfors Sparbank och med stort utländskt ägande”, säger Skåtar.

Skåtar fick bra flankstöd i den egna banken. Förvaltningsrådets ordförande Håkan Malm berättar att han vid en träff med Scab-ledningen hade föreslagit, att de skulle undersöka möjligheten. Svaret blev att han var välkommen till sparbanksrörelsen. Kort därefter gick det som det gick med sparbanken, konstaterar Malm.

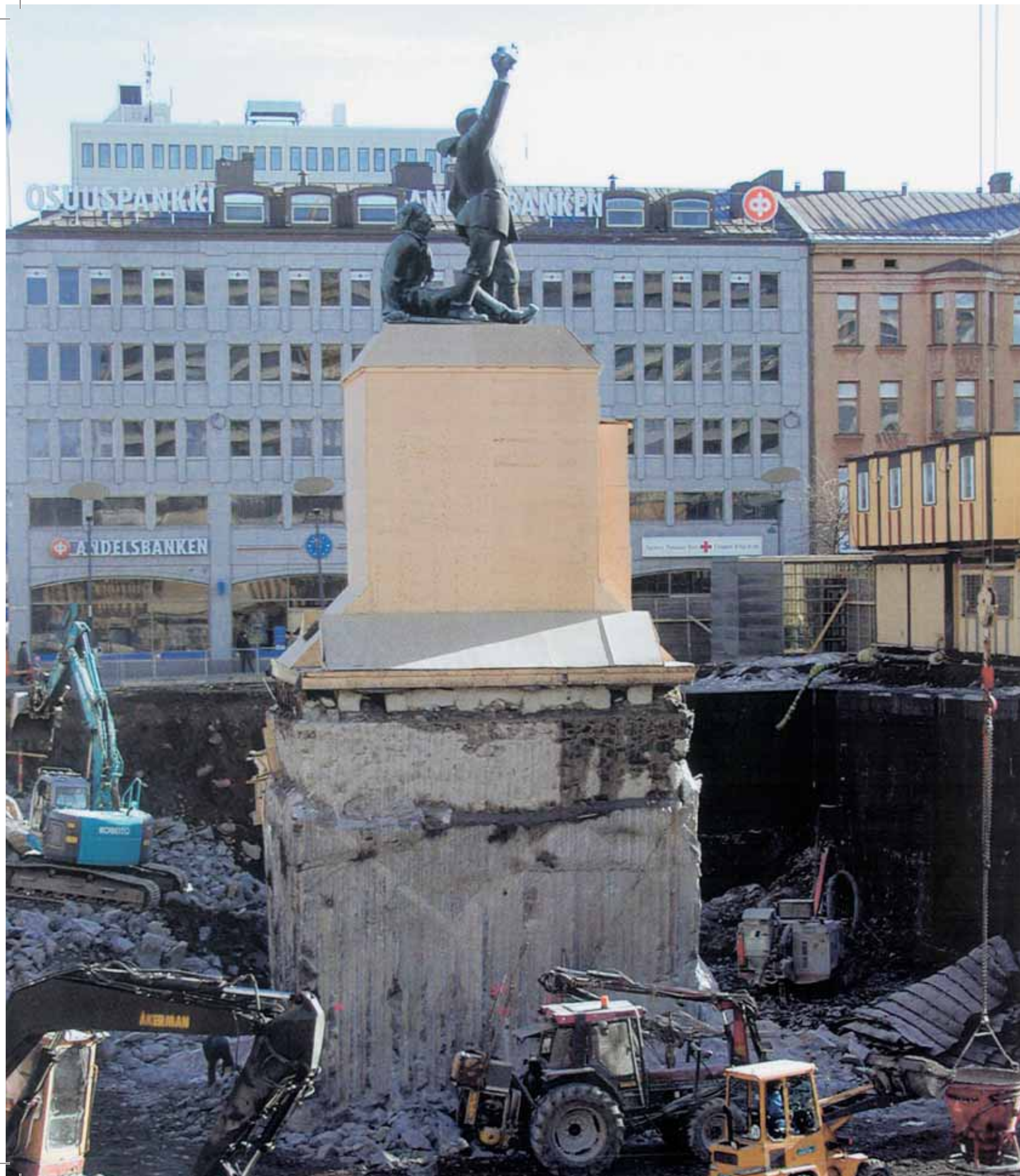
Också Staffan Teir ansåg att idén var bra. Ideologiskt står sparbanks- och andelsbanksmänniskorna nära varandra. Skultars förslag ha haft framgång skulle en mycket stark österbottensk aktör ha grundats.

”Vi borde ha reagerat tidigare, men vi visste inte hur illa ställt det var”, säger Teir.

Skåtar sai vahvan tuen taakseen omassa pankissa. Hallintoneuvoston puheenjohtaja Håkan Malm kertoo, että hän kerran SKOP:n johtotavateissaan esitti, että he selvittäisivät näitä mahdollisuuksia. Vastaukseksi hän sai olevansa tervehtullut säästöpankkiin. Pian sen jälkeen säästöpankeille kävi niin kuin kävi, toteaa Malm.

Myös Staffan Teirin mielestä idea oli hyvä. Ideologisesti säästöpankki- ja osuuspankkiväki ovat lähellä toisiaan. Jos Skåtarin ehdotus olisi menestynyt, olisi perustettu voimakas pohjalainen toimija.

”Meidän olisi pitänyt reagoida aikaisemmin, mutta emme tienneet, kuinka huonosti asiat olivat”, sanoo Teir.

1997–

Framtiden ser ljus ut

Slutet av 90-talet karakteriseras av den högkonjunktur, som inleddes med uppsvinget för exportindustrin redan 1993. Sysselsättningsläget var långt ifrån bra, men förbättrades år för år. Detta påverkade naturligtvis Vasa Andelsbanks verksamhet på ett gynnsamt sätt. Prisnivån på mink- och rävsinn, inom den för andelsbanken så viktiga pälsdjursnäringen, var också god under många år och någon djupare svacka likt dem på 80-talet har näringen inte behövt uppleva. Däremot några verkligt starka år, vilket fick till exempel Hufvudstadsbladet att 2002 sätta rubriken ”Farmer ger klirr i kassan” när tidningen redovisade för Vasa Andelsbanks resultat år 2001.

IT-bubblan som sprack och den nya världsbilden, som terroristattacken den 11 september 2001 på World Trade Center ledde till, gjorde att produktionsmaskinerna hostade till något i

Tulevaisuus näyttää valoisalta

1990-luvun loppuvuosille löi leimansa korkeasuhdanne, joka alkoi vientiteollisuuden noususta jo 1993. Työllisyystilanne ei ollut tyydyttävä, mutta se parani vuosi vuodelta. Tämä kehitys vaikutti luonnollisesti Vaasan Osuuspankin toimintaan suotuisasti. Myös Vaasan Osuuspankin kannalta niin tärkeä minkin- ja ketunnahkojen hintataso oli monena vuonna hyvä eikä turkistarhaajien ole tarvinnut kokea uusia sellaisia taantumia kuin 1980-luvulla oli. Sen sijaan on nähty todella vahvoja vuosia niin kuin vuonna 2002, jolloin Hufvudstadsbladet otsikoi: ”Tarhat kilkattavat rahaa kassaan” uutisoidessaan pankin edellisen vuoden tilinpäätöksen tulosta.

IT-kuplan puhkeaminen ja World Trade Centeriin 11.9.2001 kohdistuneesta terroristiuhkuksesta syntynyt uusi maailmankuva saivat tuotantokoneiston kangertelemaan muutamia vuosia. Pankeissa se nähtiin vähentyneenä kiin-

ett par års tid. I bankerna märktes det i ett sjunkande intresse för aktier och värdepapper, men för resultatutvecklingen som helhet var effekterna marginella.

Millennieskiftet klarade andelsbanken, liksom bankvärlden i övrigt, utan problem trots den oro över datatekniken som förekom. Förberedelserna inför övergången till euron år 2002 förorsakade däremot mycket merarbete.

Ett klart förbättrat sysselsättningsläge, en fortsatt stark högkonjunktur och den stabilitet som euron gett valutapolitiken har förändrat bankvärlden under 2000-talet. Vi har fått vara med om en lägre och stabilare räntenivå än landet någonsin tidigare upplevt. Från och med oktober 2005 har räntorna dock höjts flera gånger. Den skärpta konkurrensen har dessutom sänkt räntemarginalerna till en nivå som skulle ha fått gårdagens bankdirektörer att blekna.

Efter 27 år i bankens ledning kunde Kaj Skåtar i sitt sista bokslut år 1998 glädja sig åt Vasa Andelsbanks bästa resultat genom tiderna. Endast fyra år efter att man tvingades sälja huvudkontoret. Och endast drygt två år efter att det i december 1995 hade spritts rykten om att Vasa Andelsbank, på grund av sin dåliga ekonomi, skulle spjälkas mellan Pedersörenejdens Andelsbank och Seinäjoen Seudun Osuuspankki. Då redan var andelsbankens utveckling så pass positiv att Skåtar med tillförsikt kunde svara, att det inte var någon hemlighet att banken gjort dåliga resultat, men att man skulle reda upp det med egna medel. Ett drygt år senare var optimismen ännu tydligare, när han i samband med bokslutsrapporteringen för 1996 framhöll att efter sju magra år ser framtiden ljus ut.

I 1998 års verksamhetsberättelse skriver Skåtar

nostuksena osakkeisiin ja arvopapereihin, mutta vaikutukset tuloskehitykseen olivat kokonaisuuden kannalta marginaaliset.

Vuosituhanen vaihtumisesta osuuspankki niin kuin muukin pankkimaailma selviytyi ongelmitta, vaikka tietotekniikan riskeistä oltiinkin oltu huolestuneita. Sen sijaan valmistautuminen euroon vuonna 2002 aiheutti paljon lisätyötä.

Selvästi parantunut työllisyystilanne, jatkuva korkeasuhdanne ja euron valuuttapolitiikkaan tuoma vakaushanne ovat muuttaneet pankkimaailmaa 2000-luvulla. Olemme nyt kokeneet matalampien ja vakaampien korkojen ajan kuin koskaan maassamme on ollut. Lokakuusta 2005 lähtien ovat korot tosin nousseet monta kertaa. Kiihtynyt kilpailu on lisäksi laskenut korkomarginaalin tasolle, joka olisi saanut eilispäivän pankinjohtajat kalpenemaan kauhusta.

27 vuoden johtajakauden jälkeen Kaj Skåtar saattoi viimeisessä, vuoden 1998 tilinpäätöksessään iloita Vaasan Osuuspankin kautta aikojen parhaasta tuloksesta; vain neljä vuotta sen jälkeen, kun pääkonttori oli ollut pakko myydä. Ja vain runsaat kaksi vuotta sen jälkeen, kun joulukuussa 1995 oli liikkeellä huhu, että Vaasan Osuuspankki jouduttaisiin huonon taloudellisen tilanteensa takia jakamaan Pietarsaaren Seudun Osuuspankin ja Seinäjoen Seudun Osuuspankin kesken. Jo silloin oli osuuspankin kehitys niin myönteistä, että Skåtar saattoi luottavaisena vastata, ettei ollut mikään salaisuus, että pankki oli tehnyt huonoja tuloksia, mutta vaikeuksista pystytään selviytymään omin varoin. Runsa vuosi sen jälkeen oli optimismi vielä näkyvämpää, kun hän vuoden 1996 tilinpäätöstä esitellessään sanoi seitsemän laiha vuoden jälkeen tulevaisuuden näyttävän valoisalta.

● År 1997 hade banken efter 60 års verksamhet mindre än 4 000 ägarkunder. I juni 2001 blev Teija Rantala bankens ägarkund nummer 10 000. I samband med andelsbanksveckans öppningsfest i Botniahallen premierades hon av vd Ulf Nylund. I bakgrunden chefdirektör Antti Tanskanen från ABC.

● Vuonna 1997 pankilla oli 60 vuoden toiminnan tuloksena alle 4 000 omistajajäsentä. Kesäkuussa 2001 Teija Rantalasta tuli 10 000:s omistajajäsen. Botniahallissa pidetyssä osuuspankkiviikon avajaisjuhlassa toimitusjohtaja Ulf Nylund palkitsi hänet. Taustalla pääjohtaja Antti Tanskanen Osuuspankkikeskuksesta.

att han med glädje och stolthet kan konstatera att tillsammans med personalen och förtroendemannaledningen har målen som uppställts för året uppnåtts.

”Trots 90-talets svårigheter har vår bank ett grundmurat förtroende bland kunderna och ägarna/medlemmarna. Ett påtagligt bevis för detta är att bankens soliditet kunde stärkas med 26,5 Mmk tilläggsandelar. Vi har tillsammans byggt upp en stark lokalbank, som i dag täcker största delen av den österbottniska kustre-

Vuoden 1998 toimintakertomuksessa Skåtar kirjoittaa, että hän ilolla ja ylpeydellä voi todeta, että yhdessä henkilökunnan ja luottamushenkilöiden kanssa on asetetut tavoitteet saavutettu.

”Huolimatta 90-luvun vaikeuksista asiakkailta ja omistajilla/jäsenillä on kivenkova luottamus pankkiimme. Konkreettinen todiste siitä on se, että olemme voineet vahvistaa vakavaraisuuttamme 26,5 miljoonan markan lisäosuuksilla. Olemme yhdessä luoneet vahvan paikallispankin, joka kattaa nykyään suu-

gionen. Och det bästa av allt är att bankens ekonomi är på en sund basis och därifrån är det lätt att fortsätta utvecklingsarbetet.”

Här lämpar det sig väl att låta vd Skåtar, vice vd Björk och revisor Wiik att med tio års distans göra en sista återblick på de svåra åren. De är synnerligen eniga om att liberaliseringen av kapitalet 1986-87, när kapitalströmmarna från utlandet släpptes fria, gjorde att alla drogs med i malströmmen. Övervakningsåtgärderna, som de statliga finansmyndigheterna införde, kom alltför sent.

”God morgon yxskaft! Den skärpta kontrollen, som Finlands Bank, Finansinspektionen och andra myndigheter införde, kom tio år för sent. Skulle den ha kommit tidigare skulle bankerna, företagen och enskilda ha besparats mycket lidande. Kontrollen i dag är av en helt annan kaliber och människor, som var med under de här åren, gör inte samma misstag en gång till. Men det kommer nya människor, som ska visa framfötterna, och den konkurrenssituation som finns nu innebär en viss risk, även om det skall till mycket i bankverksamheten för att den inte ska gå ihop. Detta förutsatt att man kan hålla kreditförlusterna i styr”, varnar Birger Wiik.

Anders Björk konstaterar att de skärpta kraven, som kom när Finansinspektionen vaknade, betydde att allt skulle ställas till rätta på kort tid. Banken blev en knapp i ett spel, där reglerna ändrades lite för snabbt för att banken skulle hinna med. Björk pekar på ytterligare två faktorer, som hjälpte till att styra den ekonomiska utvecklingen i landet mot avgrunden. Dels att den stabilitet i ränteutvecklingen som man trodde på inte fanns och dels på den märkliga valutakurspolitiken, som ledde till en devalvering som

rimman osan Pohjanmaan rannikkoseudusta. Kaikkein parasta on se, että pankin talous on terveellä pohjalla ja siitä on helppo lähteä jatkamaan kehittämistyötä.”

Tässä kohdassa sopii hyvin antaa toimitusjohtaja Skåtarin, varatoimitusjohtaja Björkin ja tilintarkastaja Wiikin tarkastella vaikeita vuosia viimeisen kerran, 10 vuoden etäisyydeltä. He ovat aivan yhtä mieltä siitä, että pääomien vapauttaminen 1986-87, kun ulkomainen pääoma päästettiin vapaasti virtaamaan maahan, aiheutti sen, että kaikki tempautuivat mukaan kurimukseen. Valtion finanssiviranomaisten valvonta käynnistyi aivan liian myöhään.

”Hyvää päivää kirvesvartta! Tiukentunut Suomen Pankin, rahoitustarkastuksen ja muiden viranomaisten valvonta tuli 10 vuotta liian myöhään. Jos se olisi otettu käyttöön aikaisemmin, pankit, yritykset ja yksityiset olisivat säästyneet monilta murheilta. Nykypäivän valvonta on aivan eri luokkaa eivätkä noina vuosina mukana olleet tee samaa virhettä uudestaan. Mutta sitten tulee uusia ihmisiä, joilla on näyttämisen halua ja nykyinen kilpailutilanne aiheuttaa riskin, vaikka paljon pitäisi mennä pieleen, jotta se toteutuisi. Luottotappiot tulee kuitenkin pitää kurissa”, varoittaa Birger Wiik.

Anders Björk toteaa, että rahoitustarkastuksen herättyä päätetyt tiukennetut vaatimukset piti panna täytäntöön lyhyessä ajassa. Pankista tuli nappula pelissä, jonka säännöt muuttuivat vähän liian nopeaan, jotta olisi ehditty mukaan. Björk viittaa vielä kahteen tekijään, jotka myötävaikuttivat siihen, että maan talouskehitys ajautui karille. Ensiksi, vakaana pidettyä korkokehitystä ei ollutkaan, ja toiseksi kummallinen valuuttakursipolitiikka johti niin suureen devalvointiin, et-

- *Chefdirektör Matti Vanhala, Finlands Bank, höll festtalet när banken stod värd för öppningen av den riksomfattande Andelsbanksveckan 2001.*
- *Suomen Pankin pääjohtaja Matti Vanhala oli juhlapuhujana, kun pankki isännöi valtakunnallisen osuuspankkiviikon avajaisia vuonna 2001.*

- *Vd Harri Niemelä presenterar Vaasa Engineering för Reijo Karhinen, Lars-Johan Lindqvist, Antti Tanskanen och Mikko Sirkka.*

● *Toimitusjohtaja Harri Niemelä esittelee Vaasa Engineering'iä Reijo Karhiselle, Lars-Johan Lindqvistille Antti Tanskaselle ja Mikko Sirkalle.*

- En fartfylld dansgrupp i bankens färger under ledning av Mia Wiik ingick i festprogrammet.

- Juhlan ohjelmaan kuului vauhdikas tanssiesitys. Pankin väreissä esiintynyttä ryhmää johti Mia Wiik.

- 4 000 ägarkunder var närvarande vid öppningsfesten i Botniahallen i Korsholm och många av dem trivdes på dansgolvet.

- 4 000 omistajajäsentä oli paikalla Mustasaaren Botniahallin avajaisjuhlassa. Monet viihtyivät tanssilattialla.

ingen trodde skulle bli så stor.

”Devalveringen 1991 var ett måste för att landet överhuvudtaget skulle få i gång exporten, men devalveringen betydde också att landets utlandsskuld blev 42 procent större och att värdet på egendom gick kähprätt neråt och vi stod utan säkerheter”, analyserar Kaj Skåtar. ”Just i den vevan började Finansinspektionen ställa sådana krav på lönsamhet, soliditet och likviditet som borde ha ställts redan 1986-87. Plötsligt levde vi i ett penninglöst samhälle där ingen vågade göra någonting. Det gjorde att vi hamnade att realisera panter och egendom till sådana priser att vi mådde dåligt. Vi borde ha tagit det med ro, och hållit de svaga krediterna. Nu förorsakade vi oss själva och kunderna stora förluster. Det självförsvar jag byggt upp är att felet inte låg hos oss, även om det måste medges att vi också var för rundhänta – det fanns inte realism i allt vi gjorde.”

Kaj Skåtar gick i pension den 31 augusti 1999 och Ulf Nylund, som i november 1998 valdes till ny verkställande direktör, övertog ledningen den 1 september. Ekonomimagister Nylund kom till Vasa Andelsbank från Okobanken i Stockholm.

Nylund skriver i sin första verksamberättelse att *”Kaj lämnade efter sig ett mycket bra arv i form av en expansiv och lönsam lokalbank. Bankens förtroende bland befolkningen inom vårt verksamhetsområde är starkt, vilket bevisas av att vi senaste år erhöU över 2 000 nya kunder, 2 400 nya medlemmar samt att medlemmarna utökade sina placeringar i andelskapitalet med hela 24,8 Mmk.”*

2 400 nya ägarkunder är den största ökningen under ett verksamhetsår i bankens historia. Ägartillströmningen inleddes med besked 1998

tei sitä kukaan osannut odottaa.

”Vuoden 1991 devalvaatio oli välttämätön vinnin käynnistämiseksi, mutta se merkitsi myös maan ulkomaisen velan kasvamista 42 prosentilla ja omaisuuden arvon romahtamista niin että olimme yhtäkkiä vailla vakuuksia”, Kaj Skåtar analysoi.

”Juuri siinä vaiheessa rahoitustarkastus alkoi esittää sellaisia vaatimuksia kannattavuudesta, vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta, jotka olisi pitänyt määrätä jo 1986–87. Yhtäkkiä olimme siirtyneet rahattomaan maailmaan, jossa kukaan ei uskaltanut tehdä mitään. Siitä aiheutui, että jouduimme realisoimaan pantteja ja omaisuutta sellaiseen hintaan, joka jätti jälkeensä pahan maun. Meidän olisi pitänyt ottaa tilanne rauhallisesti ja pitää heikot luotot. Nyt aiheutimme itsellemme ja asiakkaillemme suuria tappioita. Minä puolustaudun, ettei syy ollut meidän, vaikka täytyy myöntää, että olimme myös liian avokätisiä – kaikissa tekemisissämme ei ollut realismia.”

Kaj Skåtar jäi eläkkeelle 31. elokuuta 1999 ja Ulf Nylund, joka marraskuussa 1998 valittiin uudeksi toimitusjohtajaksi, astui johtoon 1. syyskuuta. Kauppatieteen maisteri Nylund tuli Vaasan Osuuspankkiin Okobankista Tukholmasta.

Nylund kirjoittaa ensimmäisessä toimintakertomuksessaan: *”Kaj jätti jälkeensä hyvän perinnön, kasvavan ja kannattavan paikallispankin. Toiminta-alueellamme väestön luottamus pankkiamme kohtaan on vahvaa, jota todistaa se, että me saimme viime vuonna yli 2000 uutta asiakasta, 2400 uutta omistajajäsentä sekä se, että asiakkaamme lisäsivät osuuspääomasijoituksiaan peräti 24,8 miljoonalla markalla.”*

2 400 uutta omistajajäsentä on suurin lisäys yhdessä toimintavuodessa pankin historian aikana.

och var oerhört stark åren 1998-2002, men även därefter har Vasa Andelsbank årligen attraherat hundratal nya ägarkunder. År 1997 hade banken endast 3 829 medlemmar/ägarkunder. Tio år senare, den 31.12.2007, hade banken mer än tredubblat antalet till 13 797 ägarkunder.

”Under mina första år i bankens ledning diskuterade vi internt vilka satsningar som hade gjorts på ägarkunder. I slutet av 90-talet hade vi möjligheter att erbjuda förmåner och åren 1999-2002 gjorde vi en kampanj som lyckades utmärkt. Vi hade tidigare inte systematiskt fört fram ägarskap i kunddiskussionerna, men i dag ingår det alltid som en del i diskussionerna med våra kunder. Därtill försöker vi aktivt föra ut vilka ekonomiska förmåner det innebär för den som är ägarkund. Vi har kommit i kapp våra kollegor, men är ännu inte alls i topp inom gruppen”, konstaterar Nylund.

”När det inte lyckas att få kunder att bli medlemmar av ideologiska skäl, måste vi kunna erbjuda dem någonting annat. Bonussystemet, som utvecklats på centralt håll, betyder att våra ägarkunder till och med kan få ut en del av sin införtjänade bonus i pengar”, tillägger Staffan Teir, som fortfarande var styrelseordförande när satsningen förbereddes och sattes i gång.

Den starka satsningen på att få nya ägarkunder till andelsbankerna har varit en viktig del av OP-gruppens strategi sedan slutet av 90-talet. Under åren 2006-2008 förbättras omfånget stegvis så att bonusen år 2008 är dubbelt större än två år tidigare. Det första skedet inföll i februari 2007 när bonusavkastningen till ägarkunderna höjdes med 50 procent. En annan förbättring är att OP-bonus från och med november 2007 också kan användas för betalning av Pohjolas försäkringspremier.

Omistajajäsenten lisääntyminen alkoi vähitellen 1998 ja oli erittäin voimakasta vuosina 1998–2002, mutta sen jälkeenkin Vaasan Osuuspankki on onnistunut vuosittain lisäämään omistaja-jäsenten määrää sadoilla henkilöillä. Vuonna 1997 pankilla oli vain 3 829 jäsentä. Kymmenen vuotta myöhemmin 31.12.2007 pankki oli lähes nelinkertaistanut lukumäärän 13 797 omistajajäseneksi.

”Minun ensimmäisinä johtajavuosinani keskustelimme pankissa, mitä omistajajäsenten hyväksi oli tehty. 1990-luvun lopulla meille tuli mahdollisuksiatarjota etujajakun vuosina 1999–2002 kampanjoimme omistajajäsenyyden puolesta, onnistuimme erinomaisesti. Aikaisemmin ei omistajajäsenyydestä ollut johdonmukaisesti keskusteltu asiakkaiden kanssa, mutta nykyään tämä aihe sisältyy aina käytäviin neuvotteluihin. Lisäksi yritämme aktiivisesti tuoda esiin, mitä taloudellisia etuja omistajajäsenille on tarjolla. Olemme saavuttaneet kollegojamme, mutta emme ole vielä alkuunkaan ryhmän kärjessä”, Nylund toteaa.

”Ellemme onnistu saamaan asiakkaistamme omistajajäseniä ideologisin perusteluin, meillä pitää olla heille tarjolla jotain muuta. Keskushallinnon kehittelemän bonusjärjestelmän mukaan omistajajäsenet voivat jopa saada osan ansaitsemistaan bonuksista rahana”, Staffan Teir lisää. Hänhän oli edelleen hallituksen puheenjohtajana, kun järjestelmä valmisteltiin ja käynnistettiin. 1990-luvun lopulta lähtien on OP-ryhmän strategiassa tärkeänä osana ollut ponnistelu uusien omistajajäsenien saamiseksi osuuspankkeihin. Vuosina 2006 - 2008 laajennetaan etuja asteittain niin, että vuoden 2008 bonukset ovat kaksinkertaiset verrattuna tilanteeseen kaksi vuotta aiemmin. Ensimmäinen muutos ajoittui helmikuuhun 2007 kun omistajajäsenten bonuskertymä nostettiin 50 prosenttia. Toinen parannus on

● Vid HovBörsen arbetade år 1988 från vänster Kim Byholm, Anders Jern, Anita Appelgren och sittande Katarina Kivistö samt Britt-Mari Kronqvist.

● HoviPörssin työntekijöitä vuonna 1988 vasemmalta Kim Byholm, Anders Jern, Anita Appelgren ja istumassa Katarina Kivistö sekä Britt-Mari Kronqvist.

I ett pressmeddelande i augusti 2007 skrev vd Nylund att *"bonus är ett andelsföretags sätt att fördela vinsten på, och ett tack till ägarkunderna för koncentrationen av penningaffärerna. Dessa förmåner har på ett märkbart sätt också påverkat Vasa Andelsbank."*

Satsningen på att få flera ägarkunder prioriteras, men de andra kunderna glöms inte. Nya förmåner, som gynnar andelsbankens alla kunder, har utvecklats och utvecklas. Till de senaste hör

että OP-bonusta voidaan marraskuusta 2007 lähtien käyttää myös Pohjolan vakuutusmaksuihin.

Lehdistötiedotteessaan elokuussa 2007 tj Nylund kirjoitti seuraavasti *"bonukset ovat osuustoiminnallisen yrityksen tapa jakaa voittoa ja kiittää omistajajäseniään asioidensa keskittämisestä. Nämä edut ovat myös vaikuttaneet merkittävästi Vaasan Osuuspankkiin."*

Uusien omistajajäsenten saamiseen on panos-

- År 2000 var det lugnt på placeringsfronten, men Vacon Abp:s aktie-emission i november skapade dock långa köer till Hov-Börsen.
- Vuosi 2000 oli sijoittamisen kannalta hiljainen, mutta Vacon Oyj:n marraskuinen osakeanti synnytti pitkät jonot HoviPörssiin.

Inköpsskydd, som är en samarbetsprodukt med Pohjola, och Plussa-samarbetet med Kesko.

Den långa högkonjunkturen och den oerhört starka bankkonkurrensen har i kombination med en allt större medvetenhet hos kunderna under 2000-talet lett till en förändrad kreditgivning. En annan förändring är att kunderna jämfört med tidigare inte längre är ”banktrogna” – får man ett bättre pris hos konkurrenten är steget till att byta bank inte svårt att ta.

2000-talet har kännetecknats av att efterfrågan på krediter, i synnerhet bostadskrediter, hos privatpersoner växt år för år. Högkonjunkturen har skapat framtidstro. Den låga räntan, som lägst låg referensräntorna under två procent och det var enligt Nylund så sent som 1999 en utopistisk tanke, gjorde och gör kunderna mer benägna att söka större lån. Inte ens det att marknadsräntorna under år 2007 höjdes flera gånger dämpade efterfrågan på bostadskrediter. Den skärpta konkurrensen har lett till att lån beviljats till allt lägre marginaler. När Nylund kom tillbaka till Vasa Andelsbank 1999 låg marginalerna på be-

tettu, mutta ei muitakaan asiakasryhmiä liioin ole unohdettu. Uusia etuja, joista osuuspankin kaikki asiakkaat hyötyvät on kehitetty ja kehitetään edelleen. Viimeisiin kuuluvat Ostoturva, joka on yhteistyötuote Pohjolan kanssa, sekä käynnistetty Plussa-yhteistyö Keskon kanssa.

Pitkä noususuhdanteen aika ja äärettömän tiukka pankkien välinen kilpailu yhdessä asiakkaiden yhä suuremman luottotietoisuuden kanssa ovat 2000-luvulla johtaneet erilaiseen luotonantokäytäntöön. Toinen muutos on, että aikaisempaan verrattuna asiakkaat eivät enää ole ”pankkiuskollisia” – jos asiakas saa kilpailijalta paremman hinnan, ei ole vaikea vaihtaa pankkia.

2000-luvulle on ollut ominaista yksityishenkilöiden luottojen – erityisesti asuntoluottojen – voimakas lisääntyminen vuodesta toiseen. Noususuhdanteen aika on luonut tulevaisuudenuskoa. Matala korkotaso, alimmillaan viitekoroivat alle kahden prosentin, mitä Nylundin mukaan vielä 1999 pidettiin utopistisena tasona, ovat houkutelleet asiakkaita ottamaan suurempia lainoja. Ei edes markkinakorkojen useampi korjaus ylöspäin vuoden 2007 aikana ole rauhoittanut asuntolainojen kysyntää. Lisäksi lainat on myönnetty yhä pienemmillä korkomarginaaleilla kiristyneestä kilpailutilanteesta johtuen. Kun Nylund tuli takaisin Vaasan Osuuspankkiin 1999, olivat asuntoluottojen korkomarginaalit 1,5–2 %:n tienoilla. 2000-luvulla marginaalit ovat romahtaneet ja nyt ne usein ovat selvästi alle yhdenkin prosentin.

”Pankin strategiana ei koskaan ole ollut ykkösija hintakilpailussa. Meidän täytyy osallistua kilpailuun tarjoamalla muita täydentäviä palveluita. Olen usein miettinyt, minne ollaan menossa. Kun olen luullut, että nyt olemme saavuttaneet

● HovBörsens tjänster presenteras på Placering 2002-evenemanget i Vasa stadshus av Fredrik Holm och placeringschef Anders Edman.
● Fredrik Holm ja sijoituspäällikkö Anders Edman esittelevät HoviPörsin palveluja Sijoitus 2002 -tapahtumassa Vaasan kaupungintalolla.

viljade bostadskrediter runt 1,5-2 procent. Under 2000-talet har marginalerna störttykt och marginaler på långt under en procent existerar.

”Bankens strategi har aldrig varit att bli prisledare. Vi måste vara med i konkurrensen och erbjuder andra serviceformer. Jag har flera gånger funderat vart vi är på väg, när jag trott att botten varit nådd och tolv månader senare fått konstatera att marginalen är ännu lägre.”

Allt längre lånetider är ett annat kännetecken som utmärkt 2000-talet. År 1999 låg bostadskrediterna ännu normalt på 15-17 år, men sju år senare är 25 år en mycket vanlig lånetid. En tendens mot att lånetiden blir ännu längre är dessutom märkbar.

Företagssektorn ser helt annorlunda ut på 2000-talet jämfört med slutet av 80-talet fram till 1991-92. Nylund beskriver företagssektorn som mycket försiktig, man har samlat i ladorna och gör kalkyler och riskbedömningar mycket noggrannare än tidigare. Efterfrågan på krediter inom företagssektorn har därför inte varit lika stor som tidigare. I stället har privatkunderna blivit allt viktigare; förutom bostadslån har ef-

pohjan, saan kahtatoista kuukautta myöhemmin huomata, että marginaali on vielä alempana.”

Toinen 2000-luvun piirre on pidentyneet lainajat. Vuonna 1999 oli normaalin asuntoluoton laina-aika 15–17 vuotta, mutta seitsemän vuotta myöhemmin on 25 vuotta aivan tavallinen. Ja vielä on selvästi havaittavissa pyrkimys laina-aikojen edelleen pitenemiseen.

Yrityssektori näyttää tällä vuosikymmenellä ihan erilaiselta verrattuna 1980-luvun loppuun ja seuraavan vuosikymmenen alkuun. Nylund luonnehtii yritysmaailmaa hyvin varovaiseksi. Rahaa on pantu sivuun ja nyt tehdään paljon tarkempia laskelmia ja riskiarvioita kuin aikaisemmin. Yritysluottojen kysyntä ei sen vuoksi ole ollut niin suurta kuin aikaisemmin. Sen sijaan yksityisasiakkaiden merkitys on lisääntynyt; suunnattoman suurta kasvua on tapahtunut asuntolainojen ohella esimerkiksi auto-, vene- ja kulutusluotoissa.

Maa- ja metsätalouden rakennemuutokset yhä suuremmiksi yksiköiksi ovat johtaneet riskialttiisiin taloudellisiin ratkaisuihin. Vaasan Osuuspankissa ovat esimerkiksi suuret sikalahankkeet olleet toistuvasti hallituksessa keskusteltavina.

”Välillä tuntui, että meillä olisi ollut joka viikko käsittelyssä 400 000–700 000 euron taseisia suurhankkeita. Meidän tulee arvioida, millaista kannattavuutta hanke edellyttää, niinpä monissa tapauksissa olemme pyytäneet ja nykyäänkin pyydämme lisätietoja asiakkailta. Lainatarpeet ovat niin suuria, että tarvitaan monia selvityksiä, mutta silti ei ole takeita, ettei joku asia mene vikaan”, Nylund tiivistää pankin varovaisen politiikan. Maatalouden riskialttiutta lisää se, ettei ole pitkäntähtäimen takeita EU:n tukipolitiikan kehityksestä.

Kaksi kertaa vuodessa pankin hallitus käsitte-

● *OP-Privates personal 2007 / OP-Privaten henkilökunta 2007: Villehard Häggblom, Ann-Kristin Doktor, Niclas Widensjö, Anders Edman.*

terfrågan på till exempel bil-, båt- och konsumtionskrediter vuxit oerhört mycket.

Omställningarna inom jord- och skogsbruket med allt större enheter har lett till riskfyllda, ekonomiska satsningar. För Vasa Andelsbank har till exempel stora svinhusbyggen varit ett återkommande diskussionsämne i styrelsen.

”Det fanns en tid när det kändes som om vi skulle ha diskuterat storsatsningar i klassen 400 000 till 700 000 euro varje vecka. Vi måste bedöma vad satsningen kräver för lönsamhet och i många fall har vi begärt och begär fortfarande in tilläggsuppgifter av kunderna. Lånebehoven är så pass stora att det behövs fler utredningar, men ändå finns det inga garantier för att det inte i något fall kan gå fel”, sammanfattar Nylund bankens försiktighet.

lee 20 största velkasitoumusta. Silloin paikalla ovat myös hallintoneuvoston puheenjohtaja, hallintoneuvoston nimeämät tarkastajat ja tilintarkastajat. Tämä tapa otettiin käyttöön pankikriisin jälkeen. Näissä kokouksissa käsitellään osavuositarkastuksia ja lisäksi tarkastellaan talouden tunnuslukuja ja ennusteita.

”Me tilintarkastajat toistelemme aina johtotavattessamme, että huolehtikaa nyt siitä, etteivät vanhat virheet toistu. Kasvun pitää tapahtua tasatahtia kannattavuuden kanssa. Kun mikään ei ole pysyvää, pitää säästää pahojen päivien varalle. Tiedän kokemuksesta, kuinka kaikki voi muuttua. Ostrobotnia Turkis oli vuonna 1979 Suomen kannattavin yritys ja 1980 sama oli Sally-varustamon tilanne. Kymmenen vuotta myöhemmin molemmat olivat kokeneet konkurs-

Han påpekar att riskerna inom jordbruket inte blir mindre av att det saknas långsiktiga försäkringar på hur EU:s stödpolitik till sektorn utvecklas.

Två gånger i året behandlar bankens styrelse de 20 största låneförbindelserna. Då är förvaltningsrådets ordförande, förvaltningsrådets granskare och revisorerna närvarande. Det här förfaringsättet infördes efter bankkrisen. Vid dessa möten går delårsrapporter igenom och dessutom redovisas ekonomiska nyckeltal och prognoser.

”Vi revisorer betonar varje gång vi träffar ledningen, att se nu till att gamla misstag inte upprepas. Tillväxten ska ske så att det finns lönsamhet. Inget är beständigt och det gäller att samla i ladorna. Jag vet av erfarenhet att allt kan ändras. Ostrobotnia Päls var 1979 Finlands lönsammaste företag och 1980 var Sallyrederiet i samma sits. Tio år senare var bägge i konkurs! Med ledningen diskuterar vi mycket hur viktigt det är att det finns resurser och reserver. Då är banken starkare”, säger Birger Wiik och tillägger att revisorerna är de försiktiga parterna, de som bromsar. ”Det måste också finnas någon som gasar på, men man måste komma ihåg att det inte går att växa med våld.”

Nylund har också varnat för utvecklingen. I verksamhetsberättelsen 2004 skriver han bland annat att konkurrensen om kunderna under året fick mönster som till vissa delar påminde om det glada 80-talet. Han betonade att en låg risktagningsnivå hör till bankens riktlinjer. I stället för att sänka marginalerna till det yttersta bör det i kunddiskussioner framhållas den stora fördel och trygghet det innebär, att kunna diskutera med en bank med lokal beslutanderätt. ”*I det långa loppet är det inte enbart marginalen och säkerhetsuppläggen som är gällande, utan bankens övriga*

sin! Keskustelemme johdon kanssa paljon siitä, kuinka tärkeää on, että pankilla on omia varoja ja reservejä. Silloin pankki on vahvempi”, sanoo Birger Wiik ja lisää, että tilintarkastajien tehtävä on olla varovaisia, jarrumiehiä. ”Jonkun täytyy myös painaa kaasua, mutta täytyy muistaa, että väkisin ei voi kasva.”

Nylund on myös varoittanut nykyisestä kehityksen kulusta. Vuoden 2004 toimintakertomuksessa hän kirjoittaa muun muassa, että kilpailu asiakkaista oli joiltain osin muistuttanut iloisesta 80-luvusta. Hän korosti, että pankin ohjenuorana on matala riskinotto. Asiakkaiden kanssa käytävissä keskusteluissa pitää korostaa etua ja turvallisuutta siitä, että asiat hoidetaan pankissa, jossa päätöksenteko tapahtuu paikan päällä; sen sijaan, että lähdettäisiin painamaan marginaaleja äärimmäisen alas. ”*Pitkän päälle eivät ratkaisevia ole vain marginaalit ja vakuudet, vaan yhtä tärkeitä ovat pankin muu tarjonta ja ratkaisut erilaisiin elämäntilanteisiin.*”

Henkilökunnan ja luottamushenkilöiden koulutusta käsitellään toisessa yhteydessä, mutta on kuitenkin syytä tässä vaiheessa kiinnittää huomiota koulutuksen merkitykseen kriisin voittamisessa. Erityisesti internetin myötä käyttöön otetut pankkimaailman muuttuneet työtavat ovat 2000-luvulla asettaneet pankkitoimihenkilöille uusia vaatimuksia ja siten myös tarpeita sisäiselle koulutukselle. Asiakkaiden hoitaessa itse netissä suuremman osan pankkipalveluistaan tulee pankkivirkailijoista yhä enemmän aktiivisia palvelujen myyjiä ja heillä on vähemmän kassaan ja maksuliikenteeseen liittyviä tehtäviä.

Vuoden 1999 toimintakertomuksen teksti soveltuu yhtä hyvin tähänkin päivään: ”*Henkilökunnan koulutukseen on panostettu paljon ja sillä on myös tulevaisuudessa suuri painoarvo toiminnassam-*

erbjudanden och lösningar i livets olika skeenden.”

Utbildningen av personal och förtroendevalda behandlas i ett annat avsnitt. Den starka betoning som funnits på utbildningen efter att krisen övervanns förtjänar dock uppmärksamhet. Det ändrade arbetssättet i bankvärlden, som i synnerhet Internet har lett till, har under 2000-talet ställt nya krav på bankfunktionärerna och därmed även på den interna skolningen. När kunderna själva allt mera sköter sina bankaffärer via nätet, blir banktjänstemännen mer och mer aktiva försäljare av tjänster och allt mindre funktionärer med kassa- och betalrörelseuppdrag.

Det som skrevs i verksamhetsberättelsen 1999 har fortfarande lika stark giltighet: *”Skolningen av personalen är något som satsats på och som även framöver kommer att ha en mycket central roll i vår verksamhet för att vi skall kunna erbjuda medlemmarna och kunderna den bästa möjliga servicen.”*

Åtta år senare skriver vd Nylund: *”Under våren 2007 startade inom banken ett större personalutbildningsprogram. Siktet är inställt på att vi skall klara oss i den allt hårdnande konkurrensen, men även på att kunna betjäna kunderna på ett ännu bättre och sakkunnigare sätt. Jag är övertygad om att de förändringar i arbetssätt vi kommer att genomföra under året främst kommer att gynna våra kunder men också banken som helhet.”*

Ar 2005 genomfördes den dittills tredje största företagsaffären i Finland, när OP-gruppen köpte Pohjola för 2,1 miljarder euro. Med det köpet avbröts gruppens samarbete med försäkringsbolagen Fennia och Lokalförsäkring.

För Vasa Andelsbank har fusionen inneburit ett stort kundtillskott och en förstärkning av placeringsverksamheten. Nylund konstaterar att synergieffekterna av Pohjola-affären ska ses på

me, jotta voimme tarjota jäsenillemme ja asiakkaillemme parhaan mahdollisen palvelun.”

Kahdeksan vuotta myöhemmin Nylund kirjoittaa: *”Keväällä 2007 käynnistettiin pankissa suurehko henkilöstökoulutusohjelma. Tähtäimessä on, että tulemme selviämään yhä kovenevassa kilpailussa, mutta myös, että voimme palvella asiakkaitamme vieläkin paremmin ja asiantuntevammin. Olen vakuuttunut siitä, että vuoden aikana toteutettavat työtapojen muutokset tulevat ensisijaisesti hyödyttämään asiakkaitamme, mutta myös pankkia kokonaisuudessaan.”*

Vuonna 2005 toteutettiin Suomen siihen asti kolmanneksi suurin yrityskauppa, kun OP-ryhmä osti Pohjolan 2,1 miljardilla eurolla. Kaupan myötä päättyi ryhmän yhteistyö Vakuutusyhtiö Fennian ja Lähivakuutuksen kanssa.

Vaasan Osuuspankille fuusio on tuonut paljon uusia asiakkaita ja sijoitustoiminta on vahvistunut. Nylund toteaa, että Pohjola-kaupasta saatavat synergiaedut tulevat näkymään pidemmällä tähtäimellä, mutta jo nyt se antaa pankille hyvät mahdollisuudet uusien asiakkaiden tavoittamiseen. Jo vuonna 2006 päätetystä etujen uudistamisesta hyötyvät sekä Pohjolan vanhat vakuutusasiakkaat että Vaasan Osuuspankin omat asiakkaat. Syksyllä 2006 avattiin OPKK:n uusi kiinteistökeskus ja pankin palvelupiste muutti HS Centerin tiloista vakuutustoiminnan kanssa samaan paikkaan. Synergiahyöty näkyi heti uusina asiakkaina pankille.

Jo maaliskuussa 1988 avattu arvopaperiosasto HoviPörssi on tulevaisuuden kannalta tärkeä. Sitä markkinoitiin sijoittamisen, sijoitusneuvonnan ja oikeudellisten palvelujen asiantuntijana.

”Tekniikan avulla ja suorilla yhteyksillä Helsingissä toimiviin välittäjiin tarjoutuvat mahdollisuudet

Vaasan Osuuspankki - vaasalaisten oma pankki

Keliseänheittäjä
KIRSI AHONEN

Jalkapalloliija
HENRI SCHEVELEFF

Pikkuisista säästöistä kasvaa suuria summia.

Säästäminen sopii kaikille ja kaikkiin elämäntilanteisiin. Pienellä kuukausimaksulla voit aloittaa suuremman unelman - omaksi iloksi ja lapsesi tulevaisuuden hyväksi. Kerro meille Vaasan Osuuspankissa, millaisia tavoitteita Sinulla on, niin me kerromme, mikä lukuisista säästämismahdollisuuksista sopii parhaiten juuri Sinulle.
www.osuuspankki.fi

VAASAN OSUUSPANKKI
100 vuotta tulevaisuudessa

lång sikt, men att det ger banken stora möjligheter att nå ut till nya kunder. Redan 2006 inleddes en satsning med förmåner för både Pohjolas gamla försäkringskunder och Vasa Andelsbanks egna kunder. En ny OPKK Fastighetscentral öppnade och betjäningssättet, som tidigare fanns i HS Center i Vasa, flyttade hösten 2006 in i samma utrymme som försäkringsverksamheten. Här syntes synergieffekterna genast i att banken började få nya kunder.

nopeaan ja varmaan arvopaperikauppaan”, kirjoitettiin saman vuoden toimintakertomuksessa. Alku oli loistava. Maan talous oli vahva ja samaan aikaan suomalaiset tajusivat yhä selvemmin, että rahoista pitäisi saada suurempi tuotto kuin perinteisistä säästöistä oli ollut tapana saada. Tämä ajattelutapa näkyi muissakin kuin HoviPörssin tarjoamissa palveluissa. Määräaikaiset korkeakorkoisemmat tilit olivat esimerkiksi hyvin suosittuja 1980-luvulla.

2.8.1989 rekisteröitiin samanniminen tytäryh-

Som en viktig del av framtiden ses värdepappersavdelningen HovBörsen, som öppnades redan i mars 1988. Då lanserades HovBörsen som expert på placeringar, placeringsrådgivning och juridiska tjänster.

”Med teknikens hjälp och via direktkontakt med förmedlare i Helsingfors ges här möjlighet till snabb och säker värdepappershandel”, skrevs det i verksamhetsberättelsen samma år.

Starten var lysande. Ekonomin i landet var stark, samtidigt som finländarna blev mer och mer medvetna om att pengar borde ge större avkastning än vad man fick via det traditionella sparandet. Den medvetenheten märktes också på andra sätt än via den service som HovBörsen erbjöd. Tidsbundna depositioner med högre ränta var till exempel väldigt populära under 1980-talet.

Den 2 augusti 1989 registrerades ett dotterbolag, som fick samma namn som värdepappersavdelningen, eller HovBörsen Ab. Det bildades för att stöda bankens kapitalanskaffnings- och utlåningsverksamhet. I verksamhetsberättelsen kan vi läsa att HovBörsen bedömdes som ett *”ypperligt instrument för reglering av över- och underlikviditet inom den egna kundkåren samt också för aktivt ’köpande’ av pengar från helt nya källor”*.

Ännu under år 1990 fungerade HovBörsen mer eller mindre enligt planerna. Men 1991 konstaterades det att inköpen och förmedlingen av marknadspengar hade varierat rätt kraftigt under året. Lånevolymen vid årets slut var 42,2 miljoner mark.

1992 var recessionen i Finland ett faktum. Dotterbolaget utvecklades ett par år senare, men namnet HovBörsen lever kvar som namn för huvudkontorets värdepappersavdelning. Under den senare halvan av 1990-talet började intresset för att placera i aktier och fonder åter växa, och

tiö, kuin oli arvopaperiosasto, eli HoviPörssi Oy. Se perustettiin tukemaan pankin pääomanhankintaa ja antolainaustoimintaa. Toimintakertomuksesta on luettavissa, että HoviPörssiä pidettiin *”erinomaisena välineenä oman asiakaskunnan yli- tai alilikviditeetin hallintaan sekä myös erinomaisena keinona rahan ’ostamiseksi’ aivan uusista lähteistä”*.

Vielä vuonna 1990 HoviPörssi toimi suunnitteen suunnitelmien mukaan. Mutta vuonna 1991 todettiin, että markkinarahan osto ja välitys oli vaihdellut suuresti vuoden aikana. Lainamäärä oli vuoden lopussa 42,2 miljoonaa markkaa.

1992 Suomen talous oli taantumassa. Tytäryhtiö lakkautettiin pari vuotta myöhemmin, mutta HoviPörssi on jäljellä pääkonttorin arvopaperiosaston nimenä. 1990-luvun jälkipuoliskolla alkoi kiinnostus osake- ja rahastosijoittamiseen jälleen kasvaa ja toiminta lisääntyi vuosi vuodelta, vaikka HoviPörssin olemassaolo ehdittiin jo kyseenalaistaa.

”1990 kun tulin tehtävääni, oli nähtävissä, että tämä on kasvava toimiala. Suomalaisten olot paranevat ja he tulevat vauraammiksi. Niinpä oli ihan oikein kehittää HoviPörssiä. Satsaus olisi ehkä voinut olla vielä suurempikin”, Ulf Nylund analysoi.

Yhtenä kehittämistoimenpiteenä palkattiin sijoituspäällikkö Anders Edman vuonna 2002. Edman toteaa, että arvopaperikauppa on kokemassa muutoksia.

OKO:n ostettua Vakuutusyhtiö Pohjolan syksyllä 2005 yhdistyivät Pohjolan ja osuuspankin sijoitustoiminnot Vaasassakin. Pohjolan sijoituspäällikkö Simo Vuorenlinna muutti HoviPörssiin jatkaakseen työtään vanhojen asiakkaidensa kanssa. Oltuaan vuoden uudessa tehtävässään Vuorenlinna kertoo, että melkein kaikki hänen

- Andelsbankgruppen firade 100-årsjubileum 2002 och den 27 september bjöds bankens ägarkunder och samarbetspartners till jubileumsfest i Botniahallen. I talarstolen ses ABC:s chefdirektör Antti Tanskanen.

- Osuuspankkiryhmä vietti 100-vuotisjuhliaan vuonna 2002. Pankin omistajajäsenet ja yhteistyökumppanit kutsuttiin juhliin Botniahalliin 27.9. Puhujana on pääjohtaja Antti Tanskanen Osuuspankkikeskuksesta.

- Styrelsens viceordförande Mikko Sirkka, här tillsammans med hustrun Pirjo och lagman Johan Eklund, premierades med riddartecknet av Finlands Vita Ros orden.

- Hallituksen varapuheenjohtaja Mikko Sirkka palkittiin Valkoisen Ruusun ritarikunnan ritarimerkillä, kuvassa yhdessä puolison Pirjon ja laamanni Johan Eklundin kanssa.

verksamheten tog år för år bättre fart även om man hann sätta HovBörsens fortsatta existens under luppen.

”1999 när jag kom, kunde vi se att det här är en bit som växer. Finländarna får det bättre och blir förmögnare och vi gjorde helt rätt som satsade på att utveckla HovBörsen. Satsningen kunde kanske till och med ha varit ännu kraftigare”, analyserar Ulf Nylund.

Som ett led i den satsningen anställdes placeringschef Anders Edman år 2000. Edman konstaterar att värdepappershandeln är en bransch i förändring.

I och med att försäkringsbolaget Pohjola köptes av OKO hösten 2005, fusionerades Pohjolas placeringsverksamhet även i Vasa med andelsbanken. Pohjolas placeringschef Simo Vuorenlinna flyttade över till HovBörsen för att fortsätta arbetet med sina gamla kunder. Efter ett år hos sin nya arbetsgivare sade Vuorenlinna, att så gott som alla hans gamla kunder hade följt med till HovBörsen. En stor del av dem hade även flyttat över som vanliga bankkunder.

HovBörsen byggdes i tiden upp på att aktiehandeln skulle ske per telefon. Med Internets starka frammarsch är det ett föråldrat koncept. Det finns fortfarande gamla stamkunder som hellre gör sina affärer per telefon, men Edman betonar att det är en verksamhet som försvinner. Nya kunder kräver en helt annan service.

Därför slutfördes år 2006 en utvecklingsprocess, som betyder att den del av placeringsverksamheten som tillhör långtidssparandet flyttades tillbaka till banksalen i huvudkontoret.

”Placeringsrådgivningstjänster som berör placeringsfonder, fortlöpande sparavtal och försäkringar av olika typer skall säljas på bred front över hela banken. Nu finns tre placeringsrådgivare

vanhat asiakkaansa olivat muuttaneet perässä HoviPörssiin. Suuri osa heistä oli myös muuttanut tavalliseksi pankin asiakkaaksi. HoviPörssi oli aikanaan perustettu toimimaan puhelimeen perustuvalla osakekaupalla. Internetin myötä tämä konsepti vanheni. Vieläkin on vanhoja kantaasiakkaita, jotka mieluiten asioivat puhelimitse, mutta Edman korostaa sen olevan katoava toimintatapa. Uudet asiakkaat vaativat aivan toisenlaista palvelua.

Sen vuoksi vuonna 2006 pitkäaikaissäätämiseen liittyvä sijoitustoiminta muutettiin takaisin pääkonttorin pankkisaliin.

”Kaikkien pankissa tulee laajalla rintamalla tarjota sijoitusrahastoja, pitkäaikaisia jatkuvia säästösopimuksia ja erilaisia vakuutuksia koskevia neuvontapalveluja. Nyt meillä on kolme sijoitusneuvojaa, mutta periaatteessa pitää kaikkien pankin virkailijoiden pystyä myymään näitä palveluja”, Edman sanoo.

Omaisuuksienhallinta on edelleen HoviPörssissä. Pankki tekee palvelusopimuksia asiakkaiden kanssa, jotka ovat valmiita maksamaan siitä, että HoviPörssi hoitaa heidän sijoitussalkkuaan.

Fyysisesti HoviPörssi on erillään pankista omalla sisäänkäynnillään Hovioikeudenpuistikon puolella. Toimihenkilöt ovat enemmän konsultteja kuin pankkivirkailijoita.

”Perinteinen ottolainaus ei enää kasva. Tavoitteemme on kehittää HoviPörssiä puhtaan yksityispankin suuntaan, jolloin voimme nopeasti reagoida ja profiloitua julkisuudessa paremmin”, sanoo Edman. Hän saa monelta taholta tukea mielipiteelleen HoviPörssin kehittymisestä yhä tärkeämmäksi. Kaj Skåtar ja Staffan Teir ovat yhtä mieltä siitä, että sijoitustoiminta on vasta puhkeamassa ja he uskovat, että HoviPörssistä tulee jatkossa yhä tärkeämpi. Mennytää aikaa on

- Internationellt kända tenoren Tom Nyman, född i Vasa, deltog i programmet.
- Esiintyjänä oli myös vaasalaissyntyinen, kansainvälisesti tunnettu tenori Tom Nyman.

där, men i princip ska alla anställda inom banken kunna sälja de här tjänsterna”, säger Edman.

Förmögenhetsförvaltningen är kvar i HovBörsen. Avtal görs med personer som har behov av att köpa tjänster och är beredda att betala för att personalen vid HovBörsen bygger upp deras portföljer. De anställda blir mer konsulter än banktjänstemän.

Rent fysiskt är HovBörsen, med egen ingång

- I förgrunden Ilkka "Allan" Niemi och Hippi Hovi i rockgruppen Allan and the Astronauts, som svarade för jubileumsfestens dansmusik.
- Rockyhtye Allan and the Astronauts vastasi merkivuoden juhlan tanssimusiikista, etualalla Ilkka "Allan" Niemi ja Hippi Hovi.

- En färggrann dansgrupp förgyllde många sång- och musiknummer under kvällen.
- Värisk tanssiryhmä elävöitti monia illan laulu- ja musiikkinumeroita.

kotitalouden perinteinen tapa säästää keräämällä kolikot ja pienet setelit kahvipurkkiin ja isot setelit säästötilille.

”HoviPörssin lanseeraus oli vuonna 1988 yksi tapa saada uusia asiakkaita. Sitähän se on vieläkin. Me onnistuimme, kun markkinat olivat kuumenneet 1980-luvun lopulla, mutta 1990-luku oli rankka”, Skåtar toteaa. Myös Nylund myötäilee Edmania: ”HoviPörssi on pankin keihäänkärki.

från Hovrättsplanaden, avskild från banken.

”Den traditionella inlåningen växer inte längre. Vi siktar på att utveckla Hovbörsen i riktning mot en ren privatbank, där vi snabbare kan byta fot och profilera oss bättre”, säger Edman.

Stöd i synen att HovBörsens verksamhet blir allt viktigare får Edman från många håll. Kaj Skåtar och Staffan Teir är överens om att placeringsverksamheten bara är i sin linda och de tror att HovBörsen kommer att spela en allt större roll i framtiden. Det gamla hushållssparandet, när mynt och småsedlar samlades i en kaffeburk och de stora sedlarna sattes in på sparkontot är en svunnen tid.

”Det här var 1988 ett sätt att nå nya kunder. Det är det fortfarande. Det lyckades bra när marknaden boomade i slutet på 80-talet, men 90-talet var tungt”, konstaterar Skåtar.

Stöd får Edman också av Nylund: ”HovBörsen är en spjutspets i banken. Placeringsintresset kommer att öka och vi måste ha experter som kan förvalta kundernas förmögenhet.”

Vilket bekräftas av att sparandet i olika fonder och försäkringar under år 2007, trots oroligheter på aktiemarknaden i slutet av året, ökade med 5,3 procent. Under det 69:e verksamhetsåret ingicks 935 nya sparavtal för fortlöpande fondsparande, vilket är ett nytt rekord för ett kalenderår.

Under år 2007 övergick också Vasa Andelsbank till OP-gruppens koncept under namnet OP-Private, som koncentrerar sig på portföljförvaltning för placeringskunder med större volymer.

Under 2000-talet har Vasa Andelsbank gått mot den allmänna strömmen i bankvärlden när nya kontor har öppnats och gamla har bibehållits.

I mars 2002 öppnade banken för första gången

Sijoitusinnostuksen lisääntyessä tarvitsemme asiantuntijoita, jotka voivat ottaa vastatakseen asiakkaiden omaisuudenhoidon.”

Tämän vahvistaa säästäminen eri rahastoihin ja vakuutuksiin, jotka kasvoivat 5,3 prosenttia vuoden 2007 aikana loppuvuoden osakemarkkinoiden levottomuuksista huolimatta. 69:n toimintavuoden aikana solmittiin jatkuvien rahastosäästöjen osalta 935 uutta säästösopimusta. Tämä on uusi ennätys vuositasolla.

Vaasan Osuuspankki siirtyi myös vuoden 2007 aikana OP-ryhmän varainhoitomalliin nimellä **OP-Private**, jolla keskitytään hoitamaan suurten volyymien sijoitusasiakkaita.

2000-luvulla Vaasan Osuuspankki on kulkenut pankkimaailman yleistä kehitystä vastavirtaan, kun uusia konttoreita on avattu ja vanhat on säilytetty.

Maaliskuussa 2002 pankki avasi ensimmäisen kerran 20 vuoteen uuden palvelupisteen Vaasan Kivihaan Citymarketissa. Tosin se suljettiin jo 2005. Marraskuussa 2003 avattiin palvelupiste Vaasan HS Centerissä, mutta vuonna 2006 se muutti Pohjolan kiinteistöön Hovioikeudenpuistikolla. Nylund kommentoi Kivihaan konttorin sulkemista toteamalla, että markettikonttoreiden aika on ohi.

”Tarvitaan sellaista synergiahyötyä kuin saimme esimerkiksi muuttaessamme palvelupisteen HS Centeristä. Ilman Pohjola-kauppaa olisimme todennäköisesti sulkeneet myös sen palvelupisteen.” Pankilla on edelleen 22 konttoria Vaasan, Närpiön ja Uudenkaarlepyyn kaupungeissa sekä Mustasaaren, Maalahden, Oravaisten ja Vöyri-Maksamaan kunnissa. Vain yksi konttori, Oravaisten Keskisissä, on suljettu 2000-luvulla. Tässä suhteessa Vaasan Osuuspankki eroaa suuresti kil-

● Republikens president förlänade 6.12.2003 marknadsföringschef Bertel Nygård och enhetschef Tor-Erik Hägg med Finlands Vita Ros Ordens medalj av I klass med guld Kors. Förtjänstecken överräcktes av styrelseordförande Lars-Johan Lindqvist och vd Ulf Nylund.

● Tasavallan Presidentti myönsi 6.12.2003 markkinointipäällikkö Bertel Nygårdille ja yksikönpäällikölle Tor-Erik Häggille Valkoisen Ruusun ritarikunnan I luokan kunniamerkin kultaristein. Kunniamerkki luovutti hallituksen puheenjohtaja Lars-Johan Lindqvist ja toimitusjohtaja Ulf Nylund.

på över 20 år ett nytt betjäningsställe i Citymarket i Stenhaga, Vasa. Det stängdes dock redan 2005. I november 2003 öppnades ett betjäningsscenter i HS Center i Vasa och det flyttades 2006 till Pohjolafastigheten på Hovrättsplanaden. När Nylund kommenterar indragningen av Stenhagakontoret, säger han att marktkontorens tid är passé.

”Det måste finnas en synergieffekt typ den vi fick när vi flyttade betjäningsstället från HS Cen-

pailjoistaan, jotka ovat rajusti supistaneet konttoriverkkoaan. Keskushallinto on usein kyseenalaistanut Vaasan Osuuspankin strategian, sillä sen mielestä konttorikohtainen kannattavuus on liian huono.

Sekä toimitusjohtaja Nylund että varatoimitusjohtaja Björk puolustavat voimakkaasti pankin strategiaa ja he ovat johdonmukaisesti tulleet siihen tulokseen, että kaikki sivukonttorit täyttävät tehtävänsä. Kaikki ovat kannattavia ja Vaasan

ter. Utan Pohjola-affären skulle vi sannolikt ha stängt också det betjäningsstället.”

Banken har fortfarande 22 kontor utspridda i städerna Vasa, Närpes och Nykarleby och i fyra landskommuner: Korsholm, Malax, Oravais och Vörå-Maxmo.

Ett enda kontor, Keski, har upphört under 2000-talet och med det avviker Vasa Andelsbank starkt från konkurrenterna, som kraftigt reducerat sin kontorstäthet. Från centralt håll har Vasa Andelsbanks strategi vid flera tillfällen ifrågasatts, då lönsamheten per kontor i gruppledningens ögon sett är för dålig.

Både vd Nylund och vice vd Björk försvarar kraftfullt bankens strategi och säger, att de konsekvent kommit fram till att filialerna fyller sin plats. Alla är lönsamma och Vasa Andelsbank värnar om sina lönsamma bitar.

Någon större förändring i antalet anställda har inte skett. 1997 fanns 102 personer på lönelistan och år 2000 hade banken ännu 100 anställda. Efter det minskade personalstyrkan i medeltal under några år med en person årligen. De senaste åren har inga förändringar skett och vid utgången av år 2007 finns 97 anställda vid Vasa Andelsbank.

Några exakta siffror på Vasa Andelsbanks marknadsandel i det vidsträckta verksamhetsområdet finns inte. Starkast är banken i Nykarleby, där Nylund uppskattar att Vasa Andelsbank har 70-75 procent av marknadsandelarna. I Kimodistrikten – Maxmo, Oravais och Vörå – beräknas banken ha 50-60 procent och i Närpes runt 40 procent. Där konstaterar Nylund att banken är betydligt starkare i Pörtom än i de övriga delarna i staden. I Vasa med omnejd uppskattar Nylund slutligen att banken har omkring 25 procent av marknaden.

Osuuspankki pitää huolen kannattavista osistaan.

Henkilökunnan lukumäärässä ei ole tapahtunut suurempia muutoksia. Vuonna 1997 työntekijöitä oli 102 ja vuonna 2000 vielä 100. Siitä lähtien on henkilökunnan määrä vähentynyt keskimäärin yhdellä henkilöllä vuodessa. Ihan viimeisten vuosien aikana muutoksia ei ole ollut ja vuoden 2007 lopussa on Vaasan Osuuspankin henkilökunnan määrä 97 henkilöä.

Tarkkoja lukuja Vaasan Osuuspankin markkinaosuudesta laajalla toimialueellaan ei ole. Vahvin on pankin asema Uudessakaarlepyyssä, jossa Nylund arvioi markkinaosuudeksi 70–75 %. Kimon piirissä – Maksamaalla, Oravaisissa ja Vöyrissä – arvioidaan pankin osuudeksi 50–60 % sekä Närpiössä noin 40 %. Siellä Nylund toteaa, että pankki on Pirttikylässä selvästi vahvempi kuin kaupungin muissa osissa. Vaasan seudulla Nylund arvioi markkinaosuudeksi 25 %.

Vuodesta 1997 lähtien Vaasan Osuuspankin kehitys on ollut tasapainoista ja vankkaa. Useampaan kertaan on toistettu, että pankki on taas saavuttanut historiansa parhaan tuloksen. Niin tapahtui vuonna 1998, kun liikevoitto nousi 20,8 miljoonaan markkaan, mikä oli runsaat 8 miljoonaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Lisäksi tulokseen sisältyi 0,3 miljoonan markan kertaluontoinen tulo, joka nosti vuoden 1998 voiton 21,1 miljoonaan markkaan. Kaikkien aikojen paras tulos saavutettiin taas vuosina 2000 (25,7 miljoonaa markkaa), 2001 (4,35 miljoonaa euroa), 2003 (5,28 miljoonaa euroa), 2005 (6,06 miljoonaa euroa), 2006 (8,28 miljoonaa euroa) ja 2007 kun liikevoitto periaatteessa jäi edellisen vuoden tasolle, eli 8,3 miljoonaan euroon.

Vuoden 2007 vuosikatsauksessa tj Nylund huo-

● År 2005 hade det gått 50 år sedan andelskassan i Närpes grundades. Från vänster kontorspersonalen Ann-Charlotte Bergfors, Sirpa Svedström, Christina Stenfors, Peter Snickars och Kent-Johan Lindsén.

● Vuonna 2005 oli kulunut 50 vuotta Närpiön Osuuspankin perustamisesta. Konttorin henkilökunta: vasemmalta Ann-Charlotte Bergfors, Sirpa Svedström, Christina Stenfors, Peter Snickars ja Kent-Johan Lindsén.

Från 1997 och framåt har utvecklingen för Vasa Andelsbank varit stabil och trygg. Konstatandet att banken har uppnått tidernas bästa resultat har blivit en positiv följetong. Så skedde 1998 när rörelsevinsten uppgick till 20,8 miljoner mk, vilket var drygt 8 miljoner bättre än föregående år. Dessutom ingick en extraordinär inkomst om 0,3 miljoner mark varför 1998 års vinst uppgick till totalt 21,1 miljoner mk. Tidernas bästa resultat uppnåddes igen åren 2000 (25,7 miljoner mk), 2001 (4,35 miljoner euro), 2003 (5,28 miljoner euro), 2005 (6,06 miljoner euro), 2006 (8,28 miljoner euro) och 2007 när

mauttaa että tulos ei sisällä kertaluonteisia erii kuten tilanne oli vuonna 2006. Pankin näkökulmasta katsottuna vuodesta 2007 tuli näin ollen tuloksellisesti parempi vuosi.

Vuosina 1997 ja 1998 ottolainauksen kasvu oli heikkoa, mutta sen jälkeen vuotuinen kasvu on ollut 5-7 %. Poikkeuksen vahvistaa vuosi 2002, jolloin kasvu oli vain 2,8 % ja vuosi 2007 kun talletukset kasvoivat 8,2 %. Vuoden 2007 lopussa oli pankin taseen loppusumma 473 miljoonaa euroa, josta talletukset yleisöltä oli 391,9 miljoonaa euroa.

Luotonannossa on ollut hiukan enemmän aal-

● Huvudkontoret i kvällsbelysning hösten 2007.

● Pääkonttori iltavalaistuksessa syksyllä 2007.

rörelsevinsten i princip stannade på samma nivå som året innan, eller 8,3 miljoner euro.

I verksamhetsberättelsen för år 2007 påpekar vd Nylund att resultatet inte innehåller poster av engångsnatur vilket var fallet 2006. Följaktligen blev år 2007 resultatmässigt ett bättre år sett ur ett bankmässigt perspektiv.

Inlåningsökningen 1997 och 1998 var förhållandevis svag, men har därefter i medeltal rört

toliikettä. Enimmillään luotonanto kasvoi 13 % vuonna 2003 ja vähiten vuosina 2000–01, jolloin se oli viiden prosentin luokkaa. Luottokysynnässä tapahtui hiipuminen vuosina 2004 - 2005 asuntoluottojen jatkuvasta kasvusta huolimatta. Mutta 69:n toimintavuoden aikana luottokäyntä oli kautta linjan hyvä ja nostettujen luottojen volyymi, 139,7 miljoonaa euroa, oli pankin uusi ennätys. Vuoden 2007 lopussa pankin luo-

sig om en årlig ökning mellan 5 och 7 procent. Undantagen som bekräftar regeln var år 2002 när inlåningsökningen uppgick till endast 2,8 procent och 2007 när depositionerna ökade med 8,2 procent. Vid utgången av år 2007 var den sammanlagda upplåningen i banken drygt 473 miljoner euro, varav allmänhetens depositioner uppgick till 391,9 miljoner euro.

Kreditgivningen visar något större fluktuationer. Som mest ökade kreditgivningen med 13 procent år 2003 och som minst åren 2000-2001 när ökningen låg runt fem procent. En nedgång i efterfrågan på krediter skedde igen åren 2004-2005 trots att bostadskrediterna fortsatte att växa. Men under det sextionionde verksamhetsåret var kreditefterfrågan över hela linjen god och volymen på lyfta krediter, 139,7 miljoner euro, var nytt rekord för banken. Vid utgången av år 2007 uppgick bankens krediter till allmänheten till 435,6 miljoner euro. Fortsatt stor efterfrågan på bostadskrediter betyder att dessa den 31.12.2007 uppgick till 241,0 miljoner euro eller 55,3 % av den totala kreditstocken.

1997 var en av bankens huvudmålsättningar att bryta den nedåtgående trend som kreditstocken hade uppvisat sedan 1994. Banken lyckades och den utvecklingen har fortsatt. Vasa Andelsbank är i sin kreditgivning inte lika beroende av centralbanken som några andra storbanker inom OP-gruppen.

Krediter förmedlade ur statens medel har fortsatt att sjunka från slutet av 90-talet då staten i allt större omfattning dirigerat finansieringsstödet till lantbruket via räntestödslån som beviljas ur bankens egna medel.

Bankens egna oreglerade krediter per den 31.12.1997 minskade från årets början med 10,9 miljoner mk och uppgick totalt till 26,2 miljoner

tot yleisölle nousivat 435,6 miljoonaan euroon. Asuntoluottojen suuri kysyntä jatkui ja niiden osuus, 241 miljoonaa euroa, oli 31.12.2007 jopa 55,3 % koko luottokannasta.

Vuonna 1997 yksi pankin päätavoitteista oli katkaista vuodesta 1994 jatkunut luottokannan laskeva suunta. Siinä onnistuttiin ja myönteinen kehitys on jatkunut. Vaasan Osuuspankki ei ole luotonannossaan niin riippuvainen keskuspankista kuin muutamat muut OP-ryhmän suuret pankit.

Valtion varoista välitetyt luotot ovat jatkuvasti vähentyneet 1990-luvun lopulta lähtien, kun valtio yhä suuremmassa määrin on ohjannut maataloustukensa korkotukilainoihin, jotka myönnetään pankin omista varoista.

Pankin omat järjestämättömät luotot 31.12.1997 vähenivät vuoden alusta 10,9 miljoonalla markalla ja olivat 26,2 miljoonaa markkaa. Myönteinen suunta on jatkunut ja järjestämättömiä luottoja ja 0-koron luottoja on vuoden 2007 lopussa 1,5 miljoonaa euroa.

Vakavaraisuussuhde on myös vahvistunut melkein jokaisena vuonna pankkikriisin jälkeen. Vuoden 1997 luku oli 10,87 % ja vuoden 2007 lopussa 18,1 prosenttia.

Kun Vaasan Osuuspankki asettui Alatorille vuonna 1981, se oli vahva rahalaitos suuressa osassa laajaa toiminta-alueitaan mutta edelleen pieni toimija Vaasassa. Tänä päivänä markkinatutkimukset osoittavat Vaasan Osuuspankilla olevan reilut 20 prosenttia Vaasan markkinoista ja se on yksi kaupungin suurimmista pankeista kymmenen joukossa.

Toinen seikka, jonka pankin entiset ja nykyiset johtajat ylpeänä nostavat esiin, on se, että Vaasan Osuuspankki on ainoana jäljellä 1980-luvun

mk. Den positiva trenden har fortsatt och oreglerade krediter eller 0-räntekrediter låg år 2007 på 1,5 miljoner euro.

Soliditeten eller kapitaltäckningsgraden, som man numera använder som term, har också stärkts under så gott som alla år efter att krisen var övervunnen. År 1997 var kapitaltäckningsgraden 10,87 procent och den 31 december 2007 18,1 procent.

När Vasa Andelsbank etablerade sig vid Nedre torget i Vasa 1981 var banken stark i stora delar av sitt vidsträckta verksamhetsområde, men fortfarande en liten aktör i Vasa. I dag visar marknadsundersökningar att Vasa Andelsbank har ordentligt 20 procent av marknaden i Vasa stad och tillhör de tre stora bankerna i staden av totalt tio.

En annan sak som bankens dåvarande och nuvarande ledning inte utan stolthet lyfter fram är att Vasa Andelsbank är den enda av bankerna, som fanns vid torget i Vasa i början av 1980-talet, som är kvar. Namnen på de andra neonskyltarna har bytts ut eller helt försvunnit, medan Vasa Andelsbank är starkare än någonsin. Dessutom är Vasa Andelsbank den enda genuina lokalbanken i Vasa stad.

”Det finns en viss kontinuitet i vår verksamhet” sammanfattar Anders Björk när han blickar ut över torget i Vasa och ser en syn, som ingen förmodligen ens tänkte i sina vildaste drömmar för 70 år sedan.

Tidigare styrelseordföranden Staffan Teir är övertygad om att Vasa Andelsbanks tillväxt i staden inte stannar vid nuläget: ”Det här är bara början. Det är i Vasa tillväxten sker och som den enda lokalbanken i staden har vi utan vidare ett försprång gentemot konkurrenterna.”

alussa Vaasan torilla olleista pankeista. Neonvalloissa nimet ovat vaihtuneet tai ovat kokonaan hävinneet, kun taas Vaasan Osuuspankki on vahvempi kuin koskaan. Sen lisäksi Vaasan Osuuspankki on ainoa aito kaupungissa perustettu paikallispankki.

”Toiminnassamme on tiettyä jatkuvuutta”, tiivistää Anders Björk katsellessaan Vaasan torin yllä näkyä, jota tuskin kukaan villeimmissä kuvitelmissaan osasi haaveilla 70 vuotta sitten.

Entinen hallituksen puheenjohtaja Staffan Teir on vakuuttunut siitä, että Vaasan Osuuspankin kasvu ei pysähdy nykyiseen: ”Tämä on vain alkua. Nimenomaan tänne Vaasaan kasvu keskittyy ja kaupungin ainoana todellisena paikallispankkina meillä on etulyöntiasema kilpailijoihimme verrattuna.”

De förtroendevalda – ett starkt stöd för personalen

”De förtroendevalda är mycket goda ambasadörer för oss där de bor och verkar. Det finns mycket kunniga människor som känner till det egna områdets befolkning, dess styrka och möjligheter. De marknadsför banken och det är ett av bankens framgångskoncept.”

Orden fällt av vice vd Anders Björk. En av hans arbetsuppgifter är att hålla kontakt med de förtroendevalda, som alltid har haft en viktig ställning inom hela andelskasserörelsen / andelsbanksgruppen.

Inom Vasa Andelsbank verkar närmare 150 förtroendevalda. Namnen på förtroendeorganen har varierat under årens lopp – enligt gällande stadgar verkar de inom lokalstyrelser, fullmäktige, förvaltningsråd och styrelse.

När Karl-Johan Ahlbäck 1937 påbörjade arbe-

Luottamushenkilöt – vahva tuki henkilökunnalle

”Luottamushenkilöt ovat meille oikein hyviä sanansaattajia kotiseudullaan ja toimintaympäristössään. He ovat hyvin kyvykkäitä ihmisiä, jotka tuntevat alueensa asukkaat, sen voimavarat ja mahdollisuudet. He markkinoivat pankkia, mikä on yksi pankin menestystekijöistä.” Luonnehdinta on varatoimitusjohtaja Anders Björkin. Yksi hänen tehtävistään on yhteydenpito luottamushenkilöihin, joilla on aina ollut osuuskassaliikkeen / osuuspankkiryhmän toiminnassa tärkeä asema.

Vaasan Osuuspankilla on lähes 150 luottamushenkilöä. Luottamusmieselinten nimet ovat vuosien mittaan vaihdelleet. Nykyisten sääntöjen mukaan on olemassa paikallishallitukset, edustajisto, hallintoneuvosto ja hallitus.

Kun Karl-Johan Ahlbäck 1937 aloitti työn, joka

tet, som ledde till Vasanejdens Andelskassa, startade han med att kontakta män som ingav förtroende och hade inflytande i regionen. Då mycket starkt agrarbundna patriarker, som till exempel Levi Jern och Arvid Flemming, eftersom det var den jordbrukande befolkningens väl och ve som andelskasserörelsen månade om. Än i dag har en stor del av de förtroendevalda inom banken sina rötter i de traditionella landsbygdsnäringsarna, men i och med att samhället och bankens roll har förändrats har också de förtroendevaldas yrkesmässiga bakgrund mångfaldigats.

Arbetsfördelningen mellan tjänstemannaledningen och de förtroendevalda var inte klart uppdelad i starten. Så länge omsättningen var minimal tog styrelsen alla beslut, stora som små. De första åren fungerade kassaföreståndaren också som styrelseordförande. Med valet av Gunnar Nyström till direktör togs de första stegen mot en fördelning mellan verkställande och övervakande uppgifter. Ju större banken blivit, desto viktigare har fördelningen blivit, samtidigt som utvecklingen också betytt att beslutsfattandet angående till exempel krediter flyttats från direktionens-/styrelsenivå till att tas av den högsta tjänstemannaledningen för att föras ut till kontorsdirektörerna och lokalstyrelserna. I dagens läge kan till och med en kreditunderhandlare direkt ta ett avgörande beslut medan kunden finns på plats. De största kreditbesluten tas dock fortfarande på styrelsenivå.

En dimension som förstärkt de förtroendevaldas position, är Vasa Andelsbanks frigörelse från beroendet av centralbanken. På annat håll har det här beroendeförhållandet framkommit på olika sätt, men mycket belysande är ett uttalande av Kaj Skåtar i en intervju 1981. Då berättade han, att när den nyanställda föreståndaren Ny-

johti Vaasan Seudun Osuuskassan syntyyn, hän ensimmäiseksi otti yhteyttä seudulla luottamusta nauttiviin ja vaikutusvaltaa omaaviin miehiin. Tällaisia henkilöitä olivat hyvin vahvasti maatalouden sidoksissa olevat merkkimiehet, niin kuin esimerkiksi Levi Jern ja Arvid Flemming. Tämä oli luonnollista, sillä juuri maata viljelevän väestön hyvinvointia osuuskassaliikkeen oli tarkoitus parantaa. Vielä nykyäänkin on suurella osalla pankin luottamushenkilöistä juuret perinteisissä maa-seutuelinkeinoissa, mutta yhteiskunnan ja pankin aseman muututtua ovat luottamushenkilöiden ammatilliset taustatkin monipuolistuneet.

Alussa ei virkamiesjohdon ja luottamushenkilöiden välinen työnjako ollut selvä. Niin kauan kuin liikevaihto oli minimaalisen pientä, hallitus teki niin suuret kuin pienetkin päätökset. Ensimmäisinä vuosina kassanhoitaja toimi myös hallituksen puheenjohtajana. Kun Gunnar Nyström valittiin johtajaksi, alettiin tehdä jakoa toimeenpano- ja valvontatehtävien välillä. Pankin kasvetua on selkeä työnjako tullut yhä tärkeämmäksi. Samanaikaisesti kehitys on johtanut siihen, että esimerkiksi päätöksenteko luotoista on siirtynyt johtokunnan tai hallituksen tasolta ylimmälle virkamiesjohdolle ja edelleen konttorien johtajille ja paikallishallituksille. Nykyään voi jopa lainaneuvottelija suoraan tehdä päätöksen asiakkaan ollessa paikan päällä. Suurimmat luottopäätökset tekee kuitenkin edelleen hallitus.

Vaasan Osuuspankin luottamushenkilöiden asemaa on vahvistanut pankin vapautuminen riippuvuudesta keskuspankkiin. Muualla tämä riippuvuussuhde on näkynyt eri tavoin. Kuvaava on Kaj Skåtarin haastattelu vuodelta 1981. Hän kertoi, että kun uuden johtaja Nyströmin piti nostaa ensimmäinen kuukausipalkkansa vuonna 1945, se vastasi osuuskassan kaikkien talletusten yhteis-

● Justitierådet Börje Planting var ordförande i förvaltningsrådet 1971–77.

● Oikeusneuvos Börje Planting oli hallintoneuvoston puheenjohtaja vuosina 1971–1977.

ström skulle lyfta sin första månadslön år 1945, motsvarade de sammanlagda depositionerna i andelskassan hans månadslön. Då och många år framöver var Vasanejdens Andelskassa helt beroende av ACA. I dag är strategin att klara sig utan centralbankens pengar.

”Vi har inte lånat pengar hos OKO på långa tider. Vi klarar oss med de pengar som finns i depositioner från vårt verksamhetsområde. Det har lyckats utan problem då det finns mera pengar i regionen och våra kunder blir förmögnare, och även har en del av sin förmögenhet som traditionell inlåning”, säger vd Ulf Nylund.

Kännetecknande för en stor andel av de förtroendevalda är att de suttit på sina poster

määrää. Silloin ja monta vuotta myöhemminkin oli Vaasan Seudun Osuuskassa täysin riippuvainen OKO:sta. Tämän päivän strategiana on selviytyminen ilman keskuspankin rahaa.

”Emme ole lainanneet rahaa OKO:lta pitkään aikaan. Selviydymme omalta toimialueeltamme saatavilla talletuksilla. Se on onnistunut ongelmitta, sillä seudulla on enemmän rahaa ja vaurastuvat asiakkaamme pitävät osan varallisuudestaan perinteisillä tileillä”, sanoo toimitusjohtaja Ulf Nylund.

Tyypillistä suurelle osalle luottamushenkilöistä on se, että he ovat pysyneet tehtävissään pitkiä aikoja. Niin on ollut alusta lähtien. Kansanedustaja Levi Jern oli hallintoneuvoston pu-

under långa tider. Så har det varit ända från starten. Riksdagsman Levi Jern var förvaltningsrådets ordförande 1938–52. Efterföljaren Edvard Wik, som hade varit medlem i förvaltningsrådet sedan starten, satt sju år på posten innan nämndeman Edvin Kull tog hand om ordförandeklubban 1959–64. Kull invaldes i förvaltningsrådet 1952, och satt kvar tills 1977. Under de 30 första åren leddes styrelsen/direktionen av tre personer: Karl-Johan Ahlbäck, Evert Båsk och Arvid Flemming.

Kaj Skåtar samarbetade i sin tur med fyra olika direktionsordföranden under sina 28 år som vd. De var: Agronom Johan Grannas 1968–81, ekonomimagister Ola Tidström 1982–85 (viceordförande 1986–97), lagman Staffan Teir 1986–22.9.1994, 1997–2000 samt vicehäradshövding Mikko Sirkka 22.9.1994–96. Uppehållet för Teirs del berodde på att justitiekanslern ansåg det olämpligt, att han på grund av sitt ämbete var ordförande och han ersattes därför av viceordförande Sirkka.

Under samma tidsperiod innehade tre personer ordförandeposten i förvaltningsrådet: Justitierådet Börje Planting 1971–77, borgmästare Olav Hanses 1978–85 och riksdagsman Håkan Malm 1986–99.

”Det var inte många byten under min tid i vare sig direktionen eller förvaltningsrådet. Jag upplevde aldrig någon palatsrevolution, att någon skulle ha blivit avvisad och de lokala representanterna satt långa perioder. Det gjorde att vi hade en rutinerad och kunnig styrelse som stöd. Jag är ingen vän av tidsbestämda mandat i sådana här sammanhang. Det leder till att kontinuiteten lider för det tar tid att komma in i ett så viktigt arbete som styrelsearbetet”, konstaterar Kaj Skåtar.

heenjohtaja 1938–52. Hänen seuraajansa Edvard Wik oli ollut hallintoneuvoston jäsenenä alusta asti ja jatkoi seitsemän vuotta puheenjohtajana. Lautamies Edvin Kull heilutti puheenjohtajanuijaa 1959–64. Kaikkiaan hän oli hallintoneuvostossa vuodet 1952–77. Ensimmäisinä 30 vuotena johtokunnan / hallituksen puheenjohtajina toimivat: Karl-Johan Ahlbäck, Evert Båsk ja Arvid Flemming.

Kaj Skåtar puolestaan teki yhteistyötä 28-vuotisen toimitusjohtajuutensa aikana neljän johtokunnan puheenjohtajan kanssa. He olivat: agronomi Johan Grannas 1968–81, kauppatieteen maisteri Ola Tidström 1982–85 (varapuheenjohtaja 1986–97), laamanni Staffan Teir 1986–22.9.1994, 1997–2000 sekä varatuomari Mikko Sirkka 22.9.1994–96. Keskeytys Teirin kohdalla johtui siitä, että oikeuskansleri piti hänen puheenjohtajuuttaan sopimattomana viranhoidon kannalta. Sen vuoksi hänen tilalleen tuli välillä varapuheenjohtaja Sirkka.

Samana ajanjaksona hallintoneuvostolla oli kolme puheenjohtajaa: oikeusneuvos Börje Planting 1971–77, pormestari Olav Hanses 1978–85 ja kansanedustaja Håkan Malm 1986–99.

”Minun aikanani ei sen paremmin johtokunnassa kuin hallintoneuvostossakaan tapahtunut monia muutoksia. Ei tehty minkäänlaisia palatsivallankumouksia jonkun erottamiseksi, vaan paikalliset edustajat pysyivät pitkän kauden tehtävässään. Siitä johtui, että meillä oli tukenamme rutinoitunut ja osaava hallitus. Minä en erityisemmin kannata toimikausien rajoittamista tällaisissa yhteyksissä. Vaihdoksista jatkuvuus kärsii, sillä kestää oman aikansa perehtyä niin tärkeään tehtävään kuin hallitustyö on”, Kaj Skåtar toteaa.

Vuodesta 2000 lähtien hallintoneuvoston puheenjohtajanaon toiminut maakuntajohtaja Olav

● Vasa Andelsbanks styrelse 2007.

● Vaasan Osuuspankin hallitus vuonna 2007.

Sedan år 2000 leder landskapsdirektör Olav Jern förvaltningsrådet. Professor Lars-Johan Lindqvist tog över som styrelseordförande ett år senare.

I de lokala styrelserna hittar vi samma uthållighet, män och kvinnor som år efter år funnit det motiverande att arbeta för sin bank.

De förtroendevalda har också tagit sitt ansvar när orkanvindarna har blåst. Nattsömnen stördes säkerligen många gånger när pälsdjurskrisen i slutet av 1980-talet drabbade kunder, vänner, släktingar och grannar hårt. Den stormen hann aldrig avta innan bankkrisen kom, men rakryggade stod de pall för att möta och parera den obehagliga verkligheten.

Håkan Malm, som var förvaltningsrådets ord-

Jern. Professori Lars-Johan Lindqvist aloitti hallituksen puheenjohtajana vuotta myöhemmin.

Paikallishallituksissa näkyy sama jatkuvuus. Sekä miehet että naiset ovat vuodesta toiseen hyvällä motivaatiolla tehneet työtä pankkinsa hyväksi.

Luottamushenkilöt ovat myös joutuneet kantamaan vastuuta myrskyisinä aikoina. Unettomuus varmaan vaivasi monesti silloin, kun turkistarhakriisi 1980-luvulla pahimmin koetteli asiakkaita, ystäviä, sukulaisia ja naapureita. Se myrsky ei edes ehtinyt laantua, kun pankkikriisi jo iski, mutta suoraselkäisesti he pitivät pintansa ja kamppailivat epämiellyttävää arkitodellisuutta vastaan.

Håkan Malm, joka oli pahimman myräkän aikana hallitoneuvoston puheenjohtajana, muis-

● Förovaltningsrådet 2007.

● Hallintoneuvosto vuonna 2007.

förande när det stormade som värst, uttrycker sig som så när han minns de tunga åren: "Inte sov jag alla gånger jag blundade." Andra intervjuade, förtroendevalda liksom tjänstemän, har uttryckt samma sak med andra ord.

Ansvarsfördelningen mellan de olika organen är klar, och man blandar sig inte i varandras roller. Men kärvar det till sig, intensifieras kontakterna som på 90-talet. Informationen fungerade. Hjärntrusten på alla nivåer var involverad på ett sätt som det dagliga bankarbetet normalt inte kräver.

När Malm talar om ansvarsfördelningen säger han, att en jurist en gång uppmanade honom att han som förvaltningsrådets ordförande inte ska engagera sig i styrelsens arbete. Däremot skulle

telee pahimpia vuosia: "En tosiaan aina saanut unta nukkumaan mennessä." Saman asian eri sanoin sanoivat kaikki haastatellut luottamushenkilöt ja virkamiehet.

Eri toimielinten välinen työnjako on selvä eikä toisten tehtäviin puututa. Mutta kun tilanne kiristyy, niin kuin 90-luvulla, yhteydenpito tiivistyy. Tiedonkulku toimi. Kaikilla tasoilla höyrysisivät aivoriihet normaalista arkirutiineista poikkeavalla tavalla.

Vastuunjaosta puhuessaan Malm sanoo, että eräs juristi kehotti häntä olemaan hallintoneuvoston puheenjohtajan ominaisuudessa puuttumatta hallituksen työhön. Sen sijaan pitää hänen ja hallintoneuvoston olla asioista perillä. Se tarkoittaa kiinteitä kontakteja toimitusjohtajaan,

han, och förvaltningsrådet, vara informerad. Det betyder aktiva kontakter till vd, men med distans och utan att detaljer diskuteras. En annan kontakt som är viktig, speciellt när det uppstår kvistiga situationer, är den till revisorerna. Informationen från revisorerna ger förvaltningsrådet bekräftelse på det styrelsen och vd delgett dem.

”Förvaltningsrådets uppgift är att hålla ett granskande öga på vd och de ledande och se till att banken fungerar. Förvaltningsrådet ska inte se vem som sköter vad. Direktionens uppgift är däremot att hålla hårt i rodret”, säger Malm.

Han tillägger att det inte finns många företag där den operativa ledningen varit så ärlig som inom andelsbanken under krisåren. På många håll försöker man leva i tron att det ordnar upp sig, men i andelsbanken är och var det ”raka rör”.

Styrelsen har ansvaret för den operativa verksamheten. Mångåriga styrelseordföranden Staffan Teir beskriver att det betyder täta kontakter med framför allt vd, och att styrelseordföranden har rätt att närvara vid förvaltningsrådets möten.

”Med Kaj Skåtar fungerade samarbetet perfekt. Det betyder inte att vi alltid accepterade varandras åsikter. I förvaltningsrådet ville jag följa med strömningarna och var alltid närvarande för att kunna svara på svåra frågor. Därtill höll jag kontinuerligt kontakt med Malm. Fullmäktige är så långt från den operativa verksamheten att det inte fanns någon nämnvärd kontakt dit. Neråt var strategin att vi inte skulle blanda oss i lokalstyrelsernas arbete. Vi följde med via de beslut de fattade. De har också sina kreditgränser, liksom tjänstemännen. Någon enstaka gång fann vi det nödvändigt att ingripa, men jag fick tidigt en enorm respekt för deras kunnande. De har lokalkännedomen, och då är det viktigt att de får fullmakter och ansvar. De ska inte känna

mutta pitäen kuitenkin etäisyyttä ja käsittelemättä yksityiskohtia. Toinen tärkeä yhdyshenkilö etenkin pulmallisina aikoina on tilintarkastaja. Tilintarkastajilta saatu tieto vahvistaa hallintoneuvostolle sen, mistä hallitus ja toimitusjohtaja ovat informoineet.

”Hallintoneuvoston tehtävä on valvoa toimitusjohtajaa ja muuta johtoa ja huolehtia siitä, että pankki toimii hyvin. Hallintoneuvosto ei saa ottaa kantaa siihen, kuka mitäkin tekee. Hallituksen tehtävä on puolestaan pitää vahvasti kiinni peräsimestä”, sanoo Malm.

Hän lisää, ettei ole montaakaan yritystä, jossa operatiivinen johto on ollut yhtä vilpitön kuin osuuspankissa kriisivuosina. Usein yritetään elää uskossa, että kaikki kyllä järjestyy, mutta osuuspankissa ryhdytään ja ryhdyttiin ”suoraan toimintaan”.

Hallituksella on vastuu operatiivisesta toiminnasta. Monivuotinen hallituksen puheenjohtaja Staffan Teir korostaa erityisesti tiivistä yhteydenpitoa toimitusjohtajan kanssa ja hallituksen puheenjohtajan oikeutta olla läsnä hallintoneuvoston kokouksissa.

”Kaj Skåtarin kanssa yhteistyö oli täydellistä. Ei se kuitenkaan sitä tarkoittanut, että olisimme aina hyväksyneet toistemme mielipiteet. Hallintoneuvostossa halusin seuralla mielialoja ja olin aina paikalla valmiina vastaamaan vaikeisiin kysymyksiin. Lisäksi olin jatkuvasti yhteydessä Malmiin. Edustajisto on niin kaukana operatiivisesta toiminnasta, ettei siihen ollut mainittavammin yhteyksiä. Organisaatiossa alempana taas strategiamme oli, ettemme puutu paikallishallitusten työhön. Seurasimme toimintaa tehtyjen päätösten kautta. Niillä on myös omat luotonmyöntörajansa, niin kuin virkamiehilläkin. Jossain yksittäistapauksessa pidimme välttämättömänä puuttua

● Fullmäktige 2007.

● Edustajisto vuonna 2007.

att de går i styrelsens ledband”, säger Teir.

Teir lyfter fram den viktiga funktion som fullmäktige har. Med verksamhet i ett så vidsträckt område som Vasa Andelsbank har, gäller det att vaska fram duktiga människor till de olika förtroendeposterna. Få en lämplig mix av människor av olika kön, olika bakgrund, med olika modersmål och från olika regioner. Här kan noteras att Else-Maj Johnson från Vasa blev den första kvinnliga representanten i något förtroendemannaorgan när hon 1970 blev medlem i förvaltningsrådet. Johnson var därefter under många år bankens enda kvinnliga förtroendevalda.

”Det är fullmäktige som väljer förvaltningsrådet och jag tycker att man lyckats väl. De förtro-

päätöksentekoon, mutta jo varhain opin suunnattomasti arvostamaan paikallishallitusten jäsenten osaamista. Heillä on paikallistuntemusta ja siksi on tärkeää antaa heille valtuudet toimintaan ja vastuuta. Ei pidä luoda tunnetta, että he ovat hallituksen talutusnuorassa”, sanoo Teir.

Hän muistuttaa myös edustajiston tärkeästä roolista. Kun toiminta-alue on maantieteellisesti niin laaja kuin Vaasan Osuuspankilla, on tärkeää saada haalituksi kyvykkäitä henkilöitä eri luottamustehtäviin. Heidän pitää koostua molemmista sukupuolista, olla taustaltaan erilaisia, molemmista kieliryhmistä ja eri osa-alueilta. Vaasalainen Else-Maj Johnson oli ensimmäinen naispuolinen luottamushenkilö tultuaan valituksi hallintoneuvos-

● Via Finlands längsta landsvägsbro kommer man till bankens skärgårdskontor i Replot och Björköby. Replotbron färdigställdes 1997 och är 1 045 meter lång.

● Suomen pisimmän maantiesillan kautta tullaan pankin saaristokonttoreihin Raippaluodossa ja Björköbyssä. Raippaluodon silta on 1 045 metriä pitkä ja valmistui vuonna 1997.

endevalda ikläder sig ägarrollen och värnar om banken med ägarkundernas bästa för ögonen. Vasa Andelsbank har förtroendevalda som inte kommer för att dricka kaffe utan som har åsikter och engagerat deltar i diskussionerna och beslutsfattandet.”

De förtroendevalda har under olika skeden i bankens historia haft olika starka roller. Krisåren på 90-talet har redan berörts. Andra konkreta exempel på de förtroendevaldas nyckelposition är deras agerande när fusionerna genomfördes och när beslutet om att bygga det nya huvudkontoret vid Nedre Torget togs. Det

ton jäseneksi vuonna 1970. Ainoana naisena hän sitten säilyikin pitkään.

”Edustajisto valitsee hallintoneuvoston ja on mielestäni onnistunutkin tehtävässään hyvin. Luottamushenkilöt omaksuvat omistajan roolin ja kantavat huolta pankista omistajajäsenten tarpeet huomioon ottaen. Vaasan Osuuspankin luottamushenkilöt eivät tule kokouksiin vain kahvia juomaan, vaan heillä on mielipiteitä ja he tehtävänsä sitoutuneina osallistuvat aktiivisesti keskusteluun ja päätöksentekoon.”

Luottamushenkilöiden aseman vahvuus onLvaihdellut pankin historian eri vaiheissa.

gällde att få alla att dra åt samma håll, att se helheten trots att det var helt naturligt att man värnade om sitt. Det lyckades, och där betonar Björk både verkställande direktörens och direktionsordförandens insatser.

”Johan Grannas var en rakryggad man som var involverad i olika jordbruksorganisationer. Det var under hans tid som direktionsordförande som fusionerna genomfördes och vi tog beslutet att flytta hit till Nedre Torget.”

Under 2000-talet har uppgifterna igen förändrats, men inte blivit mindre viktiga i en bank som fortfarande har 22 kontor. När andra banker centraliserat har Vasa Andelsbank hållit hårt fast vid ett lokalt kontorsnät med ett lokalt beslutsfattande. Något som beslutsfattarna på centralt håll, inom OKO och ABC, inte alltid förstår.

”De känner inte alla gånger till verksamhetsförsättningsarna i Österbotten, vet inte hur österbottningarna agerar, hur de kämpar för det de har och den företagaranda som finns här. Vår ledstjärna är att kontoren finns kvar så länge som de är lönsamma och inte förorsakar oss problem”, framhåller Nylund. ”Under min tid har de varit på en bra nivå, och kunderna är nöjda med de tjänster och den service vi erbjuder. Vi har inte gjort någon förändring i kontorsnätet på långt över tio år.”

Nylund har ända sedan han axlade ansvaret 1999 strikt följt strategin som bygger på ett lokalt beslutsfattande. I en intervju i 2001 sade han till exempel: ”Vi är en lokal bank som kan göra beslut på ort och ställe.”

”Alla förtroendevalda har en viktig roll. Vi sitter alla i samma båt och ror åt samma håll för att utveckla och föra Vasa Andelsbank framåt”, betonar Nylund, som från första början vinnlagt sig om att regelbundet träffa de förtroendevalda

1990-luvun krisivuosia on jo käsitelty. Muut käytännön esimerkit luottamushenkilöiden avainasemasta liittyvät fuusioiden toteuttamiseen ja päätökseen rakentaa uusi pääkonttori Alatorille. Vaikka oli aivan ymmärrettävää, että kukin haluaa omaansa puolustaa, piti saada kaikki puhaltamaan yhteen hiileen, näkemään kokonaisuus. Tavoitteessa onnistuttiin ja siinä Björk korostaa sekä toimitusjohtajan että hallituksen puheenjohtajan panosta.

”Johan Grannas oli suoraselkäinen mies, joka oli mukana erilaisissa maatalousalan organisaatioissa. Hänen hallituksen puheenjohtajakaudellaan fuusiot toteutettiin ja päätettiin muuttaa tänne Alatorille.”

2000-luvulla ovat tehtävät taas muuttuneet, eivätkä ainakaan vähemmän tärkeiksi, kun on kyse 22 konttorin pankista. Kun muut pankit ovat keskittäneet, on Vaasan Osuuspankki tiukasti säilyttänyt paikallisen konttoriverkoston omine päätöksentekovaltuuksineen. Tätä periaatetta eivät OKO ja Osuuspankkikeskus aina ymmärrä.

”He eivät aina tunne toimintaedellytyksiä Pohjanmaalla, eivät pohjalaisten toimintatapoja, kuinka nämä puolustavat sitä mitä heillä on ja millainen yrittäjähenki täällä vallitsee. Päämäärämme on, että konttorit säilytetään niin kauan kuin ne ovat kannattavia eivätkä aiheuta meille ongelmia”, toteaa Nylund. ”Minun aikani ne ovat olleet hyvässä kunnossa ja asiakkaat ovat tyytyväisiä meidän tarjoamiimme palveluihin. Emme ole koskeneet konttoriverkkoon yli kymmenen vuoteen.”

Nylund on alusta asti vuodesta 1999 tiukasti noudattanut strategiaa, joka perustuu paikalliseen päätösvaltaan. Eräessä haastattelussa vuodelta 2001 hän esimerkiksi sanoo: ”Me olemme paikallispankki, joka pystyy tekemään päätökset

● Personalen vid huvudkontoret 1981.

● Pääkonttorin henkilökunta vuonna 1981.

inom de olika organen. Sålunda har han ända sedan han tillträdde som vd varje höst besökt lokalstyrelserna. För att informera dem och för att själv få information.

Vasa Andelsbanks revisor 1975–2005 Birger Wiik konstaterar att den geografiska spridningen både är en styrka och en svaghet. Det ställer speciella krav på de förtroendevalda i lokalstyrelserna men även på de anställda vid de lokala kontoren.

”De känner sina kunder, vet och kan många gånger bättre än kunden själv deras behov och återbetalningsförmåga. Det här är en styrka, men när det kärvar till sig kan det bli en svaghet och förhållandet bli för kundnära. Min känsla är att det totalt sett har skötts väldigt bra.”

Utbildning av både förtroendevalda och personal är en viktig del av Vasa Andelsbanks verksamhet och helt i samklang med den syn som genomsyrat andelskasserörelsen sedan den grundades för över etthundra år sedan.

När Karl Nymark år 1956 anställdes av ACA:s revisionsavdelning för att handha revisors- och konsulentuppgifter var andelskassainstitutet i Kallvik alldeles nybyggt. Nymark berättar att han var där som lärare för både personal och förtroendevalda från andelskassorna i hela Svenskfinland. Arbetet var så pass omfattande att han ett år bodde sammanlagt tre månader på institutet.

Ett annat sätt att beskriva behovet av utbildning kommer i dagen, när Nymark berättar om en del av sitt praktiska arbete inom det österbottniska andelskassaförbundet under de första åren.

”När jag började med det här arbetet sköttes många av de österbottniska andelskassorna av personal som inte behärskade bokföring. Det fanns fyra, fem kassor som jag måste göra bok-

paikan päällä.”

”Kaikilla luottamushenkilöillä on tärkeä rooli. Istumme kaikki samassa veneessä ja soudamme samaan suuntaan kuljettaaksemme Vaasan Osuuspankkia eteenpäin”, Nylund korostaa. Hän on alusta alkaen ponnistellut pystyäkseen säännöllisesti tapaamaan eri toimielinten luottamushenkilöitä. Niinpä hän toimitusjohtajaksi tulosta lähtien on joka syksy käynyt paikallishallituksissa. Tavoitteena on ollut tiedon välittäminen molempiin suuntiin.

Birger Wiik, Vaasan Osuuspankin tilintarkastaja vuosilta 1975–2005, pitää maantieteellistä hajainaisuutta sekä voimavarana että heikkoutena. Se asettaa erityisvaatimuksia sekä luottamushenkilöille paikallishallituksissa että työntekijöille paikalliskonttoreissa.

”He tuntevat asiakkaansa, tuntevat joskus asiakastakin paremmin heidän tarpeensa ja lainanmaksukykynsä. Se on etu, mutta kun asiat mutkistuvat, voi siitä tulla heikkouskin ja suhteesta voi tulla liian asiakaslähtöinen. Minusta tuntuu, että kaiken kaikkiaan asiat on hoidettu hirveän hyvin.”

Sekä luottamushenkilöiden että henkilökunnan koulutus on tärkeä osa Vaasan Osuuspankin toimintaa aivan sen näkemyksen mukaisesti, mikä osuuskassaliikkeellä oli perustamisesta lähtien yli sata vuotta sitten.

Kun Karl Nymark tuli vuonna 1956 työhön OKO:n tilintarkastusosastolle tilintarkastajan ja konsulentin tehtäviin, oli Kallahden osuuskassaopisto aivan hiljattain rakennettu. Nymark kertoo, että hän toimi siellä kaikkien suomenruotsalaisten osuuskassojen henkilökunnan ja luottamushenkilöiden opettajana. Työkenttä oli niin laaja, että hän jonain vuonna asui opistolla yhteensä kolme kuukautta.

● Huvudkassa Florence Holmström anställdes 1951. Här uppvaktad med blommor vid pensioneringen 1979.

● Pääkassanhoitaja Florence Holmström kukitetaan eläkkeelle vuonna 1979. Hän tuli osuuskassan palvelukseen vuonna 1951.

slut åt”, säger Nymark och förtydligar med att säga att det handlade om ren bokföringshjälp. ”Vasanejdens Andelskassa tillhörde inte dem som behövde hjälp. Nyström klarade bokslutsarbetet själv.”

Leena Waxlax, som anställdes vid Vasanejdens Andelskassa i november 1961, berättar att de anställda aktivt sändes på kurs. Hon vill minnas att första gången hon for till Gebhardinstitutet var år 1963. Ibland kunde en kurs vara upp till en månad lång och då gavs deltagarna möjlighet att åka hem ett veckoslut efter de två första veckorna.

Numera utbildas de förtroendevalda inom Vasa Andelsbank vartannat eller vart tredje år. När det gäller personalens utbildning så är det en ständigt pågående process.

”Utbildningen är anpassad enligt våra egna behov och genomförs med stöd av OP-Akademien.

Toinen tapa kuvata koulutuksen tarvetta tulee esiin, kun Nymark kertoo käytännön työstään ensimmäisinä vuosina Pohjanmaan ruotsinkielisen Osuuskassaliiton palveluksessa. ”Kun aloitin siellä töissä, hoiti montaa pohjalaista osuuskassaa kirjanpitoa taitamaton henkilö. Oli neljä, viisi kassaa, joille minun piti tehdä tilinpäätös”, Nymark kertoo ja täsmentää, että kyse oli puhtaasta kirjanpitoavusta. ”Vaasan Seudun Osuuskassa ei niihin kuulunut. Nyström selviytyi tilinpäätöksen laadinnasta itse.”

Leena Waxlax, joka aloitti Vaasan Seudun Osuuskassassa marraskuussa 1961, kertoo, että työntekijöitä lähetettiin ahkerasti kursseille. Hän muistelee menneensä ensimmäistä kertaa Gebhard-opistoon 1963. Joskus kurssi saattoi kestää kuukaudenkin, jolloin opiskelijoille annettiin mahdollisuus käydä kotona viikonloppuna kahden ensimmäisen viikon jälkeen.

Det mesta av utbildningen sker i Blomsterhuset i samarbete med det lokala andelsbanksförbundet, men ibland är våra anställda också till Helsingfors på utbildning. Det här är nödvändigt för att vi ska hänga med i det snabba tempot, i allt nytt som hela tiden sker och som är en del av bankverksamhetens utveckling”, framhåller Nylund. ”Som arbetsgivare satsar vi på vår personal, visar att vi tror på den och vi ser gärna att personalen går på skolning.”

”Personalen är den viktigaste resursen. Det är ännu mer sant inom den servicebransch som vi verkar i. Vasa Andelsbank har haft och har otroligt duktig personal”, berömmar Staffan Teir. ”Specialkunskapen finns och det att banken kan bjuda hela spektret av tjänster som en kund behöver, är bankens styrka. Och när man lyckas skapa en sådan inspirerande och dynamisk miljö som här, drar banken till sig duktiga människor. Ett framgångsrikt företag lockar till sig kunniga och framgångsrika förmågor.”

Teirs lovord gäller inte bara bankens högsta ledning. Berömmet omfattar hela bankens personal.

De förtroendevalda som intervjuats för denna historik är överens om, att Vasa Andelsbank haft rätt skeppare för att lotsa banken framåt under de olika tidsepokerna, med de speciella krav, utmaningar och målsättningar som funnits och uppgjorts.

En kapten behöver stöd av sin besättning, annars går skutan snabbt på grund.

Att förtroendet mellan bankens högsta ledning och personalen har funnits kan exemplifieras på många olika sätt. Direktör Gunnar Nyström var knappast överlycklig när han, efter drygt femton år som bankens högsta chef, inte ansågs vara rätt man för att lotsa skutan framåt för att möta de

Nykyään Vaasan Osuuspankin luottamushenkilöitä koulutetaan joka toinen tai kolmas vuosi. Henkilökunnan kouluttaminen on jatkuvaa prosessia.

”Koulutus on sopeutettu omiin tarpeisiimme ja se toteutetaan OP Akatemian tuella. Pääosa tapahtuu Kukkaistalossa yhteistyössä paikallisen osuuspankkiliiton kanssa, mutta joskus työntekijämme käyvät koulutuksessa myös Helsingissä. Jatkuva kouluttautuminen on välttämätöntä, jotta pysymme mukana nopeassa muutoksessa. Pankkimaailman kehitykseen kuuluu, että koko ajan tapahtuu kaikkea uutta”, toteaa Nylund. ”Työntantajana satsaamme omaan henkilökuntaamme, osoitamme luottavamme heihin ja pidämme hyvänä heidän kouluttamistaan.”

”Henkilökunta on tärkein voimavaramme. Se on erityisen tärkeä tällaisella palvelualalla, jolla me toimimme. Vaasan Osuuspankilla on ollut ja on uskomattoman taitava henkilökunta”, Staffan Teir kiittelee. ”Heillä on erikoisosaamista ja siksi pankin erityinen vahvuus on siinä, että voimme tarjota asiakkaille koko tarvittavien palvelujen kirjon. Silloin kun onnistutaan luomaan sellainen inspiroiva ja dynaaminen miljöö niin kuin täällä, se vetää puoleensa taitavia ihmisiä. Menestyksessä yritys houkuttelee osaavia ja menestyviä kykyjä.”

Teirin kiittelyt eivät kohdistu vain ylimmälle johdolle vaan koskevat koko henkilökuntaa.

Tätä historiikka varten haastatellut luottamushenkilöt ovat yhtä mieltä siitä, että Vaasan Osuuspankilla on aina ollut oikea kippari luotsaamassa pankkia eteenpäin eri ajanjaksoina, jolloin pankin päätöksistä tai ulkomaailmasta on tullut erilaisia vaatimuksia, haasteita tai tavoitteita.

Kapteeni tarvitsee miehistön tuekseen muuten alus ajautuu pian karille. Monet esimerkit osoit-

● I samband med att andelsbanksrörelsen firade 100-årsjubileum 2002 fotograferades personalen vid Frihetsstatyn utanför huvudkontoret.

● Osuuspankkiliikkeen 100-vuotisjuhlavuonna 2002 henkilökunta ikuistettiin Vapaudenpatsaalla pääkonttorin ulkopuolella.

behov som uppstod i början på 1960-talet. Ändå stannade han kvar, och som andra man var det Nyström som ansvarade för det bankmässiga medan vd Renvall blev bankens kontaktskapan- de ansikte utåt. Kaj Skåtar i sin tur betonar de viktiga roller som till exempel Ragnar Rosenlund och Anders Björk hade under hans år som vd.

När personalstyrkan utökades växte kraven på att personalpolitiken fungerade. En del initiativ har kommit från personalen själv, via personalklubben och Skåtar säger att grundinställning till allt som förde andan framåt var positiv.

tavat, miten pankin ylimmän johdon ja henkilökunnan välillä on vallinnut keskinäinen luottamus. Johtaja Gunnar Nyström tuskin riemuitsi, kun hänen runsaan 15 vuoden uran jälkeen ei katsottu olevan oikea henkilö luotsaamaan pankkia 1960-luvulla vastaan tulevissa haasteissa. Hän jäi kuitenkin tehtävänsä ja kakkosmiehenä hänen vastattavakseen tuli varsinainen pankkitoiminta, kun toimitusjohtaja Renvall hoiti yhteiskuntasuhteita pankin ulkoisena keulakuvana. Kaj Skåtar vuorostaan korostaa toimitusjohtajavuositään esimerkiksi Ragnar Rosenlundin ja

● Vasa Andelsbank har nästan fördubblat antalet ägarkunder under de tio senaste åren. Vd Ulf Nylund framhåller att den långsiktiga strategin bygger på att skapa fler och fler förmåner, som gör ägarskap ännu attraktivare.

Vaasan Osuuspankki on melkein nelinkertaistanut omistajajäsenten määrän kymmenessä vuodessa. Toimetusjohtaja Ulf Nylundin mukaan pitkäntähtäimen strategiana on luoda yhä enemmän etuja, jotka tekevät omistajajäsenyyden vielä houkuttelevammaksi.

Informationen neråt är en viktig del i processen att skapa gemenskap och förtroende. När banken anställde Bertel Nygård som marknadsföringschef blev en av hans arbetsuppgifter att organisera informationsgången.

”Det är inte Nygårds sak att berätta om bokslut och annat, men vi får ha vilka tankar vi vill i ledningen, så är det kört om vi inte får personalen i verkstaden med oss. De verkställer idéerna, målsättningarna och förmännen har en viktig uppgift när kontakterna till kunderna ska skötas över disken”, säger Skåtar

En bekräftelse på att personalpolitiken fungerar är, att en stor procent av nuvarande och tidigare anställda har det gemensamt med de förtroendevalda, att de är eller har varit sin arbetsgivare

Anders Björkin tärkeitä rooleja.

Kun henkilökunnan määrä lisääntyi, kasvoi tarve hyvin toimivaan henkilöstöpolitiikkaan. Osa aloitteista on tullut henkilökunnalta itseltään henkilökuntakerhon kautta. Skåtar sanoo, että suhtautuminen kaikkiin työilmapiiriä parantaviin toimiin oli myönteinen.

Henkilökunnan informoimisella on tärkeä osa yhteisöllisyyden tunteen ja luottamuksen luomisessa. Kun Bertel Nygård palkattiin markkinointipäälliköksi, sai hän yhdeksi tehtäväkseen organisoida tiedon kulku pankissa.

”Nygårdin tehtävänä ei ole tiedottaa tilinpäätöksestä ynnä muusta, mutta olkoon meillä johdossa mitä ajatuksia tahansa, pieleen ne menevät elleimme saa koko porukkaa mukaan. He

● Leena Waxlax fick specialskjuts – i en ”väghjörn”!
- till sin sista arbetsdag av Vasa stads Antti Lahtinen
och togs emot av kollegorna utanför banken, här Gerd
Kuoppamäki och Jyrki Rantala.

● Leena Waxlaxia kyyditettiin ”tiekarhulla” viimei-
senä työpäivänä. Ohjaimissa on Antti Lahtinen
Vaasan kaupungilta. Työtoverit olivat vastassa
pankin edustalla, kuvassa Gerd Kuoppamaa ja
Jyrki Rantala.

trogen i många år. Det finns hur många exempel som helst på detta. Som till exempel de pensionerade tjänsteinnehavarna, som har intervjuats för historiken. Florence Holmström 29 tjänsteår (1951–79), Edel Rönn, 21 tjänsteår (1960–80) och Leena Waxlax, 39 tjänsteår (1961–2000) stannade alla kvar tills pensionsåldern var inne.

Av den nuvarande personalen har till exempel tre av fyra områdeschefer mer än 20 år i banken – Ingmar Smeds i Pörtom-Petalax distriktet anställdes 1974, Peter Snickars i Närpes 1976 och Krister Lindström i Nykarleby 1986. Av kontorscheferna har nästan hälften över 20 anställningsår; 70-talister är Guy Hedvall (Munsala och Hirvax) 1971, Marianne Häggqvist (Pörtom) 1973, Tor-Erik Hägg i Kimo 1973 och Ralf Holms (Malax och Sundom) 1979. Vid huvudkontoret finns många som anställda under 1970-talet, bland dem Gerd Kuoppamaa 1972, Raymond Lervik 1973, Göran Bergström 1977, Uffe Tiljander 1978 och Bertel Nygård 1979.

panevar täytäntöön ideat ja tavoitteet. Esimiehilä on tärkeä asema, kun asiakaskontaktit tiskillä hoidetaan”, sanoo Skåtar.

Osoitus henkilöstöpolitiikan hyvästä hoidosta on, että suuri osa nykyisistä ja entisistä työntekijöistä on yhteydessä luottamushenkilöihin ja se, että he ovat tai ovat olleet työnantajalleen uskollisia monia vuosia. Siitä on lukuisia esimerkkejä, esimerkiksi ne eläkeläiset, joita on haastateltu tätä historiikkia varten. Florence Holmströmillä oli 29 virkavuotta (1951–79), Edel Rönnillä 21 virkavuotta (1960–80), Leena Waxlaxilla 39 virkavuotta (1961–2000). Kaikki he pysyivät pankin palveluksessa eläkkeelle jäämiseen asti.

Nykyhenkilökunnasta on esimerkiksi kolmella neljästä aluepäälliköistä yli 20 virkavuotta pankissa – Ingmar Smeds Pirttikylän-Petolahden piiristä aloitti 1974, Peter Snickars Närpiössä 1976 ja Krister Lindström Uudessakaarlepyyssä 1986. Konttorinjohtajista melkein puolella on yli 20 virkavuotta: 1970-lukulaisia ovat Guy Hedvall (Mun-

Personalkubben, som nämndes tidigare, har en viktig funktion. Den ordnar aktiviteter, som siktar på trevlig samvaro och tar fasta på att upprätthålla vi-andan. Ofta handlar det om regionala arrangemang med deltagare från hela andelsbanksförbundets område i Österbotten. Också riksomfattande arrangemang för anställda eller pensionerade banktjänstemän tillhör verksamheten. Det kan vara vinter- eller sommarkvarter med trivselskapande fritidsaktiviteter. Ett konkret exempel är den riksturnering i ishockey för anställda och förtroendevalda som spelades åren 2005 och 2006. Vasa Andelsbanks personalklubb stod som värd för turneringen. Personalklubben ges verksamhetsbidrag av banken och alla anställda är automatiskt medlemmar i klubben.

Vi-andan på en arbetsplats handlar mycket om personalens egen inställning. De anställda som intervjuats berättar unisont om en bra anda på sin arbetsplats. En vi-anda som av naturliga orsaker fick sig törnar under 1990-talet när personalminskningen var ofrånkomlig.

Den tar sig också uttryck i, att man även efter pensioneringen håller kontakt till sin arbetsgivare. Florence Holmström, Edel Rönn och Leena Waxlax berättar att de deltar i den årliga julkvällen, som banken inbjuder till. Och på sina månatliga träffar i Blomsterhuset tar pensionsgruppen till och med hand om bankens urklippsböcker.

”Vi kämpade faktiskt för banken. Den kändes som egen och vi räknade inte timmarna. Om det hade varit en hemsk dag, kunde vi gå upp till brasrummet, ta en öl tillsammans och prata”, beskriver Leena Waxlax, som också berättar en anekdot om hur det gick till när hennes 30 år på banken firades. ”Då kom polisbilen efter mig! Vi

sala ja Hirvlax) 1971, Marianne Häggqvist (Pirttikylä) 1973, Tor-Erik Hägg (Kimo) 1973 ja Ralf Holms (Maalahti ja Sundom) 1979. Pääkonttorissa on monia 1970-luvulla aloittaneita, mm. Gerd Kuoppamaa 1972, Raymond Lervik 1973, Göran Bergström 1977, Uffe Tiljander 1978 ja Bertel Nygård 1979.

Aikaisemmin mainitulla henkilöstökerholla on tärkeä tehtävä. Se järjestää tapahtumia miellyttävän yhdessäolon merkeissä ja me-hengen ylläpitämiseksi. Usein on kyse maakunnallisista tapahtumista, joihin osallistutaan koko OP-liiton alueelta. Ohjelmaan kuuluu myös valtakunnallisia tilaisuuksia pankin palveluksessa tai eläkkeellä oleville. Talvi- tai kesäpäivillä viihdytään yhdessä vapaa-aikaa viettäen. Käytännön esimerkki on vuosina 2005 ja 2006 pelatut valtakunnalliset jääkiekkoturnaukset toimihenkilöille ja luottamushenkilöille. Vaasan Osuuspankin henkilökuntakerho isännöi turnauksia. Pankki myöntää henkilökuntakerholle tukea ja jäseninä ovat automaattisesti kaikki pankin palveluksessa olevat. Me-hengen syntyminen työpaikalla riippuu paljon henkilökunnan omasta asenteesta. Kaikki haastatellut kertovat yhteen ääneen työpaikkansa hyvästä ilmapiiristä. Kun 1990-luvulla henkilöstövähennykset olivat välttämättömiä, kärsi siitä luonnollisesti myös pankin me-henki. Yhteishenkeä osoittaa myös se, että yhteyttä työnantajaan pidetään myös eläkkeelle jäämisen jälkeen. Florence Holmström, Edel Rönn ja Leena Waxlax kertovat myös osallistuvansa pankin vuotuiselle joulupäivälliselle. Kuukausittaisissa tapaamisissaan Kukkaistalossa eläkeläisryhmä huolehtii myös pankin leikekirjasta.

”Kamppailimme tosiaan pankin puolesta. Se tuntui niin omalta eikä siksi tunteja laskettu. Jos

● Vd Kaj Skåtar hälsas välkommen av personalen på sin sista arbetsdag den 31.8.1999.

● Henkilökunta toivottaa toimitusjohtaja Kaj Skåtarin tervetulleeksi viimeisenä työpäivänä 31.8.1999.

for till Irishuset, där banken hade köpt den gamla lokalen och som man då höll på att renovera. Där väntade arbetskamraterna på mig. Vi satt i en ring på golvet med levande ljus runtomkring oss och hade trevligt. Efter det fortsatte färden till dåtida restaurang Koti, dit jag aldrig tidigare hade varit. Sen fortsatte vi till Blomsterhuset, åt något väldigt anspråkslöst i första våningens skolningsutrymmen innan vi flyttade upp till andra våningen där jag och mina arbetskamrater serverades en oförglömlig middag. Det är sånt här som höjer vi-andan och Bertel Nygård är bra på att hitta på dylika trevliga överraskningar.”

Nämnas kan även de uppskattade aktiviteter

oli ollut kauhea päivä, saatoimme mennä ylös takkahuoneeseen ottamaan yhdet oluet ja juttelemaan”, kuvailee Leena Waxlax entisiä aikoja. Hän kertoo myös kaskun 30-vuotisjuhlistaan pankin palveluksessa. ”Poliisiauto tuli hakemaan minut! Menimme Iiristaloon, jossa oltiin remontoimassa pankin ostamia tiloja. Siellä työtoverit odottelivat minua. Istuimme piirissä lattialla kynttilöiden ympäröiminä ja pidimme hauskaa. Sitten matka jatkui silloiseen ravintola Kotiin, jossa en ennen ollutkaan käynyt. Sen jälkeen siirryttiin Kukkaistaloon, söimme jotain ihan vaatimatonta ensimmäisen kerroksen koulutustiloissa, kunnes siirryimme toiseen kerrokseen,

● Österbottens Andelsbanksförbunds ishockeylag 2005 som deltog i OPH:s riksturneringen för lag bestående av personal och förtroendevalda. Personalklubben vid banken stod värd för turneringen i Vasa ishall åren 2005 och 2006.

● Pohjanmaan ruotsinkielisen Osuuspankkiliiton jääkiekkjoukkue 2005, joka otti osaa OPH:n valtakunnalliseen turnaukseen. Pankin henkilökuntakerho isännöi turnausta Vaasan jäähallissa vuosina 2005 ja 2006. värd för turneringen i Vasa ishall åren 2005 och 2006.

som arrangeras via Guldklubben. Den grundades i mitten av 1990-talet. Guldklubben ordnar olika typer av resor för bankens äldre ägarkunder. För att nämna några exempel så har det arrangerats teaterresor och resor till Lappland, Estland, Frankrike och Ungern. Också pensionerade banktjänstemän kan givetvis delta i Guldklubbens aktiviteter.

jossa minulle ja työtovereilleni oli tarjolla aivan ikimuistoinen päivällinen. Juuri tällaiset muistot nostattavat yhteishenkeä ja Bertel Nygårdhan on hyvä keksimään kivoja yllätyksiä.”

Myös Elohopeakerhon toimintaa arvostetaan kovasti. Kerho perustettiin 1990-luvun puolivälissä. Se järjestää erilaisia retkiä pankin vanhemmille omistajajäsenille. Esimerkkeinä ovat teatteriretket ja matkat Lappiin, Viroon, Ranskaan ja Unkariin. Myös eläkkeellä olevat pankin virkailijat voivat tietenkin osallistua Elohopeakerhon toimintaan.

Vasa Andelsbanks pensionärer

I december inbjuder banken traditionsenligt sina pensionerade arbetstagare till jullunch i Blomsterhuset. På bilden finns de trotjänare som julen 2007 hade möjlighet att delta. Joulukuussa pankki kutsuu perinteisesti eläkkeellä olevat toimihenkilönsä joululounaalle Kukkaistalolle. Kuvassa ne uskolliset, joilla oli mahdollisuus osallistua jouluna 2007.

Sittande f.v./istumassa vasemmalta: Leena Waxlax, Florence Holmström, Gösta Rosenlöf, Kaj Skåtar, Roger Hemming, Edel Rönn, Eva Salminen. Stående i mitten/keskellä seisomassa: Karl-Verner Doktor, Gösta Ljungqvist, Irma Rantamäki, Iris Thors, Anita Hammarström, Berith Asumaa, Gunborg Salmela, Lilly Karv, Ann-Mari Östersund, Tuulikki Renvall, Carita Rabb, Leena Hermansson, Eivor Bengts, Ole Söderlund, Kerstin Blom-Sarin, Berit Södergård, John Nylund, Marianne Ek, Anita Nyberg, Paula Anttila, Gunhild Jansson, Börje Engström, Leena Saarinen. Bakre raden/takarivi: Kerstin Olin, Manja Hammarström, Kerstin Bränn, Nancy Hedvall, Ingbritt Palm, Ulla Nordström, Sorita Bergholm, Märta Slangar, Gull-Britt Ingberg, Gullvi Blomberg, Lea Ljungqvist.

Vasa Andelsbanks personal 31.12.2007

Vaasan Osuuspankin henkilökunta

Ahonen Anita, henkilöstöpäällikkö
 Andtfolk Britt-Mari, bankfunktionär *
 Andtfolk Yvonne, bankfunktionär
 Appelgren Anita, notariatfunktionär
 Aspfors-Häger Malin, bankfunktionär
 Barsk Petra, pankkitoimihenkilö
 Berg Lena, bankfunktionär
 Berg Susanne, bankfunktionär
 Bergfors Ann-Charlotte, bankfunktionär
 Björk Anders, vice verkställande direktör
 Björknäs Jens, ADB-stödperson
 Björknäs Rune, bankfunktionär
 Björkqvist Ann-Kristin, bankfunktionär
 Bonde Ralf, enhetschef
 Braskén Håkan, intern revisor
 Brännbeck Anne, bankfunktionär *
 Bäckstrand Benita, bankfunktionär *
 Doktor Ann-Kristin, placeringsrådgivare
 Edman Anders, placeringschef
 Ehn Ulf, enhetschef
 Ehnström Anna, bankfunktionär
 Ehrström Kristin, bankfunktionär
 Ek Mari-Ann, bankfunktionär
 Eklund Ann-Christin, bankfunktionär *
 Ena Leif, bankfunktionär *

Vaasa
 Oravais
 Närpes
 Vasa
 Nykarleby
 Vaasa
 Replot
 Smedsby
 Pörtom
 Vasa
 Vasa
 Vasa
 Replot
 Jeppo
 Vasa
 Vasa
 Jeppo
 Vasa
 Vasa
 Replot
 Vasa
 Vörå
 Kimo
 Vasa
 Vasa

Ena Maria, bankfunktionär *
 Finne Tarja, bankfunktionär
 Fleen Maud, enhetschef
 Forslund Hannele, pankkitoimihenkilö

Forss Liisa, pankkitoimihenkilö
 Granqvist Chatrine, bankfunktionär
 Grev Kari, rakennusmestari
 Haglund Asta, bankfunktionär *
 Halkivaha Susanne, bankfunktionär
 Hedman Stefan, vaktmästare
 Hedvall Guy, enhetschef
 Hiekkänen Kaarina, rahoituspäällikkö
 Hiekkänen Susanna, pankkitoimihenkilö *
 Holländer Marita, bankfunktionär *
 Holm Arja, pankkitoimihenkilö *
 Holmlund Birgitta, bankfunktionär
 Holms Anne, bankfunktionär

Holms Ralf, områdeschef
 Hägg Tor-Erik, enhetschef
 Häggblom Villehard, placeringsrådgivare
 Häggqvist Marianne, enhetschef
 Häggström Gunder, bankdirektör
 Hästö Anne-Maria, bankfunktionär

Nykarleby
 Särkimo
 Särkimo
 Sepän-
 kyläntie
 Oravainen
 Petalax
 Vaasa
 Pörtom
 Vasa
 Vasa
 Munsala
 Vaasa
 Vaasa
 Nykarleby
 Särkimo
 Oravais
 Handels-
 esplanaden
 Yttermalax
 Kimo
 Vasa
 Pörtom
 Vasa
 Vasa

Höglund Siv, bankfunktionär	Vörå	Pensar Jutta, bankfunktionär	Vasa
Jern Anders, bankjurist	Vasa	Pörn-Toivio Pia-Maria, bankfunktionär	Vasa
Joupers-Ekblom Annika, bankfunktionär	Hirvlax	Reinikainen Leena, pankkitoimihenkilö	Kauppapuistikko
Kaleva Aino, pankkitoimihenkilö	Vaasa		
Kanttikoski Maria, bankfunktionär	Smedsbyvägen	Ruohomäki Ulla, ATK-tukihenkilö *	Vaasa
	Kauppapuistikko	Råholm Jenny, bankfunktionär *	Vasa
Kauppi Hellevi, yksikönpäällikkö	Sepänkyläntie	Råholm Karin, bokförare	Vasa
	Vaasa	Rönnback Raija, bankfunktionär	Yttermalax
Keränen Leena, pankkitoimihenkilö	Vaasa	Saaristo Birgit, bankfunktionär *	Sundom
	Vaasa	Salonkangas Hanna, pankkitoimihenkilö	Vaasa
Koivisto Terhi, pankkitoimihenkilö	Vasa	Sandström Helena, bankfunktionär	Petalax
Koski Lena, pankkitoimihenkilö	Sepänkyläntie	Saukkonen Maj-Britt, rahoitusasiantuntija *	Sepänkyläntie
Kuoppamaa Gerd, servicerådgivare	Vasa		
Kykyri Kaisa, yksikönpäällikkö	Sepänkyläntie	Sid Maria, bankfunktionär	Replot
	Vasa	Smeds Ann-Mari, bankfunktionär	Pörtom
Lang Marianne, sekreterare	Vasa	Smeds Ingmar, områdeschef	Petalax
Lervik Raymond, bankdirektör	Vaasa	Småros Eivor, löneräknare	Vasa
Lindqvist Kaisu, keittäjä	Nykarleby	Snickars Peter, områdeschef	Närpes
Lindström Krister, områdeschef *	Nykarleby	Solstrand Anna-Lisa, bankfunktionär *	Smedsby
Lund Diana, bankfunktionär	Munsala	Stenbacka Maj-Len, bankfunktionär *	Petalax
Lundberg Carita, bankfunktionär *	Vasa	Stenfors Christina, bankfunktionär	Närpes
Lytz Annika, telefonväxel	Munsala	Strand Brita, bankfunktionär	Munsala
Lärka Arlene, bankfunktionär *	Vaasa	Strand Joakim, notariatfunktionär *	Vasa
Makkonen Riitta, maksuliikeasiantuntija	Pohjolan palvelupiste	Sund Inga-Britt, huvudkassa	Vasa
Martin Kirsi, pankkitoimihenkilö	Vaasa	Svahn Linda, bankfunktionär	Smedsby
	Vaasa	Svanbäck Katarina, bankfunktionär	Kimo
Marttunen Eija, ulkomaanasoiden asinat.	Sepänkyläntie	Svedström Sirpa, pankkitoimihenkilö	Närpiö
Matikka Kirsi, pankkitoimihenkilö *	Vasa	Söderlund Tua, bankfunktionär	Munsala
Mähönen Tuula, pankkitoimihenkilö	Vasa	Tarkka Heidi, pankkitoimihenkilö	Sepänkylä
	Pensala	Thors Bertel, bankfunktionär	Vasa
Mäkynen Lasse, bankfunktionär *	Vaasa	Thors Britt-Marie, bankfunktionär	Vasa
Mäntymäki Ingemo, enhetschef	Smedsby	Tilljander Uffe, finansieringschef	Vasa
Mörsky Riitta, pankkitoimihenkilö	Vaasa	Vauramo Hanna, pankkitoimihenkilö *	Vaasa
Nelimarkka-Gullans Paula, bokförare	Vaasa	Vesterlund Peter, enhetschef	Vörå
Niemi Anne-Marie, bankfunktionär	Vaasa	Viinikainen Jenni, pankkitoimihenkilö	Vaasa
Nikula Tuija, pankkitoimihenkilö	Oravais	Vinberg Leif, försäljningschef	Vasa
Nirha Kari, sijoituspäällikkö	Nykarleby	Vuorenlinna Simo, bankdirektör	Vasa
Norrgård Rune, områdeschef	Jeppo	Westergård Sigbritt, köksa	Vasa
Nyby Åsa, bankfunktionär	Yttermalax	Wicklén Riikka, yksikönpäällikkö	Sepänkylä
Nybygg Margareta, bankfunktionär *	Övermalax	Widensjö Niclas, placeringschef	Vasa
Nyfors Else-Maria, bankfunktionär	Vasa	Wägar Hanna, bankfunktionär	Övermalax
Nyfors Hannele, bankfunktionär	Vasa	Öst Anne-Maj, bankfunktionär *	Hirvlax
Nygård Annika, placeringsrådgivare	Vasa	Östergård Tuija, pankkitoimihenkilö	Vaasa
Nygård Bertel, marknadsföringschef	Vasa	Östergård Tuula, pankkitoimihenkilö	Vaasa
Nylund Ulf, verkställande direktör	Hirvlax	Östman Maria, bankfunktionär *	Vasa
Nyman Annika, bankfunktionär	Nykarleby		
Nymark Vyn, kontorschef	Vaasa		
Oravasaari Anne, pankkitoimihenkilö	Smedsby		
Paro Jessica, bankfunktionär			

*) saknas på gruppportrettet, puuttuu ryhmäkuvasta

Vasanejdens Andelskassa / Vasa Andelsbank **Vaasan Seudun Osuuskassa / Vaasan Osuuspankki** **1938-2007**

Ordföranden i förvaltningsrådet **Hallintoneuvoston puheenjohtajat**

1938–52	Levi Jern riksdagsman/kansanedustaja
1953–59	Edvard Wik jordbrukare/maanviljelijä
1959–64	Edvin Kull nämndeman/lautamies
1964–70	Eero Corell hovrättspresident/ hovioikeuden presidentti
1971–77	Börje Planting justitieråd/oikeusneuvos
1978–85	Olav Hanses borgmästare/pormestari
1986–99	Håkan Malm riksdagsman/kansanedustaja
2001–	Olav Jern landskapsdirektör/maakuntajohtaja

Ordföranden i direktionen/styrelsen **Johtokunnan/hallituksen puheenjohtajat**

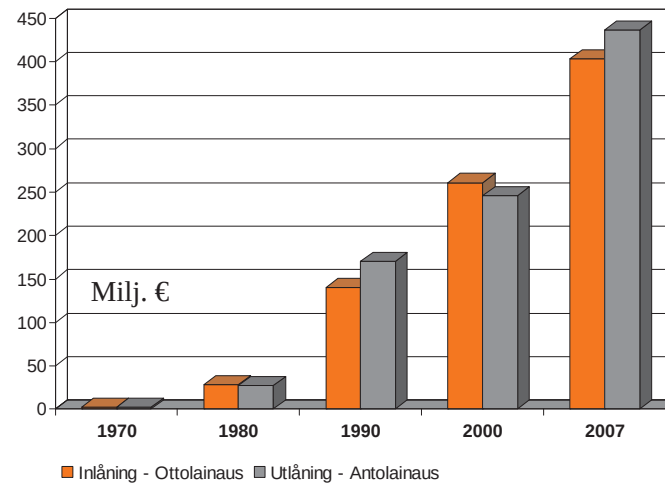
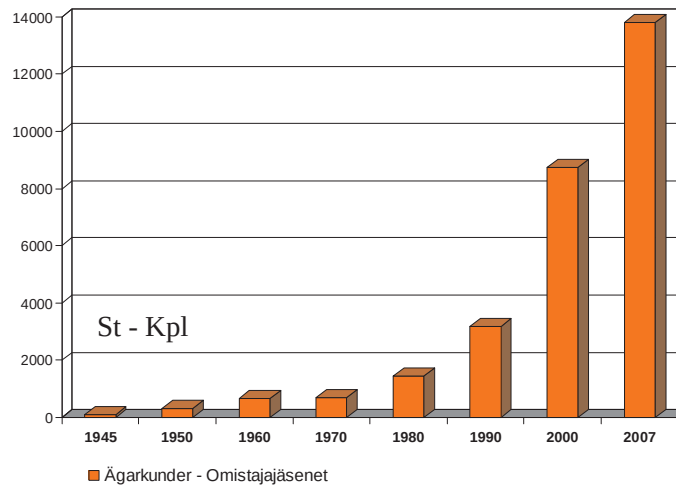
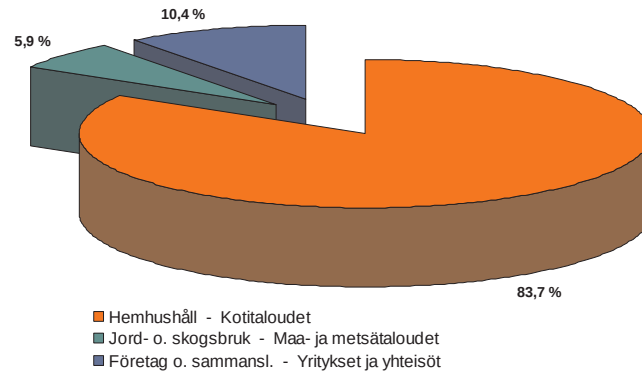
1938–22.2.45	Karl-Johan Ahlbäck jordbrukare/maanviljelijä
23.2.1945–47	Evert Båsk jordbrukare/maanviljelijä
1948–1967	Arvid Flemming häradsdomare/herastuomari

1968–1981	Johan Grannas agronom/agronomi
1982–1985	Ola Tidström ekonomimagister/ kauppatiet.maist.
1986–22.9.94	Staffan Teir lagman/laamanni
22.9.1994–96	Mikko Sirkka vicehäradshövding/ varatuomari
1997–2000	Staffan Teir lagman/laamanni
2001–	Lars-Johan Lindqvist professor/professori

Verkställande direktörer **Toimitusjohtajat**

1938–1945	Karl-Johan Ahlbäck
1945–1961	Gunnar Nyström
1961–1971	G Rudolf Renvall
1971–1999	Kaj Skåtar
1999–	Ulf Nylund

Kunder sektorvis - 31.12.2007 - Asiakkaat sektoreittain

Vasa Andelsbanks kontor 2008

Nedre torget, Vasa (huvudkontor)
Björköby
Handelsesplanaden 24
Hirvlax
Jeppo
Kimo
Munsala
Nykarleby
Närpes
OP-betjäningsställe, Pohjola
Oravais
Pensala
Petalax
Pörtom
Replot
Smedsby
Smedsbyvägen 3
Sundom
Särkimo
Vörå
Yttermalax
Övermalax

Andelskassor – andelsbanker som har fusionerats med Vasa Andelsbank

1945 Kvevlax Kyrkoby Andelskassa
1959 Vassor Andelskassa
1971 Mellersta Österbottens Andelsbank
(Oravais, Vörå, Maxmo)
1972 Munsala Andelsbank
1975 Närpes Andelsbank
1976 Nykarleby Andelsbank
1990 Pörtom-Petalax Andelsbank
1993 Osuuspankki Yhteistukis Vasakontor

1993 Sparbanken Finland fyra kontor;
två i Vasa samt Jeppo och Munsala

Vaasan Osuuspankin konttorit 2008

Alamaalahti
Alatori, Vaasa (pääkonttori)
Björköby
Hirvlax
Jepua
Kauppapuistikko 24
Kimo
Munsala
Närpiö
OP-palvelupiste, Pohjola
Oravainen
Pensala
Petolahti
Pirttikylä
Raippaluoto
Sepänkylä
Sepänkyläntie 3
Sundom
Särkimo
Uusikaarlepyy
Vöyri
Ylämaalahti

Osuuskassat – osuuspankit jotka ovat fuusioituneet Vaasan Osuuspankkiin

1945 Kvevlax Kyrkoby Andelskassa (Koivulahti)
1959 Vassor Andelskassa
1971 Mellersta Österbottens Andelsbank
(Oravainen, Vöyri, Maksamaa)
1972 Munsala Andelsbank
1975 Närpes Andelsbank (Närpiö)
1976 Nykarleby Andelsbank (Uusikaarlepyy)
1990 Pörtom-Petalax Andelsbank
(Pirttikylä, Petolahti)
1993 Osuuspankki Yhteistuen Vaasan konttori

1993 Säästöpankki Suomen neljä konttoria;
kaksi Vaasassa sekä Jepua että Munsala

Fullmäktige Edustajisto

31.12.2006

Ahlholm Folke	Svarvar
Bagge Marita	Vörå
Björklund Karl-Gustav	Övermalax
Björkqvist Glenn	Sundom
Dahlbacka Jarl	Munsala
Dahlbo Harry	Vaasa
Dahlbo Raili	Vaasa
Ek Inger	Petalax
Elenius Magnus	Jeppo
Gullholm Göran	Långåminne
Hagman Karina	Nykarleby
Hakuli Markku	Vaasa
Holmlund-Sund Marit	Björköby
Häger Stig	Nykarleby
Häkkinen Juha	Vaasa
Ivars Susanne	Närpes
Jakobsson Stig	Jeppo
Kantokari Timo	Vaasa
Karf Mats	Pensala
Kekäle Teuvo	Vaasa
Kettula Anita	Vaasa
Klåvus Jan-Ola	Närpes
Koivisto Unto	Mustasaari
Kontiainen Sakari	Vaasa
Kronlund Rainer	Närpes
Kyttä Asko	Vaasa
Köhler Bruno	Solf
Lindgren Folke	Hirvlax
Marander Robert	Övermalax
Mattbäck Bror	Vasa

Mitts Harry	Korsholm
Moisio Harri	Vaasa
Nabb Arne	Replot
Nedergård Christer	Solf
Nelin Raimo	Vaasa
Nyholm Boris	Munsala
Nylund Fredrik	Nykarleby
Näsi Heimo	Oravainen
Ollus Gustav	Vörå
Pada Linda	Helsingby
Peth Kenneth	Närpes
Rodén Teuvo	Vaasa
Romar Lars	Jeppo
Rönn Rune	Vasa
Rönnlund Evald	Särkimo
Smeds Folke	Tölby
Sten Erik	Helsingby
Storsjö-Sand Lise-Lotte	Pörtom
Sumula-Moisio Tuula	Vaasa
Sundblom Kristina	Närpes
Sundholm Filip	Kimo
Surakka Eila	Vaasa
Söderberg Stefan	Västerhankmo
Södergård Gunilla	Nykarleby
Söderlund Nils	Petalax
Söderström Gullvi	Monå
Thomasfolk Per	Korsholm
Thors Bengt	Kimo
Vidlund Bo-Kenneth	Pörtom
Västi Timo	Vaasa

Förvaltningsrådet Hallintoneuvosto
31.12.2006

Ahläng Kjell	Malax	Laatu Minna	Vaasa
Berg Håkan	Pörtom	Laitinen Veli-Matti	Vaasa
Björkholm Margareta	Petalax	Marins Maria	Sundom
Björklund Roy	Oravais	Nyman Marianne	Närpes
Dahl Yngve	Björköby	Nystedt Göran	Nykarleby
Dahlbo Juha	Vaasa	Nyström Maria	Korsholm
Ehrnrooth Martti	Vaasa	Pott Barbro	Pensala
Ekman Håkan	Nykarleby	Påhls Kenneth	Vörå
Ekman Marko	Mustasaari	Pärus Kenneth	Kimo
Grahn Stefan	Jeppo	Raassina Eija	Vaasa
Granbäck Sven	Pörtom	Ritala Allan	Vaasa
Hammar Caj	Närpes	Sjöberg Christer	Maxmo
Hermanson Henry	Nykarleby	Sjöström Jan	Malax
Holmlund Jan	Munsala	Snellman Mikael	Vasa
Hällbacka Peter	Pörtom	Storsved Bror	Petalax
Ingman Erik	Korsholm	Talvitie Lena	Malax
Ivars Lilian, viceordf.	Närpes	Thors Bjarne	Petalax
Jern Olav, ordförande	Vasa	Wik Olof	Hirvlax
Koivisto Veli	Vaasa	Östman Henrik	Replot
Kyttä Sakari	Vaasa		

Styrelsen – Hallitus

31.12.2007

Lindqvist Lars-Johan, ordf., puheenjoht. Vasa

Michael Söder, viceordf., varapuheenjoht.

Korsholm

Johansson Stig

Petalax

Laaksonen Pirjo

Mustasaari

Zachris Gustav

Vörå-Maxmo

Björk Anders

Vasa

Nylund UlfVasa

Lokalstyrelserna – Paikallishallitukset

31.12.2006

Nykarleby Uusikaarlepyy

Holm Marika

Jungerstam Tom

Sjöholm Rune

Stenvall Kurt

Tallgren Paul

Viklund John

Närpes Närpiö

Lindqvist Hans-Erik

Sax Stefan

Sjöblad Erik

Kimo

Gammelgård Henrik

Hautanen Ossi

Heir Kjell

Norrgård Frank

Pörtom-Petalax Pirttikylä-Petolahti

Asp Jan-Erik

Bjurs Peter

Granlund Mårten

Nordman-Ilmarinen Annika

Källförteckning – Lähdeluettelo:

Jern, Hans: Östnylands Andelsbank 1925-2005, Hur byarnas kassor blev hela bygdens bank (2005)
Jern, Kurt: Harry Schaumans Stiftelse 1933-2003
Jonung, Lars: Den ekonomiska krisen i Finland och Sverige. Uppgången, fallet och återhämtningen 1985-2000. (2005)
Kuusterä, Antti: Lähellä ihmistä, Osuuspankki-toiminta 100 vuotta (2002)
Lehtikanto, Mirjam: Blomsterhuset (2006, 2:a upplagan)
Nymark, Karl: Österbottens Svenska Andelskassaförbund r.f. / Österbottens Andelsbankförbund r.f. 50-års översikt (1991)
Pellervo-Seura: Osuuskassajärjestö / Andelskasseorganisationen i Finland (1958)

Ahlbäck, Karl-Johan: Hågkomster och handlingar från Andelskassans första årtionde (1966)
Kuni, Teodor: Vasanejdens Andelskassa m.b.t., 20-årsberättelse
Skåtar, Kaj: Några milstolpar i VAB:s 60-åriga historia (1998; Festtal vid bankens 60-års jubileum)

Vasanejdens Andelskassa: Protokollsböcker, verksamhetsberättelser 1938-69
Vasa Andelsbank: Protokoll, verksamhetsberättelser 1970-
Vasa Andelsbanks klippböcker 1952-

Intervjuer – Haastattelut:

Dahlbo, Harry, Förvaltningsrådet 1973-2001
Malm, Håkan, Förvaltningsrådet 1962-1999
Teir, Staffan; Direktionen 1985-22.9.94, 1997-2000

Wiik, Birger, revisor 1975-2005
Nymark, Karl, distriktsrevisor och –inspektör 1956-80
Bergström, Göran, fastighetschef 1977-
Björk, Anders, vice vd 1974- Edman, Anders, placeringschef 2000-
Holmström, Florence, huvudkassa 1951-1979
Nygård, Bertel, marknadsföringschef 1979-
Nylund, Ulf, vd 1999- Rönn, Edel, bankfunktionär 1960-1980 Skåtar, Kaj, vd 1971-1999
Waxlax, Leena, kundrådgivare med avdelningsansvar 1961-2000
Vuorenlinna, Simo, placeringschef 2005-2006, bankdirektör 2006-

Foton – Valokuvat:

Bankens arkiv / pankin arkisto, Bagge Marita, Bildström Kb, F.H. Nyblin, Kuva Työ, Köhler Benny, Mäkinen Bosse, Nygård Bertel, Studio Airaksinen; Olavi o. Pekka Airaksinen, Studio Fotocenter; Mikael Weckström, Svenska pensio-närsförbundet r.f., SÖP, Svenska Österbottens Pälsdjursodlarförening r.f., Tervo Jyrki, Turkistuottajat, Österbottens Kött